

ဖောင်ခင်မင်

(ဝ န် ဖြူ)

စကားသမုဒ္ဒရာ
စာသမုဒ္ဒရာ

ပုံနှိပ်ခြင်းဖြစ်စဉ် အကျဉ်း

စာမူခွင့်ပြုချက် အမှတ် ၆၄၁/၉၇ (၃၀)
 မျက်နှာစာခွင့်ပြုချက်အမှတ် ၅၉၆/၉၇ (၁၀)
 ပုံနှိပ်ခြင်း ပထမအကြိမ်
 မျက်နှာစာ ပန်းချီနှင့် ဒီဇိုင်း ဘဏ္ဍာကြည့်
 ထုပ်စေ့ ၁၀၀၀
 ထုတ်ဝေသည့်လ နိုဝင်ဘာ , ၁၉၉၇
 ပုံနှိပ်သူ ဒေါ်လှစိန်
 ထုတ်ဝေသူ ဗြိတိန် ပုံနှိပ်တိုက်
 ၃၀၃၊ အောက်ကြည့်မြင်တိုင်လမ်း၊
 အလုံမြို့နယ်၊ ရန်ကင်း၊
 ဦးရဲမြင့်
 ထုတ်လမ်း စာပေ
 စာမှတ် ၉၆၇၊ ပထမသာရပ်ကွက်
 အင်းစိန်မြို့နယ်၊ ရန်ကင်း။

စာအုပ်အုပ် မောင်မျိုးသန့် နှင့် အဖွဲ့

စကားသမ္မုဒ္ဒရာ
စာသမ္မုဒ္ဒရာ

စာအုပ်အနံစိး (၁၇၅) ကျပ်

ပြောင် စာအုပ်တိုက်

စာရေးသူ

စာရေးသူ၏ အမည်

၁။	တစ်ခွန်းသူ့ကိုပြောလိုက်ပါ (ချယ်ရီ - ၄၉၊ ၁၉၈၈၊ ဩဂုတ်)	၁
၂။	စကားပန်းသီရာဝယ် (ချယ်ရီ - ၃၊ ၁၉၈၄၊ အောက်တိုဘာ)	၉
၃။	စာထဲက အပြောသုံးစကား (ချယ်ရီ - ၄၊ ၁၉၈၄၊ နိုဝင်ဘာ)	၁၇
၄။	စကားနွမ်း (ချယ်ရီ - ၅၊ ၁၉၈၄၊ ဒီဇင်ဘာ)	၂၅
၅။	အယဉ်သုံးစကား (ချယ်ရီ - ၂၆၊ ၁၉၈၆၊ စက်တင်ဘာ)	၃၁
၆။	အာတီပြနေသော စကားများ (ချယ်ရီ - ၂၁၊ ၁၉၈၆၊ ဧပြီ)	၃၇
၇။	ရွှင်ရွှင်မြူးမြူး သွက်သွက်လက်လက် (ချယ်ရီ - ၄၃၊ ၁၉၈၈၊ ပေပေါ်ဝါရီ)	၄၃
၈။	ခေလှသုံးစကား (ငွေတာရီ - ၁၈၀၊ ၁၉၇၅၊ ဇွန်)	၅၁
၉။	မျောက်ကလေးများ ပမာ (ချယ်ရီ - ၂၄၊ ၁၉၈၆၊ ဇူလိုင်)	၅၇
၁၀။	သံသရာမှ ကွန်ပျူတာအထိ (ချယ်ရီ - ၂၈၊ ၁၉၈၆၊ နိုဝင်ဘာ)	၆၃
၁၁။	မိုးအုန်းအုန်း လေရှုန်းရှုန်း (ချယ်ရီ - ၃၈၊ ၁၉၈၇၊ စက်တင်ဘာ)	၆၉
၁၂။	အခေါ်ဝေါ်များ အကြောင်း (ချယ်ရီ - ၂၂၊ ၁၉၈၆၊ မေ)	၇၅

၁၃။	ငါအကြောင်း၊ မင်းအကြောင်း၊ သူအကြောင်း (ချယ်ရီ - ၃၉၊ ၁၉၈၇၊ အောက်တိုဘာ)	၈၁
၁၄။	သားတို့ အဖေမှသည် (ချယ်ရီ - ၄၀၊ ၁၉၈၇၊ နိုဝင်ဘာ)	၈၇
၁၅။	မောင်ကိုဦးနှင့် ဒေါ်မမိတို့ အကြောင်း (ချယ်ရီ - ၆၅၊ ၁၉၉၁၊ ဒီဇင်ဘာ)	၉၃
၁၆။	ဖြူ နီ ဝါ ပြာတစ်စုရယ်နှင့် (ရွှေရုပ်စုံ - ၁/၁၊ ၁၉၉၃၊ ဇန်နဝါရီ)	၁၀၁
၁၇။	ချိုချည်ဖန်ခါး ဝေါဟာရများ (ရွှေရုပ်စုံ - ၁/၃၊ ၁၉၉၃၊ မတ်)	၁၀၉
၁၈။	ကုလားအုတ်နှင့် ဘီလပ်ပြန် (ရွှေရုပ်စုံ - ၁/၇၊ ၁၉၉၃၊ ဇူလိုင်)	၁၁၅
၁၉။	မိမိကိုယ်ကို ဗဟိုပြု၍ (ရွှေရုပ်စုံ - ၁/၅၊ ၁၉၉၃၊ မေ)	၁၂၁
၂၀။	ဆန်စကား သင်္ဘောစကား (ချယ်ရီ - ၁၂၊ ၁၉၈၅၊ ဇူလိုင်)	၁၃၁
၂၁။	ဒူးသာဒူးနှင့် ဆောရီးဖြစ် (ချယ်ရီ - ၄၁၊ ၁၉၈၇၊ ဒီဇင်ဘာ)	၁၃၇
၂၂။	စကားတစ်လုံး အနက်တစ်ခု (ချယ်ရီ - ၆၊ ၁၉၈၅၊ ဇန်နဝါရီ)	၁၄၃
၂၃။	နွားနို့ရောင်နှင့် ဖန်ရောင် (ချယ်ရီ - ၈၊ ၁၉၈၅၊ မတ်)	၁၄၉
၂၄။	ဝေသန္တရာနှင့် နေမိမှသည် (ချယ်ရီ - ၉၊ ၁၉၈၅၊ ဧပြီ)	၁၅၅
၂၅။	ကောင်းကင်သင်ပုန်း ကြယ်ဝလုံး (ချယ်ရီ - ၁၀၊ ၁၉၈၅၊ မေ)	၁၆၁

၂၆။	ထွေထွေရာရာ ဥပစာ (ချယ်ရီ - ၁၁၊ ၁၉၈၅၊ ဇွန်)	၁၆၇
၂၇။	နှုတ်ခမ်းနီ နှင့် အိမ်မြှောင် (ချယ်ရီ - ၅၀၊ ၁၉၈၈၊ ဒီဇင်ဘာ)	၁၇၅
၂၈။	မေတ္တာမီးအိမ် နှင့် လေဆင်နှာမောင်း (ချယ်ရီ - ၆၁၊ ၁၉၉၀၊ မေ)	၁၈၁
၂၉။	မသေသော နာမည်များ (ချယ်ရီ - ၆၂၊ ၁၉၉၀၊ ဇူလိုင်)	၁၈၉
၃၀။	ကြောင်းတူသံကွဲ (ချယ်ရီ - ၁၄၊ ၁၉၈၅၊ စက်တင်ဘာ)	၁၉၇
၃၁။	သံတူကြောင်းကွဲ (ချယ်ရီ - ၁၅၊ ၁၉၈၅၊ အောက်တိုဘာ)	၂၀၅
၃၂။	အနက်တစ်ခုထက်ပို၍ (ချယ်ရီ - ၅၁၊ ၁၉၈၉၊)	၂၁၁
၃၃။	အကျဉ်းအကျယ် အဖွင့်အပိတ် (ချယ်ရီ - ၂၇၊ ၁၉၈၆၊ အောက်တိုဘာ)	၂၁၉
၃၄။	ကျဉ်းလေကျယ်လေ ကျယ်လေ ကျဉ်းလေ (ချယ်ရီ - ၅၂၊ ၁၉၈၉၊ ဧပြီ)	၂၂၅
၃၅။	မီးငြိမ်းနေသော မီးလုံးကလေးများ (ချယ်ရီ - ၁၈၊ ၁၉၈၆၊ ဇန်နဝါရီ)	၂၃၃
၃၆။	အနက်အဓိပ္ပာယ် ဆက်နွယ်ရာရာ (ချယ်ရီ - ၁၆၊ ၁၉၈၅၊ နိုဝင်ဘာ)	၂၃၉
၃၇။	အသံအနက် အဆက်အသွယ် (ချယ်ရီ - ၁၇၊ ၁၉၈၅၊ ဒီဇင်ဘာ)	၂၄၅
၃၈။	စကားလုံးနှင့် သူ့ပတ်ဝန်းကျင် (ချယ်ရီ - ၁၃၊ ၁၉၈၅၊ ဩဂုတ်)	၂၅၁

စာရေးသူ

မောင်ခင်မင် (ခန့်ဖြူ)

ခန့်ဖြူဖြူနယ် ကျွဲတန်းရွာ ဇာတိ၊ ဦးရာမ ဒေါ်စောတင်တို့ ၏ သား ဖြစ်သည်။ အမည်ရင်းမှာ ဦးခင်အေး ဖြစ်သည်။

၁၉၅၉ ခုနှစ်တွင် တက္ကသိုလ်ဝင်တန်းကို မြန်မာတစ်ပြည်လုံးတွင် မြန်မာစာအမှတ်အများဆုံးဖြင့် အောင်မြင်၍ 'ငွေတာရီ' ရွှေတံဆိပ်ဆု၊ 'လှသမိန်' ရွှေတံဆိပ်ဆုများ ချီးမြှင့်ခြင်းခံရသည်။ ၁၉၆၃ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်မှ ဝိဇ္ဇာ(အထွေထွေ ဂုဏ်ထူး) ဘွဲ့ရသည်။ 'ပထမတန်း ဂုဏ်ထူး'ဖြင့် အောင်မြင် သည်။ ၁၉၆၉ ခုနှစ်တွင် မဟာဝိဇ္ဇာဘွဲ့ရသည်။ ဂုဏ်ထူး ဖြင့် အောင်မြင်သည်။

ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၊ ပညာရေးတက္ကသိုလ်၊ ပုသိမ်ကောလိပ်တို့တွင် အမှုထမ်းခဲ့ပြီး ယခုအခါ ဒဂုံတက္ကသိုလ် မြန်မာစာဌာနတွင် တွဲဖက်ပါမောက္ခ အဖြစ် အမှုထမ်းလျက် ရှိသည်။

ကျောင်းသားဘဝ ၁၉၅၇ ခုနှစ်မှစ၍ စာနယ်ဇင်းများတွင် ဆောင်းပါးများ ရေးသားခဲ့သည်။ ဘာသာစာပေ ယဉ်ကျေးမှု ပညာရပ် ဆိုင်ရာ သုတေသန စာတမ်းဖတ်ပွဲ၊ စာပေဗိမာန် စာတမ်းဖတ်ပွဲ၊ ရန်ကုန် တက္ကသိုလ် ရွှေရတု၊ စိန်ရတု အထိမ်းအမှတ် စာတမ်းဖတ်ပွဲများတွင် သုတေသနစာတမ်းများ ပြုစုတင်သွင်းခဲ့သည်။

စကားပြေ သဘောတရား စကားပြေ အတတ်ပညာ၊ စကားပြေ အဖွဲ့ပုံစံများနှင့် ဘာသာပြန်လေ့လာချက်၊ ရှုသုံး မြန်မာစာ၊ ပြည်သူ့အတွက် မြန်မာစကားပြေ၊ မြန်မာစကား မြန်မာစာ ရုပ်ပုံလွှာ၊ စာစိစာကုံး သင်ကြား ရေး၊ စကားပြေ သင်ကြားရေး၊ ကဗျာသဘောတရားနှင့် ကဗျာလေ့လာနည်း၊ မေတ္တာနှလုံးသား ပုံရိပ်များ စသည့် စာအုပ်များ ပြုစုခဲ့သည်။ မြန်မာစာ ညွှန်ပေါင်းကျမ်း စတုတ္ထတွဲ နှင့် လက်ဝဲနော်ရထာ၏ ပျို့နိဂုံးစု အဖြေကျမ်း တို့ကို တည်းဖြတ်ခဲ့သည်။

၁၉၈၇ ခုနှစ်တွင် မြန်မာစကား မြန်မာစာရုပ်ပုံလွှာ စာမူဖြင့် စာပေဗိမာန် စာမူဆု (သုတ ပဒေသာ ဝိဇ္ဇာ ပညာရပ်၊ ပထမဆု) ရခဲ့သည်။

ဘာသာစာပေဆိုင်ရာ ဆောင်းပါး ၅၀၀ကျော် ရေးသားခဲ့ပြီးဖြစ် သည်။ ဆက်လက်၍လည်း ရေးသားနေဆဲ ဖြစ်သည်။

'လူတိုင်းလူတိုင်း ဘာသာစကားသမုဒ္ဒရာထဲတွင် နေ့စဉ် နှင့်အမျှ အချိန်ပြည့်နိုးပါး ကူးခပ်လှုပ်ရှားနေရသည်' ဟု ဆိုရ လောက်အောင်ပင် လူမှုကိစ္စတိုင်းလိုလိုပင် ဘာသာစကားကို မသုံး မဖြစ် အသုံးပြုနေရသောကိစ္စများ ဖြစ်နေပါသည်။

စဉ်းစားကြည့်ပါ။ လူသည် နံနက်အိပ်ရာမှနိုးပြီး မျက်စိ နှစ်လုံးဖွင့်ပြီ ဆိုကတည်းက အိမ်သားများကို စကားပြောရသည်။ အိမ်သားများပြောသည့်စကားကို နားထောင်ရသည်။ သတင်းစာ ဖတ်ရသည်။ သတင်းစာဖတ်ရင်း ရေဒီယိုတို့ ရှုပ်မြင်သံကြားတို့မှ လွှင့်ထုတ်သောစကားများကို သတင်းအသွင်နှင့်ဖြစ်စေ၊ သီချင်း အသွင်နှင့်ဖြစ်စေ၊ ဟောပြောချက်အသွင်နှင့်ဖြစ်စေ နားထောင်ရ သည်။ လုပ်ငန်းခွင်မဝင်မီ ဈေးသွားဝယ်လျှင် ဈေးစာရင်း ရေးမှတ် ရသည်။ လုပ်ငန်းခွင်ရောက်တော့လည်း ပြောသည့်အလုပ်၊ နား ထောင်သည့်အလုပ်၊ ရေးသည့်အလုပ်၊ ဖတ်သည့်အလုပ်များကိုပင် ဆက်လုပ်ရပြန်သည်။ လုပ်ငန်းခွင်မှပြန်လာ ပြီး မျက်စိနှစ်လုံးပိတ်၍ အိပ်ရာဝင်သည်အထိလည်း ထိုအလုပ်များကို ဆက်လုပ်ရပြန်သေး သည်။ ထိုမျှနှင့် ရပ်မသွားသေးပါ။ အိပ်ပျော်သွားပြီးသည့်နောက် အိပ်မက်ထဲမှာပင် စကားပြောသည့်အလုပ် နားထောင်သည့်အလုပ် များကို ဆက်လုပ်ရပါသေးသည်။ ရေးသည့်ဖတ်သည့်အလုပ်များပင် အိပ်မက်ထဲပါသည့် အခါမျိုးရှိသေးသည်။ ထို့ကြောင့် လူတိုင်းသည် ပြောခြင်း၊ နားထောင်ခြင်း၊ ရေးခြင်း၊ ဖတ်ခြင်းဟူသော ဘာသာ စကားအလုပ်များကို တစ်ရက်လျှင် ၂၄ နာရီလုံးလုံးလောက်ပင် လုပ်နေရကြောင်း ထင်ရှားပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဘာသာစကားကို လူတိုင်း နေ့စဉ်ကူးခပ်နေရသော သမုဒ္ဒရာကြီးအဖြစ် တင်စားရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

J

ဘာသာစကားဆိုသော သမုဒ္ဒရာကြီးထဲတွင် 'ဘာအစိတ်
 အပိုင်းတွေ ပါဝင်ပါသနည်း။ ဗျည်းသံ သရသံ ဆိုသော စကားသံ
 တွေပါသည်။ ထိုစကားသံတွေကို ပြောဆိုရာတွင် ဖြစ်ပေါ်သော
 အသံအနိမ့်အမြင့် အတက်အကျတွေ ပါသည်။ စကားလုံးတွေပါ
 သည်။ ဝါကျတွေပါသည်။ သူ့နေရာနှင့်သူ သုံးနှုန်းရသော စကား
 အသုံးအနှုန်းတွေ ပါသည်။ ထိုစကားလုံးတွေ ဝါကျတွေ၏ အနက်
 အဓိပ္ပာယ်ရှိပုံတွေ ပါသည်။ နေရာဒေသအလျောက် လူမှုအဆင့်
 အတန်းအလျောက် ဘာသာစကားတစ်ခု၏ စကားသံချင်း၊ စကား
 အသုံးအနှုန်းချင်း၊ ဝါကျဖွဲ့ပုံချင်း စသည်ဖြင့် အသွင်ကွဲပြားသွားပုံ
 တွေပါသည်။ ဘာသာစကားတစ်ခုကို အကွဲရာတင်ထားသော စာ
 အရေးအသားတွေ ပါသည်။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဘာသာစကားတစ်ခု
 တွင် ပါဝင်သော အစိတ်အပိုင်းများကို တွေ့ရမည်ဖြစ်ပါသည်။
 ဘာသာစကားတစ်ခုကို လေ့လာတော့မည်ဆိုလျှင် 'စကားသမုဒ္ဒရာ
 စာသမုဒ္ဒရာ' ထဲက အဆိုပါအစိတ်အပိုင်းများကို တစ်ကန့်စီ ပိုင်း
 ခြားလေ့လာရမည်ပင် ဖြစ်ပါသည်။

၃

ကျွန်တော်သည် ဘာသာစကားကို သိပ္ပံနည်းကျလေ့လာ
 သော 'ဘာသာဗေဒ' ပညာရပ်ကို ကျောင်းမှာ သင်ကြားရသည်မှ
 စ၍ စိတ်ဝင်စားသည့်အလျောက် လက်လှမ်းမီသမျှ လေ့လာခဲ့ပါ
 သည်။ အထက်ဖော်ပြပါ အင်္ဂါရပ်များ၏ အခြေခံသဘောများကို
 လည်း တဖြည်းဖြည်း သိမြင်လာခဲ့ရပါသည်။ ကျွန်တော်လေ့လာမိ
 သော ဘာသာစကားဆိုင်ရာ အသိအမြင်ကို အခြေပြုလျက် ဘာသာ
 စကားဆိုင်ရာ ဆောင်းပါးများကို မဂ္ဂဇင်းများတွင် အလျဉ်းသင့်သလို
 ရေးသားခဲ့ပါသည်။

၁၉၈၄ ခု ဩဂုတ်လတွင် 'ချယ်ရီမဂ္ဂဇင်း' ကို စတင်ထုတ်
 ဝေသောအခါ ချယ်ရီကို တာဝန်ယူအကောင်အထည်ဖော်သူ 'ကို
 အောင်ပြည့်' က ကျွန်တော့်ကို လစဉ်ဆောင်းပါးရေးပေးပါဟု ဆို
 လာပါသည်။ ကျွန်တော်လည်း ဘာသာစကားဆိုင်ရာ ဆောင်းပါး
 များကို ချယ်ရီမှာ လစဉ်ရေးဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ဘာသာစကားအကြောင်း
 ကို အများစိတ်ဝင်စားစရာဖြစ်အောင် ပေါ့ပေါ့ပါးပါးရေးကြည့်လို
 သော ကျွန်တော့်စိတ်ကူးကို ချယ်ရီမှာ ထိုဆောင်းပါးများဖြင့် အ
 ကောင်အထည်ဖော်ကြည့်ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ကိုအောင်ပြည့်ကလည်း
 အားပေးသည်။ သို့ဖြင့် ရေးရင်းရေးရင်း 'လက်တွေ့' လာပြီး ချယ်
 ရီမှာ ဆောင်းပါးအပုဒ် ၉၀ ကျော်အထိ ရေးဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ ၁၉၉၂
 ခုနှစ်အထိ ဖြစ်ပါသည်။

၁၉၉၃ ခု ဇန်နဝါရီလမှာ 'ရွှေရုပ်စုံ' မဂ္ဂဇင်းကို စတင်
 ထုတ်ဝေသောအခါ ရွှေရုပ်စုံကို တာဝန်ယူအကောင်အထည်ဖော်သူ
 ကိုကြည်သာဦးက ကျွန်တော့်ကို စာမူတောင်းပြန်ပါသည်။ ထိုအခါ
 တွင်လည်း ဘာသာစကားဆောင်းပါးများကို လစဉ်ရေးဖြစ်ခဲ့ပါသည်။
 ရွှေရုပ်စုံ ရပ်နားသွားသည်အချိန်အထိ ဖြစ်ပါသည်။

တစ်ချိန်ချိန်တွင် ထိုဆောင်းပါးများကို စာအုပ်အဖြစ်
 စုစည်းပုံဖော်ကြည့်ရန်လည်း စိတ်ကူးမိခဲ့ပါသည်။

၄

မြကန်စာအုပ်တိုက်ကို တည်ထောင်သော စာပေဝါသနာ
 ရှင် လူငယ်များက ကျွန်တော့်စာမူများကို စာအုပ်အဖြစ်ထုတ်ဝေလို
 ကြောင်း ဆိုလာသောအခါ ချယ်ရီနှင့် ရွှေရုပ်စုံတွင် ကျွန်တော်ရေး
 ခဲ့သော ဘာသာစကားဆောင်းပါးများထဲမှ သင့်နီးရာရာတို့ကို
 ရွေးချယ် ကာ စာအုပ်အဖြစ် ပုံဖော်ရန် စီစဉ်ပေးလိုက်ပါသည်။

သင့်နိုးရာရာရွေးချယ်ရာတွင် စာဖတ်သူတို့ စုစုစည်းစည်း ဖတ်ရှုနိုင်စေရန် ရည်ရွယ်လျက် စကားအသုံးအနှုန်းနှင့် အနက် အဓိပ္ပာယ်ဆိုင်ရာ ဆောင်းပါးများကို ဤစာအုပ်တွင် ရွေးချယ်စုစည်း လိုက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

စကားအသုံးအနှုန်းဆိုင်ရာ ဆောင်းပါးများတွင် စာသုံးစကား၊ အပြောသုံးစကား၊ ဓလေ့သုံးစကား၊ ဘန်းစကား၊ အယဉ်သုံးစကား၊ မွေးစားစကား၊ ဒေသိယစကား စသည်ဖြင့် စကားအသုံးအနှုန်းအမျိုးမျိုးကို ရှုထောင့်အမျိုးမျိုးမှ လေ့လာတင်ပြထားပုံများကို ဖတ်ရှုရမည်ဖြစ်ပါသည်။

အနက်အဓိပ္ပာယ်ဆိုင်ရာ ဆောင်းပါးများတွင် ဘာသာဗေဒ၏ ပညာရပ်ခွဲတစ်ခုဖြစ်သော 'အတ္ထုဗေဒ' ခေါ် အနက်အဓိပ္ပာယ်လေ့လာသည့် ပညာရပ်ကို အခြေခံ၍ အနက်အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်ပုံများနှင့် ပတ်သက်သည့် လေ့လာတင်ပြထားပုံများကို ဖတ်ရှုရမည်ဖြစ်ပါသည်။

ဤဆောင်းပါးများကို ပေါ့ပေါ့ပါးပါးဖတ်ရှုရင်း ကျွန်တော်တို့ နေ့စဉ်နှင့်အမျှ ကူးခပ်လှုပ်ရှားနေရသော 'စကားသမုဒ္ဒရာ စာသမုဒ္ဒရာ' ထဲက ပုံပန်းသွင်ပြင်အချို့ကို တစေ့တစောင်း ဂရုမူမိသည်ဆိုလျှင် ဤဆောင်းပါးများကို ရေးရကိစ္စနပ်ပြီဟုခံယူပါသည်။

၅
ဤဆောင်းပါးများကို 'ချယ်ရီ' နှင့် 'ရွှေရုပ်စုံ' တို့တွင် အလေးထား၍ ထည့်သွင်းဖော်ပြပေးခဲ့သော ကိုအောင်ပြည့်နှင့် ကိုကြည်သာဦးတို့ကို ကျေးဇူးတင်ကြောင်း မှတ်တမ်းတင်ပါသည်။ ဤစာအုပ်ဖြစ်မြောက်ရေးအတွက် အားကြီးမာန်တက် ဆောင်ရွက်ကြသော 'မြကန်' မှ စာပေဝါသနာရှင် လူငယ်များကိုလည်း ကျေးဇူးတင်ကြောင်းဖော်ပြအပ်ပါသည်။

မောင်ခင်မင် (ခနုဖြူ)

တစ်ခွန်း သူ့ကို ပြောလိုက်ပါ

(၁)

နေ့တစ်နေ့၏ ညဦးပိုင်းဆိုပါစို့။ အိမ်တစ်အိမ်၏ ဧည့်ခန်းထဲမှာ ဇနီးမောင်နှံနှစ်ယောက် စကားပြောနေပုံကို နားထောင်ကြည့်ပါ။

“ မောင် ”

.....

“ မောင်လို့ဆို ”

“ ဘာလဲ သက်ရယ်၊ ဒီမှာ မောင်စာဖတ်နေတာ အာရုံတောင်ပျက်သွားပြီ ”

“ မောင် ဘာဖြစ်လို့ စကားမပြောတာလဲ ”

“ ဟင် ”

“ မောင် ဘာဖြစ်လို့ စကားမပြောတာလဲလို့ မေးနေတာ ”

“ ဪ... ပြောစရာ အထွေအထူးမှ မရှိဘဲကွာ ”

“ သက်သိပါတယ်၊ မောင် သက်ကို ဂရုမစိုက်တော့ဘူး။ အရင်ကလို မချစ်တော့ဘူး မဟုတ်လား ”

“ ဪ... အရူးမထစမ်းပါနဲ့ မိန်းမရယ်၊ မောင် သက်ကို ဘယ်လောက်ချစ်တယ်ဆိုတာ သက်သိပါတယ်။ မောင်ဟာ ဒီပြင်မိန်းမတွေနဲ့ ပွေ့နေလို့လား၊ သက်ကို လခပြန်မအပ်ဘဲ နေလို့လား၊ သက်နဲ့ ကလေးတွေကို ပစ်ထားလို့လား၊ ကဲ... ပြောပါဦး ”

မြကန် စာအုပ်တိုက်

(၂)

“ဒါတော့ ဒါပေါ့၊ ဒါပေမယ့် ခုလို နားနားနေနေ နေရတုန်း အကြောင်း ဒီအကြောင်းကလေးတွေ ပြောနေဖို့ ကောင်းတာပေါ့။ တော့ မောင်က သက်တစ်ယောက်လုံး အနားမှာ ရှိနေတာတောင် ကံထက် စာအုပ်ကို ပိုပြီး ဂရုစိုက်နေတယ်”

“ဪ ... ဒုက္ခပါလား မိန်းမရယ်”

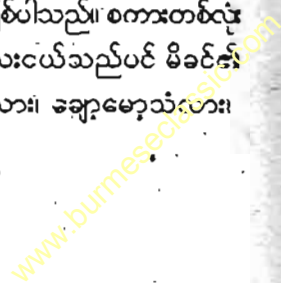
* * * * *

ဤစကားပြောခန်းကို နားထောင်ကြည့်လျှင် ပြဿနာဖြစ်ခြင်းအတွက် တရားခံကို အထင်းသားမြင်ရပါလိမ့်မည်။ တရားခံအခြားမဟုတ်ပါ။ ‘စကားသံမကြားရဘဲ တိတ်တိတ်ဆိတ်ဆိတ် နေမှု’ ပင် ဖြစ်ပါသည်။

လူတစ်ယောက်နှင့်တစ်ယောက် စကားဖြင့် ဆက်သွယ်မြင်သည့်အလျောက် စကားသည် ဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းကို တစ်ဝင်လှုပ်ရှားစေသော ကိရိယာ ဖြစ်ပါသည်။ တစ်ယောက်နှင့်တစ်ယောက် စကားပြောနေသမျှ ဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းသည် ငွေ့ငွေ့ ပုံမှန်လည်ပတ်နေသော သဘောရှိပါသည်။ စကားသံကြားရတော့ဘဲ တိတ်ဆိတ်သွားသည်နှင့် တပြိုင်တည်း ဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းလည်း ပိတ်သွားပြီး တအံ့နှံ့နှံ့ ဖြစ်စရာများ၊ သယံဇာတများ ဖြစ်လာကာ အထက်ပါ ဇနီးမောင်နှံ၏ သဘောကဲ့သို့ မကျေလည်စရာများ ပေါ်ပေါက်လာတတ်ပါသည်။ ညို့ ဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်း ချောမွေ့ အဆင်ပြေစေရေးအတွက် အရေးပါသော ဘာသာစကား၏ အခန်းကဏ္ဍကို စူးစမ်း ညှိမည်ဆိုပါလျှင် ...

လူတစ်ယောက်နှင့် တစ်ယောက် စကားပြောကြသည် ဆိုရာ၌ စကားထဲမှာပါသော အကြောင်းအချက်များကို သိစေလိုသော အသိပေး ရည်ရွယ်ချက် သက်သက်ချည်း ပြောကြသည် မဟုတ်ပါ။ စိတ်ထဲမှာ ရုတ်တရက်ပေါ်ပေါက်လာသော ထိတ်လန့်ခြင်း၊ အံ့ဩခြင်း၊ ဝမ်းသာခြင်း၊ နာကျင်ခြင်း စသည့် ခံစားမှုများကို ဖော်ထုတ်ပြလိုသော ရည်ရွယ်ချက်နှင့်လည်း စကားပြောတတ်ကြပါသည်။ ‘အို နာလိုက်တာ၊ ဟော သူပြန်လာပြီ၊ ဟင် ရှာလို့လဲ မတွေ့ပါလား’ ဟူသော စကားများကို နားထောင်ကြည့်ပါ။ ‘အို၊ ဟာ၊ ဟင်’ စသည့် ခံစားမှု ဖော်ပြချက်များ ပါးစပ်က အရင်ထွက်လာပြီး မှ နောက်က အချက်အလက်ဖော်ပြမှု (နာကျင်ခြင်း၊ ပြန်လာခြင်း၊ ရှာမတွေ့ခြင်း) တို့ လိုက်လာရသည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသဘာဝမျိုးတို့ကို အကြောင်းပြု၍ အချို့ ပညာရှင်များက လူတို့ ဘာသာစကားကို အသုံးပြုရာတွင် ခံစားမှုကို ဖော်ပြရန် သုံးခြင်းက အချက်အလက်ဖော်ပြရန် သုံးခြင်းထက် ပို၍ နှေးကွေးသည်ဟု ကောက်ချက်ချကြပါသည်။

လမ်းမှာ လူတစ်ယောက်ကို ကားတိုက်မိတော့မလို ဖြစ်နေ၍ ရုတ်တရက် အလန့်တကြား အော်ဟစ်ပြီး သတိပေးသည် ဆိုပါစို့။ ‘ဟေး’ ဟု အော်မိချင် အော်မိမည်။ ‘လာပြီ လာပြီ’ ဟု အော်မိချင်လည်း အော်မိမည်။ ‘ဖယ် ဖယ်’ ဟု အော်မိချင်လည်း အော်မိမည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ဤနေရာတွင် အော်သည့် စကားလုံးက အရေးမကြီးပါ။ အသံကျယ်ခြင်းနှင့် အလန့်တကြားဖြစ်သည့် လေသံပါခြင်းတို့က လိုအပ်သော သတိပေးမှုကို ပြုလုပ်ပြီး ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ အလန့်တကြား ခံစားမှုကြောင့် ပေါ်ထွက်လာသော အသံက ဆိုလိုသော အဓိပ္ပာယ်ကို ဖော်ညွှန်းနိုင်သည့် သဘောပင် ဖြစ်ပါသည်။ စကားတစ်လုံးမှ နားမလည်သေးသော နို့စို့ အရွယ် ကလေးငယ်သည်ပင် မိခင်၏ လေသံကို နားထောင်ပြီး ချစ်ခင်ယုံနာသံလား၊ ချော့မော့သံလား။

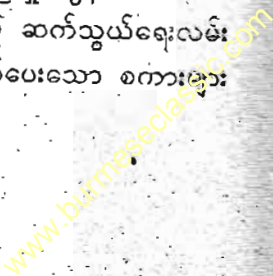
စိတ်ဆိုးသံလား စသည်ဖြင့် ခွဲခြားနိုင်စွမ်းရှိပါသည်။ စကားပြောရာတွင် ပြောသူဆိုလိုသော အဓိပ္ပာယ်သည် ပြောသည့်စကားလုံးများပေါ်တွင်သာ တည်သည်မဟုတ်ဘဲ ပြောပုံဆိုပုံ ပေါ်တွင်လည်း တည်နေတတ်ပါသည်။

(၆)

အောင်ပွဲဆင်နွှဲခဲ့သော ကမ္ဘာကျော် အားကစားသမားများကို ဂုဏ်ပြုပွဲကျင်းပသည် ဆိုပါစို့။ လူတိုင်းသိနေသော ထိုအားကစားသမားများကို တစ်ဦးချင်း မိတ်ဆက်ပေးသောအခါ ပရိသတ်ကလည်း ယခုမှ သိရသူကဲ့သို့ သဘောထားပြီး ကောင်းချီး ဩဘာပေးတတ်ကြပါသည်။ အားကစားသမား တစ်ဦးချင်းက ပရိသတ်ရှေ့ထွက်ပြီး ကျေးဇူးတင်စကားပြောသည်ဆိုလျှင်လည်း စကားပြောကျင့်မရှိသူများဆိုလျှင် ထစ်ထစ်ငေါ့ငေါ့ ဖြစ်ချင်ဖြစ်နေပါလိမ့်မည်။ မပွင့်တပွင့် ဖြစ်ချင်ဖြစ်နေပါလိမ့်မည်။ သို့သော် ပရိသတ်က ထိုစကားကို ဝက်ဝက်ကွဲအောင် လက်ခုပ်ဩဘာပေး၍ ချီးကျူးပါလိမ့်မည်။ ထိုအားကစားသမားများ ပြောကြသော ကျေးဇူးတင်စကားများတွင် သိမှတ်စရာ အချက်အလက် အသစ်လည်းမပါ။ စိတ်ဝင်စားစရာလည်း မကောင်းပါဘဲလျက် အဘယ်ကြောင့် ကောင်းချီးပေးကြပါသနည်း။ ဂုဏ်ပြုခံထိုက်သူ၏ စကားဖြစ်သည်ဟူသော လူမှုရေးတန်ဖိုးကြောင့်ပင် မဟုတ်ပါလော။ ထိမ်းမြားမင်္ဂလာပွဲတွင် ဘိသိက်ဆရာက ပါဠိဂါထာများလည်း ရွတ်သည်။ ကာရန်နဘောဖြင့် ဖွဲ့ထားသော ကဗျာများလည်း ရွတ်သည်။ ပရိသတ်အဖို့ ဘိသိက်ဆရာရွတ်သော စကားလုံးများကို အဓိပ္ပာယ် နားမလည်သည်လည်း ရှိသည်။ နားလည်သည်တိုင် အာရုံမစိုက်သည်လည်း ရှိသည်။ သို့သော် သောင်းသောင်းဖြဖြ ဩဘာပေးရန် မည်သူ့မျှ ဝန်လေးမည်မထင်ပါ။ ကျက်သရေ မင်္ဂလာကို ဆောင်သည့် စကားများဖြစ်သည်ဟူသော လူမှုရေးတန်ဖိုးကြောင့်ပင် ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားပါသည်။

(၇)

ဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်း ချောမွေ့ အဆင်ပြေစေသော စကားများတွင် ဇလာကဝတ်စကားများသည် အလွန်အရေးပါလှပါသည်။ မြန်မာစကားထဲတွင် 'နေကောင်းရဲ့လား၊ ထမင်းစားပြီးပြီလား၊ ဘယ်ကပြန်လာသလဲ' စသော လောကဝတ်စကားများကို တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် သုံးတတ်ကြပါသည်။ နောက်ပိုင်းတွင် 'မဝီလာပါ၊ ကျန်းမာရွှင်လန်းပါစေ' စသော လောကဝတ်စကားမျိုးတို့ကို ပါတီတွင် အသုံးပြုလာကြပါသည်။ ထိုစကားများကို ပြောရာ၌ စကားမှာပါသော အဓိပ္ပာယ်ကို အဓိကရည်ညွှန်းလိုသည် မဟုတ်ပါ။ ထို့ကြောင့်လည်း လမ်းမှာ ရင်ဆိုင်တွေ့ရသည့် မာမာချာချာ လူကြီးကို 'နေကောင်းရဲ့လား' ဟု မေးသူကမေးသည်။ အမေခဲရသူကလည်း 'နေမကောင်းရင် အိပ်ရာထ လဲနေမှာပေါ့ကွ' ဟု မခေ့မင်ပြန်မပြောပါ။ "နေကောင်းပါတယ်" ဟု အလိုက်သင့် ပြန်ပြောတတ်ပါသည်။ ထို့အတူ လမ်းမှာတွေ့သူကို 'ထမင်းစားပြီးပြီလား' ဟု မေးရာမှာလည်း တကယ်စားပြီး မပြီး အလေးအနက် သိလို၍ မေးခြင်းမဟုတ်ပါ။ ထိုစကားအမေးခဲရသူကလည်း 'မစားရသေးဘူးဆိုရင် ဝယ်ကျွေးမှ-လား' ဟု ပြန်မပြောပါ။ 'စားပြီးပါပြီ'၊ 'မစားရသေးဘူး' စသည်ဖြင့်သာ အလိုက်သင့် ပြန်ပြောတတ်ပါသည်။ ထိုအတူ 'ဘယ်ကပြန်လာသလဲ'၊ 'ဘယ်သွားမလို့လဲ' စသည်ဖြင့်မေးရာ၌လည်း လာသည့်နေရာ၊ သွားမည့်နေရာတို့ကို အလေးအနက် သိလို၍ မေးခြင်းမဟုတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် အမေးခဲရသူက 'ဒီနားကပါပဲ'၊ 'ဟိုဘက်နားသွားမလို့' စသည်ဖြင့် ဖြေလိုက်ရုံနှင့် မေးသူက ကျေနပ်သွားမြဲဖြစ်ပါသည်။ စင်စစ် ထိုစကားများသည် 'နှုတ်ခွန်းဆက်စကား'၊ 'နှုတ်ဆက်စကား' ဟူသောအမည်နှင့်အညီ ဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်း ချောမွေ့ရေးအတွက် ဆက်သွယ်ပေးသော စကားများဖြစ်ပါသည်။

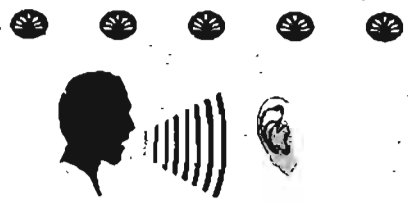
ထိုမျှမက တစ်ယောက်နှင့် တစ်ယောက် တွေ့သည့်အခါ သားအကြောင်း၊ သမီးအကြောင်း၊ ရာသီဥတု အကြောင်း၊ ရောင်းလိုက်သော ကားအကြောင်း၊ ဝယ်လိုက်သော ကားအကြောင်း၊ မိတ်ဟောင်း ဆွေဟောင်းများအကြောင်း စသည်ဖြင့် ရောက်တတ်ရာရာ အာလာပ သလ္လာပ ပြောကြရမှာလည်း သိပြီးသား အကြောင်းအရာများသာ များပါသည်။ အချက်အလက်သစ်များ ပါချင်မှ ပါပါလိမ့်မည်။ သို့သော် ဤသို့စကားပြောနေသည့် ကာလပတ်လုံး ဆက်သွယ်ရေးတံခါးပွင့်နေပြီး ချောမွေ့ အဆင်ပြေနေမည် ဖြစ်သည်။ သဘောကွဲလွဲစရာ မရှိသော အကြောင်းအရာမျိုးကို ပြောလေလေ ချောမွေ့ အဆင်ပြေလေလေ ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ ပြောနေသော စကားများ၏ အဓိပ္ပာယ်ထက် စကားပြောနေခြင်း ဟူသော လူမှု ရေးတန်ဖိုးက ပို၍ အရေးပါသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

ဆောင်းပါးအစတွင် သာဓကဆောင်ခဲ့သည့် ဇနီးမောင်နှံကဲ့သို့ ချစ်ကြောင်း၊ ဂရုစိုက်ကြောင်းကို အကောင်အထည်ပြုရုံနှင့် မပြီးသေးဘဲ ချစ်ခင်ယုယမှု၊ ဂရုစိုက်မှုကို ဖော်ပြသည့် စကားများ ပြောနေရန်လည်း လိုအပ်ပါသည်။ စာရေးတော်ကြီး ဦးသာဇံ ခေါ် ရှေးစာဆိုတော်ကြီးတစ်ဦး ဆိုလျှင် ချစ်ခင်သူကို ယုယုယယ စကား ပြောနေချင်သော်လည်း လူချင်းဝေးကွာနေရသည့် အတွက် -

“စန်းယုန်ပွင့်ရယ်
လမ်းကြိုသင့်ရင် ညာညာမယ်သို့
ချာချာလည် မင်မောင်ဖြင့် ခူးပြီလို့
တိမ်ဦးဝေယံစွန်းဆီက
တစ်ခွန်းသူ့ကို ပြောလိုက်ပါ
(စန္ဒာရယ်) မောလှပြီမို့။”

ဟူ၍ လမ်းမှတစ်ဆင့် အမှာစကား ပါးရရှာပါသည်။

ဤနေရာတွင်လည်း စာဆိုတော်ကြီး၏စကားကို ယူသုံးရမည်ဆိုလျှင် စကားပြောသူတိုင်း တစ်ယောက်နှင့် တစ်ယောက် ဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်း အဆင်ပြေစေချင်လျှင် ပြောစရာစကား အထူးအထွေ ရှိသည်ဖြစ်စေ၊ မရှိသည်ဖြစ်စေ ‘တစ်ခွန်းသူ့ကို ပြောလိုက်ပါ’ ဟူ၍သာ ဆိုချင်ပါတော့သည်။

www.burmeseclassic.com

စကားပန်းသီရာဝယ်

အကယ်၍သာ လူတွေ နေ့တိုင်းနေ့တိုင်း ပါးစပ်ကအမြဲပဲ ထွက်မတတ် ပြောနေကြသည့် စကားသံများကို မြင်ရအောင် ဓာတ်ပုံရိုက်ပြန်မည်ဆိုလျှင် လူတစ်ယောက် စကားပြောတိုင်း ပြောတိုင်း ပါးစပ်ထဲက အတန်းလိုက် အစီအရီ ထွက်လာသော စကားတန်းကလေးများကို မြင်ရမည် မလွဲပါ။

မှန်ပါသည်။ စကားပြောသောအခါ ပါးစပ်ထဲက ထွက်လာ သည့် စကားလုံးကလေးများသည် ရှေ့နောက် အတန်းလိုက်စီနေ သည့် သဘောရှိပါသည်။ စကားကို မြင်သာအောင် ဖာဖြင့် အကွရာ တင်ရာတွင်လည်း ကလောင်ဖျားက ထွက်လာသည့် စကားလုံး ကလေးများသည် ရှေ့နောက် အတန်းလိုက်စီနေသည့်သဘော ရှိပါသည်။ ဥပမာဆောင်ရလျှင် ပန်းပွင့်ကလေးများကို ကြိုးကလေး ဖြင့် အတန်းလိုက် သီထားဘိသကဲ့သို့။

ဖြောင့် စာအုပ်တိုက်

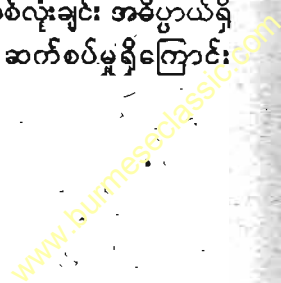
စကားပြောသောအခါ စကားလုံးတွေကို ပန်းသီသလို တန်းစီပြီး ပြောကြသည်။ စာရေးသောအခါ စကားလုံးတွေကို တန်းစီပြီး ရေးကြသည်။ ဤ 'စကားပန်းသီ' သည် ဥပမာနှင့်အညီ စကားလုံးများကို လေ့လာကြည့်မည်ဆိုလျှင် ပန်းနှင့်တူသော စကားလုံး မျိုးကိုလည်း တွေ့ရပါလိမ့်မည်။ ပန်းသီကြိုးနှင့်တူသော စကားလုံး မျိုးကိုလည်း တွေ့ရပါလိမ့်မည်။

ပန်းနှင့်တူသော စကားလုံးမျိုးသည် အနက်အဓိပ္ပာယ် အထင်အရှားရှိသော စကားလုံးမျိုးဖြစ်သည်။ 'လူ၊ နတ်၊ ဆရာ၊ တပည့်၊ မောင်မောင်၊ လှလှ' စသည်ဖြင့် သက်ရှိများကို အမည်တပ် ခေါ်ဝေါ် သော စကားလုံးမျိုး၊ 'အိမ်၊ ကုလားထိုင်၊ ရုပ်မြင်သံကြား၊ ဂြိုဟ်တု၊ သရက်ပင်' စသည်ဖြင့် သက်မဲ့များကို အမည်တပ်ခေါ်ဝေါ် သော စကားလုံးမျိုး၊ 'သွား၊ လာ၊ စား၊ သောက်၊ ရယ်၊ ငို' စသည်ဖြင့် အပြုအမူများကို အမည်တပ်ခေါ်ဝေါ်သော စကားလုံးမျိုး၊ 'မုန်း၊ ချစ်၊ သနား' စသည်ဖြင့် ခံစားမှုများကို အမည်တပ်ခေါ်ဝေါ်သော စကားလုံးမျိုး၊ 'ဖြူ၊ နီ၊ လိမ္မော်၊ ရှိုင်းမိုင်း' စသည်ဖြင့် အရည်အသွေး များကို အမည်တပ်ခေါ်ဝေါ်သော စကားလုံးမျိုး၊ 'ရွဲ၊ လုံ့လ၊ သတ္တိ၊ ဉာဏ်၊ စိတ်၊ ဝါဒ' စသည်ဖြင့် ခြင်မဲ့သဘောများကို အမည်တပ် ခေါ်ဝေါ်သော စကားလုံးမျိုးတို့ အကျုံးဝင်ပါသည်။ အနက်အဓိပ္ပာယ် အထင်အရှားရှိသည့်အတွက် ထိုစကားလုံးများကို တစ်လုံးချင်း ဖော်ပြထားလျှင်လည်း သူ့အနက်အဓိပ္ပာယ်နှင့်သူ ရပ်တည်နေနိုင် သည်သာ ဖြစ်ပါသည်။ လမ်းဘေးပိုစတာကြီးတစ်ခုတွင် 'သတ္တိ' ဟူ၍ စကားလုံးအကြီးကြီး ရေးပြထားရုံနှင့် ဘာဆိုလိုမှန်း ချက်ချင်း သိနိုင်ပါသည်။ 'ချစ်' ဆိုသော စကားလုံးကို ရေးပြထားလျှင်လည်း ထို့အတူပင်။ ထို့ကြောင့် ထိုစကားလုံးမျိုးတို့ကို အနက်ပြစကားလုံး (content word) ဟု ခေါ်ကြပါသည်။

ပန်းသီကြိုးနှင့်တူသော စကားလုံးမျိုးမှာမူ သူ့ဘာသာ အနက်အဓိပ္ပာယ် အထင်အရှား မရှိပါ။ အနက်ပြစကားလုံးများနှင့် တွဲပြီးသုံးမှသာ 'အသုံး' သဘောအရ အနက်အဓိပ္ပာယ်ရှိ လာသော စကားလုံးမျိုးဖြစ်ပါသည်။ စကားပြောရာမှာသုံးသော 'တယ်၊ တဲ့၊ မှာ၊ ရဲ့၊ လို့၊ ပေါ့' စသော စကားလုံးမျိုး၊ စာရေးရာမှာသုံးသော 'သည်၊ ငါ၊ ဌ၊ တွင်၊ သဖြင့်၊ ၍' စသော စကားလုံးမျိုးတို့ အကျုံး ဝင်ပါသည်။ မိမိဘာသာ အနက်အဓိပ္ပာယ်အထင်အရှားမရှိသည့် အတွက် ထိုစကားလုံးများ တစ်လုံးချင်းဖော်ပြရုံနှင့် ဘာဆိုလိုမှန်း သိဖို့မလွယ်ပါ။ လမ်းဘေးပိုစတာကြီး တစ်ခုတွင် '၍' ဟူ၍ အကြီး ကြီး ရေးထားသည် ဆိုပါစို့။ သို့မဟုတ် '၏' ဟူ၍ ရေးထားသည် ဆိုပါစို့။ ဘယ်လိုအဓိပ္ပာယ်ကောက်မည်နည်း။ ဘာဆိုလိုမှန်း မသိ နိုင်ပါ။ ထိုစကားလုံးမျိုးတို့ကို အသုံးပြစကားလုံး (function word) ဟု ခေါ်ကြပါသည်။

ပန်းပွင့်ကို ကြိုးဖြင့်သီမှ ပန်းကုံးဖြစ်သကဲ့သို့ အနက်ပြစကားလုံးများကို အသုံးပြစကားလုံးများနှင့် သီမှသာ လူတစ်ယောက်နှင့်တစ်ယောက် ဆက်သွယ်နိုင်သည့် စကားမျိုး၊ စာမျိုး ဖြစ်လာနိုင်ပါသည်။

အနက်ပြစကားလုံးကလေးများသည် ပန်းပွင့်ကလေးများ ကဲ့သို့ သူ့အရောင်အသွေးနှင့်သူ တင့်တယ်ပါသည်။ သူ့အနက် အဓိပ္ပာယ်နှင့်သူ ဝင်းဝင်းလက်လက်ရှိပါသည်။ သူ့ကန်နှင့်သူ လှလှပပ ရှိပါသည်။ သို့သော် ကြိုးဖြင့်မသီဘဲ ပန်းပွင့်ကလေးများချည်း ထားလျှင် ဖရိုဖရဲဖြစ်သကဲ့သို့ အသုံးပြစကားလုံးများမပါဘဲ အနက်ပြ စကားလုံးကလေးများချည်းထားလျှင် ဖရိုဖရဲဖြစ်နေပါလိမ့် မည်။ 'အမေ၊ ဈေး၊ ရုပ်မြင်သံကြား၊ ဝယ်၊ ကြည့်' ဟူ၍ အနက်ပြ စကားလုံး ချည်း တန်းစီထားမည်ဆိုလျှင် တစ်လုံးချင်း အဓိပ္ပာယ်ရှိ သော်လည်းတစ်လုံးနှင့်တစ်လုံး ဘယ်လိုဆက်စပ်မှုရှိကြောင်း မထင်ရှားပါ။

ရုပ်မြင်သံကြားဝယ်ပြီး ကြည့်တယ်ဟု ဆိုလိုသလား။ ဈေးမှာ (သည့်ပြင်လူ) ရုပ်မြင်သံကြားဝယ်နေတာကို အမေက ကြည့်ခဲ့တယ် ဟု ဆိုလိုသလား။ အမေဈေးမှာ ရုပ်မြင်သံကြားဝယ်ပြီး ကြည့်မယ် ဟု ဆိုလိုသလား။ သဲသဲကွဲကွဲ မသိသာပါ။ ဟိုတစ်ပွင့် သည်တစ်ပွင့် ဖရိုဖရဲ ပြန်ကျနေသော ပန်းပွင့်ကလေးများလို ဖြစ်နေပါသည်။

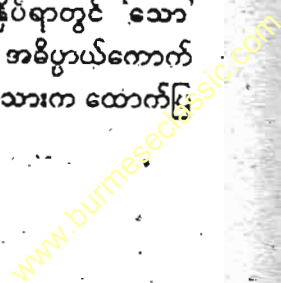
ထို့အတူ အသုံးပြု စကားလုံးကလေးများချည်း တန်းစီထား မည်ဆိုလျှင်လည်း ပန်းတစ်ပွင့်မှ မပါသည့် ကြိုးမျှင်ကဲ့သို့ ပန်းကုံး ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို လုံးဝမဆောင်ပဲ နေပါလိမ့်မည်။ အသုံးပြု စကားလုံး တွေချည်း တန်းစီပြီး 'လို့ တော့ က တဲ့-ရယ် နဲ့ တာ ပေါ့' ဟု ပြောလျှင် ဘာအဓိပ္ပာယ်ရှိမည်နည်း။ 'ဤ ၏ ဌ် သော ကြောင့် သဖြင့် တွင် ဝယ် က တည်း' ဟု ရေးလျှင် ဘာအဓိပ္ပာယ်ရှိမည် နည်း။ အဓိပ္ပာယ်မရှိကြောင်း ထင်ရှားပါသည်။ ပန်းပွင့်မပါဘဲ ကြိုးချည်းသက်သက် ဖြစ်နေသောကြောင့်ပင်။

သို့သော် ပန်းသီကြိုးက ပန်းတစ်ပွင့်နှင့်တစ်ပွင့် ဟပ်မိ အောင်၊ အရောင်တောက်လာအောင်၊ အဆင်အသွေးပေါ်လာ အောင် ဖန်တီးနိုင်သကဲ့သို့ပင် အသုံးပြုစကားလုံးများက အနက်ပြု စကားလုံးများကို တစ်လုံးနှင့်တစ်လုံး ဟပ်မိအောင်၊ အရောင် တောက်လာအောင် ဖန်တီးနိုင်စွမ်းရှိပါသည်။ အသုံးပြုသူ၏ သဘောထား၊ ခံစားမှု၊ လေသံအပျော့အမာ စသည်တို့ကို အသုံးပြု စကားလုံးများက သိမ်မွေ့စွာ ဖော်ပြနိုင်စွမ်းရှိပါသည်။ တစ်ယောက် ကတစ်ယောက်ကိုခေါ်သည့် 'လာ' ဟူသော အနက်ပြုစကားတစ်လုံး ကိုပင် အသုံးပြုစကားလုံး အမျိုးမျိုးနှင့် တွဲသုံးကြည့်ပါ။ 'လာ၊ လာပါ၊ လာနော်၊ လာစမ်း၊ လာစမ်းပါ၊ လာပါနော်၊ လာစမ်းပါနော်၊ လာကွယ်၊ လာတွယ်နော်' တို့မည်သို့ကွာခြားပါသနည်း။ စဉ်းစားကြည့် လျှင် အသုံးပြုစကားလုံး၏ အာနိသင်ကို အကဲခတ်နိုင်လောက် ပါသည်။

အသုံးပြုစကားလုံးကလေးတစ်လုံး မှားသုံးမိသည်အတွက် မြန်မာစာပေသမိုင်းတွင် ရှုပ်ထွေးသော ပြဿနာကြီးတစ်ခု ဖြစ်ခဲ့ရ သည်ဟုဆိုလျှင် ကြီးကျယ်ရာများ ကျနေမလားမသိပါ။ အမှန်က တော့ အမှန်ပင်ဖြစ်ပါသည်။ ကုန်းဘောင်ခေတ်က ပေါ်ထွန်းသော ထီးနန်းခလေးဆိုင်ရာ ကျမ်းတစ်စောင်ဖြစ်သည့် 'ရွှေဘုံနိဂါန်း' ကျမ်း ပြုစုသူနှင့် ပတ်သက်သည့် ပြဿနာ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုကျမ်းကို 'မြဝတီမင်းကြီး ဦးစ' ပြုစုသည်ဟု ဆိုသူက ဆိုကြသည်။ အိမ်ရှေ့ အတွင်းဝန် ဇေယျသင်္ခယာဘွဲ့ခံ 'အဘိုး' ပြုစုသည်ဟု ဆိုသူကဆိုကြ သည်။ ကုန်းဘောင်ခေတ်ကပင် ပေါ်ပေါက်သော 'ဝေါဟာရလီနတ္ထ ဝိပနီကျမ်း'တွင် 'အိမ်ရှေ့အတွင်းဝန် ဇေယျသင်္ခယာဘွဲ့ခံ အဘိုး စီရင်သည့် ရွှေဘုံနိဂါန်း စာစောင်' ဟု အသေအချာ ဖော်ပြထား သဖြင့် ထိုအဆိုက ပို၍ခိုင်လုံသည်။

သို့သော် နောက်ပိုင်း ကိုလိုနီခေတ်တွင် ပေါ်ပေါက်လာ သော ကဗျာသင်္ဂဟမေဂနီကျမ်း၌ မြဝတီမင်းကြီး ဦးစ၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိ ပြရာတွင် 'ရွှေဘုံနိဂါန်းကို ရေးသားစီရင် သော အိမ်ရှေ့အတွင်းဝန် အဘိုးက အိမ်ရှေ့ဘုရားမှာ အရည်အချင်းနှင့်တကွ လျှောက်ထား ခစားနေသည့်အတွင်း' ဟုဖော်ပြထားသည့်အတွက် "ရေးသား စီရင်သော်" ဟူသော စကားလုံးအရ ထိုကျမ်းကို ရေးသားစီရင်သော သူမှာ မြဝတီမင်းကြီးဦးစ ဖြစ်သည်ဟု ယူဆခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ရွှေဘုံ နိဂါန်းကို ဦးစရေးသည့်အတွက် အိမ်ရှေ့အတွင်းဝန်က ဦးစ၏ အရည်အချင်းကိုသိပြီး အိမ်ရှေ့မင်းထံ လျှောက်ထားသည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ကောက်ခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်။ အမှန် မှာ 'ရွှေဘုံနိဂါန်းကို ရေးသားစီရင်သော အိမ်ရှေ့အတွင်းဝန် အဘိုးက' ဟုသာ ဖြစ် သင့်သည်။ သို့မှသာ ဝေါဟာရလီနတ္ထဝိပနီ၏ အဆိုနှင့်လည်းညီသည်။

သို့သော် ကဗျာသင်္ဂဟမေဂနီကို ပုံနှိပ်ရာတွင် 'သော' အစား 'သော်' ဟု ပုံနှိပ်မှားသည့်အတွက် ထိုသို့ အဓိပ္ပာယ်ကောက် လွဲရခြင်း ဖြစ်သည်ဟု စာပေပညာရှင် ရွှေကိုင်းသားက ထောက်ပြ

ဆွေးနွေးခဲ့ဖူးပါသည်။ အသုံးပြုစကားလုံး တစ်လုံး၏ တန်ဖိုးကို လေးနက်ထင်ရှားစေသည့် သာဓကပါပေ။ 'သော' နှင့် 'သော်' အသုံးပြုစကားလုံးချင်း လွဲသုံးလိုက်ရုံနှင့် အဓိပ္ပါယ်လည်း တစ်မျိုး တစ်ဖုံ ဖြစ်သွားရကြောင်း ဤသာဓကကလေးက အထင်အရှား ဖော်ပြနေပါသည်။

ဟိုတစ်ပွင့် သည်တစ်ပွင့် ဖြစ်နေသော ပန်းပွင့်ကလေးများ ကို ပန်းသီကြိုးကလေးနှင့် သီလိုက်သောအခါ လှပသော ပန်းကုံး ကလေးဖြစ်လာသကဲ့သို့ သူ့ဘာသာသူ သီးခြားရှိနေသော အနက်ပြ စကားလုံးကလေးများကို အသုံးပြုစကားလုံးများနှင့် တွဲစပ်သီကုံး လိုက်သောအခါ အနက်ပြစကားလုံးကလေးများ ဆက်သွယ်မိကြပြီး လင်းခနဲ လက်ခနဲ ဖြစ်လာရပါသည်။ ကမ္ဘာကျော် ဝတ္ထုကြီး၏ အမည်ဖြစ်သော 'စစ်နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေး' ဟူသော အမည်ကိုပင် ကြည့်ပါ။ 'စစ်' 'ငြိမ်းချမ်းရေး' ဟူသော အနက်ပြစကားလုံး နှစ်လုံး ကြားတွင် 'နှင့်' ဟူသော အသုံးပြုစကားလုံးကလေးနှင့်တွဲဆက်လိုက် သည့်အတွက် ထိုစကားလုံးနှစ်လုံး၊ သဘောနှစ်ရပ်၏ ခြားနားချက် သည် လင်းခနဲ၊ လက်ခနဲ ဖြစ်သွားရသည် မဟုတ်ပါ လော။ အဖြူနှင့် အမည်းဟပ်ပြသကဲ့သို့ ဖြစ်သွားရသည် မဟုတ်ပါ လော။

အနက်ပြစကားလုံးကလေးများ၏ လုပ်ငန်းတာဝန်ကို အသုံးပြုစကားလုံးကလေးများက သတ်မှတ်ပေးထားပါသည်။ 'ဆရာ' နောက်က 'သည်' ထည့်လိုက်သည်နှင့် ဆရာသည် တစ်ခုခု ပြုလုပ်တော့မည်ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားလာရပါသည်။ 'တပည့်' နောက်က 'ကို' ထည့်လိုက်ရုံနှင့် တပည့်သည် တစ်ခုခု အလုပ်ခံရ တော့မည်ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားလာရပါသည်။ 'ကျောင်း' နောက်က '၌' ထည့်လိုက်ရုံနှင့် ကျောင်းသည် တစ်ခုခုပြုလုပ်မည်နေရာ ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားလာရပါသည်။ 'လှပ' နောက်က 'သော' ထည့် လိုက်ရုံနှင့် လှပသည် တစ်ခုခုကို အထူးပြုတော့မည် ဖြစ်ကြောင်း

ထင်ရှားလာရပါသည်။ ပန်းသီကြိုးကလေးများက ပန်းကုံးအသွင် အမျိုးမျိုးကို ဖန်တီးပေးနေဘိသို့။

အနက်ပြစကားလုံးနှင့် အသုံးပြုစကားလုံးတို့၏ ထင်ရှား သော ခြားနားချက်တစ်ရပ် ရှိပါသေးသည်။ အနက်ပြစကားလုံးများ သည် လူမှုကိစ္စအမျိုးမျိုးကို အခြေပြု၍ နေ့စဉ်နှင့်အမျှ အသစ်အသစ် ပေါ်ထွန်းနေသော စကားများဖြစ်သည်။ ထောင်နှင့်သောင်းနှင့်ချီ၍ အရေအတွက်များသည်။ လူမှုကိစ္စအသစ်တစ်ခုပေါ်လျှင် ထိုလူမှု ကိစ္စကို အမည်တပ်ခေါ်ဝေါ်ရမည့် အနက်ပြစကားလုံး တစ်လုံးပေါ် မြပင်။ 'ပြိုဟ်တု၊ သင်္ချာတွက်စက်၊ ရုပ်မြင်သံကြား၊ တာလတ်ပစ် ဖုံးယုံ' စသည့်စကားလုံးများကို ကြည့်ပါ။ အသစ်အသစ်ပေါ် လာသည့် လူသုံးပစ္စည်းများကိုခေါ်ရန် အသစ်ဖန်တီးသော အနက်ပြ စကားများပင် မဟုတ်ပါလော။ ရှေ့တွင်လည်း ထိုသို့သော စကားလုံး များ ထောင်သောင်းချီ၍ အသစ်အသစ် တိုးပွား နေပေလိမ့်မည်။

သို့သော် ထိုအသုံးပြု စကားလုံးများမှာကား အနက်ပြ စကားလုံးများနှင့် နှိုင်းယှဉ်သာလောက်အောင် အရေအတွက် နည်းလှပါသည်။ '၌'၊ '၌'၊ 'သဖြင့်'၊ 'နှင့်' စသည့် အသုံးပြုစကားလုံး မျိုးတို့၏ အရေအတွက်သည် ရာဂဏန်းထက် ပိုမည်မထင်ပါ။ အနက်ပြစကားလုံးများ အသစ်အသစ်ပေါ်ရန် လွယ်ကူသလောက် အသုံးပြုစကားလုံးတစ်လုံးပေါ်ဖို့ မလွယ်ပါ။

စဉ်းစားကြည့်ပါ။ '၌' လို၊ '၌' လို၊ 'နှင့်' လို၊ 'ကြောင့်' လို၊ အသုံးပြုစကားလုံးတစ်လုံးအသစ် တီထွင်ချင်သည်ဆိုလျှင် ဖြစ် နိုင်ပါမည်လော။ မလွယ်ပါ။ အသစ်အသစ်တိုးပွား လာလေ့လည်း မရှိပါ။ စင်စစ်မှာ ပန်းသီကြိုးတစ်ကြိုးဖြင့် ပန်းအမျိုးမျိုး သီ သကဲ့သို့ အနည်းငယ်မျှသော အသုံးပြုစကားလုံးများကိုထောင် သောင်း ချီနေ သော အနက်ပြစကားလုံးများနှင့် အမျိုးမျိုး အဖုံဖုံ တွဲစပ်သုံးနှုန်း နိုင်ခြင်းသည်ပင် ဘာသာစကား၏ လျှို့ဝှက်ချက် (secret of language) တစ်ခုဖြစ်သည်ဟု ပညာရှင်တို့ ဆိုကြ ပါသည်။

ဤသို့ဖြင့် လူသားတို့သည် မိမိတို့ ဉာဏ်ရည်ရှိသမျှ အနက်ပြစကားလုံးများကို အသုံးပြစကားလုံးများနှင့် အမျိုးမျိုးတွဲ စပ်ကာ ပြောဆိုရေးသား သုံးစွဲနေကြမည်သာ ဖြစ်ပါတော့သည်။

* * * * *

စာထဲက အပြော သုံး စကား

စာပေဆိုင်ရာ အစည်းအဝေးတစ်ခုတွင်ဖြစ်ပါသည်။ ဆွေးနွေးရန် တင်ပြထားသော စာတစ်စောင်၌ 'ကျောင်းသားများ ကဗျာဖွဲ့တတ်အောင် လေ့ကျင့်ပေးသင့်ပါသည်' ဟူသော ဝါကျတစ်ခု ပါဝင်နေသည်။ ဆွေးနွေးကြစဉ် ပညာရှင်တစ်ဦးက "ဒီဝါကျမှာ 'ကဗျာဖွဲ့တတ်အောင်' လို့ရေးသားထားတာဟာ ပြောစကားဆန် နေပါတယ်။ အောင်ဆိုတာ ပြောစကားမှာပဲသုံးတဲ့ အသုံးမျိုးပါ။ ဒါကြောင့် အောင် အစား ရန် လို့ပြင်ပြီး 'ကဗျာရေးဖွဲ့ တတ်ရန် လေ့ကျင့်သင့်ပါသည်'လို့ ပြင်သင့်ပါတယ်" ဟူ၍ ဆွေးနွေး ပါသည်။ ထိုအခါ အခြားပညာရှင်တစ်ဦးက အောင် ကို ပြောစကား မှာ သုံးတယ်ဆိုတာ မဟုတ်ပါဘူးဗျာ။ နတ်ရှင်နောင်တောင် သူရတု မှာ 'ဆွတ်ပျံ့ဖွယ်အောင်၊ ယုဂန်တောင်က' လို့ သုံးထားသေးတာပဲ။ အောင် ကို ပြောစကားဆန်တယ်ဆိုပြီး 'ဆွတ်ပျံ့ဖွယ်ရန်၊ တောင်ယု ဂန်က' လို့ပြင်ရမှာလားဟူ၍ ပြန်လည်ဆွေးနွေးသည်ကို ကြားလိုက် ရပါသည်။

www.burmeseclassic.com

“ဪ ဟုတ်ပေသားပဲ၊ နတ်ရှင်နောင် ရတုထဲမှာ သည်းအူပြတ်ခေါင်၊ ကြွေလွယ်အောင်လျှင်၊ လေဆောင်ပြင်ထန်၊ ကြောက်ဖွယ်လွန်စွာ၊ လို့ ‘အောင်’ကိုသုံးထားတာ ရှိသေးသားပဲ” ဟူ၍လည်း အတွေးပေါ်မိပါသည်။

ဤကိစ္စသည် စကားလုံးများကို အပြောသုံး(colloquial) နှင့် စာပေသုံး (literary) ဟူ၍ ခွဲခြားမှုနှင့် သက်ဆိုင်နေပါသည်။ စကားပြောရာတွင် မသုံးတော့သော၊ စာထဲပေထဲမှာသာ တွေ့ရသော စကားလုံးမျိုးကို ‘စာပေသုံး စကားလုံး’ဟူ၍လည်းကောင်း၊ စကားပြောရာတွင် သုံးနှုန်းဆဲဖြစ်သော စကားလုံးမျိုးကို ‘အပြောသုံး စကားလုံး’ ဟူ၍လည်းကောင်း ခွဲခြားထားတတ်ကြပါသည်။ ထိုစကားလုံး နှစ်မျိုးစလုံး သူ့နေရာနှင့်သူ အရေးပါပါသည်။ စာပေသုံးစကားလုံးများသည် ရှေးကတည်းက စာပေထဲတွင် သုံးလာသောစကားများဖြစ်သည့်အတွက် စာပေအရှိန်အငွေ့ဟပ်ပြီး ခုံညားသောသဘောကိုဆောင်သည်ဟု ထင်တတ်ကြပါသည်။ ထို့ကြောင့် စာကိုခုံညားစေလိုသောအခါ စာပေသုံး စကားလုံးများကို အားပြုသုံး တတ်ကြပါသည်။ ထို့အတူ အပြောသုံး စကားလုံးများသည် နေ့စဉ်သုံးနေဆဲဖြစ်သည့်အတွက် အသက်ဝင်နေပြီး ပေါ့ပါးသွက်လက်သော သဘောကိုဆောင်သည်ဟု ထင်တတ်ကြပါသည်။ ထို့ကြောင့် စာကိုပေါ့ပါးသွက်လက်စေလိုသောအခါ အပြောသုံး စကားလုံးများကို အားပြုသုံးတတ်ကြပါသည်။

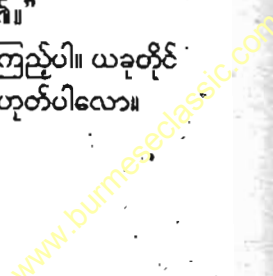
စာထဲပေထဲမှာ အပြောသုံးစကားလုံးများ ကြီးကြားကြီးကြားထည့်သုံးခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ အယူအဆ နှစ်မျိုး တွေ့ရပါသည်။ အချို့က စာထဲမှာ အပြောသုံးစကားလုံးညှပ်သုံးလျှင် ကလက်သည်၊ အခုံပျက်သည်ဟုယူဆပြီး မသုံးဘဲ ရှောင်တတ်ကြပါသည်။ ဆောင်းပါးအစတွင် ဖော်ပြခဲ့သော ပညာရှင်၏ အယူအဆ မျိုး ဖြစ်ပါသည်။ အချို့ကမူ စာထဲမှာ အပြောသုံးစကား ညှပ်လျှင် ပေါ့ပါးသွက်လက်သည်၊ အသက်ဝင်သည်ဟု ယူဆပြီး တမင်ထည့်သုံးတတ်ကြပါသည်။

စကားလုံးများကို စာပေသုံး၊ အပြောသုံး ဟူ၍ခွဲမည့်သာ ခွဲရသည်။ စင်စစ်အားဖြင့် စကားလုံးမှန်သမျှသည် မူလက စကားပြောသူ အချင်းချင်း ပြောဆိုဆက်သွယ်ဖို့ တီထွင်ခဲ့သည့် ‘အပြောသုံးစကားလုံး’ များချည်း မဟုတ်ပါလော။ ဘာသာစကား၏ သဘောသဘာဝနှင့် ဆက်စပ်စဉ်းစားလျှင် စကားလုံးမှန်သမျှသည် ပြောဖို့ပေါ်ပေါက်လာသော ‘အပြောသုံးစကားလုံး’ ချည်းဖြစ်ကြောင်း သိနိုင်ပါသည်။ ကာလကြာလာသောအခါ အချို့စကားလုံးများသည် ပြောသူတို့၏ နှုတ်ဖျားမှ ပျောက်ကွယ် သွားကြပြီး စာထဲပေထဲတွင်သာ ကျန်နေတော့သည်။ အချို့မှာမူ ပြောသူတို့၏ နှုတ်ဖျားတွင် ရှင်သန်အသက်ဝင်နေဆဲဖြစ် သည်။ ဤသို့ဖြင့် စာပေသုံး၊ အပြောသုံး ဟူ၍ ကွဲပြားသွားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

အပြောသုံး စကားလုံးများသည် ရှင်သန်လှုပ်ရှားပြီး အသက်ဝင်နေဆဲ ဖြစ်သည့်အလျောက် မိမိတို့ပါဝင်နေသည့် စာပေများကိုပါ အသက်ဝင်အောင် ဖန်တီးနိုင်စွမ်းရှိပါသည်။ ယခုခေတ်အခါတွင် အသက်ဝင်လှုပ်ရှားနေသော အပြောသုံးစကားလုံးများ၏ အစွမ်းကြောင့် လင်းခနဲ လက်ခနဲ အသက်ဝင်နေသည့် စာပေအရေးအဖွဲ့များကို ရှေးစာပေများထဲတွင်လည်း တွေ့နိုင်ပါသည်။ ခေတ်စာပေများထဲတွင်လည်း တွေ့နိုင်ပါသည်။

အင်းဝခေတ်က ပေါ်ပေါက်သည့် ပါရာယန ဝတ္ထုတွင် ကြည့်ပါ။ အရှင်သာရိပုတ္တရာကို လာဠုဒါယီရဟန်းမိတ်က မထေမဲ့ မြင်ပြုသည်ကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ ဘုရားရှင်က အရှင်အာနန္ဒာအား ခိန့်တော်မူပုံကို ဤသို့ ဖော်ပြထားပါသည်။

“မထေရ်ကြီးကို ရှင်မိတ် ညှင်းဆဲသည်ကို သိလျက် ကြားလျက် ကိုယ်တို့ လစ်လျူရှုနေတတ်အားစွ တကားဟု အရှင်အာနန္ဒာကို ဘုရားမြတ်စွာ မိန့်တော်မူဖူး၏။”
‘ကိုယ်တို့’ ဟူသော အပြောသုံးစကားကလေးကိုကြည့်ပါ။ ယခုတိုင် အသက်ဝင်ရှင်သန်နေသည့် အသုံးကလေးပင် မဟုတ်ပါလော။

တစ်ယောက် နှင့်တစ်ယောက် စကားပြောသည်အခါ မိမိ ကိုယ်ကို လည်း 'ကိုယ်' ဟု ရည်ညွှန်းပြောဆိုတတ်သည်။ မိမိက တိုက်ရိုက် ပြောနေသူကိုလည်း 'ကိုယ်' ဟု ရည်ညွှန်းပြောဆိုတတ်သည်။

ဤသာကေတွင် ဘုရားရှင်က အရှင်အာနန္ဒာကို 'ကိုယ်တို့' ဟု တိုက်ရိုက်ပြောနေဟန်တွေ့ရပါသည်။ တစ်နည်းဆိုရလျှင် ပါရာယနဝတ္ထုကိုရေးသော ရှင်မဟာသီလဝံသတို့ခေတ်က တစ်ယောက်နှင့်တစ်ယောက် စကားပြောရာတွင် ပြောသူက နားထောင်သူကို 'ကိုယ်တို့' ဟု ရည်ညွှန်းပြောဆိုလေ့ရှိသည်အတွက် ဤခေလေနှင့်အညီ ဘုရားရှင်၏ စကားကို 'ကိုယ်တို့' ဟု သုံးလိုက်ခြင်း ဖြစ်ကြောင်း သိသာပါသည်။ ထိုစကားကလေးကြောင့်ပင် ဘုရားရှင်၏ မိန့်မြွက်သံကို တိုက်ရိုက်ကြားလိုက်ရဘိသကဲ့သို့ အသက်ဝင်နေခြင်းဖြစ်သည်ဟု ယူဆပါသည်။

ညောင်ရမ်းခေတ် ဝန်ကြီးပဒေသရာဇာ၏ သူဇာပျိုကို ကြည့်ပါဦး။ မင်းသမီးကလေး၏ ပြောပုံဆိုပုံကို ဤသို့ကြားနိုင်ပါသည်။

“ပူပင်ငြင်ငြို၊ ကျွန်မကိုလေ၊ ဟိုမုဆိုးပ၊
ဖမ်းမိစက၊ ကျွန်မစိတ်မှာ၊ မကြာလျှင်တောင်း၊

ဘယ်အကြောင်းကြောင့်၊ ဝဲညောင်းမဆည်၊ သေရမည်ဟု”

‘ကျွန်မကိုလေ’ ‘ဟိုမုဆိုးပ’ ဟူသည့်အပြောသုံးစကားလေးများကြောင့် မင်းသမီးကလေး၏ ကန့်ကလျ အသံကလေးကို ကြားယောင်လာနိုင်ခြင်း ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။

ကုန်းဘောင်ခေတ် အချင်းစာဆို မယ်ခွေကမူ ပြာသိုလဖွဲ့ အချင်းတွင် ဤသို့ ငိုညည်းရှာပါသည်။

“နင်းရည်သွန်းလို့၊ လေဝန်းကမိ၊

ဘယ်နှယ်သာချီပါမယ်၊ အမိတို့ ကယ်ကြပါ၊

မကာရရာသီတဲ့၊ နာရီသံညောင်းနှင့်စည်မောင်းတီး။”

ကယ်ပါဟူ၍ မချီတရံ ငိုညည်းနေသည့် အသံကလေး အသက်ဝင်လာရသည်မှာ ဘယ်နှယ်သာချီပါမယ်၊ အမိတို့ ကယ်ကြပါ၊ ဟူသော အပြောသုံးစကားကလေးများကြောင့် မဟုတ်ပါလော။

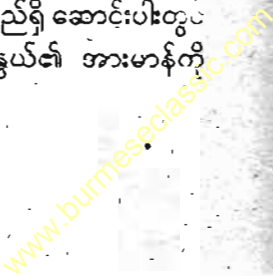
အပြောသုံး စကားကလေးများသည် ပြောသူ၏ ထင်မြင်ချက်၊ ခံစားချက် တို့ကို လောလောလတ်လတ် ဖော်ထုတ်ပြနိုင်စွမ်း ရှိသည့်အလျောက် လက်မြောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် အပြောသုံးစကားများ၏ စွမ်းအားကို လိုသလို ကျွမ်းကျင်ထိရောက်စွာ အသုံးပြုနိုင်စွမ်းရှိကြပါသည်။ ဆရာမောင်ထင်၏ ကိုခေါင်းဝတ္ထုတစ်ပုဒ်မှ အဖွဲ့တစ်ခုကို ပြလိုပါသည်။ ပန်းတိမ်ဆရာ လင်မယား ရန်ဖြစ်နေသည်ကို မြင်၍ မခံချင်စိတ်ဖြင့် လောက်လေးနှင့်ပစ်ရန် ပြင်နေသည်ကို ခေါင်း၏ အသွင်ကို ဤသို့ဖွဲ့ထားပါသည်။

လက်တစ်ဖက်က လောက်လေး၊ လက်တစ်ဖက်ကား ခံမောက်ကို စွဲကိုင်လျက်၊ ခါးပိုက်ဆောင်တွင် လောက်စာလုံး အပြည့်နှင့် ကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါ မည်းမှောင်စွာ ထွက်ပေါ်လာသည်ကား သိကြားမင်း ထင်။

ဟုတ်ပေလိမ့်မည်၊ သိကြားမင်း လူယောင်ဖန်ဆင်း၍ လူပြည်သို့ သက်ဆင်းခြင်းဖြစ်ရပေမည်။ သို့သော် အသေအချာ စုံစမ်းပါရစေဦး။ သိကြားမင်းက ဘယ်သူနှင့် တူသလိုလို ရှိလိုက်ပါဘိ။ အလို၊ လက်စသတ်တော့ ကိုခေါင်း ပါကလား ကရို။

အပြောသုံး စကားများ၏ စွမ်းအားကို ထိထိရောက်ရောက် အသုံးပြုပြီး ရှင်ရှင်မြူးမြူးနှင့် အသက်ဝင်အောင် ရေးဖွဲ့ထားပုံကို တွေ့နိုင်ပါသည်။

ဆရာဇေယျ၏ ‘ကောက်ရိုးနွယ်’ အမည်ရှိ ဆောင်းပါးတွင် လောကဓံတို့ ကြုံကြုံခံနိုင်သော ကောက်ရိုးနွယ်၏ အားမာန်ကို ဆရာက ဤသို့ ဖော်ကျူးထားပါသည်။

ကောက်ရိုးနွယ်ကလေးနှင့် မိန်းကလေးသည်
ယင်းတို့အား မည်သူက ချီးကျူးကျွေး မကျွေးကျွေး၊ သိသိ
မသိသိ ထိုသူတို့၏ မှတ်တမ်းကို အလေးမမူ။

'ချီးကျူးကျွေး မကျွေးကျွေး၊ သိသိ မသိသိ' ဟူသော အသုံး
အနှုန်းကလေးကိုကြည့်ပါ။ မည်မျှ ပြောစကားဆန်လိုက်ပါသနည်း။
ထို့အတူ မည်မျှ အသက်ဝင်လိုက်ပါသနည်း။ ထိုသို့မရေးဘဲ 'မည်သူ
တချီးကျူးသည်ဖြစ်စေ၊ မချီးကျူးသည်ဖြစ်စေ' ဟု စာဆန်ဆန်
ပေဆန်ဆန် ရေးလိုက်လျှင် ထိုမျှ အသက်ဝင်ပါဦးမည်လော။ ထိုမျှ
ပေါ့ပါးသွက်လက်ပါဦးမည်လော။

ဤနေရာတွင် အပြောစကားလုံးသုံးခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍
စာရေးဆရာတစ်ဦး၏ အဆိုအမိန့်ကို တင်ပြလိုပါသေးသည်။
ဆရာကြီး ရွှေဥဒေါင်း၏ အဆိုအမိန့်ဖြစ်ပါသည်။

တစ်ခါတစ်ရံ 'ရေးစကားလုံး' ထက် 'ပြောစကားလုံး'
က ပိုမို ထိရောက်တောက်ပြောင်ခြင်းကို တွေ့ရသည့်အခါ
ကျွန်ုပ်သည် 'ပြောစကားလုံး' ဟူ၍ မရှောင်ဘဲ 'ကော်မာ'
ကလေးများပိတ်၍ သုံးလေ့ရှိပါသည်။ အချို့က စာရေးရာ
တွင် ပြောစကားလုံး ညှပ်ထည့်ခြင်းသည် 'ကလက်'
သယောင်ယောင် မှတ်ထင်ကြပေ လိမ့်မည်။ ကျွန်ုပ်အဖို့မူ
အဓိပ္ပာယ်လေးနက်ခြင်းကိုသာ ဦးစားပေးပြီး စကားလုံး
ရွေးချယ်တတ်သူ ဖြစ်သောကြောင့်... စာဖတ်သူများ
နားလည် မည်ဆိုပါက သုံးချင်တတ်သည်။

ဆရာကြီးသည် သူ့အဆိုအမိန့်နှင့်အညီ အခုအညား
ရေးသားသော စာထဲမှာပင် အပြောသုံးစကားလုံးများကို လင်းခနဲ၊
လက်ခနဲ တောက်ပြောင်နေအောင် ကျွမ်းကျွမ်းကျင်ကျင် ထည့်သုံး
နိုင်စွမ်း ရှိပါ သည်။ ဆရာသော်တာဆွေ ဆိုလျှင်လည်း ဆရာကြီး
ရွှေဥဒေါင်း၏ လက်ရင်းတပည့် ဖြစ်သောကြောင့်ပင်လားမသိပါ။

အပြောသုံးစကားလုံးများကို သုံးချင်သလို လှလှပပ ထည့်သုံး နိုင်စွမ်း
ရှိပါသည်။ စာတစ်ပုဒ်တွင် တည်ငြိမ်ခုံညားသော စာဟန် ပေဟန်မှ
ပေါ့ပါးသွက်လက်သော အပြောဟန်သို့ ညင်ညင်သာသာ ကူးပြောင်း
လိုက်ပုံမှာ ပီရိလှသည့်အတွက် တစ်ခါတစ်ရံ စာဖတ်သူပင် မသိ
လိုက်ဘဲ ဖြစ်သွားရတတ်ပါသည်။ 'ဟာ စ.ဖတ်တုန်းက စာကြီး
ပေကြီးဟန်နဲ့ ရေးနေတာ ဘယ်တုန်းက အပြောဟန် ပြောင်းသွား
ပါလိမ့်' ဟုပြန်စဉ်းစားရတတ်ပါသည်။

အပြောသုံးစကားဟူသည် အသက်ဝင်လှုပ်ရှားနေဆဲ
စကားမျိုးဖြစ်သည့်အလျောက် စာထဲပေထဲတွင် တွေ့ရသော
အပြောသုံးစကားများသည်လည်း မိမိတို့ ပါဝင်နေသော စာပေ
အရေးအဖွဲ့ကို အသက်ဝင်လှုပ်ရှားနေအောင် အထောက်အပံ့ပြု
နေမည်ပင် ဖြစ်သည်။

www.burmeseclassic.com

စကားနွမ်း

ဘယ်ပစ္စည်းမဆို သုံးဖန်များလျှင် ဟောင်းနွမ်းသွားမြဲ
ဓမ္မတာပင်။

သံတုံးသံခဲလို အမာခံပစ္စည်းမျိုးဟောင်းနွမ်းသွားလျှင်
ကိစ္စမရှိ။ ရောင်စုံဖဲပြားကလေးများလို အလှအပပစ္စည်းမျိုး
ဟောင်းနွမ်းသွားလျှင် သိသာသည်။ အရောင်အသွေးပျက်သွားပြီး
ကိုင်ချင်စရာ မကောင်းအောင် ဖြစ်သွားတတ်သည်။

စကားလုံးကလေးများလည်း ထိုနည်းတူပင်။

စကားလုံးကလေးများကို လေ့လာကြည့်လျှင် သံတုံးသံခဲလို
အမာခံ စကားလုံး မျိုးကိုလည်းတွေ့ရလိမ့်မည်။ ရောင်စုံဖဲပြားလို
အလှအပ စကားလုံးမျိုး ကိုလည်းတွေ့ရလိမ့်မည်။

နေ့စဉ် မြင်တွေ့ကြားသိနေရသော အခြေခံ လူမှုကိစ္စများ
ကိုရည်ညွှန်းသော စကားလုံးများမှာ သံတုံးသံခဲလို အမာခံစကားလုံး
များဖြစ်သည်။ 'လူ၊ ခွေး၊ သွား၊ လာ၊ စား၊ သောက်၊ ပြု၊ နီ' စသော

စကားလုံးများမှသည် 'စာအုပ်၊ စာကြည့်တိုက်၊ ရေတိုးစင်၊ ရုပ်မြင်သံကြား' စသော စကားလုံးများအထိ အကျုံးဝင်သည်။ ထိုသို့သော အမာခံစကားလုံးများ အမြောက်အမြား ရှိသည်။ ထိုစကားလုံးများကို အကြိမ်ကြိမ် အဖန်ဖန်သုံးခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ သို့သော် ဟောင်းနွမ်းသွားသည်ဟူ၍ မရှိ။ သုံးဖန်များလေလေ အသားကျလေလေဖြစ်သည်။ စဉ်းစားကြည့်ပါ။ 'လူ' ဟူသော စကားလုံးကို ဟောင်းနွမ်းသွားပြီဆိုပြီး စကားလုံးသစ်ထွင်ဖို့ ဘယ်သူကများတွေ့မိပါမည်နည်း။ စာကြည့်တိုက်ကို စာကြည့်တိုက်ဟု ခေါ်ရသည်မှာ ရိုးသွားပြီဆိုပြီး စကားလုံးသစ်ပြောင်းဖို့ စဉ်းစားမိပါ၏လော။

သို့သော် သုံးစွဲသူတို့၏ ခံစားမှုအလျောက်၊ စေတနာအလျောက် နှစ်သက်ဖွယ်ဖြစ်အောင် တွဲစပ်သုံးသော စကားလုံးများမှာမူ ထိုသို့မဟုတ်။ ရောင်စုံဖဲပြားကလေးများလို သုံးစ၊ ကသစ်လွင်တောက်ပြောင်သော်လည်း သုံးဖန်များသောအခါ အရောင်အသွေး ညှိုးမှိန်သွားရပြန် ဖြစ်သည်။ ထိုစကားလုံးများကို စကားနွမ်း(cliché) ဟုခေါ်ကြသည်။

စကားနွမ်းဆိုသည်မှာ တစ်ချိန်က သစ်လွင်လတ်ဆတ်သော်လည်း သုံးဖန်များလွန်းသည့် အတွက် အင်အားသတ္တိ ကုန်ခန်းသွားရသော စကားလုံးမျိုး ဖြစ် သည်။

ဟူ၍ စကားနွမ်း၏သဘောကို ဖွင့်ဆိုတတ်ကြသည်။

ဆိုပါစို့။ 'အသက်ကိုဝေမျှ ချစ်ခင်ရသောသူ' ဟူ၍ အဓိပ္ပာယ်ရှိသည့် 'သက်ဝေ' ဟူသော စကားလုံးသည် စသုံးစဉ်က ရောင်စုံဖဲပြားကလေးလို အရောင်အသွေးကြွယ်ကြွယ်နှင့် လှပဆန်းသစ်ခဲ့မည် အမှန်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ရှေးစာဆိုများက 'သက်ဝေ၊ လှသက်ဝေ၊ ချစ်သက်ဝေ၊ ကြင်သက်ဝေ' စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုး သုံးစွဲခဲ့ကြဖူးသည်။ ထိုစကားလုံးကလေးသည် ဦးပုညတို့ ခေတ်တွင်လည်း အရောင်အသွေးစိုပြည်နေဆဲပင် ရှိပါလိမ့်ဦးမည်။

ဦးပုည၏ ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်းဝတ္ထုတွင် ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်းက အစွယ်ကိုဖြုတ်လှူပြီး မုဆိုးမှတစ်ဆင့် မချီတရီ မှာကြားဟန်ရေးဖွဲ့ရာတွင် -

'စိမ်းကားမျက်ငြိုး၊ သစ်ယောင်းခက်ချိုးသကဲ့သို့၊

ချစ်ကြိုးဖြတ်ဖြေ၊ သင်သတ်ရက်လေသောကြောင့်၊

သင့်ဆက်ဝေငယ်လင်၊ ငါ ဆဒ္ဒန်ဆင်သည်၊ မြေတွင်

တုံးလုံး၊ ပြားချက်နှင့်ဆုံးခဲ့ပြီ။' ဟုတွေ့ရသည်။

ဤအဖွဲ့တွင် 'သင့်ဆက်ဝေငယ်လင်' ဟူသော စကားကလေး၏ အရောင်အသွေးသည် တောက်ပစိုပြည်ဆဲ ရှိနေပါသည်။

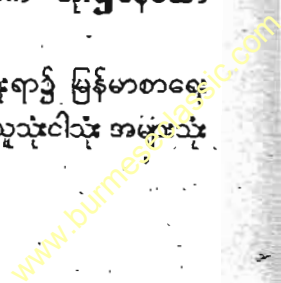
နှောင်းခေတ်တွင် ခေတ်စမ်းစာဆို တက္ကသိုလ်မောင်သန်စင်က 'အိုဘယ့်သက်ဝေ၊ ချစ်သက်ဝေ' စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဂီတစာဆို မြို့မငြိမ်းကလည်း သူ့သီချင်းတစ်ပုဒ်ကို 'သက်ဝေ' ဟု အမည်ပေးထားကာ 'တစ်ကိုယ်လုံးသိမ်းကျုံး၊ လိုရာသုံးသက်ဝေ၊' ခိုင်းတော့သက်ဝေ' 'ချစ်သက်ဝေနှမ စိတ်တိုင်းကျကျ ပျော်သလိုနေ' စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း ရေးဖွဲ့ခဲ့သည်မှာ အထင်အရှားပင်ဖြစ်သည်။

ဤသို့ ခေတ်အဆက်ဆက် လှလှပပသုံးခဲ့သော 'သက်ဝေ' သည် ယနေ့ဆိုလျှင် လူနာမည် အဖြစ်သို့ရောက်နေပါပြီ။ လူနာမည်မှာမှ တော်တော်ရိုးနေပြီဖြစ်သော လူနာမည် ဖြစ်နေပါပြီ။

'ကျွန်တော့်နာမည် သက်ဝေပါခင်ဗျာ' ဟုပြောလျှင် ဘယ်သူကမှ နာမည်အဆန်းဟု မထင်တော့ပါ။ 'အသက်ကိုဝေမျှ ချစ်ခင်သူ ဆိုတဲ့အဓိပ္ပာယ်နဲ့ မှည့်ထားတဲ့နာမည်ပါကလား' ဟူ၍ မတွေ့မိကြတော့ပါ။ သက်ဝေ၏ အရောင်အသွေးသည် ညှိုးမှိန်ဟောင်းနွမ်းသွားပါပြီ။ စကားနွမ်း ဖြစ်သွားပါပြီ။

ထိုစကားမျိုးကို ဆရာကြီး ပီမိုးနင်းက 'တုံး၍နေသော စကားများ' ဟု အမည်ပေးသည်။

'ကဗျာဖြစ်စေ၊ စကားပြေဖြစ်စေ ရေးရာ၌ မြန်မာစာရေးဆရာများ အထင်ရှားဆုံးသော အပြစ်တစ်ခုမှာ သူ့သူ့ငါ့သူ့ အမျိုးသား

ဖြစ်သဖြင့် တုံး၍နေသောစကားမျိုးကို အသုံးပြုတတ်ခြင်း ဖြစ်၏' ဟူ၍ ဝေဖန်ပြီး ထိုစကားမျိုးမသုံးရန် လမ်းညွှန်ခဲ့ဖူးသည်။

စကားနှုန်းထဲတွင် အဆင်တန်ဆာအဖြစ် အသုံးပြုနေသော အလင်္ကာ အဟောင်းအနှုန်းများလည်း ပါဝင်သည်။ 'လယ်ပြင်မှာ ဆင်သွားသကဲ့သို့ ထင်ရှားလှပါပေသည်'၊ 'မြေကြီး လတ်ခတ်မလွဲ မှန်လှပေသည်'၊ 'မြင်းမိုရ်တောင်ကြီးတမျှ ကြီးမားလှသည်'၊ 'ဖော့ဖယောင်းလို ဖျော့ဖျောင်းသည်'၊ 'သဲထဲရေသွန် သလို'၊ 'ဖျော့လျှင်ဖယောင်း မာလျှင်သံချောင်း' စသည် စသည်ဖြင့် အမြောက်အမြား တွေ့နိုင်ပါသည်။ ထိုစကားများကို စတင်သုံးစ၊ က အရောင်အသွေး တောက်ပြောင်ခဲ့သည်မှာ အမှန်ပင်။ သို့သော် သုံးဖန်များလာပြီ ဖြစ်သည့်အတွက် ယခုဆိုလျှင် အရောင်အသွေး ညှိုးမှိန်နေပါပြီ။ စကားနှုန်းဘဝသို့ ရောက်နေပါပြီ။

ထို့အတူ 'ငယ်စဉ်တောင်ကျေး တလေးဘဝ'၊ 'ကျေးဇူးဥပကာရ တင်ရှိပါသည်' စသည်ဖြင့် ပုံသေတွဲစပ်သုံးလေ့ရှိသော စကားလုံး အတွဲအစပ်များသည်လည်း သစ်လွင်လတ်ဆတ်သော ခံစားမှုမျိုးကို ပေးနိုင်စွမ်းမရှိတော့သော စကားများ ဖြစ်နေပါပြီ။

ဘာသာစကားတစ်ခုထဲတွင် စကားနှုန်းများ ပြည့်နေပါသည်။ စိတ်ကူးသစ်မထုတ်ရဘဲ အဆင်သင့် အလွယ်တကူ ကောက်ယူ သုံးစွဲ နိုင်သည့် စကားများဖြစ်သည့်အတွက် အများက အလွယ်တကူ သုံးစွဲ နေကြသည်။ စကားနှုန်းတွေအားလုံးကိုသာ မေ့လျော့သွားမည် ဆိုလျှင် အချို့သောလူများအဖို့ အချင်းချင်း စကားလက်ဆုံ ပြောဖို့ ပင် အခက်အခဲတွေ့ဖွယ်ရှိသည် ဟူ၍ စကားနှုန်းများ၏ နေရာယူမှု ကို ပညာရှင်အချို့က ထောက်ပြကြသည်။

ဖဲပြားရောင်စုံပင် ဖြစ်သော်လည်း ဟောင်းနှုန်းညှိုးမှိန်နေ လျှင် ဆင်ယင်သူမှာလည်း အဟောင်းဓာတ် အနှုန်းဓာတ်ကူးကာ

အရောင်အသွေးမထွက်ဘဲ ရှိသကဲ့သို့ စကားနှုန်းများ ထည့်သုံးထား သော စာသည်လည်း စကားနှုန်း အရှိန်ဟပ်ပြီး အရောင်အသွေးများ မထွက်ဘဲ ရှိတတ်သည်။ စာဖတ်သူအဖို့ စကားနှုန်းများကြောင့် သစ်လွင်လတ်ဆတ်သည့် အငွေ့အသက်ကို မခံစားရဘဲ အကြိမ် ကြိမ် ကြားဖူးပြီးသည့် စကားကို ပြန်ကြားရသကဲ့သို့ ငြီးငွေ့ဖွယ် ရာသာ ဖြစ်ရတတ်သည်။

ကိုယ့်စာကို အရောင်အသွေးမညှိုးမှိန်စေလိုသော စာရေးသူ များအဖို့လည်း ပတ်ဝန်းကျင်မှာ ဝိုင်းဝိုင်းလည်နေသည့် စကားနှုန်း များ၏ အနှောင်အဖွဲ့မှ ရှောင်တိမ်းနိုင်ရေးနှင့် အရောင်အသွေး တောက်ပသစ်လွင်သော တီထွင်ဖန်တီးရေးတို့သည် အရေးကြီးသော ကိစ္စများ ဖြစ်ပေသည်။

အယဉ်သုံး စကား

(၁)

သူငယ်ချင်းသုံးယောက် ဝိုင်းဖွဲ့ပြီး စကားပြောနေကြစဉ် တစ်ယောက်က 'ခဏနေဦးကွာ၊ ငါ bath room သွားလိုက်ဦးမယ်' ဟုဆိုကာ ထသွားပါသည်။ သူပြောသွားသော စကားနှင့် ဆက်စပ် ပြီး တစ်ယောက်က 'နေဦးကွာ၊ အင်္ဂလိပ်တွေက အိမ်သာကို ဘာဖြစ် လို့ တိုက်ရိုက်စကားနဲ့ မခေါ်ဘဲ bath room (ရေချိုးခန်း) လို့ သွယ်ဝိုက် ခေါ် နေရတာလဲ မသိဘူး၊ အိမ်သာလို့ တိုက်ရိုက်ခေါ်လိုက်ရင် ပိုမရှင်း ဘူးလား' ဟု မေးခွန်းထုတ်လာပါသည်။ ထိုအခါ တစ်ယောက်က 'နေပါဦး၊ တို့ပြောနေတဲ့ အိမ်သာ ဆိုတဲ့ မြန်မာစကားကော တိုက်ရိုက် စကား ဟုတ်လို့လား၊ သာယာတဲ့အိမ်မို့ အိမ်သာလို့ ခေါ်တာ လား' ဟု ပြန်ပြောလိုက်သည်ကို ကြားခဲ့ရဖူးပါသည်။ မှန်ပါသည်။ ရေချိုးခန်း သည်လည်းကောင်း၊ အိမ်သာသည်လည်းကောင်း တိုက်ရိုက်စကား များ မဟုတ်ကြပါ။ ယဉ်အောင် သွယ်ဝိုက်သုံးသော စကားများသာ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုစကားမျိုးကို အယဉ်သုံးစကား (euphemism) ဟု ခေါ်တတ်ကြပါသည်။

(၂)

ရှေးဦး လူ့အဖွဲ့အစည်းများတွင် 'ကိုယ်နာမည်ကို လူစိမ်း မသိ စေရ' ဟု ခံယူထားသော လူမျိုးစုများရှိသည်ဟု ဆိုပါသည်။ လူစိမ်း တစ်ယောက်ကို ကိုယ့်နာမည် အသိပေးလိုက်ပါက ထိုလူစိမ်းက နာမည် ပိုင်ရှင်ကို တန်ခိုးသတ္တိတစ်ခုဖြင့် ဩဇာလွှမ်းမိုးသွားလိမ့်မည်ဟု ယုံကြည် ကြသည်အတွက် နာမည်ကို အသိမပေးလိုခြင်းဖြစ်ကြောင်း သိရပါသည်။

မြတ်နိုး တရားတော်

ယခုခေတ်မှာပင် ကိုယ့်နာမည်ကို သူကသိပြီး သူနာမည်ကို ကိုယ်က မသိဘဲ ပြောဆိုဆက်ဆံနေရလျှင် လူမှုရေးအရ ကိုယ့်ဘက်က ချွတ်ယွင်း ချက်ဖြစ်နေသည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုအချက်က လူမှုရေးကိစ္စများတွင် စကားလုံးများ၏ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုကို ဖော်ပြနေပါသည်။

ထို့ကြောင့်လည်း 'သေသည်' ဟူသော စကားလုံးက သေခြင်းတရားကိုပါ သယ်ဆောင်နေသည်ဟု ခံစားမိတတ်ကြသည်။ 'သေသည်' ဟု သုံးလိုက်လျှင်ပင် သေခြင်းတရားနှင့် သိပ်နီးကပ်နေပြီဟု ခံစားမိသည့်အတွက် 'စွယ်လွန်သည်၊ ဆုံးသည်၊ အနိစ္စရောက်သည်' စသည်ဖြင့် လွှဲသုံးတတ်ကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤသို့ အယဉ်သုံးစကားများဖြင့် လှည့်သုံးခြင်းသည် 'အမှန်တရားကို ရင်မဆိုင်ဝံ့၍ တည့်တည့်မပြောဘဲ ကွေ့ပြောခြင်းဖြစ်သည်။ စင်စစ်အားဖြင့် ထိုမမှန်မယ့် အမှန်တရားကို ဖုံးတင်ထား၍မရ။ သို့ပါလျက် ထိုသို့ စကားလွှဲသုံးခြင်းသည် သုံးသူ၏ ယောညံ့ချက်၊ အားနည်းချက်ဖြစ်သည်' ဟု အချို့က မိန့်ဆိုကြသည်။

'သေသည်' ဟူသော စကားကဲ့သို့ပင် 'သတ်သည်' ဟူသော စကားသည်လည်း ရက်စက်ရာကျသည့်အတွက် အယဉ်ကျေးဆုံး စကားဖြင့် လဲလှယ်သုံးတတ်ကြပါသည်။ 'အဆုံးစီရင်လိုက်သည်၊ တိစ္ဆာတုံးလိုက်သည်' ဆိုသော စကားမျိုးကအစ ငွေ့က ရာဇဝတ်သားကို 'ထုံစံနှင့်အညီ စီရင်တော်မူသည်' ဟု ဖော်ပြချက်မျိုး၊ 'သွားမြဲတိုင်းလမ်းသွားစေ' ဟု ဖော်ပြချက်မျိုးအထိ အယဉ်သုံးစကားများဖြင့် လဲလှယ်သုံးတတ်ကြပါသည်။

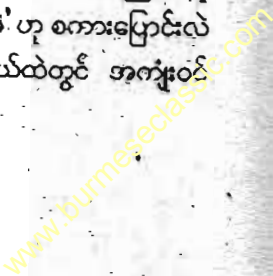
ကျားကို 'တောကောင်' ဟု ခေါ်ခြင်းမျိုး၊ မြွေကိုက်သည်ကို 'ဖိုးထိသည်' ဟု သုံးခြင်းမျိုးမှာလည်း စကားလုံးများဖြင့် ဖော်ညွှန်းသော ဘေးအန္တရာယ်ကို တိမ်းရှောင်သည့်သဘောဖြင့် လှည့်သုံးခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

'အိမ်သာ' ကဲ့သို့ 'သဘာဝကိစ္စ' များနှင့်ဆိုင်သည့် စကားများကိုလည်း တိုက်ရိုက်သုံးလျှင် ရိုင်းရာကျသည့်အတွက် အယဉ်သုံးစကားများနှင့် လဲလှယ်သုံးတတ်ကြပါသည်။ 'အလေး အနုပါ၊ အခင်းကြီး အခင်းလေး။ ရှုရှုပေါက်၊ တောထိုင်' စသည်ဖြင့် 'ချေး၊ သေး' ကိစ္စတွင် သုံးတတ်ကြသည် မဟုတ်ပါလော။ အင်္ဂလိပ်တို့သည် ထိုကိစ္စမျိုး ပြုလုပ်လိုပါက 'ကျေးဇူးပြု၍ လက်ဆေးပါရစေ' ဟု ပြောတတ်ကြောင်း သိရသည်။

အခြားသော လူမှုကိစ္စများတွင်လည်း ရိုင်းရာ၊ ကြမ်းတမ်းရာကျသည့် စကားများကို အယဉ်သုံးစကားများနှင့် လဲလှယ်သုံး တတ်ကြပါသည်။ 'အဏ္ဏ' ကို စိတ်ဝေဒနာရှင်၊ 'အနု' ကို အနာကြီး ရောဂါသည်၊ 'လမ်းသရဲ' ကို ဆိုးသွမ်းလူငယ်၊ 'တင်ငါ' ကို ရေလုပ်သား၊ 'နိုးတတ်သူ' ကို လက်ဆော့တတ်သူ စသည်ဖြင့် နာခံအောင် သုံးတတ်ကြသည် မဟုတ်ပါလော။ လူမှုရေးအရ ယဉ်ကျေးဖွယ်ရာဖြစ်အောင် ဤသို့ သုံးခြင်းမှာမူ အတိုင်းအတာအလျောက် လက်ခံ နိုင်ဖွယ်ရှိပါသည်။

ကြော်ငြာများတွင်လည်း အယဉ်သုံးစကားများကို တွေ့ရတတ်ပါသည်။ လူသုံးကုန်ပစ္စည်းတစ်ခုကို 'ခေါင်ချုပ်ထိပ်တန်း' ဟု၍ လည်းကောင်း၊ အိမ်သုံးဆေးတစ်မျိုးကို 'ရောဂါမှန်သမျှ ချက်ချင်း ပျောက်သော မဟာဩသေ နတ်ဆေးတော်ကြီး' ဟု၍လည်းကောင်း ကြော်ငြာသည် ဆိုပါစို့။ ထိုကြော်ငြာများတွင် သာသာထိုးထိုးသုံးထားသည် အယဉ်သုံးစကားများ မည်မျှပါဝင်နေပါသနည်း။ ထိုကြော်ငြာမျိုးသည် 'တုန်ပစ္စည်းကောင်း' ကိုမပေးဘဲ 'စကားလုံး ကောင်း' ကိုသာ ပေးတတ်သည်ဟု ဆိုလေ့ရှိကြပါသည်။

ရှိပါသေးသည်။ ဝက်သားမဟားသူအား ဝက်သားအကြောင်းကို ပြောရမည်ကို အားနာသည့်အတွက် 'တရုတ်အမဲ' ဟု စကားပြောင်းလဲသုံးခြင်းမျိုးသည်လည်း အယဉ်သုံးစကား နယ်ပယ်ထဲတွင် အကျုံးဝင်

ပါသည်။ လူ့မူဆက်ဆံရေး အဆင်ပြေချောမွေ့စေရန် ရည်ရွယ် သုံးနှုန်းခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ခေတ်ကာလအလျောက် အယဉ်သုံးစကားများနှင့် အစားထိုးလဲလှယ်သုံးနှုန်းရသည့် သဘောမျိုးလည်း ရှိတတ်ပါသေးသည်။ ရှေ့တွင်ပြခဲ့သည့် 'တံငါ' ဆိုသော စကားသည် အကုန်သိုလ်အလုပ်နှင့် အသက်မွေးသူဟူသည် မနှစ်မြို့ဖွယ် အနက်အဓိပ္ပာယ်ဆောင်နေသည့် အတွက် ယခု 'ရေလုပ်သား' ဟု ပြောင်းလဲ သုံးနှုန်းနေပြီ မဟုတ်ပါလော။

ဤသို့ သုံးလိုက်သည့်အတွက် မနှစ်မြို့ဖွယ် အငွေ့အသက်များ ပျောက်သွားပြီး အခြားလုပ်သားများနည်းတူ ကုန်ထုတ်လုပ်နေသည့် လုပ်သားအဖြစ် ပို၍ ထင်ရှားလာရပါသည်။

(၃)

အယဉ်သုံးစကားများ သုံးသည့်အတွက် အကျိုးအပြစ် နှစ်မျိုးစလုံးရှိသည်ဟု ဆိုရပါလိမ့်မည်။ နားမခံသာလောက်အောင် ရိုင်းသောကြမ်းတမ်းသောစကားများ ပြောရာတွင် အယဉ်သုံးစကားများ ထည့်သုံးသည့်အတွက် ရိုင်းစိုင်းကြမ်းတမ်းသော အငွေ့အသက်များ ပျောက်သွားပြီး ပြောဆိုဆက်ဆံရသော သူများအတွက် ဆက်ဆံရေး ချောမွေ့ပြေပြစ်သွားအောင် အထောက်အကူပြုပါသည်။ ဤကား အယဉ်သုံးစကားများ သုံးခြင်း၏ အကျိုးတရားပင် ဖြစ်ပါသည်။

သို့သော် အယဉ်သုံးစကားများ သုံးသည့်အတွက် တိုက်ရိုက်မကျတော့ဘဲ ကွေ့လိမ်ရှုပ်ထွေးသော စာဟန်မျိုး ဖြစ်သွားစေနိုင်ပါသည်။ ထို့ပြင် ထိုအယဉ်သုံး စကားများက အမှန်တရားကို 'ဖော်ပြ' ရမည့်အစား 'ဖုံးကွယ်' ရာ ရောက်နေသည်ဟုလည်း ဆိုနိုင်ပါသည်။ တစ်နည်းဆိုရလျှင် အယဉ်သုံးစကားများကို သုံးခြင်းသည် မနှစ်မြို့ စရာ ဘာမှမဖြစ်ဟန်ဆောင်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်ဟုလည်း ဆိုနိုင်ပါသည်။ ပျော့ပျောင်းသော

စကားများကို အစားထိုးသုံးနှုန်းခြင်းဖြင့် မနှစ်မြို့ဖွယ်ရာများကို ရှောင်ရှားခြင်းလည်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့ ရှောင်ရှားရုံနှင့် ဆိုးရွားသော အခြေအနေများကို ရှောင်ဖယ်နိုင်စရာ အကြောင်းမရှိပါ။ သို့သော် ဆောင်းပါးရှေ့ပိုင်းတွင် ဖော်ပြထားခဲ့ သည့်အတိုင်း လူ့မူကိစ္စများတွင် သြဇာလွှမ်းမိုးတတ်သော စကားလုံးများ၏ သဘောကို အယဉ်သုံးစကားများက ပြည့်စုံလျက်ရှိကြောင်းကား ထင်ရှားပါသည်။

နေ့စဉ်သုံး စကားနယ်ပယ်တွင် အယဉ်သုံးစကားများသည် အသားကျ အနည်ထိုင်လျက် ရှိနေပါပြီ။ ထိုစကားများကို နေရာတိုင်း ရှောင်လွှဲသုံးရန်ကား မလွယ်ကူလှပါ။ စကားရိုင်းပြောလျှင် ဝက်မခံချင်သော ယဉ်ကျေးမှုသဘောအရ အယဉ်သုံးစကားများကို သုံးသင့်သည့်နေရာမှာ သုံးရဦးမည်သာ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ မသုံးမဖြစ်နေရာမျိုးမှလွဲလျှင်ကား ထိုစကားများကို ရှောင်လွှဲသုံးခြင်းဖြင့် နေ့လိုသည့်အကြောင်းအရာ ထိထိရောက်ရောက်၊ ထက်ထက်မြတ်မြတ် ရှိရေးအတွက် အထောက်အကူပြုနိုင်လိမ့်မည်ဟု သဘောရပါသည်။

စကားများ

(၁)

လွန်ခဲ့သော ဆယ်နှစ်လောက်က ဖြစ်ပါသည်။ ပညာရေး တက္ကသိုလ်တွင် စာသင်ခန်းတစ်ခန်း၌ ကျောင်းသားများအား ကိုယ့်ခွဲနံပါတ် ကိုယ်အော်ပြီး အမှတ်စဉ်မှတ်ခိုင်းရာ ကျောင်းသားတစ်ယောက် အလှည့်တွင် 'နှစ်ဆယ့်ခွင်' ဟု အော်လိုက်သည်အတွက် တစ်တန်းလုံးက ဝါးခနဲ ပွဲကျသွားပါသည်။ သူ့ခွဲနံပါတ် ၂၇ ကို 'နှစ်ဆယ့်ခွန်' ဟု အသံမထွက်ဘဲ 'နှစ်ဆယ့်ခွင်' ဟု အသံထွက်သဖြင့် ဝိုင်းရယ်ကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုကျောင်းသားခမျာ တော်တော်ရှက်ပုံရပါသည်။ နောင်အခါ တွင် သူ့ခွဲနံပါတ်ကို 'တွမ်တီဆဲဗင်း' ဟုသာ အော်ပါတော့သည်။ နေထိုင်ရာ အရပ်ဒေသကိုလိုက်၍ အသံထွက်ချင်းကွဲတတ်ပုံနှင့် ဆက်စပ်ပြီး ဤဖြစ်ရပ်ကလေးကို သတိရမိခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ကျွန်တော်သိသလောက် မြင်းခြံဘက်၊ ပခုက္ကူဘက်က ပုဂ္ဂိုလ် များသည် ထိုကျောင်းသား အသံထွက်သလိုပင် ထွက်လာကြသည်။ သူတို့က 'ကိုဘထွန်းကို' ကို 'ကိုဘထွင်း' ဟု ခေါ်တတ်ကြသည်။ 'ကိုဘထွန်းလွင်' ကျတော့ 'ကိုဘထွန်းလွန်' ဟု ခေါ်ပြန်ပါသည်။ 'ကိုဘထွန်း တော့ လွန်လွန်းပြီနော်' ဆိုသည်ကို သူတို့အပြောမျိုးပြောလျှင် 'ကိုဘထွင်းတော့ လွင်လွင်းပြီနော်' ဟု အသံထွက်မည်ဖြစ် ကြောင်း သူတို့ချင်း ကျီစယ်ပြောဆိုသည်ကို ကြားဖူးပါသည်။ ရန်ကုန် ဆင်ခြေဖူး တစ်နေရာတွင် 'ဆရာမြင့်လွန်' ဟူသော နာမည်ဆိုင်းဘုတ်တစ်ခုကို ထူးထူးခြားခြား တွေ့ဖူးပါသည်။ ထိုအမည်ရှင်မှာ တကယ်ပဲ 'မြင့်လွန်' ဖြစ်လေသလား။ 'မြင့်လွင်' ကို သူ့အသံထွက် ပုံအတိုင်း နေထွားလေ သလားဟု စဉ်းစားမိပါသည်။

မြတ်နိုး စာအုပ်တိုက်

ပခုက္ကူဘက်က ကျွန်တော့်မိတ်ဆွေကြီးတစ်ယောက်သည် တချိန်က ခေတ်စားခဲ့သော ကိုညွန့်တင်၏ ရွှေစင် သီချင်းမှ 'ရွှေသား ရုပ်သွင် ခင်မင်ကြင်နာ တွယ်တာရာပင်' ဟူသော အပိုဒ်ကလေးကို ညည်းလေ့ရှိရာတွင် သူ့အသံထွက်အတိုင်း 'ရွှေသားရုပ်သွန် ခင်မင် ကြင်နာ တွယ်တာရာပင်' ဟုဖြစ်နေသည့်အတွက် "ဗျိုး ဆရာကြီး၊ ခင်ဗျားသီချင်းက ကာရန်လွဲနေပြီ၊ ရွှေသားရုပ်သွန်ဆိုရင် ခင်မင်ကြင် နာ တွယ်တာရာပွန် ဖြစ်ရမှာပေါ့" ဟု သူငယ်ချင်းများ ဝိုင်းစဖူး သည်ကို သတိရမိပါသည်။

သူက 'ရုပ်သွင်' ကို 'ရုပ်သွန်' ဟု အသံထွက်သော်လည်း 'မေးခွန်း' ကျတော့ 'မေးခွင်း(ဝှင်း)' ဟု အသံထွက်ပြန်ပါသည်။ 'ကြက်သွန်' ကျတော့ 'ကြက်သွင်' ဖြစ်ပြန်ပါသည်။

ထို့အတူ နတ္တလင်းဘက်က မိတ်ဆွေ ဆရာမတစ်ယောက် က 'ပိုက်ဆံ' ကို 'ပိုက်ဆပ်' ဟု အသံထွက်သည်ကို နားယဉ်နေမိပါပြီ။ မော်လမြိုင်ဘက်က မိတ်ဆွေများက ရှုထောင့်ကို 'ရှုခေါက်'၊ 'ငါးရဲ့' ကို 'ငါးရ(ရေ)' ဟု နှာသံမပါဘဲ ပြောသည့်အသံမျိုးကိုလည်း နား မစိမ်းတော့ပါ။

ပြခဲ့သော အသံကွဲပုံများမှာ အဆုံးသရသံကလေး သိုးကာ သီကာ ကွဲရုံမျှသာဟု ဆိုချင်ဆိုနိုင်ပါလိမ့်မည်။ ထို့ထက်ပိုပြီး ထင်ထင် ရှားရှား အသံကွဲပုံများလည်း ရှိပါသေးသည်။ ရခိုင်ဘက်တွင် 'ရေ' ကို 'ရီ' ဟု လျှာလိပ်သံဖြင့် အသံထွက်ပါသည်။ 'တစ်၊ နှစ်' ကို 'တိုက်၊ နိုက်' ဟု အသံထွက်ပါသည်။ ထားဝယ်ဘက်က 'ကျောင်း' ကို 'ကလောင်း' ၊ 'ပြန်' ကို 'ပလန်' ဟူ၍ လ၊ဆွဲသံ ထွက်ပါသည်။ အင်းသားတို့က 'စား' ကို 'ထား'၊ 'ဈေး' ကို 'ဆေး' ဟူ၍ အသံဖေါ့ သုံးပါသည်။ တောင်ဗိုးတို့က 'ခြေ' ကို 'ခေ'၊ 'ကြီး' ကို 'တီး' ဟူ၍ ပင်ရစ်သံ ဖျောက် သုံးပါသည်။ သီသာရုံ သာဓကဆောင်ခြင်းမျှသာ ဖြစ်ပါသည်။

တစ်နေရာနှင့်တစ်နေရာ အသံထွက်ပုံချင်းသာမက စကား သုံးပုံချင်းလည်း ကွဲပြားတတ်ပါသည်။ 'ဒီအကျီက တော်တော်အို နေပြီဆရာ' ဟု အညာဘက်က ကျောင်းသားတစ်ယောက် ပြော သည်ကို စဉ်းစားပြီး 'တော်တော်ဟောင်းနေပြီကို ပြောတာဖြစ်မယ်' ဟု နားလည်လိုက်ရပါသည်။ 'ယောက်ျားကလေးတွေ ရှင်ပြုခါနီးမှာ ကတိမ်းတိမ်း (ဂဒိမ်းတိမ်း) ရတယ်' ဟု ဆရာတစ်ယောက်က ပြော သည်ကို နားမလည်၍ မေးကြည့်မှ ကတံးကတံး ရမယ်ဟု ဆိုလိုကြောင်း သူတို့ဆီမှာ ထိုသို့ပြောကြောင်း မှတ်သားလိုက်ရပါသည်။

နတ္တလင်းဘက်က ကျောင်းသားနှစ်ယောက် ဖိနပ်အသစ် ဝယ်သည့်အကြောင်းကို ပြောကြရင်း 'ဖိနပ်က မင်းနဲ့တန်လို့လား' ဟု တစ်ယောက်ကပြောသည်ကို ကြားရ၍ ရန်စသည်ထင်ပြီး ရန်ဖြစ် မှာစိုးသည့်အတွက် အကဲခတ်ကြည့်ရာ တစ်ယောက်က 'အေး ဒီဖိ နပ်က ငါနဲ့ မတန်ဘူးကွ၊ နည်းနည်းကြီးနေတယ်' ဟု ပြန်ပြောသည် ကို ကြားရမှ ' ကြော်... တန်တယ်ဆိုတာ တော်တယ်လို့ ပြော တာကိုး' ဟု သဘောပေါက်သွားပါသည်။

ရခိုင်ဘက်မှာ ဆပ်ပြာကို 'သူပုန်' ဟု ခေါ်ကြောင်း အများ ပင် ရေးကြ၊ ပြောကြဖူးပါပြီ။ 'ဖာလားဖိုလဲ' ဆိုလျှင် 'ဘယ်သွားမ လို့လဲ' ဟု ဆိုလိုကြောင်း ကြားဖူးနားဝ ရှိပါသည်။ ထားဝယ်ဘက် တွင်မူ 'ဘယ်သွားမလို့လဲ' ကို 'ဖယ်သွားဖို့နူး' ဟု ပြောကြောင်း သိရ ပါသည်။ အဘိုးကြီးကို 'ဖိုးသာကိုး'၊ အဖွားကြီးကို 'ဖွားသာမ' ဟု ခေါ် ကြောင်းလည်း မှတ်သားရပါသည်။ အင်းသားတို့က 'ဖယ်သွား မယ်အား' ဟု ပြောသည်မှလည်း 'ဘယ်များသွားမလို့လဲ' ဟုပင် ဖြစ်ကြောင်း သိရပါသည်။

"မြမှာ (မြန်မာ) လူဖိုးဟူ၍ ဖြစ်ကြသော်လည်း အရပ်ဒေသ ကိုလိုက်၍ သော်လည်းကောင်း လူဖိုး လူဖိုးချင်း ရောထွေးသဖြင့် ခေါ်ဝေါ်သော

အသံပြောင်း၍ သော်လည်းကောင်း၊ ဝတ္ထုတစ်မျိုးတည်းကို အခေါ်ဝေါ်ဟာရတို့လျက်ရှိသည်ကို သတိမူကြရန် ဖော်ပြလိုက်သည်။

ဟူ၍ အမှာအထားပြုလျက် စကားအသုံးအနှုန်း ကွဲပြားပုံများကို ဆရာကြီး မှော်ပီဆရာသိန်းက 'ပေါရာဏဂီပနီကျမ်း' တွင် လေ့လာတင်ပြဖူးပါသည်။

ဆရာကြီးက သာဓကဆောင်ရာ၌ တပယင်းနယ်၊ အလုံနယ်တွင် ထမင်းကို အမှင်၊ လှေပန်းကန်ကို အနားလန်၊ ပန်ကန်ပြားကို ပက်တလက်ဟု ခေါ်ကြောင်း၊ ရွှေဘိုမြောက်လက်တွင် အခွန်ထမ်းပြေစာကို ကြောင်ရွာ ဟုခေါ်ကြောင်း၊ ရေဝန်းအရပ်တွင် ကြောင်ကို မိန်ညောင်းဟု ခေါ်ကြောင်း၊ နထိုပလို့အရပ်တွင် လှည်းထမ်းပိုးကျည်ကို ကပ်ကလကြောင်ချင်၊ ယုန်ကို 'အမယ့်မောင်'၊ ခွေးကို 'စုတ်ဖွား'၊ လှည်း(လမ်း)ကြောင်းကို 'ရခိန်းကြား'၊ လဲသွားသည်ကို 'ဒိန်းကား' ဟု ခေါ်ကြောင်း၊ မြိတ်တွင် မြင်းခွာရွက်ကို ယောက္ခမရင်ခြောက်၊ ရခိုင်တွင် သဘောသီးကို ပိတ်တကာသီးဟု ခေါ်ကြောင်း၊ ကျပင်းနယ်တွင် စပါးကြီးမြွေကို သစ်ခြောက်၊ ငန်းတော်ကြားမြွေကို ကျွဲကောင်မသားဟုခေါ်ကြောင်း စသည်ဖြင့် လေ့လာတင်ပြထားပုံမှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ် ကောင်းပါသည်။

ဆရာကြီး တင်ပြထားသည့် နထိုပလို့ အရပ်မှ စကားများကို ဆက်စပ်ပြီး 'ယုန်တို လှည်းထမ်းပိုးကျည်နဲ့ ပစ်လိုက်တာ လှည်းလမ်းကြောင်းမှာ လဲသွားရော' ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ရအောင် 'အမယ့်မောင်ကို ကပ်ကလကြောင်ချင်နဲ့ ပစ်လိုက်တာ ရခိန်းကြားမှာ ဒိန်းကားသွားရော' ဟု ပြောပုံကို တချိန်က ဟာသဝတ္ထုတစ်ပုဒ်ထဲမှာ တွေ့ဖူးပါသည်။

(၄)

ဤသို့ နေရာဒေသလိုက်ပြီး အသွင်ကွဲသွားသော စကားမျိုးကို ဘာသာစကားလေ့လာသည့် ပညာရှင်များက ဒေသိယစကား (dialect) ဟုခေါ်ကြပါသည်။ ထိုစကားများသည် ပြောဆိုသုံးစွဲသူတို့၏ ဇာတိရပ်ရွာကို ပြနေသည့်သဘောရှိသည့်အတွက် 'ဇာတိပြနေသော စကားများ' ဟုတင်စားသုံးစွဲလိုက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထိုစကားအားလုံးသည် တန်းတူအရေးပါပါသည်။ သက်ဆိုင်ရာနေရာဒေသ အငွေ့အသက်ကလေးများ ကပ်နေသည့်အတွက်လည်း စိတ်ဝင်စားစရာ ကောင်းလှပါသည်။

အနက်အဓိပ္ပာယ် သဘောအရကြည့်လျှင် ထိုစကားများတွင် အနက်ရိုးရိုးအပြင် သက်ဆိုင်ရာ နေရာဒေသနှင့် ပတ်သက်နေသည့် လူမှုပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အနက်အဓိပ္ပာယ် အငွေ့အသက်များပါ ရိုက်ခတ်နေသည်ဟု ဆိုရပါလိမ့်မည်။ ကွဲပြားမှု ရှိတန် သလောက် ရှိသော်လည်း ဘာသာစကားတစ်ခုတည်း၏ အသွင်ကွဲများသာ ဖြစ်သည့်အလျောက် အပြန်အလှန် နားလည်ဖို့ မခက်လှသော စကားများဖြစ်ပါသည်။ ထိုစကားများကို လေ့လာခြင်းဖြင့် နေရာ ဒေသ ကွဲပြားနေသော တိုင်းရင်းသားချင်း အပြန်အလှန် နားလည်ရေး၊ ချစ်ကြည်စည်းလုံးရေးအတွက် တဘက်တလမ်းက အထောက်အကူပြုနိုင်ကြောင်း ယုံမှားစရာ မရှိပါပေ။

ရွှေရွှေမြေမြေ

ပွတ်ပွတ်လတ်လတ်

(၁)

'ဆရာတို့ ကျောင်းသားဘဝတုန်းက ကျောင်းသူတွေကို 'မီးသွေး' လို့ခေါ်ကြတယ်။ အဓိပတိလမ်းမှာ ကျောင်းသူတွေ လမ်းလျှောက်သွားတာမြင်ရင် အဆောင်ပေါ်က ကျောင်းသား တစ်ယောက်က 'မီးသွေးဟေ့' လို့ အော်ပြီး အချက်ပေးလိုက်တာပဲ။ အဲဒီတော့ ကျောင်းသားတွေက အခန်းထဲကထွက်ပြီး ကြည့်ကြတာ ပေါ့ကွာ။"

ကျွန်တော့် ဆရာတစ်ယောက် ပြောဖူးသည်ကို ဤသို့နယ် မှတ်သားမိလိုက်ပါသည်။ ဆရာတို့ ကျောင်းသားဘဝ ဆိုသည်မှာ ဒုတိယကမ္ဘာစစ် မဖြစ်မီ ၁၉၃၀ ကျော် ၁၉၄၀ ကာလ ဖြစ်ပါသည်။ 'မီးသွေးဆိုတာ အဲဒီတုန်းက တက္ကသိုလ်ကျောင်းသားတွေ ထွင်သုံးတဲ့ စကားတစ်ခုပဲ" ဟုလည်း နားလည်လိုက်မိပါသည်။

ဆရာတို့ ခေတ်ထက်စောသော ကိုလိုနီ ခေတ်ဦးပိုင်း ၁၉၁၀ ကျော် ၁၉၂၀ အတွင်းကမူ မိန်းကလေးကို 'မဒ' ဟု ခေါ်ကြပါသေး သည်။ ထိုခေတ်က ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော ရွှေပြည်တိုးဝတ္ထုတွင် ဘီလပ်ပြန် ဝတ်လုံတော်ရ မောင်သောင်းဖေက သူ့ဖခင် ဦးရာကျော်အား-

“အဖေ၊ ညက အငြိမ့်ပွဲမှာ အလွန်လှပတဲ့ မဒကလေး တစ်ယောက်ကို တွေ့ခဲ့ပါတယ်။ ကျေးဇူးပြု၍ သည်မဒကလေးကို ကျွန်တော့်ကို စပ်ပေးပါ” ဟု ပြောပုံကိုထောက်၍ သိနိုင်ပါသည်။ ထိုစကားမှာ ကာလသားချင်း ပြောသော စကားဖြစ်သည်။ လူကြီး မိဘများအား ပြောရသောစကားမျိုးမဟုတ်။ သို့သော် မောင်သောင်း ဖေ မှာ မြန်မာစိတ်ပျောက်ပြီး သရုပ်ဖျက်လာသူ ဖြစ်သည့်အတွက် ဦးလတ်က မောင်သောင်းဖေကို သရော်လိုသောအားဖြင့် လူကြီးရှေ့ မှာ မပြောသင့်သော စကားမျိုးကို မောင်သောင်းဖေ ပါးစပ်ထဲ ထည့်ပေးခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

မီးသွေးတို့၊ မဒတို့ နည်းတူ မိန်းကလေးကို ခေါ်သော ခပ်ရွှင်ရွှင် စကားအမျိုးမျိုး ပေါ်ခဲ့ဖူးသည်။ ‘ဇယ်၊ မြာ၊ စမူ’ စသည့် စကားများမှအစ ယခုခေတ် လူငယ်အချို့ ပါးစပ်ရဲရဲနှင့်ပြော နေသော စကားမျိုးအထိဖြစ်ပါသည်။ ထိုစကားမျိုးကို ‘ဘန်းစကား’ (Bang) ဟုခေါ်ပါသည်။ ‘ဘန်းစကား’ကို မြန်မာအဘိဓာန် အကျဉ်းချုပ်တွင် -

ခေတ်ကာလ အလျောက် ဝှက်၍ဖြစ်စေ၊ တင်စား၍ဖြစ်စေ၊ အကြောင်းစွဲ၍ဖြစ်စေ၊ အသစ်ဖြည့်သွင်း တီထွင် ပြောဆိုသုံးနှုန်း သော စကားလုံး ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

(၂)

ဘန်းစကားများကို ဘာသာစကားတိုင်းမှာ တွေ့နိုင်ပါသည်။ သဘင်သည်များ၊ ကျောင်းသားများ၊ ကာလသားများစသည်ဖြင့် အသိုက်အဝန်း၊ အစုအဖွဲ့ အသီးသီးက ဘန်းစကားများ တီထွင် သုံးစွဲလေ့ ရှိကြပါသည်။ ဘန်းစကားသည် ရွှင်သော၊ သွက်သော၊ အငွေ့အသက်ရှိသည်။ စကားပြောရာမှာ ဘန်းစကားထည့်ပြောလျှင် ရွှင်ရွှင်သွက်သွက် ရှိသည်။ လှောင်စရာ၊ ထေ့စရာ၊ သောစရာများ

ကို ဘန်းစကားဖြင့်ပြောလျှင် ထိထိမိမိရှိပြီး အသက်ဝင်သည်။ အရက်ကို ‘ဇိုး၊ အရက်သမားကို ‘ဇိုးငနဲ’ ဟူ၍ ဘန်းစကားဖန်တီး ခဲ့ကြသည်။ တစ်ချိန်က ဆရာကြီးမဟာဆွေသည် ‘ဇိုးမောင်မောင်’ ဟူသော ဝတ္ထုတစ်ပုဒ်ရေးဖူးပါသည်။ ဝတ္ထုအမည်ကို ရွှင်ရွှင် သွက်သွက် ပေးလိုသည့်အတွက် ဘန်းစကားသုံးခြင်းဖြစ်သည် ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ‘ဒီလူက သိပ်ရယ်ရတာပဲ’ ဟုပြောခြင်းထက် ‘ဒီဘဲက သိပ်ဟားရတာပဲ’ ဟု ပြောခြင်းက ပို၍ ရွှင်သည် မဟုတ်ပါလော။

(၃)

အစဉ်အဆက် တီထွင် သုံးစွဲခဲ့ကြသော ဘန်းစကားများ အနက် ယခုတိုင် အသက်ဝင် လှုပ်ရှားနေသော ဘန်းစကားများစွာ ရှိပါသည်။ ဂနိုင်ကျ (တောကျသည်)၊ ငနဲ (ယောက်ျား)၊ ငဝက် (ပိုက်ဆံ)၊ ပုံးတွတ် (ထမင်းစားသည်)၊ ဗျပ်တေ့ (ဖဲကစားသည်)၊ မဏိကွမ်းစား (ဦးခေါင်းကွဲပြီး သွေးထွက်သည်)၊ နာနတ်သီး (လက်ပစ်ဗုံး) စသည့် ဘန်းစကားများကို ယခုတိုင် နားလည်ကြ ပါသေးသည်။

ဆရာကြီးပီမိုးနင်းတို့ခေတ် ၁၉၂၀-၃၀ ဝန်းကျင်ကာလက ကိုယ်ကျိုးအတွက်သာကြည့်သူများကို ‘ငိုဘ’ သမားဟူသော ဘန်းစကားဖြင့် ခေါ်ခဲ့ကြပါသည်။ ‘ငါ့ဘို့’ သမားဟု ဆိုလိုပါသည်။ ထိုခေတ်က သတင်းစာများတွင် ထိုစကားကို ခဏခဏ သုံးကြသည့် အတွက် ဆရာကြီး ပီမိုးနင်းပင် နားထုလော့ပြီး ခဏခဏ မသုံးရန် သတိပေးဖူးပါသည်။ တစ်ယောက်သုံးသည်ကို လိုက်သုံးဖန်များလျှင် အရောင်အသွေး မထွက်တော့ဘဲ ‘တုံး’သွားတတ်ကြောင်း ထောက်ပြ ဆွေးနွေးဖူးပါသည်။

ဆရာကြီး ဒဂုန်နတ်ရှင်ကလည်း သူတို့ငယ်စဉ်က ဘုန်းကြီးကို 'ယောပန' ဟု ဘန်းစကားဖြင့် ခေါ်ခဲ့ကြကြောင်း မေးဖူးပါသည်။ ယခု ထိုစကားမှာ တိမ်မြုပ်နေပါပြီ။

ခေတ်ကာလအလျောက် တီထွင်သုံးစွဲသော ဘန်းစကားများ ပေါ်ပေါက်သည်သာ ဖြစ်သည်။ အချို့ ဘန်းစကားများမှာ သက်တမ်းရှည်ပြီး အသုံးတွင်ကျယ်လာသော်လည်း အချို့ ဘန်းစကားများမှာ အသုံးမတွင်ကျယ်ဘဲ တိမ်ကောသွားတတ်သည်ကို တွေ့ရပါသည်။

(၄)

မျက်စိရှေ့မှာ ရိပ်ခနဲ ရိပ်ခနဲ ပေါ်ပေါက်လာသော ဘန်းစကားများကို ဂရုပြုမိမည် ဆိုလျှင် စိတ်ဝင်စားစရာတွေ့ရပါလိမ့်မည်။ စကားများခြင်း၊ စကားသာပါပြီး လက်တွေ့မပါခြင်းတို့ကို 'အာလူး၊ အာလူးပေးတယ်၊ အာလူးဖုတ်တယ်' စသည့် ဘန်းစကားများဖြင့် ပြောလေ့ရှိကြသည်မှာ ၁၅ နှစ်ဝန်းကျင်လောက်ရှိပါပြီ။ ယခု ထိုဘန်းစကားသည် တော်တော်ဟောင်းသွား နိုးသွားသလိုပင် ဖြစ်နေပါပြီ။ ယခင်က ပြောကြသော 'အာချောင်တယ်၊ အာရိုက်တယ်၊ အာသမား' ဆိုသော ဘန်းစကားများမှ 'အာ' ဟူသော စကားသံနှင့် နီးစပ်မှုကို လိုက်၍ 'အာလူး' ဟူသောစကား ပေါ်လာခြင်း ဖြစ်လေမလားဟု တွေးမိပါသည်။

ခိုးသည့်ဝှက်သည့်ကိစ္စကို 'ဘုံးတယ်၊ ကစ်တယ်' ဟူသော ဘန်းစကားများဖြင့် ဖော်ပြရာမှ နောက်ပိုင်းတွင် 'တိုတယ်' ဟူ၍ ဖြစ်လာပြန်ပါသည်။ ခိုးဝှက်သောသူကို 'ငတီ' ဟူ၍ပင် စကားလုံးပွားပြီး သုံးလိုက်ပါသေးသည်။

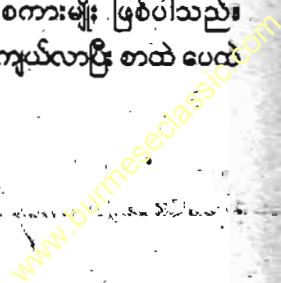
ဘန်းစကား တစ်လုံးသည် တစ်ချိန်မှာ အဓိပ္ပာယ် တစ်မျိုး ဆောင်၍ နောက်တစ်ချိန်မှာ အဓိပ္ပာယ် တစ်မျိုးဆောင်သည်လည်း

ရှိပါသည်။ 'ဘိုးဘိုးအောင်' ဟူသော စကားကို ကြည့်ပါ။ တစ်ချိန်က မိတာနှင့်သွားသော မာဒေါအငှားကားများကို ဘိုးဘိုးအောင်ကားဟု ခေါ်ခဲ့ကြပါသည်။ ကြည့်နေရင်း မိတာတက်တက်လာသည်ကို အစွဲပြု၍ နှစ်ဆတိုးသော ဘိုးဘိုးအောင်နှင့် တင်စားလိုက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အတူ ယာဉ်ထိန်းရဲများကို 'မ၊စတတ်သူများ' ဟူ၍ လှောင်ပြောင်ပြောသည့် သဘောဖြင့် 'ဘိုးဘိုးအောင်တွေ' ဟု ခေါ်ကြပါသေးသည်။

အတည်အတံ့ သုံးသော စကားလုံးမျိုးကို အဓိပ္ပာယ်တစ်မျိုးဖြင့် ရွှင်အောင် သွက်အောင် သုံးခြင်းဖြင့် ဘန်းစကားဖြစ်သွားပုံမျိုးလည်း ရှိပါသည်။ 'ခေါက်ဆွဲစားသည်၊ 'ဘော်လီဘော ပုတ်သည်' စသော စကားများသည် နိုးနိုးသုံးလျှင် နိုးနိုး အဓိပ္ပာယ်သာ ဆောင်ပါသည်။ သို့သော် 'ဘောလုံးသမားတွေ ခေါက်ဆွဲစားလို့ အဇေယူသတဲ့၊ 'ဒီလူကတော့ အမြဲ ဘော်လီဘော ပုတ်နေတာပဲ' စသော အသုံးများတွင် ထိုစကားများသည် 'လာဘ်စားသည်၊ 'သူ တစ်ဝါးအပေါ် တာဝန်ပုံချသည်' ဟူသော အဓိပ္ပာယ်များ ဆောင်နေပါပြီ။ ထိုစကားများသည်လည်း ရွှင်ရွှင်သွက်သွက် သုံးရသော ဘန်းစကားများ ဖြစ်နေပါပြီ။ အမျိုးသားကို 'ခနဲ၊ ငတီ' စသည်ဖြင့် သုံးရာမှ ယခုဆိုလျှင် 'ဘဲ' ဟူသော အသုံးက နေရာယူနေပါပြီ။ လူငယ်များ၏ ပါးစပ်ထဲမှာ တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် သုံးနေသော ဘန်းစကား ဖြစ်နေပါပြီ။ ဘယ်လောက်ကြာကြာ အသုံးခံမည်ကိုမူ မသိနိုင်ပါ။

(၅)

ဘန်းစကားကလေးများသည် စာဝင်ပေဝင် စကားမျိုး မဟုတ်ဘဲ ပါးစပ်ထဲမှာ အသုံးတွင်သော စကားမျိုး ဖြစ်ပါသည်။ ပါးစပ်ထဲ မှာ ပြောဆို သုံးစွဲနေရာမှ အသုံးတွင်ကျယ်လာပြီး စာထဲ ပေထဲ

ရောက်သွားပါက အသုံးတည်တံ့သွားပြီ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုစကားကို ဘန်းစကားဟု မခေါ်နိုင်တော့ပါ။ 'ဒီလူကတော့ စာကြမ်းပိုးပဲ၊ တိုလူကတော့ ဈေးထဲမှာလိုက်ပြီး ကြမ်းပိုးထိုးနေတယ်' စသော အသုံးများမှ 'ကြမ်းပိုး' သည် သိပ္ပံမောင်ဝတို့ခေတ်က ဘန်းစကား အဆင့်မှာသာ ရှိပါသေးသည်။ ထိုစကားမျိုးကို သိပ္ပံမောင်ဝက ပေါ်ပေါက်ခါစ စကားကလေး အဖြစ် ရည်ညွှန်းဖူး ပါသည်။ ယခု အနှစ်ငါးဆယ်ကျော် ခြောက်ဆယ်မျှ ဖြတ်သန်းပြီး သောအခါ ထိုစကားသည် တော်တော် အသုံးတည်တံ့သွားပါပြီ။ စာထဲပေထဲမှာ ထည့်သွင်း၍လည်း ရနေပါပြီ။ အသုံးခိုင်မာလာသော စကားမျိုးဟု ဆိုရပါလိမ့်မည်။

ယနေ့ ဘန်းစကားအဖြစ် သုံးနေသော စကားများထဲတွင် စာဝင်ပေဝင်ဖြစ်လာနိုင်သည့် စကားမျိုးလည်း ရှိပါလိမ့်မည်။ အသုံး မတွင်ကျယ်တော့ဘဲ မေ့လျော့ ပျောက်ကွယ်သွားသည့် စကားမျိုး လည်း ရှိပါလိမ့်မည်။ စာဝင်ပေဝင် စကားမျိုးကို အဘိဓာန်များတွင် မှတ်တမ်းတင်၍ ဖော်ပြကြပါလိမ့်မည်။

(၆)

ဘန်းစကားများသည် ရွှင်သော သွက်သော အငွေ့ အသက် ထင်ဟပ်နေကြောင်း ရှေ့မှာဆိုခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဘန်းစကားများကို ပေါ့ပေါ့ပါးပါး သုံးနိုင်ပါသည်။ ရယ်စရာ မောစရာ ရွှင်ရွှင်မြူမြူ သုံးလိုသော အခါမျိုးတွင်လည်းကောင်း၊ လှောင်စရာ ထေ့စရာများကို လှောင်လိုထေ့လိုသော အခါမျိုးတွင်လည်းကောင်း ဘန်းစကားများသည် အသုံးဝင်ပါသည်။ ယနေ့ ပြောဆိုနေကြသော 'မိုက်တယ်၊ မှည့်တယ်၊ ပျံနေတာပဲ၊ မကြည့်ဘူး၊ ငပေါက်၊ ပေါက် နေပြီ' စသည့် ဘန်းစကားများသည် ပြောဆိုသုံးစွဲသူ၏ ပါးစပ်ထဲတွင် ထိုတာဝန်ကို အပြည့်အဝထမ်းဆောင်လျက် ရှိကြပါသည်။ ကြားရသူ

ကိုလည်း ရွှင်မြူသွက်လက်သော အငွေ့အသက် ထင်ဟပ်စေပါ သည်။ 'ဘန်းစကားသည် ပြောရိုးပြောစဉ်စကားများနှင့် တွဲပြား အောင် တမင်သုံးသော စကားမျိုးဖြစ်သည်။ ဘန်းစကားကို လူ့အဖွဲ့ အစည်း၏ အလွှာအသီးသီးတွင် တွေ့နိုင်သည်။ ပြောသူတ သုံးနေကျ စကားလုံးသည် ရိုးလွန်းပြီး စိတ်ဝင်စားစရာမကောင်းဟု ယူဆသောအခါ ထိုစကားကို လှောင်ချင်သည့်အတွက် ဘန်းစကား ကို သုံးတတ်သည်' ဟူ၍ ဘာသာစကား ပညာရှင်များက မိန့်ဆို ကြပါသည်။ 'ဘန်းစကားသည် တစ်စုံတစ်ခု၏ ရွှင်စရာ မြူစရာကို ဖော်ပြရန်သာဖြစ်သည်' ဟူသော အဆိုအမိန့်လည်း ရှိပါသည်။

ဘာသာစကားရှိနေသည်နှင့် အမျှ ဘန်းစကားများသည် လည်း ရွှင်ရွှင်မြူမြူ သွက်သွက်လက်လက် အသက်ဝင်လှုပ်ရှားနေဦး မည်သာ။

ဓလေ့သုံးစကား

တစ်ခါက ပြင်သစ်အမျိုးသားတစ်ယောက်သည် မီးရထားဖြင့် ခရီးထွက်လာသည်။ သူသည် ရထားပြတင်းပေါက် အပြင်ဘက်သို့ ဦးခေါင်းထုတ်ပြီး လိုက်ပါလာခဲ့သည်။ မီးရထားသည် လိုက်ခေါင်းတစ်ခုအတွင်းသို့ ဝင်မည်ပြုစဉ် ခရီးသွားဖော် အမေရိကန်လူမျိုးတစ်ယောက်က “look out” “သတိထား” ဟုအော်ဟစ်ပြီး ပြင်သစ်လူမျိုး၏ အကျီကော်လာကို အတင်းဆွဲလိုက်သည်။ ပြင်သစ်ခရီးသည်က ဦးခေါင်းကို ပြန်သွင်းလိုက်ပြီး အမေရိကန်ခရီးသည်ကို ကျေးဇူးတင်စကားပြောသည်။ ထို့နောက် ဆက်လက်၍ “ခင်ဗျားက ကျွန်တော့်တို့ (look in) အတွင်းကြည့်စေချင်ပါရက်နဲ့ ဘာကြောင့် အပြင်ကိုကြည့် (look out) လို့ ပြောရတာလဲ” ဟူ၍ မေးမြန်းလိုက်လေတော့သည်။

ဤကား ဓလေ့သုံးစကား၏ သဘောနှင့် ပတ်သက်၍ ဘာသာဗေဒ ပညာရှင် ‘မာရီယိုပေ’ (Mario Pei) ထုတ်ပြသည့် သာဓကပင် ဖြစ်သည်။ အင်္ဂလိပ်ဘာသာတင် ‘look out’ ကို တစ်လုံးချင်း အဓိပ္ပာယ်ကောက်လျှင် ‘အပြင်ဘက်သို့ကြည့်’ ဟူ၍ ကောက်ရမည်ဖြစ်၏။ သို့သော် ‘look out’ ဟူသော စကားနှစ်လုံးတွဲကို ‘သတိထား’ ဟူ၍ သတိပေးသည့်အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် သုံးလေ့ရှိသည်။ ထိုသို့ ပါဝင်သော အစိတ်အပိုင်းများ၏ လုံးချင်း အဓိပ္ပာယ်

အတိုင်းမဟုတ်ဘဲ သီးခြားအဓိပ္ပါယ် တစ်ခုခုဖြင့်သုံးသော စကားမျိုးကို ခလေ့သုံးစကား' ဟုခေါ်နိုင်ပေသည်။ သုံးစွဲသည့် လူမျိုး၏ ခလေ့ထုံးစံအတိုင်းသုံးသော စကားမျိုး ဖြစ်သောကြောင့်ပင် အင်္ဂလိပ်ဘာသာတွင်မူ ထိုစကားလုံးမျိုးကို 'အီဒီယမ်' (Idiom) ဟုခေါ်သည်။ 'အီဒီယမ်' ခေါ် ခလေ့သုံးစကား၏သဘောကို နားမလည်ဘဲ တစ်လုံးချင်းခွဲခြားပြီး အဓိပ္ပါယ်ကောက်မိလျှင် ဖော်ပြပါသာဓကကဲ့သို့ ရယ်စရာဖြစ်သွားတတ်ကြောင်းတွေ့နိုင်လေသည်။

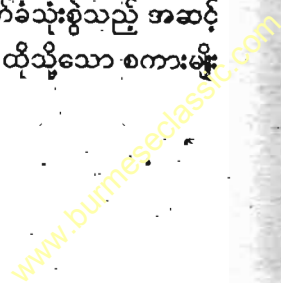
ဘာသာစကားတိုင်းတွင် ခလေ့သုံးစကားများရှိပြီ ဖြစ်၏။ စကားတစ်ရပ်ကို အဓိပ္ပါယ်ကောက်ရာတွင် ထိုအဓိပ္ပါယ်သည် ပါဝင်သည့်အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုစီ၏ လုံးချင်း အဓိပ္ပါယ်အတိုင်း အလိုက်သင့်ကောက်ယူ၍ရသော အဓိပ္ပါယ်မျိုးမဟုတ်ဘဲ သီးခြားအဓိပ္ပါယ်မျိုး ဖြစ်နေလျှင် ထိုစကားကို 'ခလေ့သုံးစကား' ဟုသတ်မှတ်ရမည်ပင်ဖြစ်သည်။

ဆိုပါစို့။ မြန်မာစကားတွင် 'မျက်နှာပုံနန်းသဏ္ဍာန် ဝိုင်းစတ်သည်' ဟူသော နှိုးနှိုးအဓိပ္ပါယ်သာ ထွက်လေသည်။ 'မျက်နှာ' ၏အဓိပ္ပါယ် 'ဝိုင်း' ၏ အဓိပ္ပါယ်အတိုင်း အလိုက်သင့်ကောက်ယူရသော အဓိပ္ပါယ်သာဖြစ်သည်။ သီးခြားအဓိပ္ပါယ်မဟုတ်ပေ။ ထို့ကြောင့် ထိုစကားကို နှိုးနှိုးစကားအဖြစ်သာ မှတ်ယူရပါမည်။ 'မျက်နှာရသည်' ဟုသုံးလျှင်မူ 'မျက်နှာကို ဝိုင်ဆိုင်ရရှိသည်' ဟူသော အဓိပ္ပါယ်မျိုး မထွက်တော့ဘဲ 'အခွင့်အရေးရသည်' 'အခွင့်အလမ်းသာသည်' ဟူ၍ သီးခြား အဓိပ္ပါယ်တစ်ခု ထွက်လာတော့သည်။ ထို့ကြောင့် ထိုစကားကို ခလေ့သုံးစကားအဖြစ် မှတ်ယူရမည်ဖြစ်သည်။

ခလေ့သုံးစကားအများစုသည် တင်စားသုံးစွဲရာမှ ပေါ်ပေါက်လာရသော စကားများ ဖြစ်သည်။ ပြခဲ့သည့် 'မျက်နှာရသည်' ဟူသော စကားကိုကြည့်လျှင် လူ၏အတင့်တယ်ဆုံး အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သည့်

'မျက်နှာ' ကို 'ကောင်းမွန်သော အခွင့်အလမ်း' အဖြစ်တင်စား သုံးစွဲထားကြောင်း တွေ့နိုင်သည်။ အလားတူပင် သွေးကိုစုတ်မျိုလေ့ရှိသည့် တိရစ္ဆာန်တို့၏ သဘောကိုတင်စားခြင်းဖြင့် 'သွေးစုတ်သည်' ဟူသော ခလေ့သုံးစကားတစ်ခု ပေါ်ပေါက်လာရ၏။ ထိုစကားသည် မတရားသောနည်းဖြင့် တစ်စုံစီမုံ အမြတ်ထုတ်သည့် အဓိပ္ပါယ်ကို ဆောင်နေသည်။ ဤစကားနှစ်ခုတွင် 'မျက်နှာ' ၏ အဓိပ္ပါယ်၊ 'ရ' ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို သိကာမျှဖြင့် 'မျက်နှာရ' ဟူသော စကားတစ်ခုလုံး၏ အဓိပ္ပါယ်ကို မသိနိုင်သည်နည်းတူ 'သွေး' ၏ အဓိပ္ပါယ်၊ 'စုတ်' ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို သိကာမျှဖြင့်လည်း 'သွေးစုတ်' ဟူသော စကားတစ်ခုလုံး၏အဓိပ္ပါယ်ကို မသိနိုင်။ တင်စားသုံးစွဲသည့် ခလေ့သဘောကို သိမှသာ အဓိပ္ပါယ်သိနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ အလားတူပင် လူ့ကိစ္စအမျိုးမျိုးကို အစွဲပြုတင်စားသော ခလေ့သုံးစကားများစွာရှိသည်။ ဘာသာစကားကိုလေ့လာရာတွင် ခလေ့သုံးစကားများကို သီးခြားကဏ္ဍတစ်ရပ်အဖြစ် လေ့လာရပေသည်။

သို့သော် တင်စားသုံးသော စကားတိုင်းသည်လည်း ခလေ့သုံးစကားဖြစ်မလာ။ ခလေ့သုံးစကား တစ်ခုသည် အလွယ်တကူပေါ်ပေါက်လာသည် မဟုတ်။ ခလေ့သုံးစကားအဖြစ် အသားကျအနည်ထိုင်ပြီး လူအများလက်ခံသုံးစွဲသည့် အဆင့်ရောက်အောင် ရှည်ကြာလှသော ကာလကို ဖြတ်သန်းခဲ့ရမှ ဖြစ်သည်။ ဘာသာစကားနယ်ပယ် တစ်ခုတွင် လူမှုကိစ္စအမျိုးမျိုးကို အခြေပြု၍ စကားသစ်များကို လူများက နေ့စဉ်နှင့်အမျှ တီထွင်သုံးစွဲကြသည်။ အချို့စကားများကိုမေ့လျော့ပစ်ကြသည်။ အချို့စကားများမှာ အချိန်တိုတိုအတွင်း၌ပင် လူများမေ့လျော့ခြင်းခံရပြီး ပျောက်ကွယ်သွားကြရသည်။ အချို့သာလျှင် အသုံးတွင်ကျယ်လာပြီး အများလက်ခံသုံးစွဲသည့် အဆင့်သို့ ရောက်ရသည်။ ခလေ့သုံးစကားများကား ထိုသို့သော စကားမျိုး ဖြစ်ပေသည်။

အချို့သောစကားများကိုမူ နိုးနိုး အဓိပ္ပာယ်ဖြင့်လည်း သုံးနိုင်သည်။ ဓလေ့သုံးစကားအဓိပ္ပာယ်ဖြင့်လည်း သုံးနိုင်သည်။ မည်သို့သုံးထားကြောင်း ရှေ့နောက်စကားအဆက်အစပ်ကိုကြည့်၍ ကောက်ယူနိုင်သည်။ ပုံစံအားဖြင့် လေ့လော်ရာတွင် စတင် အသုံးပြုသော 'တက်ညီ လက်ညီ' ဟူသည့် စကားတစ်ခုရှိသည်။ ထိုစကားကို သုံးရာ၌ 'လှေကို တက်ညီလက်ညီ လှော်သည်' ဟုသုံးလျှင်မူ နိုးနိုး အဓိပ္ပာယ်နှင့် သုံးခြင်းသာဖြစ်ကြောင်း တွေ့နိုင်၏။ သို့သော် ထိုစကားကို လှေနှင့်မပတ်သက်သည့် ကိစ္စများအတွက်လည်း တင်စားသုံးပေသေးသည်။ ဤသို့တင်စားသုံးရာမှ ကာလကြာသော အခါ အသုံးတွင် ကျယ်လာပြီး မည်သည့်ကိစ္စတွင်မဆိုသုံးနိုင်သည့် ဓလေ့သုံးစကားတစ်ခုအဖြစ် အသားကျနေပြီဖြစ်သည်။ 'စက်ရုံထဲမှာ အလုပ်ကို တက်ညီလက်ညီ လုပ်ကြပါ' ဟုသုံးလျှင် ညီညွတ်ညွတ်လုပ်ပါဟု ဆိုလိုကြောင်း အလွယ်တကူ နားလည်နေ ပြီဖြစ်သည်။

ဓလေ့သုံးစကားတစ်ခု ပေါ်ပေါက်လာရသည့် သက်တမ်းကို ပါဝင်သော အစိတ်အပိုင်းများကလည်း ပြနေတတ်၏။ ဓလေ့သုံးစကားအချို့တွင် ရှေးသုံး (ပေါရာဏ) စကားများ ပါဝင်နေခြင်းက ထိုသဘောကို ထင်ရှားစေသည်။ ပုံစံအားဖြင့် 'လိပ်ခဲတင်းလင်း' (မပြီး မပြတ်)၊ မျောက်မျှော် (အိပ်၍ မပျော်တပျော်ဖြစ်သည်) ဟူသော စကားတို့တွင် 'တင်းလင်း' (တန်းလန်း၊ မပြီးပြတ်)၊ မျှော် (မြန်းနေသည်) ဟူသော ပေါရာဏများ ပါဝင်နေခြင်းက ထိုစကားများ၏ သက်တမ်းကိုဖော်ပြနေသည်။

ဓလေ့သုံးစကားများသည် သူ့ပင်ကိုယ်သွင်ပြင် လက္ခဏာနှင့်သူ ရပ်တည်နေ၏။ ထိုသွင်ပြင်အတိုင်း ဆင်တူယိုးမှား လိုက်သုံးရုံနှင့် အသုံးတွင်သော စကားမျိုး ဖြစ်မလာနိုင်ပေ။ ပုံစံအားဖြင့် အလွန်အသည့်၊ ထိုင်းသည့်သဘောကို 'နွားကျသည်' ဟူသော ဓလေ့သုံးစကားနှင့် တင်စားဖော်ပြလေ့ရှိသည်။ ထိုစကားကို ဆင်တူလိုက်ကာ

အလွန်ဆော့သည့် သဘောကို 'မျောက်ကျသည်' ဟု သုံး၍မရကြောင်းတွေ့နိုင်သည်။ ထို့အတူ 'စားစာခဲ' ကို ဆင်တူလိုက်ပြီး 'သေနတ်စာခဲ' ဟုသုံး၍ မရကြောင်း တွေ့နိုင်သည်။

ထို့အတူ ဓလေ့သုံးစကားတစ်ခုတွင် ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားသည့် အစိတ်အပိုင်းများသည် မူသေဖြစ်နေတတ်သည့်အတွက် အလွယ်တကူ နေရာရွှေ့မခံကြောင်း တွေ့ရပေသည်။ ပုံစံအားဖြင့် ကွဲနေသည့် အိုးများ၊ ခွက်များကို 'အိုးကွဲ၊ ခွက်ကွဲ' ဟုလည်းသုံးနိုင်သည်။ 'ခွက်ကွဲ၊ အိုးကွဲ' ဟုလည်း နေရာရွှေ့သုံးနိုင်သည်။ အကြောင်းမူ ထိုစကားသည် နိုးနိုးစကားသာ ဖြစ်သောကြောင့်ပင်။ သို့သော် မီးဖိုထဲတွင် ချက်ရင်း ပြုတ်ရင်း အိုးခွက်များအား ပရမ်းပတာတက်နင်းမိသည့် သဘောကို အစွဲပြုကာ ပေါ်ပေါက်လာရသော 'အိုးနင်း ခွက်နင်း' ဟူသည့် စကားကိုမူ 'ခွက်နင်း၊ အိုးနင်း' ဟု နေရာရွှေ့သုံးမရပေ။ အလားတူပင် 'ကြက်ပျောက် ငှက်ပျောက်'၊ 'ကီးစောင့် ကြက်နှင့်' စသည်တို့ကိုလည်း 'ငှက်ပျောက် ကြက်ပျောက်'၊ 'ကြက်နှင့် ကီးစောင့်' ဟုသုံး၍မရကြောင်း တွေ့နိုင်ပေသည်။

ဓလေ့သုံးစကားတစ်ခုကို မည်သူက စတင်တီထွင်သုံးစွဲလိုက်ကြောင်း ခြေရာကောက်ရန်မလွယ်။ သို့သော် ဓလေ့သုံးစကားအများစုသည် ပညာရှင်များ၏ ကျမ်းဂန်များထဲမှ ပေါက်ဖွားလာခြင်းမဟုတ်ဘဲ ပြည်သူလူထုထဲမှ ပေါက်ဖွားလာခြင်းဖြစ်သည် ဟု ဆိုရပေလိမ့်မည်။ မည်သူမည်ဝါမှန်း မသိနိုင်တော့သူတစ်ဦးက စသုံးသည်ကို အများကနှစ်သက်ပြီး လိုက်သုံးကြရာမှ ကာလကြာသော အခါ ဓလေ့သုံးစကားအဖြစ်သို့ ရောက်လာခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ သို့ဖြင့် ပြည်သူလူထုက နှစ်သက်လက်ခံနေသော ဓလေ့သုံးစကားများသည် ဆက်လက်တည်တံ့နေဦးမည်ဖြစ်သည်နှင့်အမျှ အသစ်အသစ်သော ဓလေ့သုံးစကားများသည်လည်း ပြည်သူလူထု၏ တီထွင်ဖန်တီးမှုအရ ပေါ်ပေါက်လာရဦးမည်ဖြစ်သည်။ ● ● ● ● ●

မျောက်ကလေးများပမာ

(၁)

သစ်ပင် တစ်ပင်ပေါ်တွင် အပေါ်ကိုင်းကို ခုန်ကူးလိုက်၊
အောက်ကိုင်းကို ခုန်ကူးလိုက်၊ ပြေးတက်လိုက်၊ ပြေးဆင်းလိုက်နှင့်
ကျွမ်းကျင်လှပစွာ ကူးသန်း ဆော့ကစားနေသော မျောက်ကလေး
များပမာ . . . .

စကားပြောကောင်းသူ၊ စာရေးကောင်းသူတို့လည်း . . . .

(၂)

'အနီဆိုတာ ဘာလဲ'

'အနီဆိုတာ အရောင်ပေါ့'

'အရောင်ဆိုတာကော ဘာပါလိမ့်'

'အရောင်ဆိုတာ အရည်အသွေးတစ်ခုပါပဲ'

'ဒါဖြင့် အဲဒီ အရည်အသွေးဆိုတာကကော ဘာလဲ'

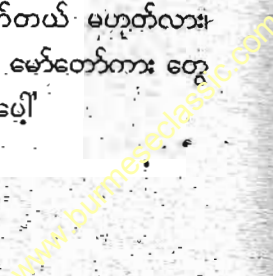
'အရည်အသွေး ဆိုတာကတော့ အင်း . . . . အဲ . .

တစ်ခုခုပဲ ဆိုကြပါစို့ဗျာ'

ပြောရင်း ပြောရင်း တဖြည်းဖြည်း ဝါးဝါးသွားပြီး အစပျောက်
သွားသော ဆွေးနွေးပုံမျိုး ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့မဟုတ်ဘဲ . . . .

'အနီဆိုတာ ဘာလဲ'

'တစ်ခါတလေ လက်ကို ဓားရှုရင် သွေးထွက်တယ် မဟုတ်လား၊
အဲဒီသွေးဟာ အနီရောင်ပေါ့၊ ပြီးတော့ မီးပွိုင့်မှာ မော်တော်ကား တွေ
ရပ်ဖို့ အချက်ပြတဲ့ အရောင်ဟာလဲ အနီရောင်ပဲပေါ့'

ဤသို့ ဆွေးနွေးလျှင်မူ အနီ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို နားလည်သွား
ရော အကြောင်းရှိပါသည်။ ထိုဆွေးနွေးချက်နှစ်ခု မည်သို့ ခြားနား
ပါသနည်း။ ပထမ ဆွေးနွေးချက်တွင် မထင်မရှား မကွဲပြားသော
'ယေဘုယျ' သဘောများကိုသာ ဖော်ညွှန်းနေသည်။ ထို့ကြောင့်
ဝိုးတဝါးဖြစ်ရသည်။ ဒုတိယဆွေးနွေးချက်တွင်မူ ထင်ရှားကွဲပြား
သော 'ဝိသေသ' သဘောများကို ဖော်ညွှန်းနေသည်။ ထို့ကြောင့်
ရှင်းလင်း သိသာသည်။

နွားတစ်ကောင်ကို 'ကျောက်နီ' ဟု အမည်ပေးထားသည်
ဆိုပါစို့။ 'ကျောက်နီ' ဟူသော စကားက အခြားအခြားသော နွားများ
နှင့် ကွဲပြားခြားနားသော ဝိသေသ သဘောရှိသည် ထိုနွားကို ညွှန်း
ဆိုနေသည်အတွက် ကျောက်နီဟု ဆိုလိုက်လျှင်ပင် ထိုနွား၏
ဝိသေသများ ထင်းခနဲ ပေါ်လာမည်ဖြစ်သည်။ 'နွား' ဟု ဆိုလျှင်ကား
ကျောက်နီထက် ပို၍ ယေဘုယျသဘော ဆောင်သွားပါပြီ။
ကျောက်နီ သွားမက ချိုကုပ်၊ မဟူရာ၊ စာဥ စသည့် အခြားအခြား
သော နွားတစ်ကောင်စီ၏ ကွဲပြားသော ဝိသေသသဘောများကို
ခြွင်းချွန်ထားပြီးအားလုံးတူသော ယေဘုယျသဘောများကို အခြေပြု
ကာ 'နွား' ဟု ခေါ်လိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် 'နွား' က
'ကျောက်နီ' လောက် ဝိသေသသဘော မပါပါ။ ထင်လွယ် မြင်လွယ်
မဖြစ်ပါ။ 'အိမ်မွေး တိရစ္ဆာန်' ဟု ဆိုလျှင်ကား 'နွား' သာမက 'ကြက်၊
ဝက်၊ ဆိတ်၊ ကျွဲ' စသော အခြားတိရစ္ဆာန်များနှင့်ပါတူသော
သဘောများကို အခြေပြု၍ ခေါ်ခြင်းဖြစ်သဖြင့် ပို၍ပင် ယေဘုယျ
သဘောဆောင်သွားပါပြီ။ 'ပစ္စည်းဥစ္စာ' ဟု ဆိုလိုက်လျှင်ကား ဆိုခဲ့
သော သက်ရှိပစ္စည်းများသာမက သက်မဲ့ပစ္စည်းများပါ အကျုံးဝင်ပြီး
ထိုပစ္စည်းဥစ္စာအားလုံး၏ တူသော သဘောကိုသာဆောင်တော့
သည့်အတွက် ပို၍ပင် ယေဘုယျကျသွားပါသည်။

သို့ဖြင့် 'ကျောက်နီ - နွား - အိမ်မွေးတိရစ္ဆာန် - ပစ္စည်း
ဥစ္စာ' ဟူ၍ ဝိသေသသဘောမှ ယေဘုယျသဘောသို့ တဖြည်းဖြည်း
ရွေ့လျားသွားသည်နှင့်အမျှ မူလကရှိခဲ့သော 'ကျောက်နီ' ၏
ဝိသေသများလည်း လျော့၍ လျော့၍ သွားပုံ၊ ယေဘုယျဆန်သွား
သည်နှင့်အမျှ ထင်လွယ်မြင်လွယ်ဖြစ်ဖို့ ဝေးဝေးသွားပုံတို့ကို တွေ့ရ
ပါလိမ့်မည်။

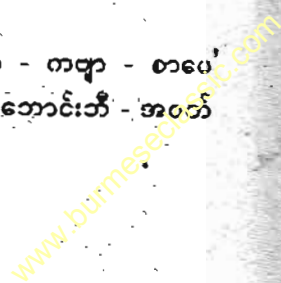
ဤသို့ ဝိသေသသဘောမှ ယေဘုယျသဘောသို့ တဖြည်း
ဖြည်း မြင့်သွားပုံကို လှေကားထစ်များနှင့် ဥပမာဆောင်တတ်ကြပါ
သည်။ 'ဝိသေသ ယေဘုယျ လှေကား' ဟု ဆိုကြပါစို့။

ရှေ့မှာပြခဲ့သည့် အနီအကြောင်း ဆွေးနွေးချက်ကို ပြန်
ကောက်ရလျှင် 'အနီ - အရောင် - အရည်အသွေး' ဟူ၍ ဝိသေသမှ
ယေဘုယျ သို့ လှေကားထစ် မြင့်သွားလေလေ ထင်လွယ်မြင်လွယ်
ဖြစ်ဖို့ ဝေးလေလေဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရပါမည်။ 'အနီ - သွေးရောင် -
ကားမီးပွိုင့်အရောင်' ဟူ၍ ယေဘုယျမှ ဝိသေသသို့ လှေကားထစ်
နိမ့်သွား လေလေ ထင်လွယ်မြင်လွယ်ဖြစ်ဖို့ နီးလေလေ ဖြစ်ကြောင်း
လည်း တွေ့ရပါလိမ့်မည်။ စာရေးနည်း လမ်းညွှန်သော ပညာရှင်တို့
က 'မနုဿလူသားအကြောင်း မရေးပါနှင့်၊ လူတစ်ယောက်
အကြောင်း ရေးပါ' ဟူသော လမ်းညွှန်မှုမျိုး ပေးတတ်ကြသည်။
ယေဘုယျမှ ဝိသေသသို့ ရှေးရှုရန် လမ်းညွှန်ခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

(၃)

စကားပြောရာ၌ဖြစ်စေ၊ စာရေးရာ၌ဖြစ်စေ ဤဝိသေသ
ယေဘုယျ လှေကားကို တက်လိုက်ဆင်းလိုက် လုပ်သည့်ကိစ္စမှာ
မလွဲမရှောင်သာသော ကိစ္စပင်ဖြစ်ပါသည်။

'ကာရန်မဲ့ကဗျာ - ခေတ်သစ်ကဗျာ - ကဗျာ - စာပေ'
စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ 'လျင်းဘောင်းဘီ - ဘောင်းဘီ - အဝတ်

-အသုံးအဆောင်' စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ 'ဘိန်းဖြူ - မူးယစ်ဆေးဝါး - မကောင်းမှု' စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း ထိုလှေကားတစ်လှေကား တွင် လှေကားထစ်အမျိုးမျိုး ရှိနေသည်ကို တွေ့ရပေလိမ့်မည်။ စကားပြောကောင်းသူ၊ စာရေးကောင်းသူတို့သည် ထိုလှေကားထစ်များပေါ်တွင် တစ်နေရာ၌ ခြေစုံရပ်၍ တစ်သမတ်တည်းနေလေ့ မရှိပါ။ တက်ချည်ဆင်းချည် လုပ်ကြရပါသည်။ 'မြန်မာစာပေ' ဟူသော ယေဘုယျသဘောကို လှေကားထစ် အမြင့်ကြီးတွင် ပြောနေရင်း 'ဝေဖန် ကောလိပ်ကျောင်းသား ဝတ္ထု' ဟူသော ဝိသေသသဘောဖြစ်သည့် လှေကားထစ် အနိမ့်ပိုင်းဆီသို့ ဖြန်းခနဲ ဆင်းချင်ဆင်းလာရပါလိမ့်မည်။ 'တိုက်ချင်းပစ် ခုံးယုံ' ဟူသော ဝိသေသသဘောကို လှေကားထစ် အနိမ့်ပိုင်းတွင် ကျက်စားနေရာမှ 'ခေတ်သစ် သိပ္ပံပညာ' ဟူသော ယေဘုယျသဘောရောက်အောင် လှေကားထစ် အမြင့်ပိုင်းသို့ ဖြန်းခနဲပြောင်းပြီး ကျက်စားချင်ကျက်စားရပါလိမ့်မည်။

ဘာသာရေး၊ နိုင်ငံရေး စသည့် လေးနက်သော အကြောင်းအရာများကို ပြောဆိုရေးသားရာ၌ 'သံသရာ၊ နိဗ္ဗာန်၊ ပုထုဇဉ်၊ ဝါဒ၊ စနစ်' စသော ယေဘုယျသဘောများ ပါဝင်မည်သာ ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ထိုသဘောများကို သိသာထင်ရှားအောင် ဝိသေသသဘောများဖြင့် သာဓကဆောင်ရမြဲ ဖြစ်ပါသည်။ သံသရာနှင့် ဝဲဂယက်၊ နိဗ္ဗာန်နှင့် ကမ်းတစ်ဘက်တို့ကို ဆက်စပ်ပြခြင်းမှာ ထိုသဘောပင် ဖြစ်ပါသည်။ 'ဝါဒ၊ စနစ်' တို့အကြောင်း ပြောရင်း၊ ရေးရင်း၊ ထိုဝါဒ၊ စနစ်တို့ကို အကောင်အထည်ဖော်သော 'လူ' များအကြောင်းဆီသို့လည်း ရောက်ရပါသည်။ လူအကြောင်း ပြောရင်းလည်း ပို၍ ဝိသေသ သဘောဆောင်သော 'အလုပ်သမား၊ လယ်သမား' အကြောင်း၊ 'မှောင်ခို' အကြောင်း၊ 'ငွေရှင်၊ ကြေးရှင်' အကြောင်း၊ စသည့် အကြောင်းများဆီသို့လည်း ရောက်ရပါသည်။

မြကန် စာအုပ်တိုက်

ထိုမှ တဖန် ဦးဖြူ ဦးမဲ စသည်ဖြင့် ပို၍ ဝိသေသ သဘောဆောင်သော လူပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးချင်း အကြောင်းဆီသို့လည်း ရောက်ရပါသည်။

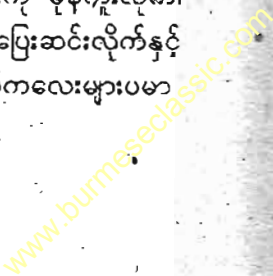
(၄)

စကားပြောလျှင်ဖြစ်စေ၊ စာရေးလျှင်ဖြစ်စေ၊ လှေကားထစ် အနိမ့်ပိုင်းမှချည်း တစ်သမတ်တည်း နေလျှင်လည်း မကောင်းပါ။ လှေကားထစ် အမြင့်ပိုင်းမှာချည်း တစ်သမတ်တည်း နေလျှင်လည်း မကောင်းပါ။ ဤသို့ ပညာရှင်များက ဆိုကြပါသည်။ လှေကားထစ် အနိမ့်ပိုင်းမှာချည်းနေပြီး ခွေးအကြောင်း၊ ကြောင်အကြောင်း၊ မနေ့က ဝယ်လာသော အနီရောင် ဆွယ်တာအင်္ကျီအကြောင်း၊ ညတိုင်း ချောင်းဆိုးတတ်သော အိမ်က ဦးလေးကြီးအကြောင်း စသည့် ဝိသေသများကိုသာ ဖော်ပြပြီး ယေဘုယျသဘော တစ်ခုခုကို မည်မည်ရရ အကျိုးရှိသည်စကားမျိုး မဖြစ်နိုင်ပါ။ ရည်ရွယ်ချက် မဲ့စွာ ရောက်တတ်ရာရာ ပြောသော စကားမျိုးသာ ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ ထိုသို့ မဟုတ်ဘဲ လှေကားထစ် အမြင့်ပိုင်းမှာချည်းနေပြီး 'သဘောထား၊ ခဲယူချက်၊ အနေအထား၊ အတတ်ပညာ၊ စိတ်ဓာတ်၊ ကောင်းကျိုး၊ အကျိုးအပြစ်' စသည့် ယေဘုယျ သဘောများကိုချည်း ဖော်ပြနေလျှင်လည်း ထင်သာမြင်သာသော ဝိသေသပြုချက်များ မပါသည့်အတွက် နားထောင်သူ၊ ဖတ်ရသူအဖို့ ဘာမှ မည်မည်ရရ မရလိုက်ဘဲ ရှိတတ်ပါသည်။

(၅)

ထို့ကြောင့် ပညာရှင်များက ဆိုကြပါသည်။ သစ်ပင်တစ်ပင်ပေါ်တွင် အပေါ်ကိုင်းကို ခုန်ကူးလိုက်၊ အောက်ကိုင်းကို ခုန်ကူးလိုက်၊ ပြေးတက်လိုက်၊ ပြေးဆင်းလိုက်နှင့် ကျွမ်းကျင်လှပစွာ ဆော့ကစားနေသော မျောက်ကလေးများပမာ

မြကန် စာအုပ်တိုက်

စကားပြောကောင်းသူ၊ စာရေးကောင်းသူတို့သည်လည်း 'ဝိသေသ
ယေဘုယျ လှေကား' ကို ကျွမ်းကျင်လှပစွာ တက်လိုက်၊ ဆင်းလိုက်
လုပ်တတ်ကြမြဲဖြစ်သည် ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။

အပြောကောင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဟောပြောချက်များ၊
စာရေးကောင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ရေးသားချက်များက ထိုအဆို မှန်
ကြောင်း အခိုင်အမာ သက်သေပြကြပါလိမ့်မည်။

မိမိတို့၏ အင်ပိုင်ယာကြီးသည် အနှစ်တစ်ရာအတွင်း
တစ်စက္ကန့်တိုင်း နှစ်စကတိုးခဲ့သည်ဟု တစ်ချိန်က ဗြိတိသျှတို့က
ကြွေးကြော်ခဲ့ဖူးကြောင်း မှတ်သားရပါသည်။ သူတို့၏ နယ်ချဲ့စနစ်
ဟူသော ယေဘုယျသဘော ထင်ရှားအောင် 'အနှစ်တစ်ရာ၊
တစ်စက္ကန့်၊ နှစ်စက' ဟူသော ဝိသေသများဖြင့် ပုံဖော်လိုက်ခြင်းပင်
မဟုတ်ပါလော။ တစ်နည်းအားဖြင့် လှေကားထစ်ကို အမြင့်မှ အနိမ့်
သို့ ကူးပြလိုက်ခြင်းပင် မဟုတ်ပါလော။

စကားပြောကောင်းသူ၊ စာရေးကောင်းသူတို့၏
လှေကားထစ်တက်နည်း၊ ဆင်းနည်းများကို ဂရုပြုလေ့လာကြမည်
ဆိုလျှင် စိတ်ဝင်စားဖွယ်များ တွေ့ရပါလိမ့်မည်။

သံသရာ

မှ

ကုန်ပျူတာ အထိ

(၁)

ချာသဝေ၊ သာမေငယ်ထူးတဲ့လို့ ကူလှည့်ပါစမ်း။
တစ်ကျွန်းပါ၊ ငြိန်သူရာစည်ဖောက်ကယ်၊
မီးတောက်လို့ဖမ်း။

ကုန်းဘောင်ခေတ် စာဆို ဦးကြင်ဥ၏ ပါပဟိန်ပြဇာတ်မှ
ပါပဟိန်မင်းသား အရက်မူးပြီး ဆိုသည် သဖြန်ဖြစ်ပါသည်။ ပါပဟိန်
မင်းသားသောက်သုံးသော အရက်မှာ နှယ်နှယ်ရရမဟုတ်၊ တစ်ကျွန်း
တစ်နိုင်ငံမှ တင်သွင်းလာသော 'ငြိန်သူရာ' ခေါ်သည့် 'ဘရန်ဒီ'
အရက်ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်လျှင် နိုင်ငံခြား ဘရန်ဒီကိုပင် သောက်နေ
ပြီဖြစ်သော ပါပဟိန်မင်းသားကို ခေတ်မီလှသည်ဟု မဆိုနိုင်ပါလော။

အမှန်မှာ ပါပဟိန်က ခေတ်မီသည် မဟုတ်ပါ။ ပါပဟိန်ကို
ဖန်တီးသော ဦးကြင်ဥက ခေတ်မီခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အနောက်နိုင်ငံသား
တို့နှင့် ဆက်ဆံနေပြီဖြစ်သော ကုန်းဘောင်ခေတ်တွင် ဘရန်ဒီကို
သိနေပြီဖြစ်သော ဦးကြင်ဥက သူ့ဇာတ်ဆောင် ပါပဟိန်ကို ဘရန်ဒီ

တိုက်လိုက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ တစ်နည်းဆိုရသော် ဘာရန်ဒီ ဆိုသော
တိုင်းခြား စကားလုံးတစ်လုံးကို ဦးကြင်ဥက 'မြန်သူရာ' ဟူ၍ ယူငင်
မွေးစားလိုက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

နိုင်ငံချင်း၊ လူမျိုးချင်း ကူးလူးဆက်ဆံရာမှ ဘာသာစကား
ချင်းပါ ကူးလူးဆက်ဆံလာရသည့် သဘော ဖြစ်ပါသည်။

(၂)

ဘာသာစကားတစ်ခုမှ စကားလုံးများကို အခြားဘာသာ
စကားတစ်ခုအတွင်းသို့ သွတ်သွင်းမွေးစားသည့် အလေ့သည်
အလွန်တွင်ကျယ်သော အလေ့ဖြစ်ပါသည်။ ရှောင်လွှဲမရသော
အလေ့လည်း ဖြစ်ပါသည်။ ဘယ်ဘာသာစကားမှာမှ ကိုယ့်စကား
စစ်စစ်သာ ကိုယ်သုံးမည်ဟု ခြံစည်းရိုးခတ်ထား၍ မရနိုင်ပါ။

ကျွန်တော်တို့၏ မြန်မာဘာသာစကားနယ်ပယ်ထဲမှာပင်
ကြည့်ပါ။ မွေးစားထားသော ဘာသာခြား စကားလုံး အမြောက်အမြား
ဝင်ရောက်နေရုံသာမကဘဲ အနယ်ထိုင်သည့်အဆင့်သို့ ရောက်နေ
ပြီဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရပါလိမ့်မည်။ မြန်မာကို ကိုယ်စားပြုသည်ဟု
ဆိုနိုင်သော 'မြန်မာစာဌာန' ဆိုသည့်စကားကို ပင် ကြည့်ပါ။ 'ဌာန'
သည် မြန်မာစကားနယ်ပယ်ထဲမှာ အသားကျ နေပြီ ဖြစ်သော ပါဠိမှ
ယူငင်ထားသော ကိတ္တိမသား ဖြစ်နေသည် မဟုတ်ပါလော။

'မြန်မာစာ' မှ 'စာ' သည်ပင် မြန်မာစကားစစ်စစ်ဖြစ်သည်
ဟု ပြောရန်မလွယ်လှပါ။ အချို့ပညာရှင်များက 'စာ' ဟူသော ပါဠိ
စကားမှ 'စာ' ဖြစ်လာသည်ဟု ဆိုနေကြပါသေးသည်။ ယနေ့ အသုံး
တွင်ကျယ်နေသော ဝိဇ္ဇာ၊ သိပ္ပံ၊ ပညာ၊ ဉာဏ်၊ စိတ်၊ ပါတီ၊ ကောင်စီ၊
ကော်မတီ၊ ရေဒီယို၊ တယ်လီဖုန်း စသည့် စကားလုံးများ၏ အရေး
ပါမှုကို ခန့်မှန်းနိုင်ပါလိမ့်မည်။ ရှောင်လွှဲ မရနိုင်သည့် သဘောကို
လည်း ရိပ်စားမိနိုင်ပါလိမ့်မည်။

(၃)

မြန်မာစာ အရေးအသား စတင်ပေါ်ပေါက်သည့် ပုဂံခေတ်
ကတည်းက မွေးစားစကားလုံးများသည် မြန်မာဘာသာစကားထဲမှာ
အခိုင်အမာ ရပ်တည်နေပါပြီ။ ဗုဒ္ဓဘာသာကို အကြောင်းပြု၍ ပါဠိ
ကို လေ့လာရာမှ ပါဠိစကားများကို အမြောက်အမြား မွေးစားယူ
ခဲ့ကြသည်။ သုခ၊ ဒုက္ခ၊ သံသရာ၊ ဒါန၊ သီလ စသည်ဖြင့် ပါဠိစကား
များစွာတို့သည် မြန်မာဘာသာစကား နယ်ပယ်ထဲသို့ ရောက်လာရ
သည်။ ယနေ့ဆိုလျှင် ထိုစကားလုံးများကို ပါဠိစကားလုံးများဟုပင်
သိစရာမလိုဘဲ မြန်မာစကားအဖြစ် တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် အသုံးပြု
နိုင်သည်အထိ အသုံးနယ် ကျယ်ပြန့်နေပါပြီ။

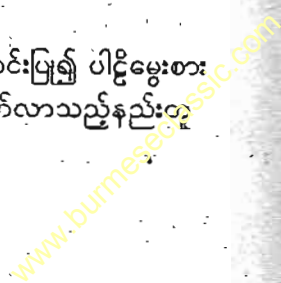
ပါဠိနည်းတူ သက္ကတ ဘာသာမှလည်း စကားလုံးများ
မွေးစားယူခဲ့ပါသေးသည်။ ယနေ့ အသုံးတွင်ကျယ်နေသော 'ပြာဿဒါ၊
သိကြား၊ ဆရာ၊ စကြဝဠာ၊ ကြမ္မာ' စသော စကားများသည် သက္ကတ
ဘာသာမွေးစားစကားလုံးများ ဖြစ်ကြောင်း ပညာရှင်တို့ မိန့်ဆိုကြ
ပါသည်။

ထို့အတူ ပုဂံခေတ်ကတည်းက ယဉ်ကျေးမှုအဆင့် မြင့်မား
နေပြီဖြစ်သော မွန်ဘာသာမှလည်း စကားလုံးများ မွေးစားယူခဲ့ပါ
သေးသည်။ 'ကတော် (ဇနီး) စလောင်း၊ ဇရပ်၊ ကြက်သွန်' စသည့်
စကားလုံးများသည် မွန်မွေးစား စကားလုံးများ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။

ဤသို့ဖြင့် ကူးလူး ဆက်ဆံမှုအရ ဘာသာခြားစကားလုံး
များသည် မြန်မာဘာသာစကားနယ်ပယ်ထဲသို့ မွေးစားစကားလုံးများ
အဖြစ် ရောက်လာရသည့် အစဉ်အလာမှာ ရှေးကတည်းကစ
ခဲ့သော အစဉ်အလာဖြစ်ကြောင်း သိနိုင်ပါသည်။

(၄)

ပုဂံခေတ်က ဗုဒ္ဓဘာသာကို အကြောင်းပြု၍ ပါဠိမွေးစား
စကားလုံးများ အင်တိုက်အားတိုက် ဝင်ရောက်လာသည့်နည်းတူ

အနောက်နိုင်ငံသားတို့နှင့် ဆက်ဆံရပြီး နောက်ဆုံး ကိုလိုနီဖြစ်ရသည့် ခေတ်တွင်လည်း အင်္ဂလိပ် မွေးစားစကားလုံးများ အင်တိုက်အားတိုက် ဝင်ရောက်လာသည်မှာ အထင်အရှားပင် ဖြစ်ပါသည်။ ကုန်းဘောင်ခေတ်တွင် ဦးကြင်ဥက 'မြန်သူရာ' ဟူ၍ မွေးစားသည့် နည်းတူ ဦးတိုးကလည်း ရာမရကန်တွင် ဂုဏ်အမျိုးမျိုးကို သံတူကြောင်းကွဲလုပ်၍ ဖွဲ့ရာ၌ 'ဂုဏ်' မဟုတ်သော 'ဂုံ' များအကြောင်းကို 'သစ်ပင်ဂုံ၊ စက္ကူဂုံ၊ လွယ်အိတ်ဂုံများနှင့် မြင်းစင်္ဂနီ၊ ဂုံမင်းပင်၊ ဂုံခါးပင်' စသည်ဖြင့်ဖွဲ့ပြီး နောက်ဆုံး၌ 'ကုလားတွင် ကံမမိသည့် ဂုဏ်ဏီဇူး' ဟူ၍ဂုဏ် (ကုဏ်) ဟူသော စကားလုံးကို မွေးစားယူငင်ရေးဖွဲ့လိုက်ပါသေးသည်။

ထို့အတူ ကင်းဝန်မင်းကြီးကလည်း ပြင်သစ်နိုင်ငံသို့သွားစဉ် 'ပြာနီး' (ပီယာနို၊ စန္ဒရာ) တီးခတ်သည့် အကြောင်းကို မှတ်တမ်းတင်သည်။ ယောမင်းကြီး ဦးဖိုးလှိုင်ကလည်း 'ဗီဇင်ကျမ်း၊ ဂျော်လော်ဂျီကျမ်း' များကို ဖတ်သင့်ကြောင်း မိန့်ဆိုရုံမက 'စင်ခိုနာ' ပင်၏ အခေါက်မှ ထုတ်ယူသော 'ကွီနိုင်' အကြောင်းကိုလည်း မှတ်တမ်းတင်ပါသေးသည်။ ဘာသာခြား စကားများကို ကိုယ့်ဘာသာစကား နယ်နိမိတ် အတွင်းသို့ သွတ်သွင်းယူသည့် ကိစ္စသည် အလျဉ်းသင့်သလို အကောင်အထည် ပေါ်လာရသည့် ကိစ္စဖြစ်ပါသည်။

(၅)

ဘာသာစကား အမျိုးမျိုးမှ မိမိဘာသာစကား အတွင်းသို့ စကားလုံးများ မွေးစားယူငင်ပုံများကို ပညာရှင်များက ခြေရာခံလေ့လာကြည့်ကြသည်။ ထိုအခါ 'ဂိုဒေါင်၊ ဇူးရင်း၊ မင်းကွတ်၊ သာတူ' တို့သည် ပညာဘာသာမှ မွေးစားယူငင်သော စကားလုံးများ ဖြစ်ကြောင်း၊ 'ကျာပွတ်၊ ချလန်၊ ဂုန်နီ၊ ရှာလကာရည်' တို့သည် ဟင်ဒီ ဘာသာမှ မွေးစားယူသော စကားလုံးများ ဖြစ်ကြောင်း၊ 'တလောင်၊ ကာကီ၊ ပန်တာ' တို့သည် ဟိန္ဒူစတန်နီ ဘာသာမှ မွေးစားယူသောစကားလုံး

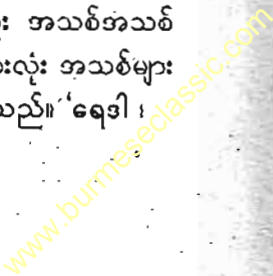
များဖြစ်ကြောင်း၊ 'ဆန္ဒ၊ မတင်၊ မုန့်လုတ်ဆောင်း' တို့သည် ထိုင်းဘာသာမှ မွေးစားယူသော စကားလုံးများ ဖြစ်ကြောင်း၊ 'ကတ္တီပါ၊ စပျစ်၊ ဒိန်၊ လေလံ၊ အရက်' တို့သည် အာရဗီဘာသာမှ မွေးစားယူထားသော စကားလုံးများဖြစ်ကြောင်း စသည်စသည်ဖြင့် စိတ်ဝင်စားဖွယ် တွေ့လာရပါသည်။

(၆)

ဘာသာခြားစကားတစ်လုံးကို ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးက ကောက်ယူမွေးစားလိုက်ရုံနှင့် မွေးစားစကားလုံးအဖြစ် အောင်မြင်စွာ နေရာရသည် မဟုတ်ပါ။ အများက တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် လက်ခံသုံးစွဲမှသာ အောင်မြင်သည့် အဆင့်သို့ ရောက်လာရပါလိမ့်မည်။ အများက လက်ခံသုံးစွဲခြင်း မပြုလျှင်လည်း မေ့လျော့ခြင်းခံရပြီး ပျောက်ကွယ်သွားပါလိမ့်မည်။ ကိုလိုနီခေတ်က အသုံးတွင်ခဲ့သည့် မွေးစားစကားလုံး အချို့ဆိုလျှင် ယခုအခါ အများက မသုံးတော့သည့်အတွက် မှေးမှိန်နေပါပြီ။

တစ်ချိန်က အသင်းအဖွဲ့၏ ဥက္ကဋ္ဌကို 'ပြီစီဒင်' (president)၊ အတွင်းရေးမှူးကို 'စက္ကရီတေရီ' (secretary) ဟု တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် သုံးဖူးပါသည်။ မှတ်ပုံတင်သည်ကို 'ရေစစ္စတြီ' (registered) လုပ်သည်ဟု သုံးဖူးပါသည်။ ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများကို ဝိသေသပြုသည့် (honourable) ကို 'အောင်နာရေဘီ' ဟုသုံးပါသည်။ (deputy) ကို မြန်မာဆန်ဆန် 'သပြုသီး' ဟု အသံလှယ်၍ 'သပြုသီးမြို့အုပ်' စသည်ဖြင့် သုံးစွဲပုံများပင် ရှိပါသည်။ ယခု ထိုအသုံးအနှုန်းများ မှေးမှိန်တိမ်ကော သွားပါပြီ။

တစ်ဖက်က မွေးစားစကားလုံးဟောင်းများ မှေးမှိန်တိမ်ကော သွားသည့်နည်းတူ တစ်ဖက်ကလည်း အသစ်အသစ်သော လူမှုကိစ္စများကို အခြေပြု၍ မွေးစားစကားလုံး အသစ်များ ပေါ်ထွန်းလာသည်မှာ အထင်အရှားပင် ဖြစ်ပါသည်။ 'ရေဒါ၊

လေဆာရောင်ခြည်၊ ကွန်ပျူတာ' စသည့် မွေးစားစကားလုံးသစ်များ သည် ယနေ့ဆိုလျှင် အတော်ပင် အသုံးတွင်ကျယ်နေပြီ မဟုတ်ပါ လော။ ထို့အတူ 'ဒါန၊ သီလ၊ သုခ၊ ဒုက္ခ၊ ဉာဏ်ပညာ၊ ရေဒီယို၊ တယ်လီဖုန်း၊ ကော်ဖီ' စသည့် မွေးစားစကားလုံးများသည်လည်း အခြေခံသည် လူမှုကိစ္စများ၏ အရေးပါပုံကို လိုက်၍ မပျောက်မပျက် တည်တံ့နေသေးသည်ပင် မဟုတ်ပါလော။

လူမှုကိစ္စများ အသစ်အသစ် ပေါ်ထွန်းလာသည်နှင့်အမျှ မွေးစားစကားလုံးသစ်များသည်လည်း မြန်မာဘာသာစကား နယ်ပယ်ထဲသို့ ဝင်ရောက်နေရာယူကြဦးမည်သာ။

မိုးအုန်းအုန်း လေရွန်းရွန်း

(၁)

မိုးစည် အုန်းအုန်း ဆော်ရိုက်တုန်း၊ ရွန်းရွန်း ခြိမ်သဲသဲ၊
ငြောစည်ပြုတ်ပြုန်း၊ တုတ်တုတ်အုန်း၊ ဆွမ်းဘုန်းပေးသည့်ပွဲ။
တိုးတိုးတုန်းတုန်း၊ ညိုးညိုးညှန်း၊ ခွံ့ရွန်း စည်နှင့်နဲ့။
ပလုတ်တုတ်တုန်း၊ ပြုတ်ပြုတ်ပြုန်း၊ မြို့အုန်းဘောင်မှာပွဲ။

စိန္တကျော်သူ ဦးဩ၏ ကဝိလက္ခဏာသတ်ပုံသံပေါက်များ မှ မြည်သံအမျိုးမျိုးကိုပြသော သံပေါက်အချို့ကို ထုတ်နှုတ်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ မိုးသံ၊ ငြောသံ၊ စည်သံ၊ နဲ့သံ၊ ပလုတ်တုတ်သံ တို့ကို ပြထားကြောင်းသိသာပါသည်။ ဤသို့ မြည်သံကို အစွဲပြု ဖော်ပြသော စကားမျိုးကို 'မြည်သံစွဲ' ဟု အသုံးတွင်နေပါပြီ။ ပါဠိလို 'အနုက ရုက သဒ္ဓါ' ဟုခေါ်ပါသည်။ အင်္ဂလိပ်လို (onomatopoeia) (အိုနိုမာ တိုးပီးယား) ဟုခေါ်ပါသည်။

လူသည် ပတ်ဝန်းကျင်မှ မြည်သံ အမျိုးမျိုးကို ကြားရမြဲ ဖြစ်သည်။ မိုးခြိမ်းသံ၊ လေတိုက်သံ၊ ရေစီးသံ စသည့် သဘာဝ အသံများ၊ စည်သံ၊ နဲ့သံ၊ လင်းကွင်းသံ စသည့် တူရိယာသံများ၊ သတ္တဝါအမျိုးမျိုး၏ အသံများ စသည်ဖြင့် အသံအမျိုးမျိုးကို နေ့စဉ် နှင့်အမျှ ထိတွေ့ရမြဲ ဖြစ်သည်။ ထိုအခါ ထိုအသံများကို ကြားရသည့် အတိုင်း မိမိ၏ ဘာသာစကားဖြင့် ပုံဖော်ကြည့်သည်။ ဤသို့ဖြင့် ဘာသာစကားတိုင်းတွင် 'မြည်သံစွဲ' စကားများသည် ကဏ္ဍတစ်ခု အဖြစ် ပါဝင်နေစမြဲ ဖြစ်ပါသည်။

www.burmeseclassic.com

(၂)

တောင်လေရွန်းရွန်း မိုးခတ်အုန်း၊ ကင်ပုန်းပွင့်ဦးချယ်။

ပင်းယခေတ် မြင်စိုင်းရွှေပြည်တွင် တောင်လေ တရွန်းရွန်း တိုက်ပုံ၊ မိုးတအုန်းအုန်း ရွာပုံကိုလည်း ကဗျာထဲတွင် ဖွဲ့ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ 'လေသင်ခန်းသို့ ရွန်းရွန်းရွှင်းရွှင်း၊ တောဟုန်ကြဉ်းလျက်' ဟူ၍ အင်းဝခေတ် ကိုးခန်းပျို့တွင် မြည်သံစွဲများကို တွေ့ရပါသည်။ 'ညောင်းညောင်းညှန်းညှန်း' ဟူသော အသံကို တူရိယာသံအဖြစ် တွေ့ရသည်ကား ထူးခြားပါသည်။ 'ရွှေစည်ရွှေမောင်း၊ ရွှေငြင်းစောင်း နှင့်၊ ညောင်းညောင်းညှန်းညှန်း' ဟူသော ဘုံခန်းပျို့လာ အဖွဲ့ဖြင့် ပင် ထင်ရှားလောက်ပါပြီ။ ယခုခေတ်တွင်တွေ့ရခဲ့သော မြည်သံစွဲ စကားမျိုး ဖြစ်ပါသည်။ စိန္တကျော်သူဦးဩက 'ညိုးညိုးညှန်း' ဟူသော အသံကို စည်သံ၊ နှံသံအဖြစ် တင်ပြထားသည်ကိုလည်း တွေ့ခဲ့ပြီး ပါပြီ။ 'ညှန်း' ဟူသော အသံကို တူရိယာသံအဖြစ် အဓိကပြလိုရင်း ဖြစ်ပြီး 'ညောင်းညောင်း၊ ညိုးညိုး' တို့မှာ စကားပြေဖြစ်အောင် တွဲစပ်သုံးခြင်းဟု ယူဆရပါသည်။

ဦးပုည၏ 'နွားတစ်ကောင် အသုံး' ကျားတွင်မူ တူရိယာ သံများကို ဝေဝေဆာဆာ ကြားနိုင်ပါသည်။

'ဗိတ်ပိမ့်ဗိမ်း' အိုးစည်၊ မြည်နိုင်မျှ ဝံသာ၊ ဆိုင်းဆရာမှာ၊ ပူနာတာပုံတေး၊ ပတ်ကလေးတွေ၊ သားရေမြည်ဟန်၊ ကျန်သည့် ပတ်မကြီး၊ တီးလိုက်လျှင် ထီးပေ၊ သုံး၍မယုတ်၊ ထုတ်ပလုတ် တုတ်မြန်း၊ ပြောမှာလည်းသုံးရသည်။

နွားသားရေကို ကြက်ပြီး သုံးရသည့် တူရိယာသံများကို ဦးပုညက ပုံဖော်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

တိရစ္ဆာန်တို့၏ အသံများကိုလည်း စာထဲပေထဲတွင် တွေ့နိုင် ပါသည်။ 'ဆင်က ကျိုးကျည်၊ ဖျော်ဖွယ်မြည်သံသည်' ဟူသော ရှင်မဟာ ရဋ္ဌသာရ တောလားအဖွဲ့မျိုးမှစ၍ 'တောမျောက်က ကြိုးခွေ၊ စိမ့်ကြီး မြိုင်ချောင်နှင့်၊ ရွှေဖိုးခေါင် သံချိုညောင်း၊ ဒေါင်းကအိုးဝေ' ဟူသော

ဦးကြင်ဥ၏ ပဒေသာ သီချင်းအဖွဲ့များအထိ တိရစ္ဆာန်တို့၏ အော်သံ အမျိုးမျိုးကို ကြားယောင်နိုင်ပါသည်။

ငှက်အော်သံကို ဖော်ပြသော မြည်သံစွဲ စကားများထဲတွင် ဒဏ္ဍာရီပုံပြင်ကလေးများ စွက်ထားတတ်သည်ကိုလည်း စိတ်ဝင်စား ဖွယ် တွေ့ရပါသည်။ ထန်းတက်သမားသေ၍ ဖြစ်သော ထန်းရေဇူ ငှက်သည် 'ကြက်ဝက်ခြောက်ကောင်၊ ကြက်ဝက်ခြောက်ကောင်၊ ကြော်ရော၊ ကြော်ရော' ဟု အော်ကြောင်း၊ ပယောဂဆရာ သေ၍ ငှက်ဖြစ်သော တောလုံငှက်ကမူ 'ဥံဖွဖွ၊ ဥံဖွဖွ' ဟု အော်ကြောင်း၊ ခင်ပွန်းသည် အဘိုးကြီးကို ကျောင်းဆောက်ခိုင်းရာ မဆောက်ဘဲ နေစဉ် အဘွားကြီး ကွယ်လွန်ပြီး ဖြစ်ရသော ကျောင်းဆောက်ငှက် မှာမူ 'အဘိုးကြီးအို ကျောင်းဆောက်ပါဆို၊ ဆောက်ပဲကို၊ ဆောက်ပဲ ကို' ဟု အော်တတ်ကြောင်း မှတ်သားရပါသည်။

တံတျာတေရှင်ခေါ် ပုစဉ်းတောင်သံကြိုးတွင် 'တံတျာတေရှင်၊ ဒလုဒလု ထုံးချန်ချန်' ဟူသော အသံမျိုးသည် ပုစဉ်းများ တောင်ပံ ခုတ်ရာမှ ပေါ်ထွက်လာသော အသံများဖြစ်သည်ဟု ပညာရှင်တို့ ဆိုကြပါသည်။ မြည်သံစွဲ စကားများထဲတွင် ထိုစကားများလည်း စာရင်းဝင်ပါသည်။

ကိုလိုနီခေတ်တွင် မီးရထား ပေါ်ပေါက်လာချိန်၌ မီးရထား ခုတ်မောင်းသွားသည့်အသံကို ကဗျာဆရာတစ်ဦးက မြည်သံစွဲ စကားများ ဝေဝေဆာဆာသုံးကာ ဤသို့ ရေးဖွဲ့ခဲ့ဖူးပါသည်။

တော်သံ ပြိုးပြိမ်၊ ဆော်ဖန်ညှိုးညှိုး၊ ကော်သံသီးသိမ်၊ ခိုးခိမ် ဝေါင်ဝယ်၊ ငိုဝလိမ့်တောင် ရေကိုလွှားလို့ မိုးဘဝိန်ခေါင် လေကိုဝါး လျက်၊ မြေကိုမနား အသွားလျင်စွာ၊ ရထားယာဉ်စကြာ။

(၃)

ကိုယ့်အမည်ကိုဖော် သူတော်ခုနစ်ပါး ဟူ၍ စာထဲပေထဲတွင် တွေ့ရပါသည်။ 'ဇီးကွတ်၊ ဒီးဒုတ်၊ တစ်တီထူး၊ တောတ်တုံ၊ လောက်၊ ခွေးခေါ်၊ ဥဩ' တို့ဖြစ်ကြပါသည်။ 'ဇီးခေါင်၊ ဇိဝဇိ၊ ရွှေပြည်မိုး' တို့ကို

ထည့်သွင်းပြသည်လည်း ရှိပါသည်။ ထိုသတ္တဝါ များသည် မိမိအော်သံ ကိုခွဲ၍ ထိုအမည်များ ရကြခြင်းဖြစ်သည်။ တောက်တဲ့ဟုအော်တတ် သော သတ္တဝါကို တောက်တဲ့ဟုပင် အမည်ပေးခြင်း၊ ဥဩဟု အော်တတ်သောသတ္တဝါကို ဥဩဟုပင် အမည်ပေးခြင်း စသည်ဖြင့် မှတ်ယူနိုင်ပါသည်။

ထိုမျှမက မြည်သောအသံကို အစွဲပြု၍ အမည်ရသည့် အသုံးအဆောင်ပစ္စည်းများလည်း ရှိပါသေးသည်။ ပလုတ်တုတ်ဟု မြည်သော ပစ္စည်းကို 'ပလုတ်တုတ်'၊ ဗိုဟုမြည်သော တူရိယာကို 'ဗို'၊ မှတ်လိုက်လျှင် 'ပီပီ'ဟုမြည်တတ်သော ကစားစရာကို 'ပီပီ'၊ ဝါးလုံး ကလေးထဲတွင် အသီးထည့်၍ ဝါးတံကလေးနှင့် ထိုးလိုက်လျှင် ဘောင်ခနဲ မြည်သော ကစားစရာကို 'ဘောင်ဘောင်'၊ လှုပ်ယမ်း ကစားလျှင် ဂျောက်ဂျောက်ဂျက်ဂျက်မြည်သော ကစားစရာကို 'ဂျောက်ဂျက်' စသည် မြည်သံစွဲ အမည်များ ပေးတတ်ကြပုံများလည်း စိတ်ဝင်စားဖွယ် ဖြစ်ပါသည်။

(၄)

မြည်သံစွဲ စကားများကို အသုံးပြုပုံနှင့် ပတ်သက်၍လည်း ဆိုစရာ ရှိပါသေးသည်။ မြည်သံကို ရှေ့က တ၊ ရှေ့ဆက်ပစ္စည်းတွဲ ပြီးလည်း သုံးလေ့ရှိပါသည်။ 'တဝုန်းဝုန်း၊ တဖြန်းဖြန်း၊ တဒိုင်းဒိုင်း၊ တညောင်ညောင်၊ တဝှမ်းဝှမ်း' စသည်ဖြင့် သုံးပုံမျိုး ဖြစ်ပါသည်။ မြည်သံစွဲစကားလုံးနောက်က 'ခနဲ' ပစ္စည်းတွဲပြီး ရုတ်တရက်ဖြစ်ပုံ ကိုလည်း ဖော်ပြနိုင်ပါသည်။ 'ဝါးခနဲ ရယ်သည်။ ဒီနီးခနဲ မြည်သည်၊ ဝုန်းခနဲ ကျသည်' စသည်ဖြင့် သုံးပုံမျိုးဖြစ်ပါသည်။

တ၊နှင့် တွဲသုံးလျှင် မြည်သံစွဲစကားကို နှစ်ထပ်သုံးလေ့ရှိပြီး ခနဲနှင့် တွဲသုံးလျှင် တစ်လုံးတည်း သုံးလေ့ရှိသည်ကိုလည်း သတိပြုဖွယ် တွေ့ရပါသည်။ ထိုပစ္စည်းများ မတွဲဘဲ မြည်သံစွဲစကား သက်သက်လည်း သုံးနိုင်သည်ပင် ဖြစ်ပါသည်။

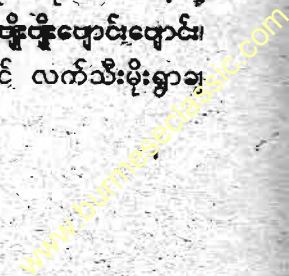
(၅)

မြည်သံစွဲ စကားများသည် မြည်သံကို တိုက်ရိုက်ဖော်ပြ သော စကားများဖြစ် သည့်အလျောက် ရည်ညွှန်းသော မြည်သံတို့ ကြောင်းကျိုးဆက်သွယ်မှုရှိကြောင်း ဘာသာစကားများ ပညာရှင်များ က မိန့်ဆိုကြပါသည်။ ထိုဆက်သွယ်မှုကို မြင်သာသောသဘောရှိ သည့်အတွက် မြည်သံစွဲ စကားလုံးများသည် ရည်ညွှန်းခံ မြည်သံများ နှင့် ကြောင်းကျိုးဆက်သွယ်နေပုံကို ဖန်မီးလုံးအကြည်ကဲ့သို့ ထွင်း ဖောက်မြင်နိုင်သော စကားလုံးမျိုးဖြစ်သည်ဟု မိန့်ဆိုကြပါသည်။

သို့သော် ပြဿနာတစ်ခု ရှိပါသည်။ မြည်သံစွဲ စကားများ သည် မြည်သံကို တိုက်ရိုက်ဖော်ပြသည့် ဆိုသော်လည်း ထိုမြည်သံကို ကြားပုံချင်း၊ လူမျိုးတစ်မျိုးနှင့် တစ်မျိုး မတူတတ်သည့် ပြဿနာပင် ဖြစ်ပါသည်။ သာဓက အနည်းငယ် ဆောင်ရလျှင် မြန်မာက ဥဩ ဟုကြားလျှင် အင်္ဂလိပ်က (cuckoo) ဟုကြားပါသည်။ မြန်မာ သေနတ်က 'ဒိုင်းဟု မြည်သော်လည်း အင်္ဂလိပ်သေနတ်က(bang) ဟု မည်ပါသည်။ မြန်မာကြက်က အောက်အီးအီးအွတ်ဟု တွန်သော် လည်း အင်္ဂလိပ်ကြက်က (cock a doodle doo)ဟု တွန်ပါသည်။ ကြားပုံချင်း မတူသည့်အတွက် မြည်သံစွဲ စကားများသည် သက်ဆိုင် ရာ မြည်သံအတိုင်း ထပ်တူထပ်မျှ မတူနိုင်ဟု ဆိုရမည် ဖြစ်ပါသည်။

မြည်သံစွဲ စကားများကို သူ့နေရာနှင့်သူ အဝင်ခွင်ကျ သုံးခြင်းဖြင့် မည်မျှ ထိရောက်နိုင်ကြောင်း ဆရာကြီး ရွှေဥဒေါင်း၏ အရေးအဖွဲ့တစ်ခုဖြင့် သာဓကဆောင်ပါသည်။ ဇော်ဟိတ်နှင့် တိုင်းလုံးကျော် တို့၏ တိုက်ပွဲအဖွဲ့ ဖြစ်ပါသည်။

တိုင်းလုံးကျော်သည် လျှာထွက်မတတ် မောဟိုက်နေပြီ ဖြစ်ရာ ကိုဇော်ဟိတ်သည် လက်ဝဲလက်ယာသို့ မိုးသီးမိုး ပေါက်ကဲ့သို့ တိုင်းလုံးကျော်၏ မျက်နှာနှင့် အရိုက်တွင် ဖျံ့ဖျံ့ပျောင်းပျောင်း၊ မိုးဒိုးဒေါင်းဒေါင်း မြည်သည်တိုင်အောင် လက်သီးမိုးရွာချ နေသည်။

လက်သီးထိုးသံကြီးကို ကြားနေရသကဲ့သို့ ခံစားရနိုင်သည့် အဖွဲ့မျိုးဟု ဆိုနိုင်ကောင်းပါသည်။

မြည်သံစွဲစကားများကို လေ့လာရှုခြင်းသည်လည်း စိတ်ဝင်စားဖွယ် တစ်ရပ်ပါပေ။

အခေါ်အဝေါ်များ အကြောင်း

(၁)

မိတ်ဆွေတစ်ယောက်က မေးဖူးပါသည်။

“ဗျည်းသုံးဆယ့်သုံးလုံးမှာ ‘ယကြီး’ နဲ့ ‘ဂဝယ်’၊ ‘ဏကြီး’ နဲ့ ‘နဝယ်’ ဆိုပြီး အတွဲလိုက်ရှိတယ်။ ဒါပေမယ့် ‘ကကြီး’ ရှိပြီး ဘာဖြစ်လို့ ‘ကဝယ်’ မရှိသလဲ” ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။

သူက အပြောင်အပြက်မေးခြင်း ဖြစ်ကောင်းဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ သို့သော် သူမေးသည့် အမည်နာမ အခေါ်အဝေါ်များနှင့် ပတ်သက်ပြီး စဉ်းစားစရာ လမ်းစဖော်ပေးသကဲ့သို့ ရှိပါသည်။

(၂)

အမည်နာမ အခေါ်အဝေါ်များတွင် ယခုတင်ပြသည့် ‘ယကြီး-ဂဝယ်၊ ဏကြီး-နဝယ်’ တို့ကဲ့သို့ အစုံလိုက်ခေါ်ဝေါ်ပုံမျိုးလည်း ရှိပါသည်။ လူကြီး-လူငယ်၊ အကြီး-အငယ်၊ လူကောင်း-လူဆိုး၊ ဝတ္ထုရှည်-ဝတ္ထုတို စသည်ဖြင့် ‘ကြီး-ငယ်၊ ကောင်း-ဆိုး၊ ရှည်-တို’ စသော ဆန့်ကျင်ဘက်သဘောများအရ အစုံလိုက်အစုံလိုက် ခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အကြီးရှိလျှင် အငယ်ရှိသည်၊ အကောင်းရှိလျှင် အဆိုးရှိသည်၊ အရှည်ရှိလျှင် အတိုရှိသည် ဟူ၍ တစ်ခုကိုထောက်ပြီး တစ်ခုကို သိနိုင်ပါသည်။

သို့သော် ‘ကဝယ်’ မရှိဘဲ ‘ကကြီး’ ဟု ခေါ်ဝေါ်ပုံများကဲ့သို့ တစ်ခုကိုသာ အားပြုအလေးပေးပြီး ခေါ်ဝေါ်ပုံမျိုးလည်း ရှိပါသည်။ ဂဝယ်၏ နှစ်ဆကြီးသဖြင့် ကကြီးဟု ခေါ်သည်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဗျည်းသုံးဆယ့်သုံးလုံးတွင် အစအဦးဖြစ်၍ အကြီးအကဲအနေနှင့်

www.burmeseclassic.com

ကကြီးဟုခေါ်သည်ဟူ၍လည်းကောင်း မှတ်သားရဖူးပါသည်။ ကြီးခြင်းဟူသော ဂုဏ်ကို အစွဲပြု၍ ခေါ်လိုက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ရှေးက ရှင်ဘုရင်ကို 'မင်းကြီး' ဟု ခေါ်ခြင်းမှာလည်း ထိုသဘောပင် ဖြစ်ပါသည်။ ကွပ်မတော်မှ ဝိလ်အဆင့် ရာထူးတစ်ခုကို 'ဝိလ်ကြီး' ဟု ခေါ်ခြင်းမှာလည်း ထိုသဘောပင် ဖြစ်ပါသည်။ 'မင်းကြီး' ရှိသော်လည်း 'မင်းငယ်' မရှိပါ။ 'ဝိလ်ကြီး' ရှိသော်လည်း 'ဝိလ်ငယ်' မရှိပါ။ သို့သော် 'ဥကြီး' ရှိသည်ကိုထောက်၍ 'လ' ကို 'လငယ်' သဘောဟု နားလည်နိုင်သည့်နည်းတူ ရိုးရိုးဝိလ်အဆင့်ရှိသူကိုလည်း ဝိလ်ကြီး မဟုတ်သေးသော ဝိလ်ငယ်သဘောဟု နားလည်နိုင်ပါသည်။

'ဗျိုကိုလှမြင့်ကြီး၊ ဘယ်ကပြန်လာသလဲ၊' မခင်သန်းက လေးကို ခေါ်လိုက်စမ်းပါ' ဟူသော အသုံးအနှုန်းများတွင် ပြောသူ၏ စိတ်ခံစားမှုအရ ရင်းနှီးသည့် သဘော၊ ခင်မင်သည့် သဘောဖြင့် 'ကိုလှမြင့်ကြီး၊' မခင်သန်းကလေး' ဟု ခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

(၃)

အခေါ်အဝေါ်များနှင့် ပတ်သက်၍ စိတ်ဝင်စားစရာတစ်ခု တွေ့ရပါသေးသည်။ တွင်ပြီးသား အခေါ်အဝေါ်တစ်ခုသည် အခြေအနေပြောင်းလဲသွားသော်လည်း ဆက်လက်တွင်နေတတ်သေးသည့် သဘောပင် ဖြစ်ပါသည်။ လူအမည် ဦးပုတ်က သင်္ကန်းဝတ်ပြီး ဆရာတော်ကြီးများ ဖြစ်သွားသည့်တိုင်အောင် ဆရာတော်၏ဘွဲ့ မည်မထင်ရှားဘဲ 'ဆရာတော်ဦးပုတ်' ဟု တွင်နေပုံ ဖြစ်ပါသည်။ ရန်ကုန်တွင် ရန်ကင်းနားက ဘတ်(စ်)ကားမှတ်တိုင် အမည်ကို 'တိုက်လေးလုံး' ဟု ခေါ်ခြင်းမှာ လည်း ထိုသဘောပင်ဖြစ်ပါသည်။ မူလက တိုက်လေးလုံးသာရှိ၍ ထို အမည်ပေးခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့သော် ယခု တိုက်ဆယ်လုံးမက ရှိနေချိန် တွင်လည်း 'တိုက်လေးလုံး' ဟုပင် ဆက်လက်တွင်နေပါသေးသည်။ 'ဝိလ်ချုပ်ဈေး' ကို 'စတော့ဈေး' ဟု ခေါ်နေသေးသူများလည်း အများအပြားပင် ရှိနေပါသေးသည်။

အခေါ်အဝေါ်များသည် အနှစ်ချုပ်သဘော ဆောင်တတ်ပါသည်။ အခေါ်အဝေါ်တစ်ခုက ရည်ညွှန်းသည့် အကြောင်းကိစ္စအားလုံးကို ထိုအခေါ်အဝေါ်ထဲတွင် ထည့်သွင်းခေါ်လေ့ မရှိပါ။ 'ဆေးရုံ' ဆိုသော အခေါ်အဝေါ်ကို ကြည့်ပါ။ ထိုအခေါ်အဝေါ်အတိုင်းသာဆိုလျှင် 'ဆေး' နှင့် 'ရုံ' (အဆောက်အအုံ)ဟူသော အကြောင်းကိစ္စနှစ်ခုသာ ပါပါသည်။ ထိုစကားထဲတွင် လူနာလည်း မပါပါ။ ဆရာဝန်လည်း မပါပါ။ ဆေးကု ခြင်းလည်း မပါပါ။ သို့သော် ထိုအကြောင်းကိစ္စ အားလုံးကို 'ဆေး' နှင့် 'ရုံ' ဟူသော စကားလုံးနှစ်လုံးက ကိုယ်စားပြုနေကြောင်း သိနိုင်ပါသည်။ သို့သော် 'ဆရာဝန်က လူနာကို ဆေးကုဝေးသောရုံ' ဟု အရှည်ကြီး မခေါ်ပါ။ 'ဆေးရုံ' ဟုသာ အနှစ်ချုပ်ပြီး ခေါ်လိုက်ခြင်းသာ ဖြစ်ပါသည်။ အနှစ်ချုပ်လိုက်သော်လည်း ထိုအကြောင်းကိစ္စ အားလုံးကို ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်သည်ဟု နားလည်ကြသည်။

'စာကြည့်တိုက်' ဟူသော အခေါ်အဝေါ်ကို ကြည့်လျှင်လည်း ထိုအတူပင် ဖြစ်ပါသည်။ စာအုပ်များ စနစ်တကျထိန်းသိမ်းထားရှိမှု၊ စာအုပ်များ ငှားရမ်းမှု၊ စာပေများ ဖတ်ရှုလေ့လာဆည်းပူးမှု ဟူသောအကြောင်းကိစ္စများ ထိုအခေါ်အဝေါ်ထဲမှာမပါပါ။ သို့သော် 'စာကြည့်တိုက်' ဟူသော စကားလုံးလုံးက ထိုအကြောင်း ကိစ္စအားလုံးကို ပေါင်း၍ ဖော်ညွှန်းလျက်ရှိကြောင်း ထင်ရှားပါသည်။

(၅)

ဘာသာစကား တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ဆက်သွယ်မိပြီဆိုလျှင် ဘာသာ စကားတစ်ခုထဲမှ အခေါ်အဝေါ်များ အခြားဘာသာစကား တစ်ခုထဲသို့ ရောက်သွားထတ်သည်မှာ သဘာပင် ဖြစ်ပါသည်။ ယနေ့ မြန်မာစကား ထဲက အခေါ်အဝေါ်များကိုပင် ကြည့်ပါ။ ပညာ၊ ဌာန၊ မေတ္တာ၊ ဓာတ္တ သိုလ်၊ မော်တော်ကား၊ ရေဒီယို၊ တယ်လီဖုန်း၊ ပါတီ၊ ကေခင်စီ စသည်တို့သည် အခြားဘာသာစကားများမှ ရောက်လာတတ်သော အခေါ်အဝေါ် များပင် မဟုတ်ပါလော။

အဖွဲ့အစည်းများက ဘာသာခြားမှ ဖွဲ့စားယူသည့် အခေါ်အဝေါ်များကို မသုံးလိုဘဲ ကိုယ့်ဘာသာစကား အခေါ်အဝေါ်များဖြင့် ပြောင်းလဲခေါ်လိုကြသည်။ ထို့ကြောင့် 'တယ်လီဖုန်း' ကို 'စကားပြောခွက်' ဟု ပြောင်းခေါ်ကြည့်သည်။ မအောင်မြင်ပါ။

'မော်တော်ကား' ကို 'မော်တော်ယာဉ်' ဟု ပြောင်းခေါ်ကြည့်သည်။ 'ကား' နှင့် 'ယာဉ်' အင်္ဂလိပ်နှင့် ပါဠိသာ ထူးခြားသွားသည်။ 'လေးဘီးယာဉ်' ဟု အချို့ ခေါ်ကြည့်သည်။ 'လာဉ်' ဟူသောပါဠိ စကားကို ရှောင်၍ မရသေးပါ။ နေ့တိုင်းသောက်နေသော 'တော်ဖီ' ကို 'ကော်ဖီ' မခေါ်ချင်လျှင် ဘယ်လိုခေါ်ပါမည်နည်း။

"စက်ဘီးထဲထည့်ရတဲ့ 'ကျွတ်' ကို 'ကျွတ်' လို့ မခေါ်ချင်ရင် ဟို နီနီလုံးလုံးလေးလေး၊ ရှည်ရှည်လေးလေး၊ လေထိုးလိုက်ရင် ဖောင်းလာ တယ်လေ ဆိုပြီး အရှည်ကြီး ပြောရလိမ့်မယ်" ဟူ၍ တစ်ချိန်က လူကြီးသူမများ မိန့်ဆိုခဲ့ကြဖူးပါသည်။ ဖွဲ့စားအခေါ်အဝေါ်များကို ရှောင်၍ မလွယ်ကြောင်း သာဓကပြခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

ဆရာကြီးတစ်ဦး၏ အဆိုအမိန့်မှာလည်း မှတ်သားဖွယ်ကောင်းပါသည်။ နိုင်ငံခြားအခေါ်အဝေါ်များကို မြန်မာဘာသာပြန်ပြီး သုံးလိုသော ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးက မော်တော်ကားမှ 'ဝီယာ' ကို ဂီယာဟု မခေါ်လိုသဖြင့် ဘာသာပြန်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ သူ့ဘာသာပြန်မှာ မှတ်လောက်သားလောက် ရှိပါသည်။ ဂီယာဆိုသော စကားက ညွှန်းဆိုသောကိစ္စအားလုံးပါအောင် ဘာသာပြန်လိုက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ 'ရှေ့ထိုးနောက်ငင် အမြန်နှုန်းပြောင်း ကီရီယာ' ဟု ၍ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုစကားတွင် ဂီယာ၏ ကိစ္စအားလုံး ပါသည်မှာ မှန်ပါ၏။ သို့သော် ကားမောင်းနေခိုက် ရုတ်တရက် လိုအပ်လာ၍ 'စက္ကင်းဂီယာပြောင်း' ဟု ပြောရမည့်နေရာတွင် 'ရုတ်ယ ရှေ့ထိုးနောက်ငင် အမြန်နှုန်းပြောင်းကီရီယာ ပြောင်း' ဟု ပြောရပါလိမ့် မည်။ ထိုအခါ ထိုစကားရှည်ကြီးကို ပြောမပြီးခင်မှာပင်

ကားတိုက်သွားမှာ ဖြစ်ပါသည်ဟူသော သဘောမျိုး မှတ်ချက်ချဖူးသည်ကို မှတ်သားရပါသည်။

ဘာသာခြား အခေါ်အဝေါ်များကို ဖွဲ့စားယူသည့်အလုပ်သည် ရှောင်လွှဲ၍ ရနိုင်သည့်အလုပ် မဟုတ်ပါ။ ဘာသာခြားစကား မသုံးလို၍ မြန်မာစကား သုံးလိုပါသည် ဆိုလျှင်လည်း ခက်ခဲသော မြဿနာ တစ်ခု ရှိပါသေးသည်။ 'မြန်မာစကားစစ်ဆိုတာ အယ်စကားတွေလဲ' ဟူသောပြဿနာ ဖြစ်ပါသည်။ အရင်းအမြစ်ကျကျ လိုက်ကြည့်ရန် မလွယ်ပါ။ ပါဠိအခေါ်အဝေါ်၊ အင်္ဂလိပ်အခေါ်အဝေါ်များ မြန်မာစကားထဲတွင် အသားကျ အနည်ထိုင်နေပြီ ဖြစ်သည်ကို မေ့ထား၍ မဖြစ်နိုင်ပါ။

(၆)

အခေါ်အဝေါ်များနှင့် ပတ်သက်၍ အတွေးမျှင် တန်းကြည့်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

မင်း အကြောင်း

သူ အကြောင်း

(၁)

ကုန်းဘောင်ခေတ်က ဖြစ်သည်။

မိန်းမနှစ်ယောက် ရန်ဖြစ်ကြသည်။ တစ်ယောက်က တစ်
ယောက်ကို “နင့်လို ငါမတတ်ဘူး” ဟု ပြောသည်။ အပြောခံရသူက
မခံမရပ်နိုင်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ရုံးတော်သို့ သွားရောက်တိုင်ကြား
သည်။ အမှုအခင်း ဖြစ်ရတော့သည်။ အမှုကား ‘နှုတ်လွန်မှု’ တည်း။

ခုံတော်(တရားသူကြီး)က အမှုကို ကြားနာပြီး “နင့်လို ငါ
မတတ်ဘူး” ဟူသော စကားတွင် ‘နင့်’ ဆိုသောစကားမှာ ရန်ရင်း
ကြမ်းတမ်းသော စကားဖြစ်၍ ပြောသည့် အပြစ်ရှိသည်ဟု ဆုံးဖြတ်
သည်။ ထိုသို့ ရန်ရင်းကြမ်းတမ်းသော ဖရုဿဝါစာ စကားမျိုး မပြော
သင့်ကြောင်းလည်း ဆုံးမသည်။

‘နင့်’ ဟူသော နာမ်စားကလေးတစ်လုံး၏ နောက်က ချိတ်
ခတ်လိုက်သော ဂယက်သည် မသေးလှပါတကား။

(၂)

မြန်မာစကားမှာ ‘နင်’ နည်းတူ နာမ်စားများ အတော်များ
များ ရှိသည်ကို အများသိကြပါသည်။ တစ်ယောက်နှင့်တစ်ယောက်
စကားပြောကြရာတွင် ပြောသူကို ရည်ညွှန်းသော ‘ငါ၊ ကျွန်တော်၊
ကျွန်မ၊ ကျွန်ုပ်၊ ကျုပ်၊ တပည့်တော်၊ တပည့်တော်မ၊ ကိုယ်’ စသည့်
‘ပြောသူနာမ်စား’ များလည်း ရှိပါသည်။ ကြားနာသူကို ရည်ညွှန်း
သော ‘မင်း၊ သင်၊ ရှင်၊ ခင်ဗျား၊ ညည်း၊ နင်၊ အရှင်ဘုရား’ စသည့်
‘နာသူနာမ်စား’ များလည်း ရှိပါသည်။ ပြောသူလည်းမဟုတ်၊ ကြား

www.burmeseclassic.com

နာသူလည်း မဟုတ်သော အခြားသူကို ရည်ညွှန်းသော 'သူ၊ သင်း' စသည့် အပြောခံနာမ်စားများလည်း ရှိပါသည်။ ထိုနာမ်စားများကို သက်ဆိုင်သူတို့၏ ယောက်ျား မိန်းမ ကွဲပြားမှု၊ အသက်အရွယ်၊ ဂုဏ်အဆင့်အတန်း၊ ဆက်ဆံမှုအခြေအနေ စသည်တို့အရ ခွဲခြား အသုံးပြုလေ့ ရှိကြစမြဲ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ သူ့နေရာနှင့်သူ ခွဲခြားသုံး သပ်သည့်အတွက်လည်း ဤကဲ့သို့ နာမ်စားများ အမျိုးမျိုး ရှိနေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

အချို့က မြန်မာစကားကို အင်္ဂလိပ်စကားနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပြီး မြန်မာတို့၏ နာမ်စားအသုံးပြုပုံ ကြွယ်ဝမှု ထောက်ပြတတ်ကြပါ သည်။ အင်္ဂလိပ်တို့ စကားပြောရာတွင် သူငယ်ချင်းချင်း ပြောပြော၊ အဖေ အမေနှင့်ပြောပြော၊ အခြားလူကြီးသူမများနှင့်ပြောပြော ကိုယ် ကိုယ်ကို 'ဆိုင်း' ဟုသာ ရည်ညွှန်းပြောတတ်ကြသော်လည်း မြန်မာတို့ ကမူ 'ကျွန်တော်၊ ကျွန်မ၊ ငါ' စသည့် ခွဲခြားပြောတတ်ကြကြောင်း ထောက်ပြပုံမျိုး ဖြစ်ပါသည်။ ဘာသာစကား တစ်ခုနှင့်တစ်ခု နာမ် စားသုံးပုံစနစ်ချင်း မတူသည့် သဘောဟု ဆိုရပါလိမ့်မည်။

(၉)

“ဤရွှေဘုရားကား ငါ့သခင်အဖို့ အတို့ကျွန်ပြုသော တည်း”

“ဤဘုရားအား ငါလျှာခဲ့သော ကျွန်အနိပ်အစက်တည်း မှုကား . . . .” (ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာ)

“ဤစကားတွင် ငါ့အဖို့လည်း ပါ၏။ ပဏ္ဍိတ်လား၍ ပြေးပြေးသော ရှင်တို့ကို ခေါ်လေ၊ ကောက်ပဲလည်းစိုက်လေ။ ပြီးပြီးသော ငါ့ကို လွှတ်လတ်တုံ” (ရှင်ဒိသာပေါမောက် ကျောက်စာ)

မြန်မာတို့ မိမိတို့ကို ရည်ညွှန်းရာတွင် စောစောပိုင်းက 'ငါ' ဟူသော နာမ်စားကို အသုံးများခဲ့ကြောင်း ပုဂံကျောက်စာများက

သက်သေခံပါသည်။ ရာဇကုမာရ်သည် သူ့ကျေးဇူးရှင် ကျန်စစ်သား မင်းကြီးကို 'ငါ့သခင်' ဟု ရည်ညွှန်းပြောပါသည်။ 'ငါလျှာခဲ့သောကျွန်' ဟုလည်း ရည်ညွှန်းပါသည်။ မိမိကိုယ်ကို 'အတို့ကျွန်' ဟု နိမ့်ချ၍လည်း ရည်ညွှန်းပါသည်။ ပုဂံခေတ်နှောင်းပိုင်းတွင် မြန်မာ ရဟန်းတော် ရှင်ဒိသာပေါမောက်နှင့် မွန်ဂိုဇကုရာဇ်တို့ စကားဆို ရာတွင် မွန်ဂို ဘုရင်က မြန်မာရဟန်းတော်ကို 'ငါ' ဟုပင် ရည်ညွှန်း ပြောဆိုပါသည်။ ထိုမျှမကသေးပါ။ အင်းဝခေတ်တွင် ရာဇဝိရာဇ်က ပန်းယသူကြီး ခေါ် စကြာသူမြတ်ရဟန်းတော်နှင့် စကားပြောရာတွင် 'ငါ ဆန်လာတော်မူသည်ကား အကြောင်းလေးပါးရှိ၍ ဆန်လာ သည်' ဟု 'ငါ' ဟူ၍ပင်သုံးပြီး ပြောဆိုပါသည်။ ဆိုစဉ်က 'ငါ' ကို လူကြီးလူ ငယ်မရွေး သုံးပြီး ရိုင်းသော၊ မလေးစားသော အနက် အဓိပ္ပာယ်များ နောက်ကွယ်မှ ရှိုက်ခတ်သေးဟန် မတူ။

ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာတွင် 'အတို့ကျွန်' ဟူသော နာမ်စား သုံးပုံကလေးကား ထူးခြားပါသည်။ ယခုခေတ် 'ကျွန်တော်' ၏ ရှေ့ တော်ပြေးဟု ဆိုနိုင်ဖွယ် ရှိပါသည်။

မြန်မာတို့သည် ပြောသူနာမ်စား 'ငါ' ကို တွင်တွင်ကျယ် ကျယ်သုံးနေရာမှ နောက်ပိုင်းတွင် မိမိကိုယ်ကို ကျေးကျွန်အဖြစ် နှိမ်ချပြောဆိုသော 'ကျွန်တော်၊ ကျွန်မ၊ ကျွန်ုပ်' စသော နာမ်စားများ ပေါ်လာရပါသည်။ 'ကျွန်တော်' သာမက 'ကျွန်တော်မျိုး၊ ကျွန်တော် မျိုးကြီး' ဘုရားကျွန်တော် စသည့် အသုံးများပါ ပွားလာပါသေးသည်။ ရဟန်းသံဃာများနှင့် ပြောဆိုရာတွင် 'တပည့်တော်၊ တပည့်တော်မ' ဟူသော အသုံးများ တွင်ကျယ်လာပါသည်။ ထိုအခါတွင် အရိုးခံ 'ငါ' ၏ နောက်ကွယ်တွင် ရိုင်းသော၊ မလေးစားသော၊ ရင်းနှီးကျွမ်း ဝင်သော အငွေ့အသက်များ ယှဉ်ဟပ်လာသည်ဟု ဆိုရပါလိမ့်မည်။

'တိုယ်ပြောချင်တာက ဒီလိုပါ' စသည်ဖြင့် 'ကိုယ်' ကို ပြော သူနာမ်စားအဖြစ် ယခုခေတ်မှာ တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် သုံးကြပါ သည်။ သို့သော် 'အဖေကြီးရယ် တိုယ် ပဲ သားကို မေးကြည့်ပါ' ဟူ

သက်သို့ ကိုယ်ကို ကြားနာသူနာမ်စားအဖြစ်လည်း အချို့ သုံးစာဟ်
 ကြပါသေးသည်။ အင်းဝခေတ်ကမူ 'ကိုယ်' ကို ကြားနာသူနာမ်စား
 အဖြစ် တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် သုံးပုံရပါသည်။ ရှင်မဟာသီလဝံသ၏
 ပါရယနဝတ္ထုတွင် 'မထေရ်ကြီးကို ရှင်မိုက် ညည်းဆဲသည်ကို သိလျက်
 ကြားလျက် ကိုယ်တို့ လျစ်လျူရှုနေတတ်လေစွတကား ဟု အရှင်
 အာနန္ဒာကို ဘုရားမြတ်စွာ မိန့်တော်မူ၏' ဟူသော အသုံးကို ကြည့်
 လျှင် ဘုရားက ရှင်အာနန္ဒာကို 'ကိုယ်တို့' ဟု ရည်ညွှန်းပြောကြောင်း
 ထင်ရှားပါသည်။ ထိုစာကိုရေးသော အင်းဝခေတ်က အသုံးဟု မှတ်
 ယူနိုင်ဖွယ် ရှိပါသည်။

နောက်ပိုင်းတွင် ယဉ်ကျေးဖွယ်ရာသော အသုံးများ ဖန်တီး
 သုံးနှုန်းရာမှ နာမ်စားများ ကြွယ်ဝလာသည်ဟု ဆိုရပါလိမ့်မည်။
 ကြားနာသူကို 'အရှင်' ဟု ရိုသေလေးစားစွာ ရည်ညွှန်းရာမှ 'ရှင်'
 ဖြစ်လာသည်။ သို့သော် 'ဒါကတော့ ရှင်မသိဘူး ထင်တယ်' ဟူသော
 အသုံးမျိုးတွင် 'ရှင်' သည် ရိုသေလေးစားမှုထက် ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်မှု
 ဟူသော အဋ္ဌေအသက် ထင်ဟပ်နေပါပြီ။ ထို့အတူ 'သခင်ဘုရား'
 ဟု ရိုသေလေးစားစွာ ရည်ညွှန်းခေါ်ဝေါ်သော စကားမှ 'ခင်ဘုရား'၊
 'ခင်ဗျား' ဟူ၍ ပြောင်းလဲလာရကြောင်း အဆိုအမိန့် ရှိပါသည်။
 'ခင်ဗျား' ဟူသော ကြားနာသူနာမ်စား၏ အဓိပ္ပာယ်အရင်းအမြစ်
 ကား နှယ်နှယ်ရရ မဟုတ်ပါပေ။ သို့သော် 'ခင်ဗျား လာမလား။
 ခင်ဗျားကြီးကလဲဗျာ' ဟူသော အသုံးများတွင် ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်မှုက
 လွှမ်းမိုးနေပါပြီ။

ရာဇာဓိရာဇ်က သူ့မိဖုရားများကို 'ညဲတို့က ပြယ်ကောင်းပေ
 ၏' (ညည်းတို့ကတော့ ပြောင်ကြ၊ လှောင်ကြပေမပေါ့) ဟု ပြောပုံ
 အရ ကြားနာသူနာမ်စားအဖြစ် 'ညဲ' ကိုသုံးကြောင်း သိနိုင်ပါသည်။
 ယခု 'မင်း' ဟုသုံးသော စကားမျိုးကို ရှေးက 'မင်းမာ' ဟုလည်း
 သုံးဖူးပါသည်။ ယောက်ျား၊ မိန်းမ ခွဲပြီး 'မောင်မင်း'၊ 'မယ်မင်း' ဟု

လည်း သုံးဖူးပါသည်။ အထက်စီးကပြောသည့် အဋ္ဌေအသက်ပါ
 သော အသုံးများ ဖြစ်ပါသည်။ 'အသင်(ဆင်)၊ အချင်း' စသော
 အသုံးများလည်း ရှိပါသည်။ ယခု စာထဲပေထဲမှာသာ တွေ့ရပြီး
 အပြောမှာ မတွေ့ရတော့သော အသုံးများ ဖြစ်ပါသည်။

အပြောခံနာမ်စားများမှာမူ ပြောသူ၊ ကြားနာသူနာမ်စား
 များလောက် မထွေပြားလှပါ။ 'သူ' ကိုသာ တွင်တွင်ကျယ်ကျယ်သုံး
 တတ်ကြပါသည်။ 'သင်းတော့ သိမယ်' ဆိုသော အသုံးမျိုးကို သူ့နေ
 ရာနှင့်သူ အတန်အသင့် သုံးပါသည်။ 'သူ' ကို ယောက်ျားရေး မိန်း
 မပါ ရည်ညွှန်းနိုင်ပါသည်။ 'သူမ' ဟူသော အသုံးမှာ အင်္ဂလိပ်က
 he, she ခွဲသုံးသည်ကို လိုက်သုံးသော အသုံးဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာသုံး
 မဟုတ်ပါ။ 'သူမ' ရှိရင် 'ငါမ' တို့ 'သင်မ' တို့လည်း ရှိရမှာပေါ့ဟု
 'သူမ' အသုံးလေ့သူများကို ငေါပြောသည့် စကားမျိုး ကြားဖူးပါသည်။
 နာမ်စားသုံးပုံများအကြောင်း ဟိုတစ်ကွက် သည်တစ်ကွက်
 တို့ ထိပြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

(၄)

ထိုနာမ်စားများကို အများအနေနှင့်သုံးလျှင် 'တို့' တွဲ၍
 'ငါတို့၊ ကျွန်တော်တို့၊ ခင်ဗျားတို့၊ မင်းတို့' စသည်ဖြင့် သုံးပါသည်။
 နာမ်သုံးလျှင် 'လူတို့၊ လူတွေ' ဟု သုံးနိုင်သော်လည်း နာမ်စားကို
 သုံးလျှင်မူ 'ငါတွေ၊ ကျွန်တော်တွေ' ဟု သုံးလေ့မရှိပါ။

'ငါ၊ ကျွန်တော်၊ သူ' စသည်ဖြင့် သံရှည်ဆွဲ၍ရသော နာမ်
 စားများကို 'မှာ၊ ကို၊ ဖို့' စသည်တို့နှင့် တွဲသုံးသောအခါ 'ငါမှာ၊
 ကျွန်တော့်ကို၊ သူဖို့' စသည်ဖြင့် အောက်မြစ်သံ ပြောင်းသွားသည်မှာ
 လည်း မှတ်သားစရာပင် ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် 'ငါစာအုပ်၊ သူခဲတံ'
 သေဖြင့် ပိုင်ဆိုင်မှုပြရာတွင်လည်း ထိုသို့ပင် အောက်မြစ်သံနှင့် သုံး
 ခြဖြစ်ပါသည်။

'ခင်ဗျားကြီးတော့ သိမယ်' ဟူသကဲ့သို့ နာမ်စားမှာ အခြားစကားလုံး တွဲသုံးနိုင်သည် အသုံးမျိုးကား ရှားပါသည်။ 'ခင်ဗျားကြီး' ဟု သုံးနိုင်သလို 'ကျွန်တော်ကြီး'၊ 'သူကြီး' ဟု မသုံးနိုင်ကြောင်း ထင်ရှားပါသည်။

(၅)

မြန်မာက တစ်ဦးချင်းကို ညွှန်ပြသော နာမ်စားမျိုးကို သုံး လေ့ရှိကြောင်း၊ အများကို ညွှန်လိုလျှင် 'ငါတို့၊ မင်းတို့' စသည်ဖြင့် 'တို့' တွဲသုံးတတ်ကြောင်း ဆိုခဲ့ပြီးပါပြီ။ ထိုအလေ့အထကြောင့်ပင် ထင်ပါသည်။ အင်္ဂလိပ်နာမ်စားကို ငှားသုံးရာတွင်လည်း 'အိုင်' နှင့် 'ယူ' ဟူသော တစ်ဦးချင်းစာများကိုသာ ငှားသုံးသည်။ အများသုံးလို့ သောအခါ မြန်မာ့အလေ့အလာအတိုင်း 'အိုင်တို့ကလေ၊ ယူတို့ လာမယ်ထင်လို့' စသည်ဖြင့် 'တို့' နှင့်ပင် တွဲသုံးပါသည်။ အများကိုညွှန် ရာတွင် 'အိုင်တို့ကလေ' ဟူသော သုံးလေ့ရှိပြီး 'we ကလေ' ဟု မသုံး သည်မှာ ထိုသဘောကြောင့် ဖြစ်လိမ့်မည်ဟု အတွေးပေါက်မိပါ သည်။

(၆)

မြန်မာနာမ်စား သုံးပုံစံနစ်က မြန်မာစိတ်ကို တဖေတဖောင်း ဖော်ပြနေပါသည်။ ကျား-မ၊ ဂုဏ်အဆင့်အတန်း၊ ပြောသူ-ကြားနာသူ တို့၏ ဆက်ဆံမှု အခြေအနေ၊ ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်မှု အတိုင်းအဆ စ သည်တို့ကို အလေးထားပြီး နာမ်စားများကို သူ့နေရာနှင့်သူ သုံးတတ် ခြင်းက အထင်အရှား သက်သေထူနေပါသည်။ ကျွန်တော်၊ ကျွန်မ၊ ရှင်၊ ခင်ဗျား၊ အရှင်ဘုရား၊ တပည့်တော် စသည့် နာမ်စားများက လည်း မြန်မာတို့၏ ဂါရဝ နိဝါတရိယကို အလေးအနက် ဖော်ညွှန်း လျက် ရှိနေပါသည်။

သားတို့အဖေသည်

(၁)

တစ်ခါက မိတ်ဆွေဆရာမ တစ်ယောက်နှင့် စကားလက်ဆံ ကျစဉ် "သားတို့အဖေ အားမှ လာလည်ရဦးမယ်" ဟုပြောပါသည်။ သားတို့အဖေဆိုသည်မှာ သူခင်ပွန်းကို ဆိုလိုကြောင်း သိသော်လည်း သူ့ကို စချင်သည့်အတွက် "သားတို့အဖေ ဆိုတာ ဘယ်သူလဲဟင်၊ ဘယ်သားတွေရဲ့ အဖေလဲ" ဟုမေးလိုက်ရာ မိတ်ဆွေ ဆရာမက "ဟဲ ဟဲ၊ သိသားနဲ့" ဟုပြောပြီး ရယ်နေပါသည်။

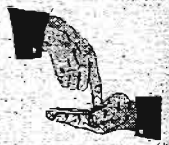
'သားတို့အဖေ'၊ 'ကလေးတွေ အဖေ'၊ 'သူတို့ အဖေ' ဟူသော အသုံးမျိုးကို မိမိတို့ ခင်ပွန်းသည်များအား ရည်ညွှန်းသော စကားအဖြစ် အမျိုးသမီးများ သုံးလေ့ရှိကြပါသည်။ သူတို့ ခင်ပွန်း များ နေရာတွင် နာမ်စားသဘောမျိုးသုံးခြင်းဖြစ်ပါသည်။ နာမ်စား စစ်စစ် မဟုတ်သော်လည်း နာမ်စားအဖြစ် ရည်ညွှန်းအသုံးပြုသော စကား (pronominal reference) ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

သားတို့ အဖေနည်းတူ ဆွေမျိုးချင်း၊ ဇနီးမောင်နှံချင်း၊ ဆရာ တပည့်ချင်း စသည်ဖြင့် ရည်ညွှန်းခေါ်ဝေါ်သုံးနှုန်းရသော စကား များကို နာမ်စားသဘောမျိုး တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် အသုံးပြုကြပါ သည်။ 'သားသား ကို ဖေဖေပြောစရာရှိတယ်ဟေ့'၊ 'ဟာ... ဖေဖေ ကိုလဲ သားသားပြောစရာရှိတာနဲ့ အတော်ပဲ' စသည့် အသုံးမျိုးတွင်

* * * * *

မြတန် စာအုပ်တိုက်

မြတန် စာအုပ်တိုက်

'သားသား၊' 'ဖေဖေ' တို့ကို ခင်ဗျား၊ တွန့်တော်၊ မင်း၊ ငါ စသည် နာမ်စားနေရာမျိုးတွင် သုံးထားခြင်းဖြစ်ကြောင်း သိသာပါသည်။ ထို့အတူ မေမေ၊ သမီး၊ ဘိုးဘိုး၊ ဘွားဘွား၊ မြေး၊ ဦးဦး၊ ဒေါ်ဒေါ်၊ ကိုကို၊ မမ၊ ညီမလေး၊ မောင်လေး စသည့် ဆွေမျိုးစပ် စကားများ ကိုလည်း နာမ်စားများနေရာတွင် အသုံးပြုကြပါသည်။ နာမည်ကျော် စာရေးဆရာ တစ်ယောက်၏ ဝတ္ထုတစ်ပုဒ်ထဲမှ 'စီတမောင်၊ စီက အမ' ဟူသော အသုံးအနှုန်းမျိုး ယခုခေတ်တွင် ခေတ်စားနေသော 'သမီး' နှင့် 'ဦး' အသုံးအနှုန်းမျိုးများသည်လည်း ထိုသဘောပင် ဖြစ်ပါသည်။

နာမ်စားသဘောမျိုး သုံးပုံချင်းတူသော်လည်း အသုံးတွင် ကျယ်မှု အတိုင်းအဆကား ကွာခြားပါသည်။ 'သမီး' ဟူသော အသုံး အနှုန်းသည် ယနေ့ မိန်းကလေးများ နာမ်စားအဖြစ် အသုံးကျယ်ပြန့် သော စကားမျိုးဖြစ်နေပါပြီ။ 'သား' ဟူသော အသုံးအနှုန်းမှာမူ သမီး လောက် မကျယ်ပြန့်သေးပါ။ မိန်းကလေးများကို သမီးဟု ရည်ညွှန်း ပြောဆိုမှု များသလောက် ယောက်ျားကလေးများကို သား ဟု ရည်ညွှန်းပြောဆိုမှု မများသေးပါ။

ဖေဖေ နှင့် သားသား၊ ဖေဖေနှင့် သမီး၊ မေမေနှင့်သားသား၊ မေမေနှင့် သမီး၊ ဦးနှင့် သမီး၊ ကိုကိုနှင့်ညီညီ၊ မမနှင့် မောင်လေး စသည်ဖြင့် နာမ်စားအဖြစ် အပြန်အလှန် ရည်ညွှန်းခေါ်ဝေါ် သုံးနှုန်း မှုမျိုး များပါသည်။ အချို့စကားလုံးများမှာမူ နာမ်စားအဖြစ် အပြန် အလှန် သုံးလေ့ မရှိပါ။

'ဦးတ၊ ဒေါ်ဒေါ်က' စသည်ဖြင့် ပြောလေ့ရှိသော်လည်း 'တူက၊ တမ ပြောချင်တာက' စသည်ဖြင့် အပြန်အလှန် ပြောဆိုလေ့ မရှိပုံကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ထိုစကားအများကို တကယ်ဆွေမျိုးမတော်စပ်ဘဲ သုံး နှုန်းနိုင်ပါသည်။ မိန်းကလေးတစ်ယောက်ကို မိမိ၏ သမီးမဟုတ်ဘဲ

သမီးဟု ရည်ညွှန်းပြောဆိုနိုင်သလို ယောက်ျားကလေး တစ်ယောက် ကိုလည်း မိမိ၏ သားမဟုတ်ဘဲ သားဟု ရည်ညွှန်းပြော ဆိုနိုင်သည်။ သို့သော် ဦးလေး အရွယ်ရှိသူကို ဆွေမျိုးမတော်စပ် ဘဲ 'ဦးလေး' ဟု ရည်ညွှန်းပြောဆိုလေ့ရှိသော်လည်း အဖေအရွယ်ရှိ သူကို အဖေ မဟုတ်ဘဲ 'ဖေဖေ' ဟု ရည်ညွှန်းပြောဆိုလေ့ မရှိခြင်းကား စိတ်ဝင်စား ဖွယ်ဖြစ်ပါသည်။

(၂)

ဆရာမတပည့်၊ ဆရာမတပည့်၊ စသည်အသုံးအနှုန်းမျိုးကို လည်း ထိုနည်းတူ နာမ်စားသဘောမျိုး သုံးနိုင်ပါသည်။ 'တပည့်ကို ဆရာပြောချင်တာကတော့' 'တပည့် နားလည်ပါပြီ ဆရာမ' စသည့် အသုံးအနှုန်းမျိုး ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အတူ ဇနီးမောင်နှံချင်း၊ ချစ်သူချင်း ပြောဆိုကြသော 'မောင် - ခင်၊ မောင် - မေ၊ မောင် - မ၊ ကို - မ၊ ကိုကို - မ' စသည်အသုံးအနှုန်းများသည်လည်း အလားတူပင်ဖြစ် ပါသည်။ 'မောင်တို့ခင်၊ ကျွန်တွင်းမှာ မပျော်ချင်နဲ့' ဟူသော ဆရာ မင်းသုဝဏ်၏ ကဗျာအဖွဲ့မျိုးကအစ 'ချစ်ပင်ချစ်မိုး၊ ချစ်လိုက်ပါတဲ့ မေ . . မောင်မှန်းဆကာ အလွမ်းပြေ' ဟူသောကိုမြကြီး၏ 'မေ' သီချင်းအဖွဲ့မျိုး အလယ်၊ 'ချစ် သိပ်ချစ်တဲ့ ကို ရယ် ရိရိချို၏' 'ကို' သီချင်းအဖွဲ့မျိုး အဆုံး နာမ်စားသဘောသက်ရောက်သော အသုံး အနှုန်း များကို တွေ့မြင်ရသည်သာ ဖြစ်ပါသည်။

စိတ်ဝင်စားဖွယ် အချက်တစ်ချက်ကား ထို အခေါ်အဝေါ် အသုံးအနှုန်းတစ်ခုကို ပြောသူ၊ ကြားနာသူ၊ အပြောခံ ဟူသော နာမ်စားသုံးမျိုးစလုံး အဖြစ် အသုံးပြုနိုင်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ 'မေမေ တော့ သားကို ပြောရတာ စိတ်ညစ်လှပြီ ကွယ်' ဟူသော အသုံး အနှုန်းမျိုးတွင် မေမေသည် ပြောသူနာမ်စား သဘောမျိုးဖြစ်ပါ သည်။ 'သားက မေမေစိတ်ဆင်းရဲအောင် ဘာလုပ်မိလို့လဲ' ဟူသော

အသုံးအနှုန်းမျိုးတွင် မေမေသည် ကြားနာသူနာမ်စားသဘောမျိုးပင် ဖြစ်ပါသည်။ 'မနေ့က မေမေနဲ့ ဈေးမလိုက်ဖြစ်ဘူး ဖေဖေရေ' ဟူသော အသုံးမျိုးတွင် မေမေသည် အပြောခံရသူ နာမ်စားသဘော မျိုး ဖြစ်ပါသည်။ စကားအဆက်အစပ်ကို ကြည့်၍ မည်သည့် နာမ်စားမျိုးဖြစ်ကြောင်း သိနိုင်ပါသည်။

လူနာမည်ကိုလည်း နာမ်စားကဲ့သို့ သုံးလေ့ ရှိပါသည်။ 'ခေတ်က မော်ဆိုကို မလာတော့ မော်က ဇော်ကို ဘယ်လိုမှ အသိ မပေးနိုင်ဘူးပေါ့' ဟူသကဲ့သို့ နာမည်များကို အဖျားဆွတ်ပြီး တစ်လုံး တည်း သုံးသည်လည်း ရှိပါသည်။ အထူးသဖြင့် မိန်းကလေးနာမည် များကို နာမ်စားကဲ့သို့ အသုံးများပါသည်။ သီ၊ မြ၊ ဆွေ၊ ယဉ်၊ ထွေ၊ ထား၊ ရွှ၊ အေး၊ သန်း စသည်ဖြင့် နာမည်အပြည့်အစုံထဲမှ တစ်လုံး တည်း ထုတ်ပြီး အထက်ပါကဲ့သို့ သုံးပုံမျိုးလည်း ရှိပါသည်။ လှလှ၊ နုနု၊ တင့်တင့် စသည့် နှစ်လုံးထပ် အမည်များ၊ သီဂီ၊ စန္ဒာ၊ သီတာ၊ မာလာ၊ စသည် ပါဠိအမည်များ၊ မေမီ၊ အေမီ၊ ရှိလာ စသည့် အင်္ဂလိပ်အမည်များ စသည်ဖြင့် ရှေ့က မ၊မထည့်ဘဲ ခေါ်၍ သင့်လျော် သော အမည်များကိုလည်း အလားတူပင် နာမ်စားသဘောမျိုး သုံးလေ့ ရှိကြပါသည်။ 'ဟိုနေ့က သီဂီကို မတွေ့လို့ သီတာက အေမီ ကို တောင် မေးနေသေးတယ်' ဟူသော အသုံးမျိုးနှင့် 'ဟိုနေ့က နင့်ကို မတွေ့လို့ ငါက သူ့ကိုတောင် မေးနေရသေးတယ်' ဟူသော အသုံး မျိုးကို ယှဉ်ကြည့်လျှင် နာမည်များကို နာမ်စားကဲ့သို့ သုံးထားပုံကို အထင်အရှားတွေ့ရပါလိမ့်မည်။

မိန်းကလေးအမည်များကို ထိုသို့ အသုံးများသော်လည်း ယောက်ျားကလေးအမည်များကိုမူ အသုံးမများပါ။ အထူးသဖြင့် မိမိကိုယ်မိမိ ရည်ညွှန်းပြောဆိုသော ပြောသူနာမ်စား သဘောမျိုး သုံးလေ့ မရှိကြောင်းတွေ့ရပါသည်။ မိန်းကလေးနာမည်များတွင် လည်း 'မလှမြင့်၊ မတင်အေး' စသည်တို့ကဲ့သို့ ရှေ့က မ၊ထည့်ခေါ်

မှ သင့်လျော်သည့် နာမည်များကို နာမ်စားသဘောမျိုး သုံးလေ့မရှိ ကြောင်းတွေ့ရပါသည်။ သုံးလျှင်လည်း အလွန်နည်းပါးပါလိမ့်မည်။ မြန်မာစကားများတွင် နာမ်စားသုံးပုံ ထွေပြားသိမ်မွေ့သည် နည်းတူ နာမ်စားအဖြစ် ရည်ညွှန်းအသုံးပြုသော စကားများကို သုံးပုံ သည်လည်း ထွေပြား သိမ်မွေ့လှကြောင်း တွေ့နိုင် ပါသည်။

www.burmeseclassic.com

မောင်ကိုဦး နှင့် ဒေါ်မမိ ဆို အကြောင်း

(၁)

နယ်ကောလိပ် တစ်ခုမှာ အမှုထမ်းစဉ်က တွေ့ခဲ့ဖူးသော ရုံးအမိန့်စာ တစ်ခုကို ပြန်လည်သတိရမိပါသည်။ ကောလိပ်ကျောင်း အုပ်ကြီးက ကျောင်းဆောင်တစ်ခုတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ရန် ခန့်ထားသည့် အမိန့်စာဖြစ်ပါသည်။ အမိန့်စာတွင် “ဦးချိုကို အဆောင်နည်းပြအဖြစ် ခန့်ထားလိုက်သည်” ဟူ၍လည်းကောင်း၊ “မောင်ထွန်းစိန်ကို ညစောင့် အဖြစ် ခန့်ထားလိုက်သည်” ဟူ၍လည်းကောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။

“အဲဒါ ဘာများထူးဆန်းလို့လဲ” ဟု မေးစရာရှိပါသည်။ အမိန့်စာကတော့ ဘာမှ မထူးဆန်းပါ။ ထုတ်ငြိုးထုတ်စဉ် အမိန့်စာ တစ်ခုသာ ဖြစ်သည်။ ထူးဆန်းသည်ကတော့ အမိန့်စာမှာပါသည့် ‘ဦးချို’ ဆိုသူမှာ အသက်နှစ်ဆယ်ကျော်မျှသာ ရှိသေးသော နည်းပြ ဆရာပေါက်စ လူငယ်ကလေးဖြစ်ပြီး ‘မောင်ထွန်းစိန်’ ဆိုသူကတော့ အသက်ခြောက်ဆယ်ကျော် အဘိုးကြီး ဖြစ်နေခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

‘ဦးချို’ က အသက်ငယ်သည်။ သို့သော် သူ့အလုပ်က အဆောင်နည်းပြဆရာအလုပ် ဆိုတော့ ရာထူးအဆင့်ကို လိုက်၍ နာမည်ရေက ‘ဦး’တပ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ‘မောင်ထွန်းစိန်’ က အသက်ကြီး

www.burmeseclassic.com

သော်လည်း သူ့အလုပ်က ညစောင့်အလုပ်သာဖြစ်၍ အဆင့် အရ နာမည်ရှေ့က 'မောင်' တပ်ခြင်းဖြစ်သည်။

သည်တော့ နာမည်မှာ 'ဦး' တပ်တိုင်းလည်း အသက်ကြီး ချင်မှ ကြီးမည်။ 'မောင်' တပ်တိုင်းလည်း အသက်ငယ်ချင်မှ ငယ်မည်။

နာမည်ရှေ့ကတပ်ရသော အလားတူ စကားများကို လေ့လာ ကြည့်မည်ဆိုပါလျှင်။

(၂)

နာမည်ရှေ့က တပ်ရသော စကားလုံးကလေးများ ဝေဝေ ဆာဆာ ရှိခြင်းသည် မြန်မာဘာသာစကား လေ့လာသူတို့အတွက် စိတ်ဝင်စားစရာ လက္ခဏာတစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။ အသက်အရွယ်၊ ဂုဏ်အဆင့်အတန်း စသည်တို့ကို လိုက်၍ အမျိုးသား နာမည်ရှေ့တွင် 'မောင်' တို့၊ 'ကို' တို့၊ 'ဦး' တို့ တပ်ရသလို အမျိုးသမီးနာမည်ရှေ့တွင် 'မ' တို့၊ 'ဒေါ်' တို့ တပ်ရသည် မဟုတ်ပါလော။

ပုဂံခေတ်က အတွေ့ရအများဆုံး စကားလုံးတို့မှာ 'င' နှင့် 'အို' ဖြစ်ပါသည်။ ပုဂံကျောက်စာများတွင် တွေ့ရသော လူနာမည်များ၌ အမျိုးသားဆိုလျှင် ရှေ့က 'င' တပ်လေ့ရှိပြီး အမျိုးသမီး ဆိုလျှင် ရှေ့က 'အို' တပ်လေ့ရှိပါသည်။ ပုဂံကျောက်စာများတွင် 'ငကံ၊ ငပြည့်၊ ငပြည့်ဝ၊ စေဦးစိမ်း၊ ငပွင့်ထပ်၊ ငလက္ခဏာ' စသည်ဖြင့် အမျိုးသား နာမည်များစွာ တွေ့နိုင်သကဲ့သို့ 'အိုချစ်၊ အိုပြည့်လှ၊ အိုညို၊ အိုကောင်းယဉ်၊ အိုသောကြာ၊ အိုနန္ဒာ' စသည်ဖြင့် အမျိုးသမီး နာမည်များစွာ တွေ့နိုင်ပါသည်။ 'အို' မှာ မွန်စကားဖြစ်၍ ယခုခေတ် အမျိုးသမီး နာမည်ရှေ့မှာ တပ်ရသော 'မိ' နှင့်တူကြောင်း ပညာရှင်တို့က မိန့်ဆို ကြပါသည်။ 'အို' မှာ ယခုခေတ်တွင် တိမ်မြုပ်သွားပါပြီ။ 'င' တတော့ အသုံးတွင်ကျန်နေပါသေးသည်။ ရိုးရိုးလူ နာမည်များ ရှေ့တွင် 'င' နှင့် 'အို' ကိုသာတွေ့ရသည်ကို ထောက်၍

အသက်အရွယ် အဆင့်အတန်းစရွေး ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် သုံးသော စကားလုံးများ ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူနိုင်ပါသည်။ ပုဂံခေတ်က အသုံးတွင် ကျယ်သော စကားလုံးများ ဖြစ်ပါသည်။

(၃)

နာမည်ရှေ့က သုံးရသော အဆိုပါ စကားလုံးမျိုးတို့သည် အသက်အရွယ်ကိုလိုက်၍ ခွဲခြားသုံးသော စကားလုံးများ ဖြစ်သည် ဟု ယေဘုယျအားဖြင့် ဆိုနိုင်ပါသည်။ လူကို မမြင်ရစေကာမူ 'မောင်လှထွန်း'၊ 'ကိုသန်းဖေ'၊ 'ဦးထွန်းတင်' ဟူ၍ ကြားရုံဖြင့် လူငယ်၊ လူလတ်၊ လူကြီး ဟူ၍ မှန်းဆနိုင်ပါသည်။ ထို့အတူ 'မအေးမြင့်'၊ 'ဒေါ်ညိုညို' ဟူ၍ ကြားရုံဖြင့်လည်း လူငယ်၊ လူကြီး ဟူ၍ မှန်းဆနိုင်ပါသည်။ အသက်အရွယ်ကို အတိအကျ မပိုင်းခြားနိုင်သော် လည်း ရှေ့က 'မောင်' တို့၊ 'မ' တို့ ပါလျှင် လူငယ်ပိုင်း၊ 'ကို' ပါလျှင် လူလတ်ပိုင်း၊ 'ဦး' တို့၊ 'ဒေါ်' တို့ ပါလျှင် လူကြီးပိုင်း ဖြစ်မည်ဟု ယေဘုယျအားဖြင့် မှတ်ယူနိုင်ပါသည်။ မောင် အရွယ်ဖြစ်၍ 'မောင်'၊ အကိုအရွယ်ဖြစ်၍ 'ကို'၊ နှမ အရွယ်ဖြစ်၍ 'မ'၊ ဦးလေး ဦးကြီး အရွယ်ဖြစ်၍ 'ဦး'၊ ဒေါ်လေး ဒေါ်ကြီး အရွယ်ဖြစ်၍ 'ဒေါ်' ဟု ရှေ့ကတပ်ခေါ်ခြင်း ဖြစ်သည်ဟူ၍ အဓိပ္ပာယ်ကောက်နိုင်ပါသည်။

ဆရာကြီး ရွှေဥဒေါင်းက တစ်သက်တာမှတ်တမ်းနှင့် အတွေးအခေါ်များ စာအုပ်တွင် 'ကျွန်ုပ်၏ အသက်တာကို ကဏ္ဍ ငါးခုခွဲ၍ ရေးသားလို၏။ (၁) ဖေသိန်း၊ (၂) မောင်ဖေသိန်း၊ (၃) ကိုဖေသိန်း၊ (၄) ဦးဖေသိန်း၊ (၅) ဆရာကြီး ဟူ၍ ငါးပိုင်းခွဲခြားလို၏' ဟု မိန့်ဆိုပြီး ငယ်ငယ်က ထိုခေတ်ထုံးစံအတိုင်း ကျောင်းသားချင်းက 'ဖေသိန်း' ဟုခေါ်သော အရွယ်မှ မောင်ဖေသိန်း၊ ကိုဖေသိန်း၊ ဦးဖေသိန်း ဟူ၍ အသက်အရွယ်အရ အများက ပြောင်းလဲခေါ်လာ ပုံကိုပိုင်းခြား ပြထားသည်။ သို့ဖြင့် မောင် - ကို - ဦး၊ မ - ဒေါ် စသည်တို့မှာ

အသက်အရွယ်ကိုလိုက်၍ အများက ခွဲခြားခေါ်ဝေါ်သော စကားလုံးများ ဖြစ်သည်ဟု ယေဘုယျ အားဖြင့် ဆိုနိုင်ပါသည်။

သို့သော် အသေးစိတ် လေ့လာကြည့်လျှင်မူ ထိုစကားလုံးများသည် အသုံးထွေပြားပြီး သိမ်မွေ့လှကြောင်း တွေ့ရပါလိမ့်မည်။

(၄)

ထိုစကားလုံးများသည် အသက်အရွယ်ကိုလိုက်၍ သုံးသော စကားလုံးများ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုသော်လည်း အသက်ကြီးခြင်း ငယ်ခြင်း သဘောသည် ရွေ့လျားနေသည့်အတွက် ထိုစကားလုံးများသည်လည်း အသုံးရွေ့လျားနေတတ်ပါသည်။ ရှေ့ကပြခဲ့သော ဆရာကြီးရွှေဥဒေါင်းကိုပင် သာဓကဆောင်ပါမည်။ သူ ဦးဖေသိန်း အရွယ်ရောက်နေပြီဆိုသော အချိန်အခါတွင် သူမိဘနှစ်ပါး နေရာကကြည့်လျှင် သူသည် 'မောင်ဖေသိန်း' ဘဝ ဖြစ်နေပါလိမ့်မည်။ အသက်တူရွယ်တူ သူငယ်ချင်း အပေါင်းအသင်းတို့နေရာက ကြည့်လျှင် သူသည် 'ကိုဖေသိန်း' သာ ဖြစ်နေပါလိမ့်မည်။ ပုံသေ သတ်မှတ်၍ မရစကောင်းပါ။ တို့အတူ အသက် ၆၀ အရွယ် 'ခေါ်ထွေး' ကို အသက် ၈၀အရွယ် သူ့အဒေါ်ကခေါ်လျှင် 'မထွေး' ဟု ခေါ်ပါလိမ့်မည်။ သို့ဖြင့် ဘယ်အသက်အရွယ်ဆိုလျှင် အမည်ရှေ့က ဘယ်စကားလုံး သုံးရမည်ဆိုသည်မှာ ပုံသေပြော၍ ရသောကိစ္စ မဟုတ်ကြောင်း သိနိုင်ပါသည်။

ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်မှု အတိုင်းအတာအရလည်း အသုံး ကွဲပြားတတ်ပါသေးသည်။ ငယ်သူငယ်ချင်း တစ်ယောက်ကို ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်မှု အရ 'မောင်ဖေသိန်း' ဟု ခေါ်မိမည်ဖြစ်သော်လည်း သူနှင့် ယခုမှ သိကျွမ်းသူတစ်ယောက်က သူ့ထက် အသက်မကြီး စေကာမူ သူ့ကို 'ကိုဖေသိန်း' ဟုသာ ခေါ်ပါလိမ့်မည်။ 'တို့ဖေသိန်း' ဟုခေါ်သည်ကို

ကြားရုံနှင့် ခေါ်သူတို့ အခေါ်ခံရသူထက် အသက်ငယ်သည်ဟု ပုံသေမပြောနိုင်ပါ။

အမျိုးသားများကိုခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲရာ၌ ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်သည့် သဘောကို ပြသော စကားလုံးများ ရှိပါသေးသည်။ 'မွန်း' တို့၊ 'ဖိုး' တို့ ဖြစ်ပါသည်။ သူငယ်ချင်းချင်း ပြောသည့်အခါ 'မွန်းကျော်ရွဲရေ'၊ 'ဘာလဲ မွန်းစန္ဒရော်ရွဲ' စသည်ကဲ့သို့ နာမည်ရှေ့က မွန်းထည့်ပြီး ရှေးကပြောလေ့ရှိကြပါသည်။ အသက်အရွယ်ကြီးသည့်အပိုင်းတွင် ထိုသို့ပြောပုံမျိုးကို ကြားရတတ်ပါသေးသည်။ အသုံးတော့ သိပ်မတွင်တော့ပါ။ တိမ်မြုပ်လူမတတ် ဖြစ်နေပါပြီ။ 'ဖိုး' ကတော့ ယခု အသုံးတွင်နေပါသေးသည်။ ခင်မင်ရင်းနှီးသူချင်း 'ဖိုးကျော်ရေ ဖိုးမြင့်ထွန်းရေ' စသည်ဖြင့် ပြောဆိုသုံးစွဲနေကြဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ 'တိုရင်' တို့၊ 'မောင်ရင်' တို့ကိုလည်း နာမည်ရှေ့က အချို့သုံးတတ်ကြပါသေးသည်။ 'ဗျို ကိုရင်ထွန်းခင်'၊ 'ဘာလဲ မောင်ရင်လှဘူးရဲ့' စသည်ဖြင့် ပြောဆို သုံးစွဲပုံမျိုးဖြစ်သည်။ ခင်မင်ရင်းနှီးသည့် သဘောကိုပင် ဖော်ညွှန်းပါသည်။

အမျိုးသမီးများကို ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲရာတွင်တော့ 'ရှင်' တို့၊ 'မယ်' တို့ကို ခင်မင်ရင်းနှီးသည့် သဘောဖြင့် နာမည်ရှေ့က ထည့်တတ်ပါသည်။ 'ရှင်လှငွေ' တို့၊ 'မယ်မြိုင်' တို့ ဆိုသော အသုံးမျိုး ဖြစ်သည်။ လူကြီးပိုင်းတွင် အသုံးများသော စကားလုံးများ ဖြစ်သည်။ ယခုအခါတွင်မူ နာမည်ရှေ့က 'မိ' ထည့်ခေါ်ခြင်းသည်လည်း ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်ရာရောက်ပါသည်။ နာမည်ကို အဖျားဆွတ်ပြီး 'မိချို' တို့၊ 'မိမာ' တို့ ခေါ်တတ်ကြသည် မဟုတ်ပါလော။

အသက်အရွယ်ကြီးရင့်မှုကို လိုက်၍ ပုံသေသုံးသော စကားလုံးမျိုးတော့ အနည်းငယ်ရှိပါသည်။ 'ဘိုး' တို့၊ 'ဘွား' တို့ ဖြစ်သည်။ 'ဘိုးမာဒင်' တို့၊ 'ဘွားရွှေအိတ်' တို့၊ 'ဘွားသူဇာ' တို့၊ 'ဘွားဦးစွန်း' တို့ ဆိုသည်မှာ အသက်အရွယ်ကြီးရင့်ပြီဖြစ်သော အဘိုးအို၊ အဘွားအိုများပင် ဖြစ်ပါသည်။ ရှေ့တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့် 'မောင်-ကို- ဦး -ခေါ်'

တို့တဲသို့ အသုံးမရွေ့လျားဘဲ အသက်အရွယ်အရ ပုံသေသုံး နိုင်သော စကားလုံးများ ဖြစ်သည်။

(၅)

ဂုဏ်အဆင့်အတန်း အနိမ့်အမြင့်ကိုလိုက်၍ နာမည်ရှေ့က ထည့်သုံးသော 'င' နှင့် 'မိ' ကို အနိမ့်ကျဆုံးဟု ဆိုရမည်လား မသိပါ။ 'င' သည် ပုဂံခေတ်က အမျိုးသားနာမည်များရှေ့တွင် ကျယ်ကျယ် ပြန့်ပြန့် သုံးသော စကားလုံးဖြစ်သည် မှန်သော်လည်း နောက်ပိုင်း တွင် နှိမ့်ချသုံးသော စကားလုံးဖြစ်လာသည်။ မြန်မာမင်းများ လက်ထက်က 'ဘုရားကျွန်တော်မို့ ငြိမ်သံတော်ဦးတင်ဝံ ပါသည် ဘုရား' ဟု လျှောက်ထားပုံမျိုးတွင် 'ငြိမ်' မှ 'င' သည် မိမိကိုယ်ကို နှိမ့်ချသုံးသော စကားလုံး ဖြစ်နေပါသည်။ အမျိုးသမီးက လျှောက်ထား လျှင်လည်း မိမိကိုယ်ကို 'မိမိတိ၊ မိရွှေ' စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ပြီး နှိမ့်ချ လျှောက်ထားမြဲ ဖြစ်သည်။ ဤနေရာတွင်မူ 'မိ' သည် အချင်းချင်း ခင်မင်ရင်းနှီးသည့်သဘောမဆောင်ပါ။ ထို့ပြင် မြန်မာမင်းများ လက်ထက်က အမှုအခင်းကိစ္စများကို ဖော်ပြရာ၌ တရားလို၊ တရားခံစသည်ဖြင့် အမှုနှင့် ပတ်သက်သူများကို 'ငသာ၊ ငထွေ၊ မိပြီမီး တောင်' စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်သုံးနှုန်းလေ့ရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ကိုလိုနီခေတ်၌ပင် တရားခံ နာမည်ရှေ့က 'င' တို့ 'မိ' တို့ကို ထည့်ခေါ် သည့် အလေ့မျိုး ရှိနေပါသေးသည်။

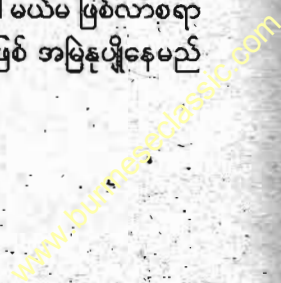
ဆောင်းပါးအစတွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း လေးစားထိုက် သော အဆင့်အတန်းရှိသူဖြစ်လျှင် အသက်ပင်ငယ်စေကာမူ ရှေ့က 'ဦ' တို့ 'ခေါ်' တို့ တပ်ပြီး သုံးနှုန်းမြဲ ဖြစ်ပါသည်။ ကျောင်းဆရာ၊ ဆရာမများ၊ ရှေ့မှ အရာရှိကြီးငယ်များ၏ နာမည်ရှေ့က 'ဦ' တို့ 'ခေါ်' တို့သည် သူတို့၏ အသက်အရွယ်နှင့် မဆိုင်ပါ။ ဂုဏ် အဆင့်အတန်း နှင့်သာ ဆိုင်ပါသည်။

ကိုယ်ထက် အသက်များစွာကြီးသူကို 'င' တို့ 'မိ' တို့ တပ်ပြီး ရင်ရင့်သီးသီးသုံးလျှင် ထိုသူကို ဒေါသဖြစ်နေကြောင်း၊ မနှစ်သက် မကျေနပ်ကြောင်း 'င' နှင့် 'မိ' က ဖော်ပြနေပါသည်။ ထိုအတူ ကလေးငယ် တစ်ယောက်၏ နာမည်ရှေ့က ဒေါ်တပ်ပြီး 'ခေါ်ပုလဲ ကလဲ တယ်တဲတာတို့' ဆိုတာမျိုးသုံးလျှင် ထိုကလေးငယ်ကို ကျီစယ် လိုသော သဘောပါကြောင်း 'ခေါ်' ကို မတော်မတည့်သုံးခြင်း က ဖော်ပြနေပါသည်။

(၆)

နာမည်ရှေ့က တွဲသုံးရသော စကားလုံးများ မည်မျှထွေပြား စေကာမူ 'မောင်' နှင့် 'မ' ကတော့ အရင်းခံ အကျဆုံးဖြစ်သည် ဟု ဆိုရပါလိမ့်မည်။ မည်သူမဆို အသက်အရွယ် မည်မျှပင် ရှိပါစေ၊ ဂုဏ် အဆင့်အတန်း မည်မျှပင် ရှိပါစေ မိမိနာမည်ကို ပုံမှန် ရည်ညွှန်း ဖော်ပြရမည်ဆိုလျှင် 'မောင်' တို့ 'မ' တို့ တပ်ပြီးသာ ဖော်ပြတတ် ကြပါသည်။ ကျွန်တော်တို့၏ ဆရာကြီး တစ်ယောက်သည် ပင်စင်ယူ ပြီးသည်အထိ မိမိနာမည်ကို 'မောင်မြင့်မောင်' ဟု တစ်သက်လုံး လက်မှတ်ထိုးလေ့ရှိသလို ကျွန်တော်တို့ ဆရာမကြီး တစ်ယောက်သည် လည်း ပင်စင်ယူပြီးသည်အထိ မိမိနာမည်ကို 'မပုလေး' ဟု တစ်သက်လုံး လက်မှတ်ထိုးလေ့ရှိပါသည်။

ပထမ မြန်မာကာလပေါ်ဝတ္ထုဖြစ်သော 'မောင်ရင်မောင် မမယ်မ' ဝတ္ထုနှင့် ထိုဝတ္ထုနာမည်ကို လိုက်၍ ရေးကြသော 'မောင်စံသူ မဖွားသိုက်'၊ 'မောင်ဖေခင် မမေရှင်'၊ 'မောင်ချယ်ရီ မမြလေး'၊ 'မောင်ဘသန်း မသန်းမေ' စသည့် ဝတ္ထုနာမည်များကို ကြည့်လျှင် အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးနာမည်တို့ကို အရင်းခံ ကျကျ ရှိရှိကလေး ပေးထားခြင်းဖြစ်ကြောင်း တွေ့နိုင်ပါသည်။ မောင်ရင်မောင် မမယ်မ သည် နှစ်ပေါင်းမည်မျှကြာကြာ ဦးရင်မောင် ဒေါ်မယ်မ ဖြစ်လာစရာ အကြောင်းမရှိပါ။ မောင်ရင်မောင် မမယ်မ အဖြစ် အမြဲနုပျိုနေမည် သာ ဖြစ်ပါသည်။

ထိုအတူ အချို့ ကလောင်အမည်များရှေ့က 'မောင်' တို့
'မ' တို့သည်လည်း အရင်းခံကျပါသည်။ စာရေးဆရာကြီး မောင်ထင်
သည် အသက်မည်မျှပင်ကြီးလာလာ 'ဦးထင်' ဖြစ်လာစရာ မရှိပါ။
မောင်ထင်အဖြစ် အရင်းခံကျကျ ရှိနေမည်သာ ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အတူ
စာရေးဆရာမ မစန္ဒာ တို့၊ မလေးလုံ တို့သည်လည်း ဒေါ်စန္ဒာ၊
ဒေါ်လေးလုံ တို့ ဖြစ်သွားစရာ အကြောင်းမရှိပါ။ မစန္ဒာ ၊ မလေးလုံ
အဖြစ်ပင် အရင်းခံကျကျ ရှိနေမည်သာ ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနာမည်ရှေ့က တစ်ခုသော စကားလုံးများ၏ အသုံး
ထွေပြားဖွဲ့ သိမ်မွေ့ပုံတို့သည်လည်း စိတ်ဝင်စားဖွယ်ပင် ဖြစ်ပါသည်။

၀ ၀ ၀ ၀ ၀

ဖြူ နီ ဝါ ဖြာ တစ်စုရယ်နှင့်

(၁)

“လိမ္မော်ရောင်လို့ ဘာဖြစ်လို့ခေါ်သလဲလို့မေးရင် လိမ္မော်
သီးရဲ့ အရောင်နဲ့ တူလို့ပေါ့လို့ ဖြေလို့ရတယ်။ အနီရောင်လို့ ဘာဖြစ်
လို့ ခေါ်သလဲလို့မေးရင် ဘယ်လိုဖြေမလဲ”

‘အရောင်ပြစကားလုံးများ’ နှင့် ပတ်သက်၍ ‘စိတ်ဆွေတစ်
ယောက်က ဤကဲ့သို့ မေးဖူးပါသည်။ သူမေးခွန်းကို ပြန်ဖြေဖို့ စဉ်း
စားရင်း မြန်မာဘာသာ စကားနယ်ပယ်ထဲတွင်ရှိသော အရောင်ပြ
စကားလုံးများဆီသို့ အာရုံရောက်သွားမိပါသည်။

(၂)

ဘာသာစကားအသီးသီးတွင် အရောင်ပြစကားလုံးများ ရှိ
ပါသည်။ ကျွန်တော်တို့ မြန်မာဘာသာစကားထဲတွင်လည်း အရောင်
ပြစကားလုံးများ အတော်များများ ရှိနေပါသည်။ ကျွန်တော်တို့ နေ
ထိုင်ရာ လောကကြီးသည် အရောင်အသွေးစုံသော လောကကြီးဖြစ်
သည့်အလျောက် ထိုအရောင်အသွေးများကို ရည်ညွှန်းဖော်ပြသည့်
စကားလုံးများ ကြွယ်ကြွယ်ဝဝ ရှိနေသည်မှာ သဘာဝကျပါသည်။
ဘာသာစကားလေ့လာသော ဗညာရှင်များကလည်း ထိုအရောင်ပြ
စကားလုံးများကို စိတ်ဝင်စားကြပါသည်။

www.burmeseclassic.com

မြန်မာဘာသာစကားတွင် 'ဖြူ နီ၊ ညို၊ ပြာ၊ စိမ်း၊ ဝါ၊ မည်း၊ နက်' ဟူသော အရောင်ပြစကားလုံးများသည် အရင်းခံကျသော စကားလုံးများ ဖြစ်ပုံရပါသည်။ သတ်ဆိုင်ရာ အရောင်များကို ရှေးကတည်းက အရင်းခံကျကျ ရည်ညွှန်းခေါ်ဝေါ်ခဲ့သော စကားလုံးများ ဖြစ်ပုံရပါသည်။ ဤအရောင်မျိုးကို အဖြူဟု ခေါ်မည်။ ဤအရောင်မျိုးကို အညိုဟုခေါ်မည် စသည်ဖြင့် အများသဘောတူ သတ်မှတ်ကာ ပညတ်ခေါ်ဝေါ်သော စကားလုံးများ ဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြစ်သောကြောင့် အဖြူကို ဘာကြောင့် အဖြူဟု ခေါ်ရပါသလဲဟု အကြောင်းရှာ၍ မရပါ။ ထိုအရောင်နှင့် ထိုစကားလုံးတို့အကြားတွင် ကြောင်းကျိုးဆက်နွယ်မှု တစ်စုံတစ်ရာ မရှိပါ။ စပြီး အမည်ပေးသူများက ထိုအရောင်ကို အဖြူဟု ခေါ်ကြသည့်အတွက် အစဉ်အဆက် အဖြူဟု ခေါ်ခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ 'အနီ၊ အညို၊ အပြာ၊ အစိမ်း၊ အဝါ၊ အမည်း၊ အနက်' တို့မှာလည်း ထို သဘောအတိုင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ ကုန်းဘောင်ခေတ်က ဒုတိယ ကျော်အောင်စံထား ဆရာတော် ပြုစုသည့် 'ဝေါဟာရတ္ထပကာသနီ' ခေါ် ဝေါဟာရအဖွင့်ကျမ်းကြီးတွင် ထိုစကားလုံးများကို အနက်ဖွင့်ရာ၌-

"အညို၊ အပြာဟူသည်ကား အဖြူ၊ အညို၊ အနီ၊ အဝါ၊ အစိမ်း၊ အပြာဟူသော အဆင်းခြောက်ပါး၌ အကျုံးဝင်သော ဂုဏ်ဝိသေသ အမည်မျှသာတည်း။"

ဟူ၍ မိန့်ဆိုထားပါသည်။ ထိုစကားလုံးများသည် အရောင်အဆင်းကိုပြသော ဂုဏ်ဝိသေသ အမည်မျှသာဖြစ်ကြောင်း ဆိုလိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ထိုစကားလုံးများကို ဘာသာစကားနယ်ပယ်ထဲတွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် သုံးနိုင်ပါသည်။ 'ဖြူသော၊ နီသော၊ ညိုသော' စသည်ဖြင့် နာမဝိသေသအဖြစ်လည်း သုံး၍ရပါသည်။ ရှေ့က 'အတွဲပြီး အဖြူ၊ အနီ၊ အညို' စသည်ဖြင့် နာမ်အဖြစ်လည်း သုံး၍ရပါသည်။

(၃)

'လိမ္မော်ရောင်၊ ပန်းရောင်၊ ခရမ်းရောင်' ကဲ့သို့သော အရောင်ပြစကားလုံးများမှာမူ 'အဖြူ၊ အနီ၊ အညို' စသည်တို့လောက် အရင်းခံမကျကြောင်း စိတ်ဝင်စားဖွယ် တွေ့ရပါသည်။ ထိုစကားလုံးများသည် ထိုအရည်အသွေးရှိသော အရာဝတ္ထုများကို အကြောင်းပြုပြီး တစ်ဆင့်ခံဖန်တီးထားသော စကားလုံးများဖြစ်သည့်အတွက် အရင်းခံမကျဟု ဆိုရခြင်းဖြစ်ပါသည်။ လိမ္မော်သီး၏ အရောင်နှင့်တူသည့်အတွက် 'လိမ္မော် ရောင်'၊ ခရမ်းသီး၏ အရောင်နှင့်တူသည့်အတွက် 'ခရမ်းရောင်'၊ ပန်းပွင့်၏ အရောင်နှင့်တူသည့်အတွက် 'ပန်းရောင်' စသည်ဖြင့် ပညတ်ခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် သက်ဆိုင်ရာ အရောင်နှင့် စကားလုံးတို့ အကြားတွင် ကြောင်းကျိုးဆက်သွယ်မှု ရှိပါသည်။ (ဘာသာစကား အသီး သီးတွင် 'အဖြူ၊ အနီ' တို့ကဲ့သို့ ရည်ညွှန်းခံဝတ္ထုနှင့် စကားလုံးတို့ကြားတွင် ကြောင်းကျိုးဆက်သွယ်မှု မရှိသောစကားလုံးမျိုးနှင့် 'လိမ္မော်ရောင်၊ ပန်းရောင်' တို့ကဲ့သို့ ရည်ညွှန်းခံ အရာဝတ္ထုနှင့် စကားလုံးတို့ကြားတွင် ကြောင်းကျိုးဆက်သွယ်မှုရှိသော စကားလုံးမျိုးဟူ၍ နှစ်မျိုးနှစ်စားရှိမြဲ ဖြစ်ပါသည်။)

အဖြူအနီစသော အရင်းခံအရောင်အဆင်းများအပြင် အခြားအခြားသော အရောင်အဆင်းများကို အသစ်အသစ် တွေ့လာရသောအခါ ထိုအရောင်အဆင်းရှိသည့် အရာဝတ္ထုကိုပင် အစွဲပြုလျက် ထိုအရာဝတ္ထု၏ အမည်ကိုပင် အရောင်ပြစကားလုံးအဖြစ် ဖန်တီးလိုက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြင့် မြန်မာစကားတွင် မီးခိုးရောင်၊ မရန်းစေ့ရောင်၊ ရွှေရောင်၊ ငွေရောင်၊ ထုံးခြောက်ရောင်၊ ကြက်သွေးရောင်၊ ငါးရှဉ့်သွေးရောင်၊ မဲနယ် ရောင်၊ ပယင်းရောင်၊ ပုဇွန်ဆီရောင်၊ မြင်းချေးရောင်၊ ခိုပြာရောင်၊ ငှက်ပျောညွန့်ရောင် စသည်ဖြင့် အရောင်ပြစကားလုံးများ ကြွယ်ကြွယ်ဝဝ ပေါ်ပေါက်လာရပါသည်။

အင်းဝခေတ် စာဆို ရှင်ဥက္ကမကျော်သည် ကောင်းကင်တွင် မြင်ရသော တိမ်တိုက်တို့၏ အရောင်အသွေးကို-

“တိမ်ညိုမိလ္လာ၊ တိမ်စူကာနှင့်
တိမ်ပြာရောယှက်၊ မရန်းဖက်၍
တိမ်သက်တံရောင်၊ အဝါဘောင်ဝယ်
မှောင်ခဲတစ်ခါ၊ ပြာခဲတချို့
ညိုခဲတစ်လီ၊ ရိခဲတစ်ဖုံ
မှုန်ခဲတစ်ချက်”

ဟူ၍ စာပန်းချီ ခြယ်ခဲ့ဖူးပါသည်။ ‘တိမ်ညိုမိလ္လာ၊ တိမ်စူကာ’ ဆိုရာ၌ ‘မိလ္လာရောင်၊ စူကာရောင်’ ဟူသော အရောင်ပြစကားလုံးများ ပါဝင်နေကြောင်း တွေ့နိုင်ပါသည်။ ‘မိလ္လာ’ ဆိုသည်မှာ ငွေတစ်ခါ၊ ခဲတစ်ခါ၊ ကြေးနီတစ်ခါ ရောစပ်ထားသော သတ္တုဖြစ်ပါသည်။ အချို့က ကြေးညိုဟု အနက်ဖွင့်ကြပါသည်။ ထိုမိလ္လာသတ္တု၏ အရောင်မျိုးဖြစ်၍ မိလ္လာရောင် ဟု ခေါ်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ‘စူကာရောင်’ ဆိုသည်မှာ စူကာပန်းပွင့်အရောင် ဖြစ်ပါသည်။ ခရမ်းရောင်မျိုးဟု ဆိုပါသည်။ ထိုစကားလုံးများသည် ယခုခေတ်တွင် အသုံးမများတော့ပါ။ ဆရာတော် ရှင်ဥက္ကမကျော်တို့ခေတ်က တွင်ကျယ်လျက်ရှိသော အရောင်ပြစကားလုံးများ ဖြစ်ပါသည်။

(၄)

နှစ်ရောင်တွဲစပ်နေသော အရောင်မျိုးကို အရောင်ပြစကားလုံး နှစ်လုံး တွဲစပ်ခေါ်ဝေါ်ခြင်းဖြင့် ဝေါ်ပေါက်လာသော နှစ်လုံးတွဲ အရောင် ပြစကားလုံးမျိုးလည်း ရှိပါသည်။ ‘နီညို၊ နက်ပြာ၊ ဝိမ်းပြာ’ တို့ဖြစ်ပါသည်။ ‘ခရမ်းပြာ၊ ပန်းခရမ်း’ စသည်ဖြင့် တီထွင်သုံးနှုန်းကြသည်လည်း ရှိပါသည်။ မာသုံးတွင်သည်လည်း ရှိပါသည်။ အသုံးမတွင်သည်လည်း ရှိပါသည်။ အသုံးတွင်ပြီး အသားကျသွားသော စကားလုံးများမှာမူ အဘိဓာန်ထဲတွင် ပါဝင်သွားပါသည်။ ‘နက်ပြာရောင်’ ဆိုသော စကားလုံးကို

အဘိဓာန်ထဲတွင် အနက်ဖွင့်ရာ၌ ‘အနက်ရောင်နှင့် အပြာရောင် ရောနေသော အရောင်’ ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားသည်ကို တွေ့ပါသည်။ ရှေးစာများတွင် ‘ဝါ’ နှင့် ‘ရွှေ’ ကိုတွဲပြီး ‘ဝါရွှေသော အဆင်း’ ဟူ၍ သုံးပုံမျိုးကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။

အရောင်ပြစကားလုံး တစ်လုံးကို မှတည့်ပြီး အရောင်အသွေး အနုအရင့် စသည်ဖြင့် တိတိကျကျပေါ်လွင်စေရန် အထူးပြုသောစကားလုံးများလည်း တွဲစပ်သုံးလေ့ ရှိပါသည်။ ‘ဖြူ’ ဆိုလျှင် ‘ဖြူဖွေး’၊ ‘ဖွေးဖွေးဖြူ’၊ ‘ဖြူဆွတ်ဆွတ်’၊ ‘ဆွတ်ဆွတ်ဖြူ’၊ ‘ဖြူဆွ’၊ ‘ဖြူလှစ်လှစ်’ စသည်ဖြင့် ဖြူသည်အရည်အသွေးကို ပို၍ တိုးပွားစေသော အထူးပြစကားလုံးများ တွဲသုံးလေ့ ရှိပါသည်။ ‘နီ’ ဆိုလျှင်လည်း ‘နီရဲရဲ’၊ ‘ရဲနီနီ’၊ ‘နီတျာတျာ’၊ ‘နီတွတ်တွတ်’ စသည်ဖြင့် အနီ၏အရည်အသွေးကို တိုးစေသကဲ့သို့ ‘နီစပ်စပ်’၊ ‘နီကြင်ကြင်’ စသည်ဖြင့် အနီ၏အရည်အသွေးကို လျော့ကျစေပါသည်။ ‘ညိုမောင်းမောင်း’ ဟု သုံးလျှင် ပို၍ အင်အားကောင်းလာပြီး ‘ညိုစိမ့်စိမ့်’ ဟု သုံးလျှင် အရောင်ဖျော့သွားသည်သဘော ဖြစ်ပါသည်။ ထိုအတူ အပြာကို ပို၍ ပြာအောင် ‘ပြာနှမ်းနှမ်း’ ဟု သုံးနိုင်သကဲ့သို့ အရောင်ဖျော့အောင် ‘ပြာလဲလဲ’ ဟု သုံးနိုင်ပါသည်။ အဝါဆိုလျှင်လည်း ‘ဝါထိန်ထိန်’၊ ‘ထိန်ထိန်ဝါ’ ဆိုလျှင် အဝါရောင်တောက်သည် သဘောဖြစ်ပြီး ‘ဝါဖန်ဖန်’၊ ‘ဝါကြင်ကြင်’ ဆိုလျှင် အရောင်ဖျော့သည်သဘော ဖြစ်ပါသည်။ အစိမ်းဆိုလျှင် ‘စိမ်းဖန်ဖန်’၊ ‘စိမ်းလဲလဲ’ ဟု သုံးလျှင် အရောင်ဖျော့သည်သဘော ဖြစ်ပါသည်။

ထိုစကားလုံးများ မတွဲလျှင်လည်း ‘ရင့်’ နှင့် ‘န’ ကို တွဲကာ ‘အဝါန’၊ ‘အဝါရင့်’၊ ‘အစိမ်းန’၊ ‘အစိမ်းရင့်’ စသည်ဖြင့် သုံးလေ့ရှိပါသည်။ ဖော်ပြလိုသော အရောင်အသွေးကို တိတိကျကျ ပေါ်လွင်စေရန် အရောင်ပြစကားလုံးများကို ဤသို့ သုံးလေ့ရှိကြောင်း ဂရုပြုဖို့ပါသည်။ ဘာသာပြန်၍ သုံးနှုန်းသော ‘ရွှေထိုရောင်’ ဆိုသည့် အသုံးအနှုန်းမျိုး တစ်ခိုန့်က ထင်ရှားခဲ့ပါသည်။ ယနေ့ သိပ်အသုံးမတွင်တော့ပါ။

(၅)

အရောင်ပြစကားလုံးများကို အနက်ရှိရှိသာမက ထူးခြားလေးနက်သော အနက်များဖြင့်လည်း သုံးတတ်ကြပါသည်။ အနီရောင်ပိူသည် ရဲရင့်တက်ကြွသည့်သဘော၊ ရဲသွေးရဲမာန်သဘော၊ တော်လှန်ရေးသဘောကို ဆောင်သည် စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ အဝါရောင်သည် ဘာသာသာသနာ စည်ပင်ထွန်းကားသည့် သဘောကိုဆောင်သည် စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ အပြာရောင်သည် ငြိမ်းချမ်းသည့်သဘော၊ အေးချမ်းသာယာသည့် သဘောကိုဆောင်သည် စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း ရည်ညွှန်းလေ့ ရှိကြပါသည်။ ထိုအခါ အရောင်ပြ စကားလုံး များသည် နောက်ခံသဘော တစ်ခုခုကို ရည်ညွှန်းသော သင်္ကေတများ ဖြစ်လာရပါသည်။

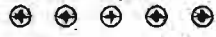
ဤသို့ဖြင့် အရောင်ပြစကားလုံးများသည် အလွန်အမင်းတွင် ကျယ်သော စကားလုံးဖြစ်နေကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ အရောင် အသွေးကို ရည်ညွှန်းဖော်ပြသော နေ့စဉ်ကိစ္စမျိုးကအစ အရောင်အသွေးကို မျက်စိထဲတွင် မြင်ရောင်လာအောင် ဝတ္ထု၊ ကဗျာ စသည့် စာပေများတွင် သရုပ်ဖော် ရေးဖွဲ့ရသည့် ကိစ္စမျိုးအထိ အရောင်ပြစကားလုံးများက နေရာယူလျက်ရှိကြသည်။ သုံးတတ်လျှင် သုံးတတ်သလောက် အာနိသင်ထက် မြတ်သည် စကားလုံးများ ဖြစ်ပါသည်။

ကုန်းဘောင်ခေတ် စာဆိုကြီး ဦးကြင်ဥသည် မော်တင်စွန်းသို့ ရောက်ခိုက် တွေ့မြင်ရသော ခရုလေးများကို -

“ကြုံစဖူး မြင်ဖူးမှ ယုံစဖွယ်
ဖြူနီဝါပြာတစ်စုရယ်နှင့်
ခရုထွေလာဆန်း
ကမ်းကျွေ့ပတ်လည်”

ဟု စာဖွဲ့ခဲ့ဖူးပါသည်။ ထိုကဗျာကလေးတွင် ‘ဖြူနီဝါပြာတစ်စုရယ်နှင့်’ ဟူသော အရောင်ပြစကားလုံးကလေးများ ပေါင်းဖွဲ့နေမှုကြောင့် ဦးကြင်ဥ

မြင်ခဲ့ဖူးသော ခရုကလေး၏ အသွင်သည် စာဖတ်သူတို့၏ စိတ်အာရုံတွင် ပန်းချီကားကလေး တစ်ချပ်သဖွယ် စွဲထင်လျက် ရှိခြင်းဖြစ်သည်ဟု တွေးမိပါသည်။

www.burmeseclassic.com

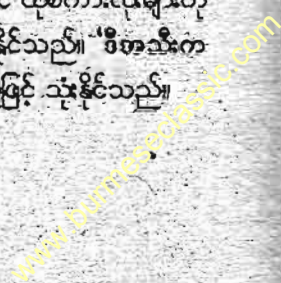
ချို နှ့် ဗန် ခါး ဝေါဟာရများ

(၁)

ကျွန်တော်တို့ လူသားများ အပါအဝင် သတ္တဝါများသည် အစာစားရခြင်း ဖြစ်သည်။ အစားအစာ အသီးသီးတွင် အရသာ တစ်မျိုးမဟုတ်တစ်မျိုး ရှိမြဲဖြစ်သည်။ အစာစားသောအခါ ထိုအရသာ များကို လျှာဖြင့် ထိတွေ့ခံစားရသည်။ ထိုသို့ ထိတွေ့ခံစားရ သော အရသာအသီးသီးကို ဘာသာစကား အသီးသီးတွင် အမည် တပ် ခေါ်ဝေါ်သည် အရသာဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများ လည်း ရှိမြဲဖြစ် သည်။ မြန်မာဘာသာစကားရှိ အရသာဆိုင်ရာဝေါဟာရများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ယောမင်းကြီးဦးဖိုးလှိုင်က ဥတုဘောဇနသင်္ဂဟကျမ်းတွင် ဤသို့ မိန့်ဆိုထားပါသည်။

“ချိုဆိမ်း၊ အချဉ်၊ အငန်၊ အခါး၊ အစပ်၊ အဖန် ဟူ၍ ရသသည် ခြောက်မျိုးရှိ၏။ အချိုနှင့် အဆိမ်းသည် အကိုးအပြစ်တူသောကြောင့် ရသ တစ်ခုတည်း ယူရသည်။ ယောမင်းကြီး၏ အဆိုအကြောင်းလျှင် အရသာဆိုင်ရာ မြန်မာ ဝေါဟာရ ခုနစ်လုံးရှိကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ အရင်းခံစကားလုံးများကို ‘ချို ဆိမ်း၊ ချဉ်၊ ငန်၊ ခါး၊ စပ်၊ ဖန်’ ဟူ၍ ပြရမည် ဖြစ်ပါသည်။

အရသာကို အမည်တပ် ညွှန်းဆိုရာတွင် ထိုစကားလုံးများကို ကြိယာအဖြစ် အသုံးပြု၍ တိတိကျကျ ညွှန်းဆိုနိုင်သည်။ ‘စိအသီးက ချိုလိုက်တာ၊ ဟိုအရွက်က သိပ်ခါးတာပဲ’ စသည်ဖြင့် သုံးနိုင်သည်။

စကားလုံးများ တွဲစပ်ဖန်တီးရာတွင် 'မရမ်းချို၊ သရက်ချို၊ သဖန်းခါး' စသည်ဖြင့် အရသာကိုဖော်ညွှန်းသည့် အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် ထည့်သွင်းသုံးနှုန်းနိုင်သည်။ 'ချဉ်သောအသီး၊ စပ်သောဟင်း' စသည်ဖြင့် အထူးပြုစကားလုံးအဖြစ်လည်း တွဲဖက်သုံးနှုန်းနိုင်သည်။ ယောမင်းကြီး ဖော်ပြသကဲ့သို့ 'အချို၊ အချဉ်၊ အငန်' စသည်ဖြင့် ရှေ့က အ-တွဲ၍ နာမ်အဖြစ်လည်း သုံးနိုင်သည်။ 'အချို' ဟု ဆိုလျှင် 'ချိုသောအရသာ၊ ချိုခြင်းဟူသော အခြေအနေ၊ ချိုသော အရာဝတ္ထု' စသည်ဖြင့် သုံးနှုန်းပုံကိုလိုက်၍ အနက်အဓိပ္ပာယ်အမျိုးမျိုး သက်ရောက်နိုင်သည်။ အရသာဆိုင်ရာ ဝေါဟာရတစ်လုံးချင်းကို လေ့လာကြည့်မည် ဆိုပါလျှင်-

(၂)

ထိုဝေါဟာရ တစ်လုံးစီကို အနက်ဖွင့်ရာတွင် စကားလုံးများ ဖြင့် လှည့်ပတ်ရှင်းလင်းပြရုံနှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ် မထင်ရှားနိုင်ပါ။ 'ခွေး' ဟု သော ဝေါဟာရကို အနက်ဖွင့်လျှင် 'တိုက်တတ်၊ ဟောင် တတ်သည့် ခြေလေးဆောင်း တိရစ္ဆာန်တစ်မျိုး' ဟူ၍ လှည့်ပတ် ရှင်းပြလျှင် အနက် အဓိပ္ပာယ်ပေါ်လွင်သည်။ 'ချို' ဟူသော ဝေါဟာရ ကိုမူ ထိုနည်းများဖြင့် ရှင်းလင်းဖွင့်ဆို၍ မရပါ။ ထို့ကြောင့် အဘိဓာန် တွင် 'ထန်းလျက်၊ သကြားတို့၏ အရသာမျိုးရှိသော' ဟူ၍ ချိုသော အရသာရှိသည့် အရာဝတ္ထု ဖြင့် သာဓကဆောင်၍ ဖွင့်ဆိုရသည်။ ထိုသာဓကများကြောင့် 'ချို' ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ် ပေါ်လွင်ခြင်းဖြစ် သည်။ အလားတူပင် 'ဆိမ့်'ကို ပဲမျိုး၊ နို့မျိုးတို့၏ အရသာဖြင့် လည်းကောင်း၊ 'ချဉ်' ကို ရှောက်၊ သံပုရာ အရသာဖြင့်လည်းကောင်း၊ 'ငန်' ကို ဆားအရသာဖြင့်လည်းကောင်း၊ 'ခါး' ကို တမာရွက် အရသာဖြင့်လည်းကောင်း၊ 'စပ်' ကို ငရုတ်သီးအရသာဖြင့် လည်း ကောင်း၊ 'ဖန်' ကို ဖန်ခါးသီးအရသာဖြင့်လည်းကောင်း သာဓက ဆောင်၍ အဘိဓာန်တွင် အနက်ဖွင့်ထားကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

ကိုယ်တွေ့ ခံစားရသည့် အရသာနှင့်ယှဉ်ပြီးမှ အနက် အဓိပ္ပာယ်ဖော်နိုင်သည့် ဝေါဟာရများ ဖြစ်ပါသည်။

(၃)

အရသာအသီးသီးတွင် အရည်အသွေး အနုအရင့် ကွဲပြား သည့်အလျောက် ထိုအရည်အသွေးများကို ဖော်ပြရာတွင် မူလ ဝေါဟာရကို အရည်အသွေးပြသည့် အစိတ်အပိုင်းများနှင့် တွဲစပ်၍ ဖော်ပြလေ့ရှိပါ သည်။ အရည်အသွေး အားပျော့မှုကို ဖော်ပြလိုသော အခါ သက်ဆိုင်ရာ ဝေါဟာရနှင့် ကာရန်တူသော 'တ' နှစ်လုံး ပြန် ကပ်ကာ တွဲသုံးသည့်နည်းသည် အသုံးအတွင်ကျယ်ဆုံး ဖြစ်ပါသည်။ 'ချို' ကို နောက်က ကာရန်တူ တ-နှစ်လုံးတွဲပြီး 'ချိုတိုတို' ဟု သုံးလျှင် အနည်းငယ်သာချို သည့် သဘောဖြစ်၍ အရည်အသွေး အားပျော့မှု ကို ဖော်ပြနေပါသည်။ အလားတူပင် 'ဆိမ့်တိမ့်တိမ့်'၊ 'ချဉ်တဉ်တဉ်'၊ 'ငန်တန်တန်'၊ 'ခါးတားတား'၊ 'စပ်တပ်တပ်'၊ 'ဖန်တန်တန်' ဟူ၍ သုံးလေ့ရှိပါသည်။

ထို့ပြင် အရသာ အရည်အသွေး အားပျော့မှုကို ဖော်ပြ သည့် သီးခြား စကားလုံးများလည်း ရှိပါသေးသည်။ 'ချိုဖြူ'၊ 'ချိုပူပူ'၊ 'ချဉ်ဖြူဖြူ'၊ 'ဝန်ပူပူ'၊ 'ငန်ငြိငြိ'၊ 'ခါးသက်သက်'၊ 'စပ်ရှားရှား'၊ 'စပ်ရိုန်း ရိုန်း'၊ 'ဖန်တွတွ'၊ 'ဖန်တွတ်တွတ်' စသည်ဖြင့် သုံးလေ့ ရှိပါသည်။

ထိုအတူ အရသာအရည်အသွေး အားကောင်းမှုကို ဖော်ပြ သော သီးခြားစကားလုံးများလည်း ရှိပါသည်။ 'ချိုရဲရဲ' ဟုသုံးလျှင် 'အလွန် ချိုသည်၊ သိပ်ချိုသည်' ဟု ဆိုလိုကြောင်း သိနိုင်ပါသည်။ ထိုအတူ 'ချဉ် စုတ်စုတ်'၊ 'ခါးတောက်တောက်'၊ 'ဖန်စူးစူး' စသည်ဖြင့် သုံးလေ့ရှိပါသည်။

သာမန်အားဖြင့် ထိုစကားလုံးများ မသုံးလျှင်လည်း 'သိပ်ချိုတာပဲ နည်းနည်းချဉ်တယ်' စသည်ဖြင့် လိုအပ်သော အထူးပြုစကားလုံးများ နှင့်တွဲကာ ဆိုလိုသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ရအောင် သုံးလေ့ရှိကြပါသည်။

(၄)

အရသာတစ်ခုထက်ပို၍ အရသာနှစ်မျိုး သုံးမျိုး ရောစပ်နေသောသဘောကို ဖော်ပြရာတွင် မူလဝေါဟာရများကို လိုအပ်သလို တွဲသုံးလေ့ ရှိပါသည်။ 'ဒီအရသာတလေးက ချိုချဉ်ကလေးပါ၊' 'ချဉ်ဖန်ကလေး သောက်ကြည့်ပါဦး' စသည်ဖြင့် သုံးတတ်ကြပါသည်။

အချို့ အချဉ် အရသာနှစ်ပါးစလုံး ပါသည့်အတွက် သကြားလုံးကို 'ချိုချဉ်' ဟု ခေါ်ရာမှ ယခု အသုံးတွင်နေပါသည်။ ထို့အတူ ထိုအရသာနှစ်မျိုးပါအောင် ထည့်ကြော်ထားသော တရုတ်အစားအစာတစ်မျိုးကို 'ချိုချဉ်ကြော်' ဟု ခေါ်ခြင်းမှာလည်း အရသာကို အစွဲပြု၍ ခေါ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ရဟန်းတော်များ နေ့လွယ်စာ သုံးဆောင်နိုင်သည့် အရာများကို 'ချို ချဉ် ဖန် ခါး ရဟန်းစား' ဟု အမှတ်အသားပြုထားသည်မှာလည်း အရသာကို အကြောင်းပြု၍ ဖြစ်ပါသည်။

(၅)

အာရုံခံစားမှု တစ်ခုနှင့်ဆိုင်သော ဝေါဟာရများကို အခြားအာရုံခံစားမှုအတွက် ပြောင်းရွှေ့တင်စား သုံးနှုန်းခြင်းသည် ဘာသာစကား၏ သဘာဝတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ 'ပူသည်' ဆိုသော စကား၊ 'အေးသည်ဆို သော စကားသည် အထိအတွေ့အာရုံနှင့်ဆိုင်သော စကားဖြစ်သည်။ 'သူ့အသားတွေ ပူနေတယ်၊' 'လေတိုက်ခံရတာ တော်တော်အေးသွား တယ်' စသည်ဖြင့် သုံးလေ့ရှိသည်။ သို့သော် 'သူ့အသံက တော်တော်ပူတဲ့ အသံပဲ၊' 'သူ့မျက်နှာကလေးက အေးလိုက်တာ' စသည်ဖြင့် သုံးသောအခါတွင်မူ အထိအတွေ့အာရုံနှင့်ဆိုင်သော စကားလုံးများကို အသံအာရုံ အမြင်အာရုံခံစားမှုများအတွက် ပြောင်းရွှေ့တင်စားသုံးနှုန်းခြင်းဖြစ်သွားပါသည်။ 'ချဉ်သည်၊' 'ချိုသည်' ဟူသော စကားများသည် အရသာအာရုံနှင့် ဆိုင်သော စကားများဖြစ်သည်။ သို့သော် 'ဒီအနံ့က ချဉ် စုတ်စုတ်ကြားပဲ၊' 'သူက တော်တော်အပြောချိုတယ်'

စသည်ဖြင့် သုံးသောအခါတွင်မူ အရသာအာရုံနှင့်ဆိုင်သော စကားလုံးကို အနံ့အာရုံ အမြင်အာရုံခံစားမှုအတွက် ပြောင်းရွှေ့တင်စား သုံးနှုန်းခြင်း ဖြစ်သွားပါသည်။

အရသာဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများကို အလားတူ တင်စားသုံးနှုန်းပုံများ ရှိပါသည်။ 'ချို' ဟူသော စကားလုံးကို 'မျက်နှာချို၊' 'နှုတ်ချို၊' 'သဘောချို' စသည်ဖြင့် အမြင်အာရုံ အသံအာရုံ စိတ်အာရုံတို့အတွက် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် တင်စားသုံးလေ့ ရှိပါသည်။ ထိုအခါတွင် 'ချို' ဟူသော စကားလုံး၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်သည် နှစ်သက်ဖွယ်ဖြစ်သောသဘော၊ သာယာသောသဘောအထိ ကျယ်ပြန့်သွားပါသည်။ 'နှုတ်ချို သို့တစ်ပါး၊' 'သာယာသံချို ချစ်ဖွယ်ဆို၊' 'လူ့ပြောစိတ်တို လူ့ချိုစိတ်ကောက်' စသည်ဖြင့် အသုံးအနှုန်းများစွာ ရှိပါသည်။ 'ဆိမ့်' ကိုလည်း 'သူ့စကားကို ကြားလိုက်ရတာ နားထဲမှာ ဆိမ့်သွားတာပဲ၊' 'သီချင်းတွေ တဝကြီး နားထောင်လိုက်ရတာ အီဆိမ့်သွားတာပဲ' စသည်ဖြင့် နှစ်သက်သာယာသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် တင်စားသုံးလေ့ ရှိပါသည်။

နှစ်သက်သာယာသောသဘောကို 'ချို၊' 'ဆိမ့်' တို့ဖြင့် တင်စားသုံးသည့်နည်းတူ မနှစ်သက်သော၊ မသာယာသောသဘောကို 'ချဉ်၊' 'ခါး' တို့ဖြင့် တင်စားသုံးလေ့ရှိပါသည်။ 'ဒီလူကို တော်တော် ချဉ်တယ်' 'သူကတော့ စိတ်ချဉ်ပေါက်နေပြီ' စသည်ဖြင့် သုံးလေ့ ရှိပါသည်။ ယနေ့သုံးသော 'အချဉ်ဖမ်းတယ်' ဟူသော အသုံးအနှုန်း သည်လည်း ထိုသဘောပင် ဖြစ်ပါသည်။ အကောင်းနှင့်အဆိုး ယှဉ်တွဲ၍ 'မျက်နှာက မချိုမချဉ်နဲ့' ဟု သုံးပုံမျိုးလည်း ရှိပါသည်။

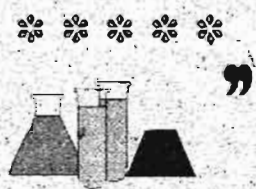
ထို့အတူ 'လူ့စိတ်တွေက ဆုံးမစကားကို နားခါးတတ် ကြတယ်၊' 'ဒီအတွေ့အကြုံကတော့ တော်တော်ခါးသီးတဲ့ အတွေ့အကြုံပဲ၊' 'ဒီကိစ္စနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ခါးခါးသီးသီး ငြင်း လိုက်ဘယ်' စသည်ဖြင့် သုံးနှုန်းရာတွင် 'ခါး' သည် မနှစ်သက်ဖွယ် သဘော သက်ရောက်ပါသည်။

ဆက်စပ်၍တင်ပြရလျှင် အင်္ဂလိပ်မှ မြန်မာပြန်သော စကားလုံးများတွင် အလားတူစကားလုံးများလည်း တွေ့ရပါသည်။ ချစ်သူရည်းစားကို 'ချိုသဲ' ဟု အချို့က တင်စားသုံးတတ်ကြပါသည်။ 'sweet-heart' ကို မြန်မာပြန်၍ သုံးခြင်းဖြစ်ပါသည်။

စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းသော အချက်မှာ မြန်မာဘာသာတွင် 'ချို ချဉ် ခါး' တို့ကို တခြားအာရုံများအတွက် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် တင်စားသုံးနှုန်းသည့်နည်းတူ အင်္ဂလိပ်ဘာသာတွင်လည်း 'sweet, sour, bitter' တို့ကိုလည်း အလားတူ တင်စားသုံးနှုန်းလေ့ရှိခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ 'sweet smell, sweet voice, sweet temper, sour smell, sour-tempered, bitter-hardships, bitter quarrel' စသည့် အသုံးအနှုန်းများကို တွေ့နိုင်ပါသည်။

(၆)

အရသာဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများကို သုံးနှုန်းရာတွင် ပင်မအခြေခံ ဝေါဟာရနှစ်လုံးကို မူတည်၍ တွဲစပ်ချွဲထွင် သုံးနှုန်းပုံ အနက် အဓိပ္ပာယ် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် သုံးနှုန်းပုံတို့ကို တင်ပြပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ထိုဝေါဟာရများသည်လည်း မြန်မာဘာသာစကားနယ်ပယ်တွင် စိတ်ဝင် စားဖွယ်ကဏ္ဍတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။

ကုလားအုတ် နှင့် အိလပ်ပြန်

(၁)

“ကုလားထိုင်ဆိုတာ ကုလားတွေသုံးတဲ့ အသုံးအဆောင်မို့ ကုလားထိုင်လို့ ခေါ်တာထင်ပါရဲ့” ဟူသော မိတ်ဆွေတစ်ယောက်၏ စကားကို ဂရုပြုမိရာက ဤဆောင်းပါးရေးရန် စိတ်ကူးပေါ်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ရှေးက မြန်မာနိုင်ငံ အနောက်ဘက်ရှိ နိုင်ငံများမှ ရောက်လာသည့် နိုင်ငံခြားသားအားလုံးကို 'ကုလား' ဟုပင် သိမ်းကျုံး၍ခေါ်လေ့ရှိ ပါသည်။ အင်္ဂလိပ် ပြင်သစ် စသော အသားဖြူသည့် လူမျိုးကို 'ကုလားဖြူ' ဟု ခွဲခြားခေါ်ပါသည်။ ကုလားထိုင်သည် ရှေးအစဉ်အဆက်က မြန်မာတို့ သုံးလေ့ရှိသော အသုံးအဆောင်မျိုး မဟုတ်ဘဲ အနောက်နိုင်ငံသားများ နှင့် ဆက်သွယ်မိပြီး ရောက်လာသော အသုံးအဆောင်မျိုး ဖြစ်သည့်အတွက် ကျွန်တော်မိတ်ဆွေ မှတ်ချက်ချသည့်အတိုင်း ကုလားများထိုင်သော အသုံးအဆောင်အဖြစ် ကုလားထိုင်ဟု အမည်ပေးခြင်းဖြစ်ကြောင်း မှတ်သားရဖူးပါသည်။

မြန်မာဝေါဟာရများတွင် 'ကုလားထိုင်' နည်းတူ အခြားနိုင်ငံများကို အကြောင်းပြု၍ ပေါ်လာသော အသုံးအဆောင်ပစ္စည်းများကို ရည်ညွှန်းခေါ်ဝေါ်သည့် ဝေါဟာရများ အများအပြား ရှိပါသည်။ 'ကုလား' သည် ပုဂံခေတ်ကတည်းက မြန်မာတို့နှင့် ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်ပြီးသော ဝေါဟာရဖြစ်သည်။ ပုဂံခေတ် ကျောက်စာများတွင် အလှူများကိုမှတ်တမ်းတင်ရာ၌ ဘုရားလှူသောကျွန်အမည်များတွင်

www.burmeseclassic.com

'ကုလားကျွန်း' များပင် ပါဝင်ကြောင်း အမည်များနှင့်တကွ အထင်အရှား တွေ့ရပါသည်။ ထို့ပြင် ပုဂံခေတ်က အုတ်ဖြင့်ဆောက်သောကျောင်းကို 'ကုလားကျောင်း' ဟု ခေါ်ပါသည်။ အဆောက်အအုံများကို အုတ်ဖြင့် ဆောက်လုပ်သောအတတ်ကို ကုလားဗိသုကာများ တတ်ကျွမ်းသည့်အတွက် ၎င်းတို့ဆောက်သောကျောင်းကို ကုလားကျောင်း ဟု ခေါ်ခြင်း ဖြစ်ပုံရပါသည်။

'ဆိတ်' နှင့် 'သိုး' သတ္တဝါနှစ်မျိုးတွင် ဆိတ်ကို 'ဆိတ်မြန်မာ' သိုးကို 'ဆိတ်ကုလား' ဟုခေါ်ကြောင်း ရှေးစာပေများတွင် တွေ့ရသည် မှာလည်း စိတ်ဝင်စားဖွယ် ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာတို့ထံ နောက်မှ ရောက်လာသော 'သိုး' ကို ရှိရင်းစွဲ 'ဆိတ်' နှင့်ကွဲပြားအောင် ခွဲခြားခေါ်ပုံရပါသည်။

အသုံးအဆောင်ပစ္စည်းများကို ခေါ်ဝေါ်ရာတွင် ကုလားကင်မွန်း၊ ကုလားစပါး (ဂျုံ)၊ ကုလားတည် (သနပ်)၊ ကုလားနံ (ရေလဲပိုင်း)၊ ကုလားဝဲ၊ ကုလားမောင်း (ချိန်ခွင်)၊ ကုလားရွှေ ကုလားဟင်း၊ ကုလားဖော် (ငရုတ်သီး)၊ ကုလားအုတ် စသည့် ဝေါဟာရများသည်လည်း ကုလားနှင့်ဆက်သွယ်မှုကို ဖော်ပြနေပါသည်။ 'ကုလား' အုတ်ဟူသော ဝေါဟာရကိုကြည့်လျှင် ဝေါဟာရဖန့်တီးပုံကို စိတ်ဝင်စားဖွယ် တွေ့နိုင်သည်။ ထိုသတ္တဝါကို ပါဠိဘာသာဖြင့် 'ဩဋ္ဌ' ဟု ခေါ်ပါသည်။ ဩဋ္ဌကို အုတ် ဟု မြန်မာမှုပြုပြီးနောက် တိုင်းခြားတိရစ္ဆာန်အဖြစ် ရှေးက 'ကုလား' ထည့်ပြီး 'ကုလားအုတ်' ဟူ၍ ဖန့်တီးလိုက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

(၃)

မြန်မာနိုင်ငံသို့ ရေလမ်းခရီးဖြင့် ရောက်လာသော နိုင်ငံခြားသားများကို အကြောင်းပြု၍ ခေါ်ဝေါ်သော ဝေါဟာရများလည်း ရှိပါသည်။ ရှေးစာပေများတွင် တိုင်းပြည်ကို ရည်ညွှန်းရာ၌ 'သင်္ဘောပြည်' ဟူသောဝေါဟာရတစ်ခု ရှိပါသည်။ သင်္ဘောဖြင့်လာသူတို့၏

ဇြောနံ စာအုပ်တိုက်

တိုင်းပြည်၊ သင်္ဘော နှင့်တင်လာသော ပစ္စည်းများထွက်ရာပြည်ဟု ဆိုလိုဟန်တူကြောင်း ဆရာမာယက ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ်တွင် မိန့်ဆိုဖူးပါသည်။ မည်သည့် တိုင်းပြည်ကို ဆိုလိုသည်ဟု အတိအကျ မသိနိုင်ကြောင်းလည်း မှတ်ချက်ချဖူးပါသည်။ စာထဲပေထဲမှ အသုံးပြုပုံကို ကြည့်လျှင် နောက်ပိုင်းခေတ်များတွင် ဥရောပ နှင့် အမေရိကတိုက်ရှိ နိုင်ငံများကိုသာ သင်္ဘောပြည်ဟု ရည်ညွှန်းလို ခြင်းဖြစ်ကြောင်းလည်း ဆိုထားပါသည်။

သင်္ဘောဖြင့်ပါလာသော ပစ္စည်းများကို ရည်ညွှန်းရာတွင် 'သင်္ဘောပါ တစ်တိုင်းဖြစ် မင်းဝတ်မင်းစား' စသည်ဖြင့် ရည်ညွှန်းပုံမျိုးကို တွေ့ရပါသည်။ စလေဦးပုညက စေးထပ်တစ်ပုဒ်တွင်သင်္ဘောဖြင့်ပါလာသော မှန်များကိုပင် မှန်ဟုမခေါ်ဘဲ 'မှား' ဟု ခေါ်ပြီး ရောင်းစေမည့် သူဖြစ်ကြောင်း ရေးဖွဲ့ရာ 'သင်္ဘောပါ မှန်ကုန်များကိုမှ မှားခေါ်၍ ရောင်းစေ၊ မှန်ဆိုလျှင် အာကိုဗိုလို့ မောင်းလှည့်မယ့် လှစားပါပေ' ဟု ခပ်လှောင်လှောင် ဖွဲ့ထားပါသည်။

သင်္ဘောခွေး၊ သင်္ဘောထည်၊ သင်္ဘောစက္ကူ၊ သင်္ဘောဆေး၊ သင်္ဘောသီး၊ သင်္ဘောဆီးဖြူ၊ သင်္ဘောနာနတ်၊ သင်္ဘောမယ်လေ၊ သင်္ဘော မန်ကျည်း၊ သင်္ဘောသခွား၊ သင်္ဘောလက်ပံ၊ သင်္ဘောမုံလာ၊ သင်္ဘောတမာ စသည်ဖြင့် သင်္ဘောနှင့် တွဲသုံးသော ဝေါဟာရများလည်းရှိပါသည်။ ရှေးက ပြည်ပသို့ ရေကြောင်းခရီးဖြင့် အသွားအလာနည်းပါးခဲ့သော မြန်မာတို့၏ အခြေအနေကို ဝေါဟာရများက ဖော်ပြနေပါသည်။

(၄)

မြန်မာဝေါဟာရများတွင် သိန္ဓောဆားနှင့် သိန္ဓောမြင်းဟူသော ဝေါဟာရနှစ်လုံးမှာလည်း ထိုသဘောမျိုးပင် ဖြစ်ပါသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ သိန္ဒု (Sind) နယ်မှထွက်သည်ကို အစွဲပြု၍ ခေါ်ဝေါ်သော ဝေါဟာရများ ဖြစ်ပါသည်။ 'ကာသိကရာဇ်တိုင်းဖြစ်အထည်'

ဇြောနံ စာအုပ်တိုက်

www.burmeseclassic.com

ကောဠုမ္မရာဇ်တိုင်းဖြစ်အထည်' ဟူ၍ အထည်ကောင်းများထွက်သည် တိုင်းများကို ရည်ညွှန်းသော အခေါ်အဝေါ်များလည်း ရှိပါသည်။ 'ထည်ကောဠု ခြုံရုံထွေး သော်လည်း၊ မစုံမလုံသေးသူတို့ ဆွေးဖို့စတမ်း' ဟူ၍ စာဖွဲ့ပုံမျိုးလည်းရှိပါသည်။

ယိုးဒယား(တိုင်း) နိုင်ငံနှင့် ဆက်သွယ်မှုကို အကြောင်းပြု၍ မြန်မာသီချင်းကြီးများထဲတွင် 'ယိုးဒယားသီချင်း' ဟူ၍ တစ်ခန်းတစ်ကဏ္ဍ အထင်အရှားရှိကြောင်း အများအသိပင် ဖြစ်ပါသည်။ 'ကြိုး၊ ဘွဲ့၊ သီချင်းခဲ၊ ပတ်ဖျိုး၊ ယိုးဒယား' စသည်ဖြင့် သုံးနှုန်းလေ့ ရှိပါသည်။ ထို့ပြင် ယိုးဒယားအကာ၊ ယိုးဒယားပန်း၊ ယိုးဒယားကြက် စသည်ဖြင့်သုံးနှုန်းရာမှ ယခုခေတ်တွင် 'ယိုးဒယားဟင်းခိုး၊ ယိုးဒယား သကြားလုံး' ဟူသော အခေါ်အဝေါ်မျိုးအထိ တွင်ကျယ်နေပါပြီ။

ပန်ကောက်မြို့မှထွက်သော လုံချည်ကို 'ပန်ကောက် လုံချည်'၊ ၎င်းမယ်မြို့မှထွက်သော လုံချည်ကို '၎င်းမယ်လုံချည်' ဟူ၍ မြို့ စသည်ကို အစွဲပြုခေါ်ဝေါ်သော ဝေါဟာရများလည်း ရှိပါသည်။

တရုတ်နှင့်ပတ်သက်သည့် ဝေါဟာရများလည်း အနည်း အကျဉ်း ရှိပါသည်။ 'တရုတ်ကတ်၊ တရုတ်ဆီးသီး၊ တရုတ်စံကာ၊ တရုတ် နံနံ' စသည်တို့ ဖြစ်ပါသည်။

'သီဟိုဠ်သရက်သီး' ဆိုသော ဝေါဟာရမှာမူ သီဟိုဠ် ကျွန်း(သီရိ လင်္ကာ) မှ ထွက်လာသော သရက်သီးကို အစွဲပြု၍ ခေါ်ဝေါ်သော ဝေါဟာရ ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။

ဘင်္ဂလားနယ်ကို အကြောင်းပြု၍ အသုံးတွင်သော ဝေါဟာရ များလည်း ရှိပါသည်။ 'ဘင်္ဂလားကျွဲ၊ ဘင်္ဂလားဆီးသီး၊ ဘင်္ဂလားနွား၊ ဘင်္ဂလားသရက်' ဟူသော ဝေါဟာရများကအစ ယောက်ျားကလေးနှင့် မိန်းကလေး တကယ့်မောင်နှမမဟုတ်ဘဲ နီးနီးစပ်စပ်ဆက်ဆံသည်ကို 'ဘင်္ဂလားမောင်နှမ' ဟု အပြောင် အပြက် သုံးသည့် ဝေါဟာရအထိ အသုံးတွင်ကျယ်ပါသည်။

(၅)

အင်္ဂလိပ်နှင့် သတ်သတ်မှတ်မှတ် ဆက်ဆံရသောအခါ အင်္ဂလိပ်ဟု သတ်သတ်မှတ်မှတ် သုံးလာပုံမျိုးကို တွေ့ရပါသည်။ ကုန်းဘောင်ခေတ် စာဆို လှိုင်ထပ်ခေါင်တင် ရေးဖွဲ့သော ဝိဇယ ကာရီ နန်းတွင်းဇာတ်တော်ကြီး၌ ဝိဇယကာရီမင်းသားသည် 'အင်္ဂလိပ်လွှာ' တွင် နာရနီကင်းကူတံနှင့် အမှာစာရေးကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ 'အင်္ဂလိပ်လွှာ' ဆိုသည်မှာ အင်္ဂလိပ်ကို အကြောင်းပြု၍ မြန်မာတို့ အသုံးပြုသော 'စက္ကူ' ပင် ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာတို့ အသုံးပြုသော ပေပုရပိုက်တို့နှင့် ကွဲပြားသော နိုင်ငံခြား အသုံး အဆောင် အဖြစ် အင်္ဂလိပ်လွှာဟုခေါ်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ကိုလိုနီခေတ်တွင် အထူးတွင်ကျယ်သော ဝေါဟာရတစ်ခု မှာ 'ဘီလပ်' ပင် ဖြစ်ပါသည်။ ဗြိတိန်နိုင်ငံ၊ အင်္ဂလန်နိုင်ငံကို ဟင်ဒီဘာသာဖြင့် 'ဝီလာယတ်' ဟု ခေါ်ရာမှ မြန်မာတို့က 'ဘီလပ်' ဟု ခေါ်ခြင်းဖြစ်ကြောင်း သိရပါသည်။ ဘီလပ်ကိုအကြောင်းပြု၍ 'ဘီလပ်မြေ၊ ဘီလပ်ရည်' ဟူသော ဝေါဟာရများ ပေါ်ပေါက်လာ ပါသည်။ အထူးသဖြင့် ဗြိတိန် နိုင်ငံမှာ ပညာသင်ပြီး ပြန်လာသူကို 'ဘီလပ်ပြန်' ဟု ဂုဏ်တင်ခေါ်ရာမှ ဝေါဟာရ ခေတ်စားခဲ့ပါ သည်။ 'ဘီလပ်ပြန် ဝတ်လုံတော်ရ' စသည်ဖြင့် ညွှန်းဆိုလေ့ ရှိပါ သည်။ (နောက်ပိုင်းတွင် ဘီလပ်ပြန်ကဲ့သို့ပင် အခြားနိုင်ငံမှ ပြန်လာ ဖူးသူတို့ကို ဂုဏ်တင်ကာ 'အမေရိကန်ပြန်၊ ဂျာမနီပြန်၊ ပြင်သစ်ပြန်၊ ဆိုဗီယက်ပြန်၊ ယိုးဒယားပြန်၊ ပန်ကောက်ပြန်၊ ပီကင်းပြန်' စသည်ဖြင့် ရှေ့က ဝိသေသနမပြုလေ့ရှိကြပါသည်။)

(စပ်စပ်ရာ ဆိုရလျှင် မကြာမီက ပြသသွားသော လူကြိုက်များသည် အကယ်ဒမီရ ခွပ်ခွင်ကားတစ်ကားတွင် အမေရိကန်နိုင်ငံ တက္ကသိုလ်တစ်ခုမှ ပါရဂူဘွဲ့ယူလာသည်ဆိုသော တက္ကသိုလ်ဆရာ တစ်ဦးကို သူငယ်ချင်းဆရာက 'တယ့်နှယ် ဘီလပ်ပြန်ကြီးရဲ့' ဟု ခေါ်ဝေါ် သုံးနှုန်းလိုက်သည်ကို ကြားလိုက်ပုံ

ပါသည်။ အမေရိကန်မှ ပြန်သူကို ဘိလပ်ပြန်ဟု မခေါ်ပါ။ အမှတ်မထင် မှားယွင်းသွားခြင်း ဖြစ်ပုံရပါသည်။)

(၆)

တစ်ချိန်က 'ဂျပန်မိတ်' (ဂျပန်လုပ်) ဟူသော ဝေါဟာရကို ပစ္စည်းအညွှန်းတမ်းဟူသော အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် သုံးဖူးပါသည်။ ယခုခေတ် တွင်ကား ဂျပန်လုပ်ပစ္စည်းများ အဆင့်မြင့်နေပါပြီ။ ထိုဝေါဟာရလည်း ပျောက်သွားပါပြီ။ 'ဂျပန်မိနပ်' ဟူသော ဝေါဟာရမှာမူ အသုံးတွင်ကျန် နေပါသေး သည်။

ဤသို့ဖြင့် ပြည်ပနိုင်ငံများနှင့် ဆက်သွယ်မှုကို အကြောင်းပြု၍ ခေါ်ဝေါ်သုံးနှုန်းရာမှ အသုံးတွင်ကျယ်လာသော ဝေါဟာရများ သည် မြန်မာဘာသာစကားထဲမှာ အသားကျနေပါပြီ။

လေ့လာရေး
နိဂ္ဂုံးဝကဏ္ဍသစ်
လေ့လာရေး
အနုပညာ ကဏ္ဍသစ်
ပညာရေး

ဇော်စု စာအုပ်တိုက်

မိမိကိုယ်ကို ဗဟိုပြု၍

(၁)

ဘယ်ဘာသာစကားပြောသည့် လူမျိုးပင်ဖြစ်စေ လူတိုင်းလူ တိုင်းမှာ ဆွေမျိုးသားချင်းဟူ၍ ရှိမြဲဖြစ်သည်။

ဆွေမျိုးသားချင်း ရှိသည့်အတွက် ဆွေမျိုးသားချင်းဆိုင်ရာ အခေါ်အဝေါ်များလည်း ရှိမြဲဖြစ်သည်။ ပညာရှင်များက ယနေ့ ကမ္ဘာ ပေါ်မှာ ဘာသာစကားပေါင်း ၅၀၀၀ ထက်မနည်း ရှိသည်ဟု ဆိုကြသည် ထိုဘာသာစကားများသည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ကွဲပြားခြား နားချက်များ အနည်းနှင့်အများ ရှိကြသည်။ ဘာသာစကားအားလုံး ယေဘုယျ တူညီ ချက်များလည်း ရှိကြသည်။ တူညီချက်တစ်ခုကား ဘာသာစကားတိုင်းမှာ ဆွေမျိုးသားချင်းဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများ ရှိခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

ဆိုပါစို့။ ကျွန်တော်တို့၏ မြန်မာစကားကိုပင် ကြည့်ပါ။ 'အဖေ၊ အမေ၊ သား၊ သမီး' ကစ၍ ဆွေမျိုးသားချင်းဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများ ကြွယ်ကြွယ်ဝဝ ရှိနေသည်ကို တွေ့ရပါလိမ့်မည်။ ထိုဝေါ်ကရများကို လေ့လာကြည့်မည်ဆိုပါလျှင် . . . .

(၂)

“အဖေအဖေကို ဘယ်လိုခေါ်လဲ”

“အဘိုးပေါ”

“ကဲ . . . ဒါဆိုရင် အဘိုးရဲ့ အဖေကိုကော”

“အဘေးလို့ ခေါ်တယ်”

ဇော်စု စာအုပ်တိုက်

www.burmeseclassic.com

“တယ်ဟုတ်ပါလား၊ ဒါဖြင့် အဘေးရဲ့အဖေကိုရောဗျာ”
“ဟာ... ဒါကတော့ မခေါ်တတ်ဘူးဗျို့”

ဆွေစဉ်ခနစ်ဆက် မျိုးစဉ်ခနစ်ဆက် ဝေါဟာရများနှင့် ပတ်သက်၍ စကားစိုင်းဖွဲ့မိသည့်အခါမျိုးတွင် ဤပုံဤနည်းအတိုင်း အဆုံးသတ်ရတတ်ပါသည်။ ဆွေစဉ်ခနစ်ဆက် မျိုးစဉ်ခနစ်ဆက် ဆိုသော စကားကို လူတိုင်းလိုလို သုံးဖူးပါသည်။ ရှေးခေတ်ကျောက်စာများတွင် ‘အမျိုးခနစ်ဆက် ညက်ညက်ပြန်တီး ပျက်စီးစေသော်’ ဟူသော ကျိန်စာများကို တွေ့ရတတ်သည်။ အမျိုးခနစ်ဆက်ဆိုရာ၌ မိမိကိုယ်ကိုယ်ဟိုပြု၍ မိမိအထက် ဆွေမျိုးခနစ်ဆက်၊ မိမိအောက် ဆွေမျိုးခနစ်ဆက်ရှိကြောင်း မှတ်သားရသည်။ သို့သော် အသုံးများသော ‘အဖေ၊ အဘိုး၊ အဘေး၊ သား၊ မြေး၊ မြစ်’ တို့မှတစ်ပါး အထက်အောက် ဆွေမျိုးဆိုင်ရာ အခြားဝေါဟာရများကို တိတိကျကျ မသိသူများပါသည်။ မကြာခဏ သုံးနှုန်းပြောဆိုရသည့် ဝေါဟာရများ မဟုတ်သည့်အတွက် လူသိနည်းခြင်း ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ စာပေကျမ်းဂန်များတွင် ဆွေမျိုးခနစ်ဆက်ကို ဖော်ပြသည့်ဝေါဟာရများကို တွေ့ရပါသည်။ ကျမ်းတစ်ကျမ်း နှင့်တစ်ကျမ်း ကွဲလွဲချက်များလည်း ပါရှိသည်။ မိမိအထက် ဆွေမျိုးခနစ်ဆက်ကို ဖော်ပြရာတွင်-

- (၁) ဘ၊ ဘိုး၊ ဘီ၊ ဘင်၊ ဘောင်၊ ဘော။
- (၂) ဘ၊ ဘိုး၊ ဘီ၊ ဘင်၊ ဘောင်၊ ဘော၊ ညောက်၊ စေ။
- (၃) ဘ၊ ဘိုး၊ ဘေး၊ ဘီ၊ ဘဲ၊ ဘော၊ ဘွေး။

ဟူ၍ တစ်ကျမ်းနှင့်တစ်ကျမ်း ကွဲလွဲချက်များ ရှိသည်။ မိမိ၏အောက် ဆွေမျိုးခနစ်ဆက်ကို ဖော်ပြရာတွင်လည်း-

- (၁) သား၊ မြေး၊ မြစ်၊ တီ၊ တွတ်၊ ကျွတ်၊ ကျွတ်ဆက်။
- (၂) သား၊ မြေး၊ မြစ်၊ တီ၊ ကျွတ်၊ ဆတ်၊ ဆက်။
- (၃) သား၊ မြေး၊ မြစ်၊ တီ၊ မျှော့၊ ကျွတ်၊ ကျွတ်ဆက်။

ဟူ၍ တစ်ကျမ်းနှင့်တစ်ကျမ်း ကွဲလွဲချက်များ ရှိသည်။ ‘သုတေသန

သရုပ်ပြုအဘိဓာန်’ ကျမ်း ပြုစုသူ အရှင်ဩဘာသာဘိဝံသက ထိုတွဲလွဲချက်များကို အထက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြမိန့်ဆိုထားသည်။

ထို့ပြင် မန်လည်ဆရာတော်ဘုရားက ‘မဟာသုတဏာရီ’ မ ဝေဝလင်္ကာသစ်’ တွင် အထက်ပါ ဆွေမျိုးခနစ်ဆက်နှင့် ပတ်သက်၍-
‘ဆွေစုမျိုးစစ်၊ ခနစ်ဝင်ထ၊ ကိုသံထက်မှလျှင်၊ အဘ အဘိုး၊ ခေါ်ရိုးစဉ်မျှ၊ အဘေး၊ အဘဲ၊ တစ်တွဲအဘွေး၊ တစ်နေ့ အဘော်’ ဟူ၍ဖွဲ့ဆိုထားသည်ကိုတွေ့ရသည်။ ထို့အတူ အောက်ဆွေမျိုးခနစ်ဆက်နှင့် ပတ်သက်၍-

‘အောက်သော်တခြား၊ သားနှင့်မြေးမြစ်၊ တစ်ဆစ် တီမျှော့၊ မှတ်လော့ ကျွတ်ဆက်၊ ကျမ်းဝန် ထွက်၏’ ဟူ၍ တစ်ဆက်တည်း ဖွဲ့ဆိုထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ လေ့လာကြည့်လျှင် အထက်ဆွေမျိုးခနစ်ဆက်တွင် ‘အဘ’ နှင့် ‘အဘိုး’ သာ မူကွဲမရှိ တူညီပြီး ၎င်းတို့၏ အထက်ဝေါဟာရများ ကွဲလွဲကြကြောင်း တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ အောက် ဆွေမျိုး ခနစ်ဆက်တွင်မူ ‘သား၊ မြေး၊ မြစ်၊ တီ’ အထိ မူကွဲမရှိ တူညီကြပြီး ၎င်းတို့၏ အောက်ဝေါဟာရများ ကွဲလွဲကြကြောင်း တွေ့နိုင်ပါသည်။

ထို့ပြင် ထိုဝေါဟာရများသည် များသောအားဖြင့် ပုလ္လိင် (ယောက်ျား)ကို ဖော်ပြသော ဝေါဟာရများသာဖြစ်ကြောင်း ဂရုပြုဖွယ် တွေ့ရပါသည်။ ဣတ္ထိလိင် (မိန်းမ) ကို ဖော်ပြသော ဝေါဟာရများ မပါသေးပါ။ အဘ-အမိ၊ အဘိုး-အဘွား၊ သား-သမီး စသည်ဖြင့် ကျား-မ နှစ်မျိုးလုံး မပါဝင်သေးကြောင်း ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အဘွား၏ အထက် ဣတ္ထိလိင်များကို ဖော်ပြလိုလျှင် ‘ဘေးမကြီး၊ ဘီမကြီး’ စသည်ဖြင့် အချို့သုံးလေ့ရှိပါသည်။ “ကျွန်မတို့ရဲ့ ဘီမကြီး နာမည်က ဒေါ်ရွှေစိတ်” စသည်ဖြင့် သုံးပုံမျိုးဖြစ်ပါသည်။ အောက်ဆွေမျိုးများတွင်မူ ‘မြေး-မြေးစ’ ဟူ၍ ကျား-မ ခွဲသုံးသကဲ့သို့ မြေးကို ပင် ကျား-မ နှစ်မျိုးစလုံး အတွက်လည်း သုံးတတ်ပါသည်။

(၃)

မိမိကိုယ်ကို ဗဟိုပြုပြီး အထက်ဆွေမျိုးဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများကို လေ့လာလျှင် အဖေနှင့် အမေမှာ မိမိနှင့် အရင်းနှီးဆုံး၊ မိမိနှင့် အထိအတွေ့ အများဆုံးဖြစ်သည့်အတွက် 'အဖေ၊ အမေ' ဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများမှာလည်း အခြားဝေါဟာရများထက် မြဲ၍ ကြွယ်ဝသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။ 'အဖ၊ ဖခင်' ဟု စာဆန်ဆန် သုံးသကဲ့သို့ စကားပြောဆိုရာတွင် 'အဖေ၊ ဖခင်၊ ဖေဖေ၊ အဖေကြီး၊ ဖေဖေကြီး' စသည်တို့ကစ၍ အခြားဘာသာစကားမှ မွေးစားယူထားသော 'ပါပါ' တို့ 'ဖက်ဖီ' တို့အထိ ကြွယ်ဝပါသည်။ ထို့အတူ 'အမိ၊ မိခင်' ဟု စာဆန်ဆန် သုံးသကဲ့သို့ စကားပြောဆိုရာတွင် 'အမေ၊ မခင်၊ မေမေ၊ အမေကြီး၊ မေမေကြီး' စသည်တို့ကစ၍ အခြားဘာသာစကားမှ မွေးစားယူထားသော 'မာမာ' တို့ 'မာမိ' တို့အထိ ကြွယ်ဝပါသည်။ အဖေ၊ အမေကို 'အဘ၊ အမ' ဟူ၍ ခေါ်ပုံမျိုးလည်း ရှိပါသည်။ အဘိုး၊ အဘွားများကို ခေါ်ရာတွင် 'ဘိုးဘိုး'၊ 'ဘွားဘွား' စသည်ဖြင့် ခေါ်ပုံမျိုးလည်း ရှိပါသည်။

အောက်ဆွေမျိုးများဖြစ်သော သားသမီးကို ခေါ်ရာတွင်လည်း 'သားသား၊ မိမိ' ကစ၍ 'သားငယ်၊ လူလေး၊ မီးကြီး၊ မီးငယ်' စသည်တို့အထိ ဝေါဟာရအမျိုးမျိုး ရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

မိမိကိုယ်ကို ဗဟိုပြု၍ တစ်မိတစ်ဖတည်းမွေးပြီး မိမိနှင့်တစ်တန်းတည်း ရှိနေသော ဆွေမျိုးဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများကို ကြည့်လျှင် မိမိထက်အသက်ကြီးသူတို့ကို 'အစ်တိုး၊ အစ်မ' ဟူ၍လည်းကောင်း၊ မိမိအောက် အသက်ငယ်သူတို့ကို 'ညီ၊ မောင်၊ ညီမ၊ နမ' ဟူ၍လည်းကောင်း ခေါ်ကြောင်း အများအသိပင် ဖြစ်ပါသည်။ ကွဲပြားအောင် ခွဲခြားဖော်ပြရန် လိုအပ်လျှင် 'အစ်ကိုကြီး၊ အစ်ကိုလတ်၊ အစ် ကိုလေး၊ အစ်ကိုငယ်၊ အစ်မကြီး၊ အစ်မလတ်၊ အစ်မလေး၊ မောင် ကြီး၊ မောင်လေး၊ မောင်ငယ်' စသည်ဖြင့် ခွဲခြားခေါ်ဝေါ် လေ့ရှိပါသည်။ 'ကိုကို ညီညီ'

ဟူသော အသုံးမျိုးလည်း ရှိပါသည်။ ဤဝေါဟာရများတွင် 'နမ' သည် အသုံးထူးခြား သော ဝေါဟာရဖြစ်သည်။ 'မောင်နမ' ဟူသော အသုံးအနှုန်းအရ ယောက်ျားကလေးတစ်ယောက်၏ မွေးချင်းမိန်းကလေးကို မိမိထက် ကြီးသည်ဖြစ်စေ၊ မိမိအောက်ငယ်သည်ဖြစ်စေ 'နမ' ဟု ခြံ၍ သုံးနိုင် သည့်နည်းတူ မိမိအောက်ငယ်သော မွေးချင်းမိန်းကလေးဟူသော အဓိပ္ပာယ်ဖြင့်လည်း သုံးနိုင်ပါသည်။ "ကျွန်တော့်နမတွေက ကျွန်တော့်ကို ချစ်ကြတယ်" ဟု ကြီးသူရော ငယ်သူပါ ခြင်္သေ့နိုင်လေ့ရှိသည့် နည်းတူ အကြီးအငယ် ခွဲလိုသည်အခါ 'နမကြီး'၊ 'နမငယ်' ဟူ၍ လည်း ခွဲသုံးလေ့ရှိပါသည်။

(၄)

မိဘ၏ မွေးချင်းများကို ခေါ်ဝေါ်သည့် ဝေါဟာရများမှာ အသုံးရှုပ်ထွေးပါသည်။ မိမိကို ဗဟိုပြုလျှင် မိမိ၏ အထက်တည်ထည့် မဟုတ်ဘဲ မိမိနှင့်ထောင့်တန်း (ခပ်စောင်းစောင်း) အနေအထားဖြင့် ဆက်သွယ်သော ဝေါဟာရများဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ အမေ့အစ်ကို ကို 'ဦးကြီး' (ဦးရီး၊ ဝရီး ဟုလည်း ခေါ်သည်)၊ အမေ့မောင်ကို 'ဦးလေး'၊ အဖေ့အစ်ကိုကို 'ဘကြီး'၊ အဖေ့ညီကို 'အထွေး' ဟု အချို့က ခွဲခြားခေါ်ဝေါ်ပါသည်။ ထို့အတူ အမေ့အစ်မကြီးကိုလည်း 'ခေါ်ကြီး'၊ ကြီးကြီးကြီးထောင်၊ အမေ့ညီမကို 'ခေါ်လေး၊ ခေါ်ခေါ်၊ ခွေးလေး' အဖေ့အစ်မ၊ အဖေ့နမတို့ကို 'အရီး၊ အရီးလေး' စသည်ဖြင့် အချို့ခွဲခြား ခေါ်ဝေါ်ကြပါသည်။ သို့သော် အဖေဘက် အမေဘက် မခွဲတော့ဘဲ ရောနှော ခေါ်ဝေါ်သည်ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ 'ဦးကြီး' တို့ 'ဦးလေး'တို့ကို အဖေ ဘက်က ဖြစ်ဖြစ်၊ အမေ့ဘက်ကဖြစ်ဖြစ် အတူတူပင်သုံးပါသည်။ 'ခေါ်ကြီး' တို့ 'ခေါ်လေး' တို့ကိုလည်း ထိုအတူပင်သုံးပါ သည်။ 'ခေါ်ကြီး' ကို 'ကြီးကြီး' တို့ 'ကြီးခေ'တို့ ခေါ်သလို 'ဦးလေး'တို့ 'ခေါ်လေး'တို့ကိုလည်း 'လေးလေး' ဟုခေါ်သည့် အလေ့မျိုးလည်း အတော်တွင်ကျယ်နေပါပြီ။ 'ဦးဦး' ဟု

'ဘဘ' တို့လည်း သုံးပါသည်။ 'အန်တယ်' တို့ 'အန်တီ' တို့ဆိုသော မွေးစားစကားလုံးများကိုလည်း အတန်အသင့် သုံးနေကြပါသေးသည်။

မိမိမွေးချင်းများ၏ သားသမီးတို့ကိုခေါ်သော ဝေါဟာရတို့မှာ မိမိကိုယ်ကို ငတ်ပြုလျှင် မိမိအောက် ထောင်တန်းအနေအထားဖြင့် ဆက်သွယ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ထိုဝေါဟာရများမှာ အသုံးမရှုပ်ပါ။ အရေအတွက်လည်း နည်းပါသည်။ 'တူ' နှင့် 'တူမ' တို့ဖြစ်သည်။

(၅)

မိမိနှင့်တိုက်ရိုက် ဆွေမျိုးတော်စပ်ခြင်း မဟုတ်ဘဲ မိမိ၏ဇနီး၊ ခင်ပွန်းကို အကြောင်းပြု၍ ၎င်းတို့နှင့်ဆက်စပ်ပြီး တော်စပ်ရသော ဆွေမျိုးများကိုခေါ်သည့် ဝေါဟာရကလည်း တစ်ခန်းတစ်ကဏ္ဍရှိပါသည်။ ဇနီး၊ ခင်ပွန်း၏ မိဘကို 'ယောက္ခမ' ဟု ခေါ်ကြောင်း အများသိပါ သည်။ အမိကိုရော၊ အဘကိုပါ ယောက္ခမဟုတ်ပင် ခေါ်ပါသည်။ ခွဲခြားလို သောအခါ 'ယောက္ခမ မိန်းမသူ'၊ 'ယောက္ခမ ယောက်ျားသူ' ဟူ၍ အမျိုးခွဲခြားခေါ်လေ့ရှိပါသည်။ 'ယောက္ခမ' ကို အမျိုးသမီးများ နှင့်သာ သက်ဆိုင်သော ဝေါဟာရဟု ယူဆပြီး အမျိုးသားအတွက် 'ယောက္ခထီး' ဟု အချို့က ထွင်သုံးကြပါသည်။ အသုံးတော့ မထွင်သေးပါ။ ဟာသ သဘောမျိုးဖြင့်သာ သုံးတတ်ကြပါသည်။ နှစ်ဖက် ယောက္ခမချင်းကိုမူ 'ခမည်းခမက်' ဟု ခေါ်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

မိမိ၏သားသမီးတို့ကို အကြောင်းပြု၍ ၎င်းတို့နှင့်ဆက်စပ်ပြီး တော်စပ်ရသော ဆွေမျိုးဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများမှာ နှစ်လုံးသာ ရှိပါသည်။ 'သမက်' နှင့် 'ချွေးမ' ဖြစ်သည်။ အသုံးလည်း မရှုပ်ပါ။

မိမိနှင့် တစ်မိတည်းမွေးသော မွေးချင်း၏ဇနီး၊ ခင်ပွန်းတို့ကို ခေါ်သော ဝေါဟာရနှင့် မိမိ၏ဇနီး၊ ခင်ပွန်း၏မွေးချင်းများကိုခေါ်သော ဝေါဟာရများမှာလည်း အသုံးတူတတ်ပါသည်။

မိမိက-ယောက်ျား (ပုလွင်) ဖြစ်လျှင် အစ်ကိုဇနီး (သို့မဟုတ်) ဇနီး၏အစ်မကို 'မဇီ' ဟု ခေါ်ပါသည်။ ထို့အတူ ညီ၏ဇနီး (သို့မဟုတ်) ဇနီး၏ညီမကို 'ခယ်မ' ဟု ခေါ်ပါသည်။ အစ်မ၏ခင်ပွန်း၊ ညီမ၏ခင် ပွန်း၊ ဇနီး၏အစ်ကို၊ ဇနီး၏မောင်တို့ကိုမူ 'ယောက်မ' ဟူ၍သာ တစ် မျိုးတည်း ခေါ်ပါသည်။

မိမိက မိန်းမ (ဣထိလ္လိင်) ဖြစ်လျှင် အစ်ကို၏ဇနီး၊ မောင်၏ ဇနီး၊ ခင်ပွန်း၏အစ်မ၊ ခင်ပွန်း၏ညီမတို့ကို 'ယောက်မ' ဟူ၍သာ တစ်မျိုးတည်းခေါ်ပါသည်။ အစ်မ၏ခင်ပွန်း (သို့မဟုတ်) ခင်ပွန်း၏ အစ်ကိုကိုမူ 'ခဲတို့' ဟု ခေါ်ပါသည်။ ညီမ၏ခင်ပွန်း (သို့မဟုတ်) ခင် ပွန်း၏ညီကိုမူ 'မတ်' ဟု ခေါ်ပါသည်။

ဘယ်ဘက်က တော်စပ်သည်ဖြစ်စေ ယောက်ျားချင်းကို ယောက်မ၊ မိန်းမချင်းကို ယောက်မ အတူတူသုံးပြီး ခေါ်သူနှင့် အခေါ် ခံရသူကို ကျား-မ ကွဲလွှဲမှု ခဲတို့-ခယ်မ၊ မဇီ-မတ် ဟူ၍ ခွဲခြားသုံး ကြောင်း သတိပြုနိုင်ပါသည်။

ညီအစ်မနှစ်ယောက်၏ ခင်ပွန်းနှစ်ယောက်ကို 'မယားညီ အစ်ကို' ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ညီအစ်ကိုနှစ်ယောက်၏ ဇနီးနှစ်ယောက် ကို 'လင်ညီအစ်မ' ဟူ၍လည်းကောင်း ခေါ်ပုံမှာလည်း ထူးခြားပါ သည်။

ဤနေရာတွင် မြန်မာစကားမှာ အခေါ်အဝေါ်မရှိသည့် တော် စပ်ပုံတစ်ခုကိုလည်း သတိပြုမိပါသည်။ မောင်နှမနှစ်ယောက်ရှိသည် ဆိုပါစို့။ မောင်၏ဇနီးနှင့် နှမ၏ခင်ပွန်းတို့ မည်သို့တော်စပ်သနည်းဟု မေးလျှင် မည်သို့ဖြေပါမည်နည်း။ မယားညီအစ်ကိုတို့ လင်ညီအစ်မတို့ နှင့် အသုံးချင်းညီအောင် 'မယားလင်မောင်နှမ' ဟု ခေါ်ရမည်လား မသိ။ အမည်ခေါ်စရာ ဝေါဟာရ မရှိသည်ကတော့ အမှန်ပင်။

(၆)

ဖိုးထောင်တစ်ဆက်မှ တစ်ဆက်သို့ ပြောင်းသောအခါ ပတ် သက်တော်စပ်လာသော ဆွေမျိုးဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများလည်း ရှိသေးသည်။

အဖေ၏နောက်ဖခိုကို 'မိထွေး'၊ အမေ၏နောက်ခင်ပွန်းကို 'ပထွေး' ဟု
ခေါ်ပါသည်။ ထို့အတူ ခင်ပွန်း၏ ပထမဖခိုမှ ပါလာသော သားသမီးကို
'မယားပါသား၊ မယားပါသမီး'၊ နှစ်၏ ပထမ ခင်ပွန်းမှ ပါလာသော
သားသမီးကို 'လင်ပါသား၊ လင်ပါသမီး' ဟု သုံးလေ့ရှိ ပါသည်။
အိမ်ထောင်ဆက်ပြောင်းသည့်အတွက် သားသမီးများ အဖေ
အမေချင်းမတူမှုကို လိုက်၍ 'အဖေတူ အမေကွဲ'၊ 'အမေ တူ အဖေကွဲ'
ဟူ၍ ခွဲခြားသုံးပါသည်။ 'ဒါ ကျွန်တော့် အဖေတူအမေ ကွဲ ညီလေးပါ'
ဟု ပြောလျှင် အဓိပ္ပာယ်ကို ချက်ချင်း ဖင်နားလည်ကြပါသည်။

(၇)

ညီအစ်ကိုမောင်နှမတို့မှ မွေးဖွားလာသော သားသမီးချင်း
ဆွေးနွေးတော်မူပေသည့် ဝေါဟာရများမှာ 'တစ်ဝမ်းကွဲ၊ နှစ်ဝမ်းကွဲ'
စသည်တို့ ဖြစ်ပါသည်။ ညီအစ်ကိုမောင်နှမအရင်းမှ မွေးလာသူများကို
တစ်ဝမ်းကွဲ၊ ၎င်းတို့မှ ထပ်၍ မွေးလာသူများကို နှစ်ဝမ်းကွဲ စသည်ဖြင့်
သုံးတတ်ကြပါသည်။ သုံးဝမ်းကွဲထက်တော့ ပိုသုံးလေ့မရှိကြပါ။ ဆွေး
ချင်းဝေးသွားသည့်အတွက် ဆွေးနွေးတော်မူပေသည့်အင်အား လျော့သွား
သောကြောင့် ဖြစ်ပွယ်ရှိပါသည်။ အထက်အောက် 'တူနှစ်ဝမ်းကွဲ'
'အခေါ်တစ်ဝမ်းကွဲ' စသည်ဖြင့်လည်း သုံးလေ့ရှိပါသည်။

(၈)

မိမိနှင့် တိုက်ရိုက်တော်မူပေသော ဆွေးနွေးနှင့် တိုက်ရိုက်မတော်
မူပေသော ဆွေးနွေးတို့ ကွဲပြားရသော သော့ချက်ဝေါဟာရများကို ဤနေ
ရာတွင် တစ်ကဏ္ဍ ဖော်ပြရပါဦးမည်။ အခြားမဟုတ်ပါ။ 'လင်' နှင့်
'မယား' ဖြစ်ပါသည်။ နှစ်ဦးတော်စပ်ပုံကို 'လင်မယား' ဟု သုံးလျှင်
ရိုင်းသလိုလို ထင်ရသော်လည်း အလွန်ရိုသော အခြေခံ ဝေါဟာရများ
ဖြစ်ပါသည်။ ပုဂံကျောက်စာများတွင် 'ငါလင်မင်းကြီး' ဟု တလေးတစား

ရေးထိုးထားသည့်နည်းတူ မင်းသမီးတစ်ပါးက 'မိမိ ချစ်စွာသောလင်'
ဟူ၍ မြတ်နိုးစွာ ရည်ညွှန်းဖူးပါသည်။ မိမိကိုယ် ကို 'မင်းမယား' ဟူ၍
ဂုဏ်တင်ပြောဖူးပါသည်။ နောက်ပိုင်းတွင် 'ခင်ပွန်း၊ ဇနီး၊ အဖိုးသား၊
အဖိုးသမီး' ဟူသော ဝေါဟာရများ သုံးလာကြသော်လည်း 'လင်မယား'
ဟူသော ဝေါဟာရမှာ ပျောက် မသွားပါ။ 'ဒီလင်ဒီမယား အိုအောင်
မင်းတောင် ပေါင်းရ မါစေ၊ လင်တစ်ထမ်း မယားတစ်ရွက်၊ လင်နှင့်မယား
လျှာနှင့်သွား' စသည်ဖြင့် အသုံးတွင်နေဆဲ ဖြစ်ပါသည်။

လင်မယားကို 'ဇနီးမောင်နှံ' ဟုလည်း ခေါ်ကြောင်း အများ
သိပါသည်။ ပုဂံခေတ်က အမတ်ကြီးအနန္တသူ လင်မယားက ကုသိုလ်
ကောင်းမှုပြုရာတွင် မိမိတို့ကိုယ်ကို 'အနှစ်မောင်နှမ်' ဟူ၍ ရည်ညွှန်း
ပြီး ကျောက်စာရေးထိုးခဲ့ပါသည်။ 'မောင်နှမ်' မှာ 'မောင်နှမ' မှ လာခြင်း
ဖြစ်ပါသည်။ 'မ' ကို သတ်လိုက်သည့်အတွက် 'မောင်နှမ်' ဖြစ်သွားပြီး
ယခု 'မောင်နှံ' ဟု အသုံးတွင်နေပါပြီ။ မိမိတို့ကိုယ်ကို မောင်နှမဟူသော
စကားဖြင့် ရည်ညွှန်းပုံမှာ အလွန်သိမ်မွေ့ပြီး နှစ်သက်ဖွယ် ဖြစ်ပါသည်။

မိမိကို ဝဟိုပြု၍ ကြည့်လျှင် ဆွေးနွေးဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများမှာ
ပိုက်ကွန်ကြီး ဖြန့်ကြက်ထားသကဲ့သို့ ဝေါဟာရ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု အပြန်
အလှန် ဖွဲ့ယှက်နေပြီး အလွန်လည်း ကျယ်ဝန်းလှကြောင်း ဝေဖန်မိနိုင်
ပါသည်။

ချစ်စရာ မြန်မာဓလေ့တစ်ခုကား လုံးဝ ဆွေးနွေးမတော်စပ်
သူများကိုလည်း အရွယ်ကို ချင့်ချိန်၍ 'ဦးလေး၊ ဒေါ်ဒေါ်၊ အစ်ကို၊ အစ်မ၊
ညီ၊ ညီမ၊ မောင်လေး' စသည်ဖြင့် ယဉ်ကျေးဖွယ်ရာ သုံးနှုန်း
ခေါ်ဝေါ်လေ့ရှိခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

ဤသို့ဖြင့် ဆွေးနွေးသားချင်းဆိုင်ရာ ဝေါဟာရများသည် မြန်မာ
ဘာသာစကား နယ်ပယ်ထဲက အရေးပါသော ကဏ္ဍတစ်ခုပင် ဖြစ်ပါ
သည်။

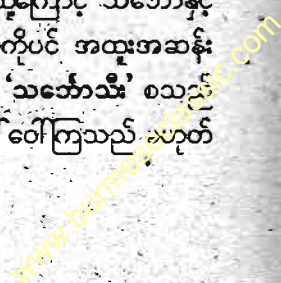
ဆန်စကား၊

သင်္ဘောစကား

(၁)

မြန်မာသည် ဆန်စားသောလူမျိုး ဖြစ်သည်။ မြန်မာနှင့်ဆန်သည် ကင်းကွာ၍ မရ။ အမြတ်တွေ့နေရသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာစကားတွင် ဆန်နှင့်ပတ်သက်သည့် စကားများ ကြွယ်ဝသည်။ ဆန်၏ အခြေအနေအမျိုးမျိုးနှင့်ဆိုင်သော စကားအမျိုးမျိုးရှိသည်။ ဆန်ကျော်၊ ဆန်ကြမ်း၊ ဆန်ကွဲ၊ ဆန်ညှာ၊ ဆန်နပ်၊ ဆန်ဖျား၊ ဆန်ဖြုန်း၊ ဆန်မှည့်၊ ဆန်ရင်း၊ ဆန်လတ် စသည်ဖြင့် ဆန်စေ့ကလေးတစ်စေ့၏ အခြေအနေအမျိုးမျိုးကို အခေါ်အဝေါ် အမျိုးမျိုးဖြင့် အသေးစိတ် ခေါ်ကြသည်။ 'ငတွဲဝစိန်၊ စည်မထ၊ ကောက်ကြီး' စသည်ဖြင့် ဆန်အမျိုးအမည် များကို စာရင်းကောက်မည်ဆိုလျှင်ကား ဆုံးနိုင်ဖွယ်ရှိမည် မထင်တော့။ ရာကျော်တို့ ရွှေဝါထွန်းတို့အထိ ပါသွားပေတော့မည်။ သို့သော်-

သင်္ဘောနှင့်ပတ်သက်သည့် စကားမျိုးကျတော့ မြန်မာမှာ သိပ်ကြွယ်ကြွယ်ဝဝ မရှိလှ။ ပုဂံခေတ်က 'သင်ဖောင်' ဟု ရေးသည့် စကားကို နောက်ပိုင်းတွင် 'သင်္ဘော' ဟု ရေးရာမှ ယခုထိ 'သင်္ဘော' ဟုသာ တသမတ်တည်း သုံးနေသည်။ ထိုစကားလုံးမျိုး အဘယ်ကြောင့် မကြွယ်ဝသနည်း။ ဇူက မြန်မာတို့သည် ပင်လယ်နှင့် မနီးစပ်လှ။ ပင်လယ်မှာ အသက်မွေးသူများ မဟုတ်ကြ။ ထို့ကြောင့် သင်္ဘောနှင့် မနီးစပ်ကြ။ နိုင်ငံခြားမှ သင်္ဘောများလာသည်ကိုပင် အထူးအဆန်း ဖြစ်နေပြီး 'သင်္ဘောပါတုန်များ၊ သင်္ဘောဆေး၊ သင်္ဘောသီး' စသည်ဖြင့် သင်္ဘောဖြင့် ပါလာသည့် ပစ္စည်းများကို ခေါ်ဝေါ်ကြသည် မဟုတ်လော။

ဆန်နှင့်ပတ်သက်၍ အသေးစိတ်ပြီး အထူးပြုခေါ်ဝေါ်သော 'ဝိသေသ' စကားများစွာ ရှိသည်။

သင်္ဘောနှင့်ပတ်သက်၍မူ 'သင်္ဘော' ဟူသော 'ယေဘုယျ' စကားကိုသာ သုံးလေ့ရှိသည်။

ထိုပြဿနာသည် စကားလုံး၏ ရည်ညွှန်းမှုဆိုင်ရာ ပြဿနာတစ်ခု ဖြစ်သည်။

(၂)

စကားလုံးအများစုသည် ယေဘုယျသဘောကို ရည်ညွှန်းသော စကားလုံးများ ဖြစ်သည်။ 'မြန်မာ' ဆိုသော စကားကို ကြည့်ပါ။ မြန်မာနိုင်ငံသားအားလုံးကို ယေဘုယျအားဖြင့် ရည်ညွှန်းသည် မဟုတ်ပါလော။ 'လူ' ဟူသောစကားကို ကြည့်ပါ။ ရှိရှိသမျှ လူသားအားလုံးကို ယေဘုယျအားဖြင့် ရည်ညွှန်းသည် မဟုတ်ပါလော။ 'နီ၊ ဖြူ' ဟူသောစကားများကို ကြည့်ပါ။ အနီရောင်၊ အဖြူရောင်အားလုံးကို ယေဘုယျ အားဖြင့် ရည်ညွှန်းသည် မဟုတ်ပါလော။ 'ညက်' ဟူသော စကားကို ကြည့်ပါ။ သိတတ်သည့်၊ စိတ်အရည်အသွေး အားလုံးကို ယေဘုယျအားဖြင့် ရည်ညွှန်းသည် မဟုတ်ပါလော။ ကိုယ်ပိုင်အမည်များ၊ တစ်ခုတည်း တစ်မျိုးတည်းသာရှိသော အရာများကို ရည်ညွှန်းသော စကားလုံးများမှလွဲ၍ ကျန်စကားလုံးများသည် ယေဘုယျသဘော တစ်ခုခုကို ရည်ညွှန်းခြင်းပင်။

ယေဘုယျသဘောကို ရည်ညွှန်းရာ၌ တစ်ခုချင်း၊ တစ်ဦးချင်း ကွဲပြားသော ဝိသေသသဘောများကို ထည့်မစဉ်းစား တော့ဘဲ အားလုံး ယေဘုယျတူညီသည့် သဘောတိုက်၍ ခြုံ၍ရည်ညွှန်းခြင်း ဖြစ်သည်အတွက် ယေဘုယျ စကားလုံးများတွင် ဝိသေသ သဘောများ ပျောက်သွားသည်။ ဝိုးတဝါးဖြစ်သွားသည်။ 'မြန်မာ' ဟူသော စကားကိုပင် ကြည့်ပါ။ မြန်မာအားလုံးကို ခြုံ၍ရည်ညွှန်းခြင်း ဖြစ်သည်အတွက် ထိုစကားက မြန်မာတစ်ဦးချင်း၏ဝိသေသသဘော

ကို မဖော်ပြနိုင်သည်မှာ အထင်အရှားပင်ဖြစ်သည်။ စကား တစ်လုံးသည် ယေဘုယျသဘောကို ရည်ညွှန်းလေလေ ဝိုးတဝါး ဖြစ်လေလေ၊ ဝိသေသသဘောကို ရည်ညွှန်းလေလေ ထင်သာမြင်သာ ဖြစ်လေလေ ဖြစ်သည်။ 'အနီရောင်' ဆိုသောစကားထက် 'ကြတ်သွေးရောင်' ဆိုသောစကားက ပို၍ ထင်သာမြင်သာဖြစ်သည်မှာ ထိုသဘောပင်။ 'အိမ်' ဆိုသောစကားထက် 'ပျဉ်ထောင်း သွပ်မိုး နှစ်ထပ်အိမ်' ဟူသော စကားက ပို၍ ထင်သာမြင်သာ ဖြစ်သည်မှာလည်း ထိုသဘောပင်။

(၃)

စကားလုံးများ၏ ယေဘုယျ ရည်ညွှန်းသဘောကို ဘာသာဗေဒ၊ မနုဿဗေဒနှင့် စိတ်ပညာရှင်များ စိတ်ဝင်စားကြသည်။ အချို့ပညာ ရှင်များက ကမ္ဘာဦးလူများသည် ယေဘုယျ ခြုံငုံခြင်း၊ မျိုးတူစုပြုခြင်းများ ပြုလုပ်နိုင်စွမ်း မရှိကြသည့်အတွက် ယင်းတို့၏ ဘာသာစကားများတွင် ယေဘုယျစကားလုံးများ နည်းပါးပြီး ဝိသေသစကားလုံးများသာ ကြွယ် ဝကြောင်း ထောက်ပြကြသည်။ ယေဘုယျစကားလုံးမျိုး နည်းပါးခြင်းသည် ယေဘုယျ ခြုံငုံနိုင်စွမ်း မရှိသည့်သဘောကို ဖော်ပြနေသည်ဟု ဆိုကြသည်။ ယဉ်ကျေးမှု မဖွံ့ဖြိုးသောလူမျိုးတို့ စကားများတွင် ထိုသဘောကို တွေ့ရသည်ဟု ဆိုသည်။ သာဓကအားဖြင့် ဇူးလူးလူမျိုးတို့တွင် 'နွားမတန်' ကို ခေါ်သော စကားလုံးတစ်လုံး၊ 'နွားမတဖြူ' ကို ခေါ်သော စကားလုံးတစ်လုံး စသည်ဖြင့် တစ်မျိုးစီအတွက် စကားလုံးတစ်လုံးစီ သီးခြား ရှိသော်လည်း နွားမအားလုံးကို ယေဘုယျခြုံခေါ်သည့် 'နွားမ' ဟူသော စကားလုံးမျိုး မရှိဟုဆိုသည်။ ထို့အတူ ဘရာဇီးအောက်ပိုင်း ရှိ 'ဘတေရီ' ဘာသာတွင် ကြက်တူငွေ့တစ်ကောင်စီအတွက် သီးသန့် စကားလုံးတစ်လုံးစီ ရှိသော်လည်း 'ကြက်တူငွေ့' ဟူ၍ ခြုံခေါ်သော စကားလုံးမျိုး မရှိဟုဆိုသည်။

(၄)

ကွင်းဆင်းလေ့လာသော အချို့ပညာရှင်များက ထိုအယူအဆ မမှန်ကြောင်း ထောက်ပြကြသည်။ ဝိသေသစကားလုံး ကြွယ်ဝခြင်းသည် ယေဘုယျပြုနိုင်စွမ်း မရှိသောကြောင့်မဟုတ်ဘဲ ပတ်ဝန်းကျင်အခြေ အနေကြောင့်ဖြစ်ကြောင်း ထောက်ပြကြသည်။ အက်စကီမို လူမျိုးတို့ သည် နှင်းနှင့် အမြဲထိတွေ့နေရသည်။ ထို့ကြောင့် နှင်းရည်၊ နှင်းပွင့်၊ နှင်းခဲ စသည် နှင်းအခြေအနေ တစ်မျိုးစီအတွက် ဝိသေသစကားလုံး တစ်မျိုးစီ ရှိကြသည်။ (မြန်မာတွင် ဆန်နှင့်ဆိုင်သည် ဝိသေသစကားလုံး ကြွယ်ဝသကဲ့သို့) အက်စကီမိုတွင် နှင်းနှင့်ဆိုင်သော ဝိသေသစကားလုံး ကြွယ်ဝသည်။ ကုလားအုတ်နှင့် အမြဲထိတွေ့နေရသော အာရပ်လူမျိုး တွင် ကုလားအုတ်အမျိုးမျိုးအတွက် ဝိသေသစကားလုံးအမျိုးမျိုး ကြွယ် ကြွယ်ဝဝရှိသည်။ နှင်းနှင့်မနီးစပ်သော 'အက်ဇတတ်' လူမျိုးတို့တွင်မူ 'နှင်း၊ ဖော့ခြင်း၊ ရေခဲ' ဟူသော သဘောသုံးမျိုးအတွက် ခြုံခေါ်သော စကားလုံးတစ်လုံးသာ ရှိသည်ဟု ဆိုပါသည်။ သို့ဖြစ်လျှင် ကုလားအုတ် ဆို၍ တိရစ္ဆာန်ရုံမှာသာ မြင်ဖူးရသော မြန်မာတို့အဖို့ သဲကန္တာရထဲမှာ ကုလားအုတ်နှင့် သွားလာနေသော အာရပ်တို့လို ကုလားအုတ်ဆိုင်ရာ စကားလုံးအမျိုးမျိုး မကြွယ်ဝဘဲ 'ကုလားအုတ်' ဟူသည့် စကားတစ်လုံး တည်း ရှိနေခြင်းမှာ သဘာဝကျသည်ပင် မဟုတ်ပါလော။

ယဉ်ကျေးမှုဖွံ့ဖြိုးသော လူမျိုးတို့၏ ဘာသာစကားများတွင် လည်း ယေဘုယျပြုမှု ဝိသေသပြုမှုသဘောမျိုး ကွဲပြားသည်ပင်ဖြစ် သည်။ ပြင်သစ်က အင်္ဂလိပ်၊ ဂျာမန်တို့ထက် ယေဘုယျသဘောပိုများ သည်ဟု ဆိုသည်။ ဂျာမန်တွင် 'လမ်းလျှောက်၊ မြင်းစီး၊ ကားစီး' တို့အတွက် သီးသန့်ဝိသေသ စကားလုံးတစ်လုံးစီ ရှိသည်။ ပြင်သစ်တွင် မူ 'သွားသည်' ဟူသော ယေဘုယျစကားလုံးကို သုံးသည်။ လမ်း လျှောက်၊ မြင်းစီး၊ ကားစီးဟူသော အဓိပ္ပာယ်ရအောင် 'သွားသည်' ဟူသော စကားတစ်လုံးကိုပင် အခြားဝိသေသများ တွဲသုံးရကြောင်း သိရသည်။

ဆိုပါစို့။ အင်္ဂလိပ်တွင် 'cousin' ဟူသော စကားလုံးသည် ဝမ်းကွဲညီအစ်ကို၊ ညီအစ်မ၊ မောင်နှမတို့ကို ခြုံ၍ခေါ်သော ယေဘုယျ စကားလုံး ဖြစ်သည်။ မြန်မာတွင်မူ ထိုသို့ အားလုံးခြုံခေါ်သော စကား လုံးမျိုးမရှိဘဲ ဆိုလိုသော အဓိပ္ပာယ်ရအောင် တစ်လုံးစီ တွဲစပ်သုံးရသည် မဟုတ်ပါလော။ လူမျိုး၏ ယဉ်ကျေးမှုသဘော၊ ပတ်ဝန်းကျင် ရှုမြင်သုံး သပ်ပုံသဘောအရ ဤသို့ ယေဘုယျ၊ ဝိသေသသဘောများ ကွဲပြား သွားခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

(၅)

နေ့တိုင်း ဆန်စားပြီး ဆန်နှင့် အမြဲအလုပ်လုပ်နေရသော မြန်မာတို့အဖို့ (ပေါင်မုန့်စားနေသော အင်္ဂလိပ်တို့ထက်) ဆန်နှင့်ဆိုင် သည့် ဝိသေသစကားလုံးများ ပိုမိုကြွယ်ဝသည်မှာ သဘာဝကျပါသည်။ ထိုအတူ-

ရေပတ်လည်ဝိုင်းနေသော ကျွန်းပေါ်မှာနေပြီး ပင်လယ်နှင့် တဲသားတည်းဖြစ်ကာ သင်္ဘောအမျိုးမျိုးဖြင့် သွားလာလှုပ်ရှားနေသော အင်္ဂလိပ်တို့အဖို့ (ပင်လယ်နှင့်မနီးစပ်သော မြန်မာတို့ထက်) သင်္ဘော ဆိုင်ရာစကားလုံးများ ပိုမိုကြွယ်ဝပြီး ship, vessel, schooner စသည် ဖြင့် သင်္ဘောဆိုင်ရာ စကားလုံးအမျိုးမျိုး ရှိနေသည်မှာလည်း သဘာဝ ကျပါသည်။

စကားလုံးများ၏ ရည်ညွှန်းပုံသဘောများသည် ဤသို့ဤနှယ် စိတ်ဝင်စားဖွယ် ဖြစ်ပါပေသည်။

www.burmeseclassic.com

ဒူးသာဒူး

နှင့်

ဆောရီးဖြစ်

(၁)

“ဝှတ်တယ်ထင်ရင် ဒူးသာဒူး”

ဤစကားသည် တစ်ချိန်က ဘော်တော်ကလေး ခေတ်စားခဲ့သော စကားဖြစ်ပါသည်။ ‘ကောင်းတယ်ထင်ရင် လုပ်သာလုပ်’ ဟု ပြောချင်သည်ကို ‘ကောင်း’ အစား အင်္ဂလိပ်စကား ဝှတ် (good) နှင့် ‘လုပ်’ အစား အင်္ဂလိပ်စကား ဒူး (do) တို့ကို အဓိပ္ပာယ်ထူ လဲလှယ်သုံးပြီး ပြောခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အတည်အတံ့ပြောခြင်းမရှိကား မဟုတ်ပါ။ ရင်းနှီးသူချင်း ခပ်ရွှင်ရွှင် အပြောင်အပျက်သဘောမျိုး ပြောခြင်းသာ ဖြစ်ပါသည်။ အတည်အတံ့ပြောသည့် စကားအဖြစ်သို့ ရောက်လာသည်ကိုလည်း မတွေ့ရပါ။

မြန်မာစကားထဲမှာ ဘာသာခြားစကား ရောနှောသုံးခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ဤစကားကလေးကို သတိရခြင်းဖြစ်ပါသည်။

လူမျိုးချင်း ဆက်ဆံမှုအရ ဘာသာစကားတစ်ခုမှ စကားလုံးများသည် အခြားဘာသာစကားတစ်ခုထဲသို့ ရောက်လာပြီး ‘မွေးစားစကားလုံးများ’ အဖြစ် အသားကျအနည်ထိုင်သည့်အဆင့်သို့ ရောက်သွားတတ်ခြင်းသည် ဘာသာစကား၏ လက္ခဏာတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာဘာသာစကားထဲတွင်လည်း ဗုဒ္ဓသာသနာကို အကြောင်းပြု၍ ဝင်ရောက်လာသော ပါဠိ သက္ကတ စကားလုံးများ ကိုလိုက်ဖြစ်ခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ ဝင်ရောက်လာသော အိန္ဒိယနိုင်ငံများရှိ ဘာသာ စကား

မှ စကားလုံးများသည် 'မွေးစားစကားလုံးများ' အဖြစ် အသားကျ အနည်ထိုင် သည့် အဆင့်သို့ ရောက်နေပေပြီ။ (မွေးစားစကားလုံး များအကြောင်း 'သံသရာမှ ကွန်ပျူတာအထိ' ဆောင်းပါး၌ ဆွေးနွေးခဲ့ဖူးပါပြီ။)

သို့သော် ဤကဲ့သို့ မွေးစားစကားလုံးအဆင့် မရောက်ဘဲ မြန် မာစကားနှင့် ရောနှောပြီး ပြောဆိုသုံးနှုန်းသည့် ဘာသာခြားစကား များလည်း ရှိပါသေးသည်။ 'ဝတ်တယ်ထင်ရင် ဇူးသာဇူး' လို စကားမျိုး ဖြစ်ပါသည်။ စိတ်ဝင်စားစရာကောင်းသော အချက်တစ်ချက် မှာ ထိုစကားမျိုးကို မည်မျှပင် ရောနှောသုံးစေကာမူ မြန်မာဘာသာ စကား အဆောက်အအုံထဲသို့ ထွင်းဖောက်ဝင်ရောက်ပြီး နေရာမယူ နိုင်ခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

သိသာသော သာဓကတစ်ခုမှာ 'ကြိယာ' စကားလုံးများ ဖြစ်ပါ သည်။ မြန်မာဘာသာစကားထဲတွင် မွေးစားစကားလုံး ဖြစ်နေသော 'နာမ်' များ အမြောက်အမြား ရှိပါသည်။ ရာနှင့်ချီ၍ ရှိပါသည်။ သို့သော် ကြိယာစကားလုံးများကို မွေးစားခြင်းမျိုးကား မရှိသလောက် ရှားလှ ပါသည်။ နှစ်ပေါင်းများစွာကတည်းက ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်လာခဲ့ပြီး မြန်မာ ဘာသာစကားကို များစွာလည်း ကျေးဇူးပြုသော ပါဠိဘာသာမှပင်လျှင် ကြိယာစကားလုံး များများစားစား ယူငင်မွေးစားမှု မပြုခြင်းက အထင် အရှား သက်သေပြနေပါသည်။ 'သုခ၊ ဝုက္ခ၊ စိတ်၊ ဉာဏ်၊ ဒါန၊ သီလ၊ ပညာ' စသည်ဖြင့် နာမ်စားစကားလုံးများ ရာနှင့်ချီပြီး မွေးစားထား သော်လည်း ကြိယာစကားလုံးများမှာမူ "သိဝါ၊ ပူဇော်၊ သင်္ကာ၊ လှူဒါန်းမှု 'ဒါန်း'" စသည့် စကားလုံး အနည်းအကျဉ်း ကလွဲလျှင် ကြိယာမွေးစား စကားလုံးများ မရှိသလောက် ဖြစ်ပါသည်။ 'သူ့ကို သမ္မိပါတယ်'၊ 'ဘုရား ပူဇော်ကြစို့'၊ 'ဒီကိစ္စမှာ မင်းကို မသတ်ကြဘူး'၊ 'လှူဒါန်းရမယ့်ပစ္စည်း တွေက များသားပဲ' စသည်ဖြင့် ကြိယာ မွေးစားစကားလုံး အနည်းအကျဉ်း သာ တွေ့ရပါသည်။

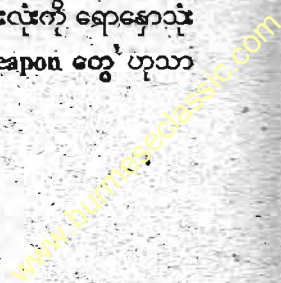
ဖြောင့် စာအုပ်တိုက်

ထိုသို့ ရောနှောသုံးသည့်တိုင်အောင် အင်္ဂလိပ်ကြိယာကို မြန်မာ ကြိယာနေရာမှာ ထည့်သုံးလေ့ မရှိပါ။ အင်္ဂလိပ်ကြိယာကို နာမ်လို သဘောထားပြီး 'လုပ်၊ ဖြစ်' စသော မြန်မာကြိယာများနှင့် တွဲသုံးတတ် သည်ကို စိတ်ဝင်စားဖွယ် တွေ့ရပါသည်။ 'သူ့ကို ဘယ်လို ထရီ (treat) လုပ်ကြသလဲ' (သူ့ကို ဘယ်လိုဆက်ဆံကြသလဲ)၊ 'ဒီကောင် ဒီသတင်းကို အိပ်စကျဓိတ် (exaggerate) လုပ်နေတာပါကွာ (ဒီကောင် ဒီသတင်းကို ချဲ့ကားနေတာပါကွာ)၊ 'စာမေးပွဲအတွက် ပရီပဲ (prepare) လုပ်ကြစို့ (စာမေးပွဲအတွက် ပြင်ဆင်ကြစို့)၊ 'သူ တော်တော်ဖီးလ် (feel) ဖြစ်နေ တယ်' (သူ တော်တော် စိတ်ထိခိုက်ခံစားနေရတယ်) ဟူသော အသုံး အနှုန်းများတွင် အထင်အရှားတွေ့နိုင်ပါသည်။ ထို့အတူ အင်္ဂလိပ် နာမ်ပီသေသန စကားလုံးများကိုလည်း ထိုပုံစံအတိုင်းပင် သုံးလေ့ရှိ ပါသည်။ သူက တော်တော် ပေါ်ပျူလာ (popular) ဖြစ်တဲ့သူပဲ' (သူက တော်တော် လူသိများတဲ့သူပဲ)၊ ဒီကလေးဟာ တော်တော် ဘရိတ် (brigit) ဖြစ်တာပဲ' (ဒီကလေးဟာ တော်တော်ဉာဏ်ကောင်းတာပဲ) စသည့် အသုံးအနှုန်းများကို လေ့လာကြည့်နိုင်ပါသည်။

(၃)

အင်္ဂလိပ်နာမ်စကားလုံး အတော်များများကို မြန်မာက မွေး စားထားသော်လည်း မြန်မာစကား၏ ဖွဲ့ထုံးစည်းကမ်းဘောင်ထဲမှာ ထည့် သုံးမြဲ ဖြစ်သည်။ မွေးစားသည့်အဆင့်မရောက်ဘဲ ရောသုံးရုံသုံးသည့် စကားမျိုးလည်း ထိုအတူပင် သုံးပါသည်။ ကင်မရာ (camera) ဟူသော စကားလုံးကို ရင်းရင်းနှီးနှီး မွေးစားပြီးဖြစ်သော်လည်း ကင်မရာများဟု ပြောလိုသောအခါ 'cameras' ဟု အင်္ဂလိပ်ဖွဲ့ထုံးကို လိုက်မသုံးဘဲ 'ကင်မရာတွေ' ဟု မြန်မာဖွဲ့ထုံးအတိုင်းသာ သုံးသည်သဘောကို ဆိုလို ပါသည်။ 'weapon' (လက်နက်) ဟူသော စကားလုံးကို ရောနှောသုံး သည့် အခါတွင်လည်း 'weapons' ဟု မသုံးဘဲ 'weapon တွေ' ဟုသာ သုံးမြဲ ဖြစ်ပါသည်။

ဖြောင့် စာအုပ်တိုက်

ထို့အတူ စကားလုံးများကို ဝါကျအဖြစ် ဖွဲ့ရာတွင် အသုံးပြု
 သော အသုံးပြုစကားလုံးများကိုလည်း မွေးစားရိုး မရှိပါ။ 'at, in, on,
 and, but, so' စသည့် စကားလုံးများကို မြန်မာဘာသာစကားထဲမှာ
 မွေးစားခြင်းလည်းမပြု။ ရောနှော၍လည်းမသုံးသည်မှာ အထင်အရှား
 ပင် ဖြစ်ပါသည်။ သုံးချင်းသုံးလျှင် 'history နဲ့ geography နှစ်ဘာသာ
 စလုံး စိတ်ဝင်စားတယ်' ဟူ၍သာ မြန်မာအသုံးပြုစကားလုံးဖြစ်သော
 'နဲ့' နှင့်တွဲ၍ သုံးပါလိမ့်မည်။ သမိုင်း and ပထဝီ နှစ်ဘာသာစလုံး
 စိတ်ဝင်စားတယ်' ဟူ၍ အင်္ဂလိပ်အသုံးပြုစကားလုံး ဖြစ်သော 'and'
 နှင့် တွဲ၍မသုံးသည်မှာ အထင်အရှားပင် မဟုတ်ပါလော။ သုံးချင်းသုံး
 လျှင် 'ဖိ association' ဟို club 'ဟူ၍ မြန်မာအသုံးပြုစကားလုံးများ
 ဖြစ်သော 'ဖိ' ဟို တို့နှင့် တွဲ၍ သုံးပါလိမ့်မည်။ 'this အဖွဲ့' 'that အသင်း'
 ဟူ၍ အင်္ဂလိပ်အသုံးပြု စကားလုံးများဖြစ်သော 'this, that' တို့နှင့်
 တွဲ၍မသုံးသည်မှာ အထင်အရှားပင် မဟုတ်ပါလော။

အရောရောအနှောနှော သုံးပုံမျိုးကို အင်္ဂလိပ်မကျ မြန်မာ မကျ
 လူများပြောသည့် စကားမျိုးအဖြစ် သရော်တော်တော် ရေးတတ်
 ကြပါသည်။ အမျိုးသားပညာရေးဝန် ဦးဖိုးကျားက 'လွဲသောအကြား'
 ဟူသော ဝတ္ထုတွင်-

“အိုင်လဲယံ ယူအတွက် အင်မတန်ဆောဇိုးဖြစ်တယ်၊
 အိုင်ကြား တော့ အိုင်ဟာ ဆွန်းမန်းကလပ်မှာ ရှိတယ်၊ ဒါနဲ့
 ဒိုက်ဒိုနဲထိုးဖို့ဟာတောင် ရပ်ထားခဲ့ရတယ်”

ဟူ၍ တမင် သရော်တော်တော် ရေးထားသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။

(၄)

ပြင်ပဩဇာကို ကြံကြံခံနိုင်စွမ်းရှိသော မြန်မာဘာသာစကား၊
 အဆောက်အအုံ၏သဘောကို ဤသာဓကများက အထင်အရှား သက်သေ
 ထူလျက်ရှိပါသည်။

ဇူတန် စာအုပ်တိုက်

မြန်မာဘာသာစကားသည် တိုင်းခြားစကားလုံးများကို လက်ခံ
 ရာ၌ နာမ်စကားလုံးများကို စကားလုံးအဖြစ် လက်ခံသည့် အနေအထား
 မျှသာ ရှိပါသည်။ မိမိဘာသာစကား၏ အဆောက်အအုံထဲသို့ ထိုးထွင်း
 ဝင်ရောက်ပြီး ဩဇာလွှမ်းမိုးသည့် အနေအထားအထိ လက်မခံပါ။
 ကြံကြံခံ၍ ရပ်တည်သည့်သဘော ရှိပါသည်။

တိုင်းခြားဖြစ် အဝတ်အထည်ကို မြန်မာ့မူပျက် မြန်မာဝတ်စုံ
 ချုပ်ပြီး အသုံးပြုသကဲ့သို့ တိုင်းခြားစကားလုံးများကိုလည်း မြန်မာ့မူပျက်
 မိမိ၏ အဆောက်အအုံထဲသွင်းပြီး အသုံးပြုတတ်သော မြန်မာ
 ဘာသာစကား၏ လက္ခဏာတစ်ရပ်ကို ဤသို့ဤနယ် ဆင်ခြင်သုံးသပ်
 မိပါသည်။

ဇူတန် စာအုပ်တိုက်

စကားတစ်လုံး

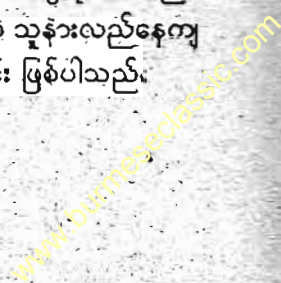
အနုတ်တစ်ခု

(၁)

ရယ်စရာအဖြစ်တစ်ခု ကြုံဖူးပါသည်။

တစ်နေ့တွင် သူငယ်ချင်းမိသားစုထံ အလည်ရောက်သွားပါသည်။ သူငယ်ချင်းက ကျွန်တော့်ကို မြင်မြင်ချင်း “အတော်ပဲဟေ့... တနင်္ဂနွေနေ့ကျရင် တို့အလှူလုပ်မလို့ကွ၊ မုန့်ဟင်းခါးကျွေးမယ်၊ မင်းကိုတောင် လာဖိတ်မလို့” ဟု ဆီးပြောပါသည်။ သူငယ်ချင်း၏ ဇနီးကလည်း “ဟုတ်တယ်ရှင်၊ မုန့်ဟင်းခါး ခွက်သုံးဆယ်တောင် ကျွေးမှာ” ဟု ပြန်ပြောသည်။ ထိုအခါ ကျွန်တော်နှင့်ပါလာသော ညီမငယ်က “ဟင်... အလှူလုပ်တယ်ဆိုပြီး ခွက်သုံးဆယ်တည်း ကျွေးမှာလား၊ မုန့်ဟင်းခါး တစ်ယောက်တစ်ခွက်ပဲ စားရင်တောင် လူသုံးဆယ်ပဲ စားရမှာပေါ့” ဟု ကောက်ကာငင်ကာ ဝင်ပြောပါသည်။ ကျွန်တော်တို့ အားလုံး ရုတ် တရက် ကြောင်သွားပြီးမှ ဝါးခနဲ ထုရယ်မိကြပါသည်။ “ဟဲ့... ညီမလေးရဲ့၊ ခွက်သုံးဆယ်ဆိုတာ ပိဿာသုံးဆယ်ကို ပြောတာကွယ့်၊ ဘယ်နည်းပါ့မလဲ၊ အများကြီးပေါ့” ဟု သူငယ်ချင်း၏ ဇနီးက ရှင်းပြမှ ညီမလေးက “ဪ... မသိပါဘူး၊ ကျွန်မက ပန်းကန် သုံးဆယ်မှတ် လို့” ဟုပြောပြီး ရယ်နေပါသည်။

ဤအဖြစ်တွင် ပဓာနပြဿနာမှာ ‘ခွက်’ ဟူသော စကား၌ အနက်နှစ်မျိုး ထွက်နေခြင်းပင်ဖြစ်ကြောင်း တွေ့နိုင်ပါသည်။ ညီမလေးက ခွက်၏အနက်ကို ပိဿာဟုမသိဘဲ သူနားလည်နေကျ ပန်းကန်ဟုသာ သိနေခြင်းကြောင့် ရှုပ်သွားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

(၂)

စကားတစ်လုံးတွင် အနက်တစ်ခုထက် ပိုသောအခါ ဤကဲ့သို့သော ပြဿနာမျိုး ဖြစ်တတ်မြဲပင်။ ထို့ကြောင့်လည်း ဤပြဿနာမျိုး မဖြစ်အောင် စကားတစ်လုံးလျှင် အနက်တစ်ခုသာ ကန့်သတ်ထားလျှင် မကောင်းပါလော့ဟု အချို့က ဆိုကြသည်။ ဤစကားလုံးတို့ ဤအနက်ဖြင့်သာ သုံးရမည်ဟု သတ်မှတ်နိုင်ပါက ထိုပြဿနာမျိုး မဖြစ်နိုင်ဟု ဆိုကြသည်။ ဖြစ်နိုင်လျှင်ကား ကောင်းပါ၏။ သို့သော် ဘာသာစကားကို လက်တွေ့အသုံးပြုသောအခါ စကားတစ်လုံး အနက်တစ်ခု (one word-one meaning) ဟု သတ်မှတ်၍ မဖြစ်နိုင်ကြောင်း တွေ့ရသည်။

“နှစ်ကြိမ်ပြန်သုံးလျှင် အနက်အဓိပ္ပာယ် တစ်ထပ်တည်းကျသော စကားလုံးဟူ၍ မရှိ” ဟူသော အဆိုအမိန့်တစ်ရပ်ပင် အထင်အရှားရှိပါသည်။ သာကေဆောင်ရလျှင် မောင်က၊ မောင်ခ၊ မောင်ဂ ဟူသော လူသုံးယောက်က ‘ကျွန်တော့်အိမ်’ ဟူသော စကားကိုချည်းပြောကြသည် ဆိုပါစို့။ ထိုလူသုံးယောက်ပြောသော ‘ကျွန်တော့်အိမ်’ ဟူသည်စကားသုံးခွန်းသည် အနက်အဓိပ္ပာယ် တစ်ထပ်တည်းကျပါ၏လော။ မောင်က၏ အတွေးထဲမှ ‘ကျွန်တော့်အိမ်’ သည် သစ်သား၊ နှစ်ထပ်အိမ်ကလေးဖြစ်ကောင်းဖြစ်နေပါလိမ့်မည်။ မောင်ခ၏အတွေးထဲမှ ‘ကျွန်တော့်အိမ်’ မှာမူ တစ်ထပ်တိုက်ပုတလေး ဖြစ်ကောင်းဖြစ် နေပါလိမ့်မည်။ မောင်ဂ၏ အတွေးထဲတ ‘ကျွန်တော့်အိမ်’ မှာမူ တိုက်ခဲ အိမ်ကြီး ဖြစ်ကောင်းဖြစ်နေပါလိမ့်မည်။ စကားသုံးခွန်းတွင် အိမ်ဟူသောအတွေးသည်လည်းကောင်း၊ အိမ်ဟူသော ခြပ်ဝတ္ထုသည်လည်းကောင်း ထပ်တူထပ်မျှ မတူနိုင်ပါ။ ထို့ကြောင့် ယင်းတို့ကို ညွှန်းဆိုသောကျွန်တော့်အိမ်၏ အနက်သည်လည်း ထပ်တူထပ်မျှ မတူနိုင်ပါ။

အဆုံးဆိုရလျှင် မောင်က တစ်ဦးတည်းက ‘ကျွန်တော့်အိမ်’ ဟူ၍ နှစ်ကြိမ်ထပ်ပြီး ပြောစေကာမူ ထိုစကားနှစ်ခွန်း၏ အနက်သည် တစ်ထပ်တည်းမကျပါ။ ရွှေလျားပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ် သဘောအရ ပထမပြောသော ‘ကျွန်တော့်အိမ်’ က နောက်ပြောသော ‘ကျွန်တော့်အိမ်’ ထက် တစ်စထွန်လောက် ပိုပြီးဟောင်းနေပါပြီ။ ရည်ညွှန်းသော အိမ်ချင်း ထပ်တူမကျသဖြင့် အိမ်၏ အနက်ချင်းလည်း ထပ်တူမကျတော့ပါ။ ဤခြားနားချက်ကို အသေးအဖွဲ့ဟုဆိုလျှင် ဆိုနိုင်ပါ၏။ ခြားနားမှုရှိကြောင်းကိုကား လက်ခံရမည်သာဖြစ်သည်။

(၃)

စကားတစ်လုံးတွင် အနက်တစ်ခုသာရှိသည်ဆိုရာ၌ အနက်ချင်း သိမ်မွေ့စွာ ကွဲပြားမှုမျိုးကအစ သိသာထင်ရှားစွာ ကွဲပြားမှုမျိုးအထိ ရှိတတ်ပါသည်။

“ကျွန်တော် သူ့ကိုသိသည်။ လေယာဉ်ပျံမောင်းနည်းကို သိသည်။ တရားကို သိသည်” ဟူသော စကားသုံးရပ်မှ ‘သိသည်’ ၏ အနက်ချင်းယှဉ်ကြည့်ပါ။ ပထမ ‘သိ’ သည် ‘မှတ်မိခြင်း’ ကို ဆိုလိုကြောင်း၊ ဒုတိယ ‘သိ’ သည် ‘နားလည်ကျွမ်းကျင်ခြင်း’ ကို ဆိုလိုကြောင်း၊ တတိယ ‘သိ’ သည် ‘သဘောပေါက်ခြင်း’ ကို ဆိုလိုကြောင်း တွေ့နိုင်ပါသည်။ သုံးနှုန်းသော စကားအဆက်အစပ်အရ သိမ်မွေ့စွာ အနက်ကွဲပြား သွားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

စကားတစ်လုံးကို အကောင်အထည် ခြပ်ဝတ္ထုအတွက် သုံးရာမှ သဘောချင်းတူသော ခြပ်မဲ့သဘောအတွက်ပါ သုံးခြင်းဖြင့် အနက်များ ပွားသွားပုံမျိုးလည်း ရှိပါသည်။ မြင်သည် (အိမ်ကို မြင်သည်၊ ပြဿနာကို မြင်သည်)။ ကြည်သည် (ရေကြည်သည်၊ စိတ်ကြည်သည်)။ တိမ်သည် (ရေတွင်းတိမ်သည်၊ ဉာဏ်တိမ်သည်)။

ပြုသည် (ပန်းဖြူသည်သဘောပြုသည်) ဟူသော သာဓကအနည်းငယ် မျှဖြင့်ပင် သိသာလောက်ပါသည်။

သဘောချင်းတူညီမှု၊ ဆက်စပ်မှုတို့အရ တင်စားသုံးခြင်းကြောင့်လည်း စကားတစ်လုံးသည် အနက်တစ်ခုမက ပွားသွားနိုင်ပါသည်။ ဆင်ခြေထောက် (ဆင်၏ခြေထောက်၊ ခြေထောက်ကြီးရောဂါ)၊ လိပ် (လိပ်သတ္တဝါ၊ ကိုယ့်ဘက်ကိုယ်ယက်သူ)၊ ခြေဖျားထောက်သည် (ခြေဖျားဖြင့် မတ်တပ်ရပ်သည်၊ စိတ်ကြီးဝင်သည်) စသည့် စကားလုံး များတို့ ကြည့်နိုင်ပါသည်။

ဆန်ကျင်ဘက် သဘောနှစ်ခုကို အပြန်အလှန် ရည်ညွှန်းရာမှ ဆန်ကျင်ဘက် အနက်နှစ်မျိုးကို တစ်ပြိုင်တည်းဆောင်နေသော စကားလုံးမျိုးလည်း ရှိတတ်ပါသည်။ ငှားသည် (ကျွန်တော့်စာအုပ် သူ့ကို ငှားသည်။ သူ့စာအုပ် ကျွန်တော့်ကို ငှားသည်)။ ချေးသည် (ကျွန်တော် သူ့ကို ငွေငါးရာချေးလိုက်သည်။ ကျွန်တော် သူထံမှ ငွေသုံးရာချေးသည်)။ သင်သည် (ကျွန်တော် ဆရာထံမှ အင်္ဂလိပ်စာ သင်သည်။ ဆရာက ကျွန်တော့်ကို အင်္ဂလိပ်စာသင်သည်) ဟူသော စကားမျိုးတို့ ဖြစ်သည်။

နေရာဒေသအလျောက် အသုံးကွဲရာမှ အနက်ကွဲပုံမျိုးလည်း ရှိတတ်ပါသည်။ တစ်ခါတွင် ရန်ကုန်က မိတ်ဆွေတစ်ယောက်က သက္ကလပ် ဦးထုပ်ဝယ်လာပြီး ဆောင်းပြရာ နတ္ထလင်းဘက်က မိတ်ဆွေက “ဒီဦးထုပ် မင်းနဲ့တန်လို့လား၊ မတန်ပါဘူးကွာ” ဟု ပြောသည်။ ရန်ကုန် ကမိတ်ဆွေ က မတူဘူး၊ မတန်ဘူး ပြောရကောင်းလားဟု စိတ်ဆိုးပြီး “မင်းက ဘာ ဖော်ကားတာလဲကွ” ဟု ရန်ထောင်မှ နတ္ထလင်းတမိတ်ဆွေ သဘောပေါက်သွားပြီး “ဒီဦးထုပ် မင်းနဲ့ မတော်ဘူး ကြီးနေတယ်လို့ ပြောတာပါကွ၊ တို့ဆီမှာ မတော်ဘူးကို မတန်ဘူးလို့ သုံးတယ်ကွ” ဟု ရှင်းပြမှ ပြဿနာ ပြေလည်သွားပါ သည်။

စကားတစ်လုံးသည် အနက်ချင်း ဆက်စပ်မှုမရှိသော အနက်များကို ဆောင်နေသည်လည်း ရှိပါသည်။ “သံတူကြောင်းတွဲ” စကားမျိုး ဖြစ်ပါသည်။ ကြင် (ကြင်နာ)၊ ကျင် (နာကျင်)၊ ကြဉ် (ရှောင်ကြဉ်)၊ ကျဉ် (ထုံကျဉ်) တို့ကဲ့သို့ ‘အသံတူ အရေးတွဲ’ စကားမျိုး ပါဝင်သကဲ့သို့ သွား (ပါးစပ်ထဲကသွား၊ လမ်းသွား)၊ ကန် (ရေကန်၊ ကန်ကျောက်) တို့ကဲ့သို့ ‘အသံတူ အရေးတူ’ စကားမျိုးလည်း ပါဝင်ပါ သည်။

စကားတစ်လုံးတွင် အနက်တစ်ခုမကရှိပုံကို သိသာရုံသာဓက ဆောင်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

(၄)

လူမှုကိစ္စတစ်ခု အသစ်ပေါ်တိုင်းသာ သီးခြားစကားတစ်လုံး အသစ်ထွင်ရမည်ဆိုလျှင် လူမှုကိစ္စတွေ သောင်းခြောက်ထောင်မက များပြားလှသော ဤခေတ်တွင် စကားလုံးသစ်များ မှတ်ရသည်နှင့်ပင် ဒုက္ခများဖွယ် ရှိပါသည်။ သို့သော် လူမှုကိစ္စအဟောင်းတစ်ခုအတွက် အသုံးပြုနေသော စကားလုံးဟောင်းကိုပင် သဘောချင်းတူသော သဘောချင်းဆက်စပ်သော လူမှုကိစ္စအသစ်တစ်ခုအတွက်ပါ အသုံးပြုခြင်းဖြင့် ဘာသာစကားတစ်ခုအတွင်းရှိ စကားလုံးများသည် အနက်တစ်ခုမက များလာရသည်။ ကွဲပြားလာရသည်။ စကားတစ်လုံးလျှင် အနက်တစ်ခုမက ဆောင်သောကြောင့် ဆောင်းပါးအစတွင် ဖော်ပြခဲ့ သည့် ပြဿနာမျိုးများလည်း ပေါ်ပေါက်ရခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့သော် ကိစ္စ မရှိပါ။ လူတို့သည် အနက်တစ်မျိုးမက ဆောင်နေသော စကားလုံး များကို သုံးလိုရာအနက်ထင်အောင် နည်းလမ်းများ ရှာကြံလျက် အသုံးပြုနေကြသည်သာ ဖြစ်ပါတော့သည်။

www.burmeseclassic.com

နွားနို့ရောင်နှင့်ဖန်ရောင်

(၁)

အိမ်မှာထွန်းဖို့ လျှပ်စစ်မီးလုံး သွားဝယ်သည် ဆိုပါစို့။

ဟိုဘက်သည်ဘက် ဖောက်ထွင်းပြီး မမြင်ရသော နွားနို့ကဲ့သို့ ပြုပွေးနေသော မီးလုံးမျိုးလည်းရှိသည်။ ထိုမီးလုံးမျိုးကို 'နွားနို့ ရောင် မီးလုံး' ဟူ၍လည်းကောင်း၊ 'မီးလုံးအနောက်' ဟူ၍ လည်းကောင်း ခေါ်တတ်ကြသည်။

ထို့အတူ ဟိုဘက်သည်ဘက် ဖောက်ထွင်းပြီး အထဲက နန်းကြီး ကလေးများကိုပါ အတိုင်းသားမြင်နေရသော မီးလုံးမျိုးလည်း ရှိသည်။ ထိုမီးလုံးမျိုးကိုမူ 'ဖန်ရောင်မီးလုံး' ဟူ၍လည်းကောင်း၊ 'မီးလုံးအကြည်' ဟူ၍လည်းကောင်း ခေါ်တတ်ကြပါသည်။

နွားနို့ရောင်နှင့် ဖန်ရောင်....

အနောက်နှင့်အကြည်....

လျှပ်စစ်မီးလုံး နှစ်မျိုးကွဲသည်နည်းတူ စကားလုံးများတွင် လည်း....

မိလိန္ဒမင်းက မေးလျှောက်သည် "အရှင်ဘုရား၏ အမည်ကား မည်သို့ခေါ်ပါသနည်း"။

ရှင်နာဂသိန်က ဖြေကြားသည်။ “မင်းကြီး၊ ငါ့ကို နာဂသေနဟု သိအပ်၏။ နာဂသေနဟု သိတင်းသုံးဖော်တို့ ခေါ်ကြပါ၏။ စင်စစ် မိဘတို့သည် နာဂသေန၊ သူရသေန၊ ဝိရသေန၊ သီဟသေနဟု အမည်မှည့်ကြခြင်း ဖြစ်၏။ ဝေါဟာရ ပညတ်မှုသာ ဖြစ်၏”

မိလိန္ဒပဉ္စကကျမ်း 'နာမပညတ္တိပဉ္စခန်း' တွင် အမည်နာမ သည် ပညတ်မှုသာဖြစ်၏ဟူသော သဘောကို ဤသို့ရှင်းလင်း တွေ့ရသည်။

အမည်နာမတစ်ခု ပညတ်ခေါ်ဝေါ်လျှင် 'စကားလုံး' ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ရသည်။ မိလိန္ဒမင်းနှင့် အမေးအဖြေပြုသော ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ် ကို 'နာဂသေန'၊ 'သူရသေန'၊ 'ဝိရသေန'၊ 'သီဟသေန' ဟူ၍ စကား လုံးအမျိုးမျိုးဖြင့် ပညတ်ခေါ်ဝေါ်နိုင်သည်နည်းတူ ပညတ်ခံသဘော တစ်ခုကို စကားလုံးအမျိုးမျိုးဖြင့် ပညတ်ခေါ်ဝေါ်နိုင်သည်ချည်း ဖြစ်၏။ အလင်းရောင်ပေးနေသော ကောင်းကင်က နီနီ လုံးလုံးကြီးကို မြန်မာက 'နေ' ဟူသော စကားလုံးဖြင့် ပညတ်ခေါ်ဝေါ်သည်။ အင်္ဂလိပ်က 'ဆန်း' ဟူသော စကားလုံးဖြင့် ပညတ်ခေါ်ဝေါ် သည်။ ပါဠိက 'သုရိယ' ဟူသော စကားလုံးဖြင့် ပညတ်ခေါ်ဝေါ်သည်။ ဤသို့ အမျိုးမျိုးခေါ်ဆိုခြင်းကိုထောက်၍ ပညတ်သည့်စကားလုံးနှင့် ပညတ်ခံသဘောတို့ ကြောင်းကို ဆက်သွယ်နေခြင်းမရှိကြောင်း သိနိုင်သည်ဟု အချို့ပညာရှင်များက မိန့်ဆိုကြသည်။

ဘာသာစကားတစ်ခု အတွင်းတွင် စကားလုံးအများစုသည် ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ပညတ်ခံသဘောများနှင့် ကြောင်းကိုးဆက်သွယ်မှု မရှိဘဲ အများသဘောတူ ခေါ်ဝေါ်ပညတ်သည့် စကားလုံးများဖြစ် သည်ဆိုသောအချက်ကို ယနေ့ ဘာသာဗေဒပညာရှင်များက လက်ခံ ထားကြသည်။

မြန်မာစကားလုံးများ၏ အနက်ကို ဖွင့်ဆိုသော 'ဝေါဟာရဏ္ဍ ပကာသနီကုမ်း' ကို ပြုစုသူ ကျော်အောင်စံထား ဆရာတော်က အဆို ပါ စကားလုံးမျိုးကို . . . .

မြောက် စာအုပ်တိုက်

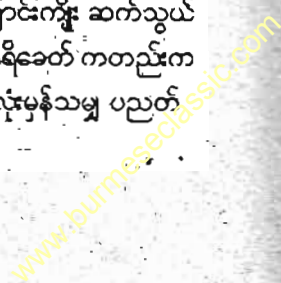
“တစ်စုံတစ်ခုသော ပညတ်၏တည်ရာ ဝတ္ထုခြင် ကို အကြောင်းမဲ့ပဲ ခေါ်ဝေါ်ရုံမျှ ပညတ်သော ဝေါဟာရ” ဟူ၍ဖော်ညွှန်းထားသည်။ သာဓကအဖြစ် 'ကွမ်း' ဟူသော စကားလုံး ကို ပြသည်။ ကွမ်းဟူသော နွယ်ပင်ကို ကွမ်းဟုခေါ်ခြင်းမှာ 'ထိုနွယ် ဝတ္ထုခြင်ကို ခေါ်ဝေါ်လွယ်ရုံမျှ ပညတ်သည်သာ ဖြစ်၏' ဟု မိန့်ဆို သည်။ 'ကွမ်း' ဟူသော စကားလုံးသည် ကွမ်းပင်နှင့် ဘာမှကြောင်း ကိန်း ဆက်စပ်မှုမရှိ။ ဤအပင်ကို ဤသို့အမည်ပေးမည်ဟူ၍ အများ သဘောတူ ပညတ်ခေါ်ဝေါ်ခြင်းသာ ဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။

သို့သော် စကားလုံးမှန်သမျှသည် ပညတ်ခံသဘောနှင့် ကြောင်းကိုးဆက်သွယ်မှု ရှိသည်ချည်း ဖြစ်သည်ဟူသော အယူအဆ မျိုးကို ကိုင်စွဲသည့် ပညာရှင်များလည်း ရှိသေးသည်။ ဒုတိယကျော် အောင်စံထား ဆရာတော်က ကွမ်းကို အကြောင်းမဲ့ပဲ ခေါ်ဝေါ်ရုံမျှ ပညတ်သော ဝေါဟာရဟု ဆိုသည်ကို မြန်မာပညာရှိ ဝဇီရဗုဒ္ဓိဦးဖိုးစိန် က 'အကြောင်းမဲ့ အစွဲမဲ့ ခေါ်ဝေါ်သော ဝေါဟာရ မရှိကောင်း ဟု ကျွန်ုပ်ထင်ပေသည်' ဟူ၍ သူ့အယူအဆကို ဖော်ပြပြီး ကွမ်းဆိုသည် မှာ ကောင်းစွာကမ်းဆက်အပ်သော အရာဖြစ်၍ 'ကမ်း' ဟု ခေါ်ဝေါ် သင့်သည်ကို ဝဆွဲတိုးပြီး ကွမ်းဟုခေါ်ခြင်းဖြစ်ကြောင်း ကြောင်းကိုး ဆက်စပ်ပြခဲ့ဖူးသည်။ ထို့အတူ ပါးပါးလျားလျား (ယားယား) ရိ၍ (ပါး+ယား) ပျားဟုခေါ်သည်။ မိုးမိုးရိ၍ (မိုး+ရိ) မြို့ဟုခေါ်သည် စသည်ဖြင့် ကြောင်းကိုးဆက်စပ်ပြသည့် အခြားပညာရှင်များ၏ အဆိုအမိန့်များလည်း ရှိသေးသည်။

(၃)

စကားလုံးနှင့် ပညတ်ခံသဘောတို့ ကြောင်းကိုး ဆက်သွယ် မှု ရှိမရှိဟူသော ပြဿနာသည် စင်စစ်အားဖြင့် ဂရိခေတ် ကတည်းက အငြင်းပွားခဲ့ကြသော ပြဿနာဖြစ်သည်။ စကားလုံးမှန်သမျှ ပညတ်

မြောက် စာအုပ်တိုက်

သဘောနှင့် ကြောင်းကျိုးဆက်သွယ်မှု ရှိသည်ချည်း ဖြစ်သည် ဟူသော အယူအဆကို ကိုင်စွဲသူများက တစ်ဖက်၊ စကားလုံး ဟူသည် စိတ်အလို အတိုင်း အတ္တနောမတိ ပညတ်ချက်သာဖြစ်၍ ပညတ်ခံသဘောနှင့် ကြောင်းကျိုးဆက်သွယ်မှု မရှိဟူသော အယူအဆ ကို ကိုင်စွဲသူများက တစ်ဖက် အပြန်အလှန် ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။

ဂရိခေတ်မှ ယနေ့ ၂၀ ရာစုအထိ အစဉ်အဆက် ဆွေးနွေး ခဲ့ကြပြီးနောက် ယခုအခါ 'ဘာသာစကားတိုင်းတွင် စကားလုံးနှစ်မျိုး နှစ်စားရှိသည်' ဟူသော အယူအဆကို လက်ခံသည့်အဆင့်သို့ ရောက် နေပါပြီ။ ထိုစကားလုံးနှစ်မျိုးမှာ ပညတ်ခံသဘောနှင့် ကြောင်းကျိုး ဆက်သွယ်မှုမရှိသော စကားလုံးနှင့် ကြောင်းကျိုးဆက်သွယ်မှုရှိသော စကားလုံးတို့ပင် ဖြစ်သည်။

အတ္တဗေဒပညာရှင် ပါမောက္ခ စတီဖင်အူလ်မန်း (Stephen Ullmann) က ထိုစကားနှစ်မျိုးကို (၁) ထွင်းဖောက်မမြင်ရသော စကားလုံးအနောက် (opaque word) နှင့် (၂) ထွင်းဖောက်မြင်နိုင် သော စကားလုံးအကြည် (transparent word) ဟု ခေါ်ဝေါ်ထား သည်ကို တွေ့ရသည်။

ပညတ်ခံသဘောနှင့် ကြောင်းကျိုးဆက်သွယ်မှုမရှိသော စကား လုံးများတွင် စကားလုံးနှင့် ပညတ်ခံသဘောတို့ ဆက်သွယ်ပုံ ကို ဖောက် ထွင်းမမြင်ရ။ ဆောင်းပါးအစတွင် ဥပမာဆောင်ခဲ့သည့် 'နွားနို့ရောင် မီးလုံး' ကဲ့သို့သော စကားလုံးမျိုး ဖြစ်သည်။ ထိုစကားလုံး မျိုးကို စကားလုံး 'အနောက်' ဟု ခေါ်ခြင်းဖြစ်သည်။ လူ၊ အိမ်၊ နေ၊ လ၊ မြေ၊ ရေ စသည့် စကားလုံးများသည် ထိုသို့သော စကားလုံးမျိုး ဖြစ်သည်။

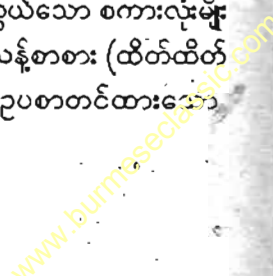
ပညတ်ခံသဘောနှင့် ကြောင်းကျိုးဆက်သွယ်မှုရှိသော စကားလုံးများတွင်မူ စကားလုံးနှင့် ပညတ်ခံသဘောတို့ ဆက်သွယ်ပုံ

ကို ဖောက်ထွင်းမြင်ရသည်။ ဆောင်းပါးအစတွင် ဥပမာဆောင်ခဲ့ သည့် 'ပန်ရောင် မီးလုံး' ကဲ့သို့သော စကားလုံးမျိုးဖြစ်သည်။ ထို စကားလုံးမျိုးကို စကားလုံး 'အကြည်' ဟု ခေါ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ပါမောက္ခ အူလ်မန်းက ထိုစကားလုံးမျိုးကို သုံးမျိုးခွဲပြသည်။

ပထမအမျိုးအစားမှာ စကားသံသဘောအရ စကားလုံးနှင့် ပညတ်ခံသဘောတို့ ကြောင်းကျိုးဆက်သွယ်နေသော စကားလုံး မျိုးဖြစ်သည်။ 'တောက်တဲ့ ဥဩ၊ တောက်အီးအီးတွတ်၊ မြန်းမြန်းခိုင်း ခိုင်း' စသော မြည်သံစွဲ စကားလုံးများသည် ထိုစကားလုံးမျိုးဖြစ်သည်။ စကားလုံးနှင့်သက်ဆိုင်ရာ မြည်သံတို့ ကြောင်းကျိုးဆက်သွယ်မှု ရှိသည်။ မြည်သံအတိုင်း စကားလုံးခေါ်ဝေါ်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။

ဒုတိယအမျိုးအစားမှာ စကားလုံးဖွဲ့စည်းပုံအရ စကားလုံး နှင့် ပညတ်ခံသဘောတို့ ကြောင်းကျိုးဆက်သွယ်နေသော စကားလုံး မျိုး ဖြစ်သည်။ 'ရေအိုး၊ ဝင်ငွေ၊ မြို့ပတ်လမ်း၊ စာကြည့်ခန်း' စသော စကားပေါင်းများ၊ 'အလုပ်၊ အိပ်ခြင်း၊ စားစရာ' စသော စကားရော များသည် ထိုစကားလုံးမျိုးဖြစ်သည်။ 'ရေအိုး' ဟူသော စကားပေါင်း သည် အစိတ်အပိုင်းများဖြစ်သော 'ရေ'၊ 'အိုး' တို့နှင့် စကားလုံးဖွဲ့ပုံ အရ ကြောင်းကျိုးဆက်သွယ်နေသည်။ 'ရေ' နှင့် 'အိုး' ကို သိလျှင် 'ရေအိုး' ကိုလည်း ကြောင်းကျိုးဆက်သွယ် သိနိုင်သည်။ ထို့အတူ 'စားစရာ' ဟူသော စကားရောသည်လည်း 'စား' ကြိယာ၊ 'စရာ' ဟု သော နောက်ဆက်ပစ္စည်းတို့နှင့် စကားလုံးဖွဲ့ပုံအရ ကြောင်းကျိုး ဆက်သွယ်နေသည်။ စကားလုံးနှင့် အစိတ်အပိုင်းတို့၏ ကြောင်းကျိုး ဆက်သွယ်မှုကို ထွင်းဖောက်မြင်ရသည်။

တတိယအမျိုးအစားမှာ အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ စကားလုံး နှင့် ပညတ်ခံသဘောတို့ ကြောင်းကျိုးဆက်သွယ်သော စကားလုံးမျိုး ဖြစ်သည်။ မေးငေါသည် (ကဲ့ရဲ့သည်)၊ ကျီးလန်စာစား (ထိတ်ထိတ် လန်လန်)၊ ခုတုံး (အသုံးချခံရသူ) စသည့် ဥပမာတင်ထားသော

စကားလုံးများသည် ထိုစကားလုံးမျိုး ဖြစ်သည်။ တူညီမှု၊ ဆက်စပ်မှုရှိ၍ တင်စားခြင်း ဖြစ်သည့်အလျောက် တင်စားသော ထိုစကားလုံးများသည် အတင်စားခံ သဘောနှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ ကြောင်းကိုး ဆက်သွယ်မှု ရှိသည်သာ ဖြစ်သည်။ ကဲ့ရဲ့သည်ကို အဘယ်ကြောင့် 'မေးငေါသည်' ဟု ခေါ်ရသနည်းဟု မေးလျှင် ကဲ့ရဲ့သည်အခါ မေးငေါ၍ပြတတ်ခြင်း ဖြစ်သည့်အတွက် ကဲ့ရဲ့သည်ကို မေးငေါသည် ဟု ခေါ်ရခြင်း ဖြစ်သည်ဟူ၍ ကြောင်းကိုးဆက်သွယ်ပြနိုင်သည်။

(၄)

နွားနို့ရောင် ဖန်ရောင်.....

အနောက်နှင့် အကြည် .....

လျှပ်စစ်မီးလုံးတွင် ထွင်းဖောက်မမြင်နိုင်သော နွားနို့ရောင် မီးလုံးအနောက်နှင့် ထွင်းဖောက်မြင်နိုင်သော ဖန်ရောင်မီးလုံးအကြည် ဟူ၍ နှစ်မျိုးကွဲသကဲ့သို့ .....

စကားလုံးတွင်လည်း စကားလုံးနှင့် ပညတ်ခံသဘောတို့၏ ဆက်သွယ်မှုကို ထွင်းဖောက်မမြင်သော 'နွားနို့ရောင်' စကားလုံး အနောက်နှင့် ထွင်းဖောက်မြင်ရသော 'ဖန်ရောင်' စကားလုံးအကြည် ဟူ၍ သူကဏ္ဍနှင့်သူ ကွဲကွဲပြားပြားရှိနေမည်ပင် ဖြစ်သည်။

* * * * *

ဖြောက် စာအုပ်တိုက်

ဝေဿန္တရာ

နှင့်

မှသည် -

(၁)

အရင့်အမာ ဘုရားအလောင်း အမည်ချင်း အတူတူဖြစ်ပါ လျက် အဘိဓာန်ထဲမှာ 'ဝေဿန္တရာ' ကျတော့ပါပြီး 'နေမိ' ကျတော့ အဘယ်ကြောင့် မပါရပါသနည်း။

မျက်နှာနှင့်ဆိုင်သော စကားချင်းအတူတူဖြစ်ပါလျက် အဘိဓာန် ထဲမှာ 'မျက်နှာကြီး' ကျတော့ပါပြီး 'မျက်နှာဝိုင်း' ကျတော့ အဘယ် ကြောင့် မပါရပါသနည်း။

တိရစ္ဆာန်ချိုချင်း အတူတူဖြစ်ပါလျက် 'ဆိတ်ချို' ကျတော့ ပါပြီး 'နွားချို' ကျတော့ အဘယ်ကြောင့် မပါရပါသနည်း။

ဤမေးခွန်းများကို ဖြေရမည်ဆိုပါက 'ဥပစာတင်စားမှုသဘော' နှင့် ဆက်စပ်ဖြေရပါလိမ့်မည်။ အကြောင်းမူ ထိုစကားလုံးများ အဘိဓာန်ထဲမှာ ပါခြင်း မပါခြင်းသည် ဥပစာတင်စားထားသော စကားလုံး များ ဟုတ်ခြင်း မဟုတ်ခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

ဖြောက် စာအုပ်တိုက်

(၂)

ဥပစာတင်စားသော စကားလုံးများသည် အနက်အဓိပ္ပာယ် အရ စကားလုံးနှင့် ပညတ်ခံသဘောတို့ ကြောင်းကို ဆက်သွယ် နေသော စကားလုံးများ ဖြစ်သည်။ ကြောင်းကို ဆက်သွယ်ပုံကို ဖောက်ထွင်းမြင်နိုင်သော 'ဖန်ရောင်မီးလုံး' ကဲ့သို့ စကားလုံးများ ဖြစ်သည်။ ထိုစကားလုံးများ၏ သဘောကို 'နွားနို့ရောင်နှင့်ဖန်ရောင်' ဆောင်းပါးတွင် ခြုံ၍ ဆွေးနွေးခဲ့ပြီးပါပြီ။ ယခု ဖန်ရောင်စကားလုံး တစ်မျိုးဖြစ်သော ဥပစာ တင်စားထားသော စကားလုံးများ၏ သဘောကို ပိုင်းကန်၍ ဆွေးနွေးလိုပါသေးသည်။

“ဥပစာတင်စားမှုမရှိဘဲ လူ၏ အသိဉာဏ်ပိုင်း ဘဝသည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု မရှိနိုင်” ဟူ၍ ပါမောက္ခမက်ကစ်မူလာက မိန့်ဆိုဖူးသည်။ ဤအဆိုအမိန့်က ဥပစာတင်စားမှု၏ အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍကို ဖော်ညွှန်းလျက် ရှိပါသည်။

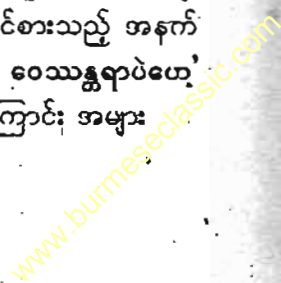
ဥပစာတင်စားမှုဟူသည် အဘယ်နည်း။ တစ်စုံတစ်ခုအား ရည်ညွှန်းခေါ်ဝေါ်သည့် စကားလုံးကို ထိုတစ်စုံတစ်ခုနှင့် သဘောတစ်ရပ်ရပ်တွင် တူညီသည် ဆက်စပ်သည်ဟု မှတ်ယူရသော အခြားတစ်စုံတစ်ခုအတွက် ရွှေ့ပြောင်းသုံးနှုန်းခြင်းပင် မဟုတ်ပါလော။ လူသည် နေ့စဉ်နှင့်အမျှ ထိုဥပစာတင်စားမှုသဘောဖြင့် ပြုမူနေသည်။ ပြောဆိုနေသည်။ တွေးကြံနေသည်။ ဆိုပါစို့။ လူသည် ခွေးတစ်ကောင်ကို မြင်လိုက်သည်နှင့် 'ခွေး' ဟု ချက်ချင်းသိလိုက်သည်မှာ ယခင်က ခွေးပေါင်း များစွာကို မြင်ဖူး၊ တွေ့ဖူးထားသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ အတိတ်အတွေ့အကြုံမှ ခွေးဟူသော ထိုစကားလုံးကို မျက်မှောက်အတွေ့အကြုံအတွက် ယူငင်သုံးစွဲလိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ယခုတွေ့ရသောခွေးကို ခွေးဟု ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲရာ၌ ယခင်က တွေ့ခဲ့ဖူးသော အခြားခွေးများနှင့် လုံးဝခြားနားသည့် လက္ခဏာများကို မေ့ထားကာ ခွေးဟု ခေါ်ရလောက်အောင် အခြားခွေးများနှင့် ယေဘုယျတူညီသော လက္ခဏာများကိုသာ သတိမူပြီး ခွေးဟုခေါ်ဝေါ်

သုံးစွဲလိုက်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ဤသဘော သည် အခြေခံအားဖြင့် ဥပစာတင်စား မှုသဘောပင် မဟုတ်ပါလော။

ဤသဘောအရ ဥပစာတင်စားခြင်းကြောင့်ပင် အာသာစကား သည် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာရသည်။ စကားလုံးများတွင် အနက်အဓိပ္ပာယ်သစ်များ ကြွယ်ဝလာရသည်။ အသုံးကျယ်ပြန့်လာရသည်။ စကားလုံး သစ်များ ပေါ်ပေါက်လာရသည်။ ဆိုပါစို့။ မြန်မာတို့က 'နွား' ကို အသောနုသောသတ္တဝါဟု မှတ်ယူကြသည်။ ထိုသဘောအရ နွားဟူသော စကားလုံးကို နွားသတ္တဝါအတွက်သုံးနေရာမှ 'လူနုလူအ' အတွက်ပါ ပြောင်းရွှေ့ပြီး တင်စားသုံးသောအခါ 'နွား' ဟုဆိုလျှင် 'လူနုလူအ' ဟူသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ပါ ဆောင်လေတော့သည်။ "ဒီကောင် တော်တော်နွားကျတဲ့ကောင်" စသည်ဖြင့် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အသုံးတွင်လာတော့သည်။ ဤသို့ဖြင့် ဥပစာ တင်စားမှုကြောင့် 'နွား' ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်အသစ် တိုးလာရပုံ၊ စကားလုံးသစ် ပေါ်ပေါက်လာရပုံတို့ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။ ဤသဘော များသည် ဆောင်းပါးအစက ဖော်ပြခဲ့သော မေးခွန်းများနှင့်လည်း ဆိုင်ပါသည်။

(၃)

သာမန်အားဖြင့် စကားလုံးတစ်လုံးအဖြစ် အဘိဓာန်ထဲမှာ ပါစရာမရှိသော စကားလုံးမျိုးသည် ဥပစာတင်စားမှုကြောင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်အသစ် ထင်လာသောအခါ အဘိဓာန်ထဲမှာ စာရင်းဝင်လာရပြန်သည်။ 'ဝေဿန္တရာ' နှင့် 'နေမိ' ဆိုပါစို့။ ဝေဿန္တရာသည် ဘုရားလောင်းအမည်မျှသာ ဖြစ်သည်ဆိုလျှင် ကိုယ်ပိုင်အမည် ကို ထည့်သွင်းဖွင့်ဆိုခြင်း မပြုသော အဘိဓာန်ထဲ၌ ဝေဿန္တရာ ဟူသော စကားလုံး ပါလာစရာမရှိပါ။ သို့သော် ဝေဿန္တရာဟူသော စကားလုံးသည် 'အလျှရက်ရောသူ' ဟူသော ဥပစာတင်စားသည့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုပါ ဆောင်နေပါပြီ။ 'ဒီလူတော့ ဝေဿန္တရာပဲဟေ့' ဟု ဆိုလိုက်လျှင် အလျှရက်ရောသူဟု ဆိုလိုကြောင်း အများ

နားလည်နေပါပြီ။ ဤသို့ဖြင့် ဥပစာတင်စားသော အနက်အဓိပ္ပာယ် သစ် ထင်နေပြီဖြစ်သည့်အတွက် အဘိဓာန်ထဲမှာ ဝေဿန္တရာကို ထည့်သွင်းဖွင့်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ 'နေမိ' မှာမူ ဥပစာ တင်စားသည့် အနက် အဓိပ္ပာယ်မထင်သေးသော ကိုယ်ပိုင်အမည် မျှသာ ဖြစ်သည့်အတွက် အဘိဓာန်ထဲမှာ ထည့်ရန်မလိုသဖြင့် မပါ ခြင်းဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူနိုင် ပါသည်။ (တစ်ချိန်ချိန်တွင် 'နေမိ' ဟူသော စကားလုံးကို 'ဆပင်ဖြူ ရဲ့နှင့် တောထွက်သူ' ဟူသော အနက် အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် တင်စားသုံးလာကြမည် ဆိုပါစို့။ ထိုသို့ အသုံးတွင်လာလျှင်မူ 'နေမိ' သည်လည်း အဘိဓာန်ထဲ တွင် ပါလာပါလိမ့်မည်။)

'မျက်နှာကြီး' နှင့် 'မျက်နှာဝိုင်း' ကိုလည်း ကြည့်ပါ။ 'မျက် နှာကြီး' သည် 'မျက်နှာအရွယ်အစား ကြီးမားသည်' ဟူသော အနက်အဓိပ္ပာယ်သာ ရှိမည်ဆိုလျှင် အဘိဓာန်ထဲမှာ ပါစရာမရှိပါ။ အဘိဓာန်ကြည့်သူက 'မျက်နှာ' အဓိပ္ပာယ်နှင့် 'ကြီး' အဓိပ္ပာယ်ကို သိရုံနှင့် 'မျက်နှာကြီး' ကို သူ့ဘာသာသူ ဆက်စပ်ပြီး အဓိပ္ပာယ် ကောက်နိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ သို့သော် 'မျက်နှာကြီး' သည် ထိုမျှသာမကတော့ဘဲ မျက်နှာ၏ တင့်တယ်မှုသဘောကိုစွဲ၍ 'ဂုဏ် သိန်တင့်တယ်ထည်ဝါသော' ဟူသည့် ဥပစာတင်စားသော အနက် အဓိပ္ပာယ်မျိုး ထင်နေပါပြီ။ ထို့ကြောင့် အဘိဓာန်ထဲမှာ ထည့်သွင်းဖွင့် ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ 'မျက်နှာဝိုင်း' မှာမူ ထိုသို့ ဥပစာတင်စားသည့် အနက်အဓိပ္ပာယ်မျိုး မထင်ဘဲ 'မျက်နှာ ပုံသဏ္ဍာန် ဝိုင်းသည်' ဟူသော ရိုးရိုးအနက်အဓိပ္ပာယ်သာ ထင်သည့်အတွက် အဘိဓာန်ထဲမှာ ထည့်ပြန်မလိုသဖြင့် မပါခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါ သည်။

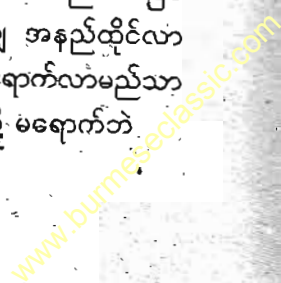
'ဆိတ်ချို' နှင့် 'နွားချို' ကိုလည်း ကြည့်ပါ။ 'ဆိတ်ချို' သည် ဆိတ်သတ္တဝါ၏ ချိုဟူသော အနက်အဓိပ္ပာယ်သာ ရမည်ဆိုလျှင်

အဘိဓာန်ထဲမှာ ပါစရာမရှိပါ။ အဘိဓာန်ကြည့်သူက 'ဆိတ်' အဓိပ္ပာယ်နှင့် 'ချို' အဓိပ္ပာယ်ကို သိရုံနှင့် 'ဆိတ်ချို' ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို သူ့ဘာသာသူ ဆက်စပ် သိသွားပါလိမ့်မည်။ သို့သော် 'ဆိတ်ချို' သည် 'အစွန်းအကောက် နှစ်ခုပါသော သံတူ' ဟူသော ဥပစာတင်စားသည့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ပါ ထင်နေပါပြီ။ ဆိတ်ချိုကဲ့သို့ အကောက်နှစ်ခု ပါသည်ကို အစွဲပြုတင်စားရာမှ ထိုအနက်အဓိပ္ပာယ်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထိုအနက်ကို အဘိဓာန်ထဲမှာ ထည့်သွင်းဖွင့်ဆိုမှသာ သိနိုင်မည် ဖြစ် သည့်အတွက် ဆိတ်ချိုကို အဘိဓာန်ထဲမှာ ထည့်သွင်းခြင်း ဖြစ်သည် ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ 'နွားချို' မှာမူ ဆိတ်ချိုကဲ့သို့ ဥပစာတင်စားသည့် အနက်အဓိပ္ပာယ်မျိုး မထင်ပါ။ 'နွားသတ္တဝါ၏ချို' ဟူသော ရိုးရိုး အနက်အဓိပ္ပာယ်သာ ထင်သည့်အတွက် အဘိဓာန်ထဲမှာ ထည့်ပြန် မလိုသဖြင့် မပါခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

'ဝေဿန္တရာ'၊ 'မျက်နှာကြီး'၊ 'ဆိတ်ချို' တို့သည် ဥပစာ တင်စားမှုကြောင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်သစ်များ တိုးပွားလာရသည် မဟုတ်ပါလော။ ထို့ကြောင့်လည်း ဘာသာစကားတစ်ခု၏ ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှု ဖြစ်စဉ်တွင် ဥပစာတင်စားမှုသည် အရေးပါသော အခန်း ကဏ္ဍက ပါဝင်လျက်ရှိကြောင်း ပညာရှင်တို့ မိန့်ဆိုကြခြင်း ဖြစ်သည်။

(၄)

လူတို့သည် အသစ်အသစ်သော စိတ်ကူးဉာဏ်များဖြင့် အသစ် အသစ်သော ဥပစာတင်စားမှုများကို အစဉ်အဆက် ပြုလုပ် နေဦးမည်သာ ဖြစ်သည်။ ထိုအခါ စကားလုံးများသည် ဥပစာတင်စား သော အနက်အဓိပ္ပာယ်များ တိုး၍ တိုး၍ ကြွယ်ဝလာမည်သာ ဖြစ် သည်။ ထိုအနက်အဓိပ္ပာယ်သစ်များ အသားကျ အနည်ထိုင်လာ သောအခါ အဘိဓာန်ထဲသို့ တည်တည်တံ့တံ့ ဝင်ရောက်လာမည်သာ ဖြစ်သည်။ အသားကျအနည်ထိုင်သည့်အဆင့်သို့ မရောက်ဘဲ

ပျောက်ကွယ်သွားသည် စကားလုံးများလည်း ရှိမည်သာဖြစ်သည်။
 'ဘော်လီဘောပုတ် သည်' ဟူသော စကားလုံးကို ကြည့်ပါ။ မိမိထံမှ
 ဘော်လီဘောကို သူတစ်ပါးဘက်သို့ရောက်အောင် ပုတ်ထုတ်သည့်
 သဘောကို အခွဲပြု၍ ထိုစကားကို 'မိမိအပေါ်သို့ တာဝန်မကျအောင်
 သူတစ်ပါးထံ တာဝန်လွှဲပြောင်းပို့သည်' ဟူသော အနက်အဓိပ္ပာယ်
 ဖြင့် တင်စားသုံးနေပါပြီ။ အတော်ပင် အသားကျသော အဆင့်သို့
 ရောက်နေပါပြီ။ ထို့အတူ 'မကြည်ဘူး' (မလိုလား)၊ 'ခေါက်ဆွဲစား
 သည်' (လာဘ်စားသည်) စသော စကားများသည်လည်း ဥပစာ
 တင်စားသော အနက်အဓိပ္ပာယ်များဖြင့် အသုံးတွင်ကျယ်စပြုနေ
 သော စကားများဖြစ်သည်။ အများ လက်ခံသုံးစွဲ၍ အသားကျသည့်
 အဆင့်သို့ရောက်လျှင် ဘာသာစကားထဲတွင် တည်တည်တံ့တံ့
 စာရင်းဝင်လာပါလိမ့်မည်။ အများက လက်ခံမသုံးစွဲလျှင်လည်း
 အသားမကျမီ ကွယ်ပျောက်သွားပါလိမ့်မည်။ ဤနည်းအားဖြင့်
 ဥပစာတင်စားမှုဖြစ်စဉ်အရ ဘာသာစကားတစ်ခုသည် ဖွံ့ဖြိုး
 တိုးတက် သော သဘောကို တစ်စထက်တစ်စ ဆောင်နေမည်သာ
 ဖြစ်ပါတော့သည်။

ကောင်းကင်သင်ပုန်း ကြယ်ဝလုံး

(၁)

“ကောင်းကင်ကြီးဟာ ကျောက်သင်ပုန်းပေါ့ ကြယ်ဝလုံးတွေ
 ရေးရမယ်”

ကဗျာဆရာတင်မိုးက အမေ့ကျောင်းကဗျာတွင် ဤသို့ ရေး
 ဖွဲ့တင်စားဖူးသည်။ ကောင်းကင်ပြင်ကြီးပေါ်မှာ ကြယ်ပွင့်ကလေးတွေ
 ဟိုတစ်လုံး သည်တစ်လုံး ရှိနေပုံကို ကလေးငယ်၏ ကျောက်သင်ပုန်း
 ပေါ်မှာ ဝ,လုံးကလေးတွေ ဟိုတစ်လုံး သည်တစ်လုံး ရှိနေပုံအဖြစ်
 တင်စားလိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ကဗျာဆရာက ထက်မြတ်သောခံစားမှု၊
 ဆန်းသစ်သောစိတ်ကူးဖြင့် ဤသို့ဤပုံ တင်စားလိုက်သောအခါ
 စာဖတ်သူကလည်း တွေ့ရိုးတွေ့စဉ် ဆက်သွယ်မှုမျိုးနှင့်မတူဘဲ
 ထူးခြားဆန်းသစ်နေသော ကောင်းကင်နှင့် ကျောက်သင်ပုန်း၊ ကြယ်
 နှင့် ဝ,လုံးတို့၏ ဆက်သွယ်မှုကို ဘွားခနဲ တွေ့မိလိုက်ရပြီး နှစ်သက်
 ကြည်နူးခြင်း ဖြစ်လိုက်မည်မလွဲဟု ထင်မိပါသည်။ ဤသို့ နှစ်သက်
 ကြည်နူးမှု ဖြစ်ရခြင်းမှာ 'ကောင်းကင်သင်ပုန်း ကြယ်ဝလုံး' ဟူသော
 ဥပစာတင်စားပုံ သစ်လွင်လတ်ဆတ်မှုကြောင့် ဖြစ်ပေလိမ့်မည် ဟုလည်း
 ထင်မိပါသည်။

စာဖွဲ့သူ၏ စိတ်ကူးထဲတွင် အသစ်အသစ်သော ဆက်သွယ်
 မှုများ ဝင်းခနဲ လက်ခနဲ ပေါ်ပေါက်လာသည်နှင့် ဥပစာတင်စားပုံ
 အသစ်များလည်း သူ့စာထဲတွင် ပြီးခနဲ ပြတ်ခနဲ ပေါ်ပေါက်လာတတ်
 မြဲပင်။

www.burmeseclassic.com

(၂)

အဘယ်ကြောင့် တင်စားသနည်း။

တူညီမှုကြောင့်လည်း တင်စားသည်။ ဆက်စပ်မှုကြောင့်လည်း တင်စားသည်။ ဥပစာတင်စားမှုတွင် ဤအခြေခံနှစ်မျိုးသာ ရှိသည်။ ပါဠိစာပေ၊ မြန်မာစာပေတို့တွင် ယေဘုယျအားဖြင့် ဥပစာဆယ်ပါးဟု ပြလေ့ရှိသည်။ စိန္တကျော်သူဦးဩက ကဝိလက္ခဏာသတ်ပုံတွင် 'ဆန်းဆန်းကြယ်ကြယ် ပညာကျယ် တစ်ဆယ် ဥပစာ' ဟု ဖွဲ့ဖူးသည်။ ထိုဥပစာဆယ်ပါးကို ချုပ်ကြည့်လျှင် အထက်က ပြခဲ့သော အခြေခံနှစ်မျိုးသာ တွေ့ရပါလိမ့်မည်။

အနောက်တိုင်းစာပေတွင်မူ တူညီမှုအခြေခံသဘော ဥပစာကို (metaphor) ဟုခေါ်၍ ဆက်စပ်မှု အခြေခံသဘော ဥပစာကို (metonymy) ဟု ခေါ်ကြောင်း တွေ့ရသည်။

တူညီမှုအခြေခံသဘော ဥပစာသည် မတူသောအရာများ၏ တူညီမှုကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်သော ဥပစာမျိုးဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ ကြယ်နှင့်ဝလုံး ဆိုပါစို့။ ကြယ်သည် ဝလုံးမဟုတ်၊ ဝလုံးသည် ကြယ်မဟုတ်။ ကြယ်နှင့်ဝလုံးသည် မတူသောအရာများ ဖြစ်သည်။ သို့သော် မတူသောအရာနှစ်ခု ဟိုတစ်လုံးသည်တစ်လုံး ပြန်ကြပြီအပြည့်ရှိပုံချင်း တူသည်ဟူ၍ ကဗျာဆရာစိတ်ထဲမှာ ခံစားမိလိုက်သည်။ ထို့ကြောင့် 'ကြယ်ဝလုံး' ဟူ၍ တင်စားလိုက်သည်။ ကဗျာဆရာက ဤသို့ ဖော်ထုတ်ပြလိုက်သည့်အတွက် စာဖတ်သူကလည်း မတူသောအရာနှစ်ခု၏ တူညီမှုကို ထင်းခနဲ တွေ့မြင်သွားရသည်။

'ကြယ်ဝလုံးတွေ ရောရမယ်' ဆိုသကဲ့သို့ ကြယ်ရော ဝလုံးပါ နှစ်ခုစလုံး ထည့်ဖွဲ့သော ဥပစာမျိုးလည်း ရှိသည်။ 'ကောင်းကင်မှာ ဝလုံးကလေးတွေ ဟိုတစ်လုံး သည်တစ်လုံး ပြန်ကြနေလိုက်တာ' ဟူသကဲ့သို့ ကြယ်ကိုမြှုပ်ထားပြီး ဝလုံးကို သာ ဖော်၍ဖွဲ့သော ဥပစာမျိုးလည်း ရှိသည်။ ကြယ်ကိုဖော်၍ ဖွဲ့သည်ဖြစ်စေ၊ မြှုပ်၍ဖွဲ့သည်

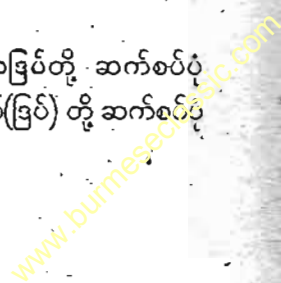
ဖြစ်စေ ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပာယ်မှာ ကြယ် ကိုပင်ဆိုလိုကြောင်း နားလည်နိုင်ပါသည်။ နှစ်ခုလုံးထည့်ဖွဲ့သော ဥပစာမျိုးကို 'ဥပမေယူပစာ' ဟု ခေါ်ပါသည်။ တင်စားသော အရာ တစ်ခုတည်းသာ ဖော်၍ဖွဲ့သော ဥပစာမျိုးကိုမူ 'သဒိသုပစာ' ဟု ခေါ်ပါသည်။ အခြေခံအားဖြင့်မူ တူညီမှုကို အခြေခံသော ဥပစာချည်း ဖြစ်ပါသည်။

(၃)

ဆက်စပ်မှုအခြေခံသော ဥပစာများတွင် ဆက်စပ်ပုံအမျိုးမျိုး ရှိသည်။ တစ်မျိုးမှာ 'အကြောင်းနှင့်အကျိုး' ဆက်စပ်ပုံ ဖြစ်သည်။ နှုတ် (အကြောင်း) နှင့် စကား (အကျိုး) တို့ ဆက်စပ်ပုံကို အခြေခံ၍ 'စကားကြမ်းသည်' ကို 'နှုတ်ကြမ်းသည်' ဟု တင်စားတတ်ကြသည်။ ဤဥပစာများကို 'ကာရကူပစာ' ဟု ခေါ်သည်။ ထိုအတူ ကွမ်းတောင်ကိုင်ခြင်း (အကျိုး) နှင့် ချောမောလှပခြင်း (အကြောင်း) တို့ ဆက်စပ်မှုကို အခြေခံ၍ လှပသောမိန်းမပျိုကို ကွမ်းတောင်ကိုင်ဟု တင်စားတတ်ကြသည်။ ဤဥပစာမျိုးကို 'ဖလုပစာ' ဟု ခေါ်သည်။ အကြောင်းနှင့်အကျိုး ဆက်စပ်ပုံကို ဤဥပစာများက ဖော်ပြလျက်ရှိသည်။

နောက်ဆက်စပ်ပုံတစ်မျိုးမှာ 'တည်ရာ' နှင့် 'တည်သူ' ဆက်စပ်ပုံ ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံ (တည်ရာ) နှင့် နိုင်ငံသား (တည်သူ) တို့ ဆက်စပ်ပုံကို အခြေခံ၍ နိုင်ငံသား ကျွန်ုပ်တို့ဖြစ်ခဲ့ရသည်ကို 'ထိုနိုင်ငံကျွန်ုပ်တို့ဖြစ်ရသည်' ဟု တင်စားသော ဥပစာ 'ဌာနနူပစာ'။ သျှောင်၊ ဆံထုံး (တည်သူ) နှင့် ယောက်ျား၊ မိန်းမ (တည်ရာ) တို့ ဆက်စပ်ပုံကို အခြေခံ၍ ယောက်ျားနောက် မိန်းမလိုက်ရသည်ကို 'သျှောင် နောက်ဆံထုံးပါ' ဟု တင်စားသော 'ဌာနူပစာ' တို့သည် တည်ရာ၌ တည်သူတို့ ဆက်စပ်ပုံကို ဖော်ပြလျက်ရှိသည်။

ဂုဏ်အရည်အချင်းနှင့် ဂုဏ်တည်ရာခြပ်တို့ ဆက်စပ်ပုံမျိုးလည်း ရှိသေးသည်။ အဖြူ (ဂုဏ်) နှင့် အဝတ် (ခြပ်) တို့ ဆက်စပ်ပုံ

ကို အခြေခံ၍ 'အဖြူရောင်အဝတ် ဝတ်သည်' ကို 'အဖြူဝတ်သည်' ဟု တင်စားသော ဥပစာ 'ဂုဏ္ဍပစာ'။ မီးသွေး (ဒြပ်) ၌ မည်းခြင်း (ဂုဏ်) တို့ အခြေခံ၍ အမည်းရောင်အဆင်းကို 'အဆင်းမှာ မီးသွေး' ဟု တင်စားသော ဥပစာ (ပါဠိအမည် မတွေ့ရ) တို့သည် ဂုဏ်နှင့် ဒြပ်တို့ ဆက်စပ်ပုံကို ဖော်ပြလျက် ရှိသည်။

တစ်ခုလုံးနှင့် အစိတ်အပိုင်းတို့ ဆက်စပ်ပုံမျိုးလည်း ရှိပါသေးသည်။ "ကျွန်တော်ခဏီသွားစဉ် ဧရာဝတီမြစ်ကို မြင်ခဲ့ရသည်" ဟု ပြောရာ၌ တကယ်မြင်ရသည်မှာ ဧရာဝတီမြစ်၏ အစိတ်အပိုင်း တစ်ခုကိုသာ မြင်ရခြင်း ဖြစ်ပါလျက် မြစ်တစ်ခုလုံး မြင်ရသကဲ့သို့ ပြောခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤဥပစာမျိုးကို 'ဧကဒေ သျှပစာ' ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ယမုဒါယူပစာ ဟူ၍ လည်းကောင်း ခေါ်ကြသည်။ တစ်ဖန် နေ့စဉ်သုံးနေသော 'ထမင်းစားသည်' ဟူသော စကားကို ကြည့်ပါ။ တကယ်စားသည်မှာ ထမင်းချည်း မဟုတ်ဘဲ ဟင်းလျာများ၊ အတို့ အမြှုပ်များပါ ပါသည်မဟုတ်လော။ ထမင်းမှာ ထိုအားလုံးထဲမှ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုသာ ဖြစ်သည်။ ထမင်း၊ ဟင်း၊ အတို့၊ အမြှုပ် (တစ်ခုလုံး) နှင့် ထမင်း (အစိတ်အပိုင်း) တို့ ဆက်စပ်မှုကို အခြေခံ၍ 'ထမင်းစားသည်' ဟု တင်စား ပြောခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤဥပစာမျိုးကို 'ဧကဒေ သူပစာ' ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ 'အဝယဇူပစာ' ဟူ၍လည်းကောင်း ခေါ်ဝေါ်ကြ သည်။ တစ်ခုလုံးနှင့် အစိတ်အပိုင်းတို့ ဆက်စပ်ပုံကို ဖော်ပြသော ဥပစာများ ဖြစ်သည်။

နီးရာချင်း ဆက်စပ်ပုံကို အခြေခံ၍လည်း ဥပစာတင်စားတတ်ကြသေးသည်။ မန္တလေးနှင့် အနီးအနားရွာကလေးမှာနေသည်ကို 'မန္တလေးမှာ နေသည်' ဟု တင်စားပုံမျိုး ဖြစ်သည်။ ဤဥပစာမျိုးကို 'သမိပူပစာ' ဟူ၍လည်းကောင်း၊ 'သမိပူပစာ' ဟူ၍လည်းကောင်း ခေါ်ကြသည်။

အများနှင့် အနည်းတို့ ဆက်စပ်ပုံမျိုးလည်း ရှိပါသေးသည်။ ကံ့ကော်ပင်အပါအဝင် အပင်အမျိုးမျိုးရှိသော်လည်း အများစုဖြစ်သော ကံ့ကော်ပင်ကို အစွဲပြု၍ တောတစ်တောလုံးကို 'ကံ့ကော်တော' ဟု တင်စားပုံမျိုး ဖြစ်သည်။ ဤသို့ အများစုကို ပြောသော်လည်း အနည်းစုပါ အားလုံးပါဝင်သော ဥပစာမျိုးကို 'တဗ္ဗဟုလ္လာပစာ' ဟု ခေါ်သည်။

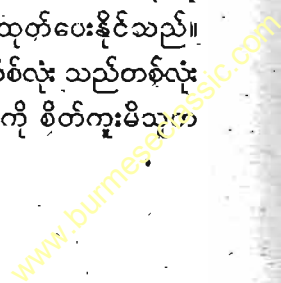
ထို့အတူ 'တောင်ထိပ်ကြာပေါက် အနောက်နေထွက်' ဟု သကဲ့သို့ မဟုတ်သည်ကို ဟုတ်သကဲ့သို့ တင်စားသော ဥပစာ 'တဒ္ဓမ္မပစာ' သည် မဟုတ်သဘော၌ အဟုတ်သဘောတို့ ဆက်စပ်ပုံကို ပြလျက်ရှိပါသည်။

သဒ္ဓါအကြောင်း ရေးထားသောကျမ်းကို သဒ္ဓါဟုပင် ခေါ်သကဲ့သို့ ကျမ်းနှစ်ကျမ်းမှာ ရေးထားသောစာတို့ မကွဲမပြား တစ်သားတည်း ရှိနေသည်ကို ကွဲပြားသကဲ့သို့ တင်စားသောဥပစာ 'ဘေဒူပစာ' သည် မကွဲပြားသည့်သဘော၌ ကွဲပြားသည့် သဘောတို့ ဆက်စပ်ပုံကို ပြနေပါသည်။

ဆက်စပ်မှု အခြေခံသော ဥပစာမျိုးကို ဤသို့ ဤနယ် တွေ့ရပါသည်။

(၄)

တူညီမှုအခြေခံသော ဥပစာနှင့် ဆက်စပ်မှု အခြေခံသော ဥပစာတို့တွင် အရေးပါသော ခြားနားချက်တစ်ချက် ရှိသည်။ တူညီမှု အခြေခံသော ဥပစာများ ဖန်တီးရာတွင် ဖန်တီးသူ၏ စိတ်ကူးဉာဏ်ကြွယ်လျှင် တင်စားသောအရာ၌ တင်စားခံအရာတို့၏ ဆက်သွယ်မှု အသစ်အသစ်များကို ဖော်ထုတ်ပေးနိုင်သည်။ 'ကြယ်ဝလုံး' ကိုပင် ပြန်ကောက် ပါဠိမည်။ ဟိုတစ်လုံး သည်တစ်လုံး ပြန်ကျပြီး တည်နေခြင်းဟူသော ဆက်သွယ်မှုကို စိတ်ကူးမိသကဲ့

'ကြယ်ဝလုံး' ဟု တင်စားခြင်းဖြစ်သည်။ ဝင်းဝင်း လက်လက်ရှိခြင်း ဟူသော ဆက်သွယ်မှုကို စိတ်ကူးမိသူက ကြယ်ကလေးများကို စိန်တုံး ကလေးများဟု တင်စားပေးလိမ့်မည်။ မှိတ်တုတ်မှိတ်တုတ်ရှိခြင်း ဟူသော ဆက်သွယ်မှုကို စိတ်ကူးမိသူကလည်း ကြယ်ကလေးများကို မျက်စိကလေးများဟုတင်စားပေးလိမ့်မည်။ စိတ်ကူးဉာဏ် စေစား မှုကိုလိုက်၍ သစ်လွင်လတ်ဆတ်သော တင်စားမှုအမျိုးမျိုး ပေါ်ပေါက် လာနိုင်သည်။

ဆက်စပ်မှုအခြေခံသော ဥပစာတွင်မူ ဆက်သွယ်မှုအသစ် များကို မဖော်ပြဘဲ နဂိုမူလ ဆက်စပ်မှုရှိပြီးသား စကားလုံးများ၏ ဆက်သွယ်ပုံကိုသာ ပြလေ့ရှိသည်။ ရှေ့မှာပြခဲ့သော နှုတ်နှင့်စကား၊ ကွမ်းတောင်ကိုင်နှင့် ချောမောသူ၊ မီးသွေးနှင့် အမည်းရောင် စသည့် ဆက်သွယ်မှုများကို ကြည့်ပါ။ 'ကြယ်နှင့် ဝလုံး' ကဲ့သို့ အသစ်ဖန် တီးသော ဆက်သွယ်မှုမျိုး မဟုတ်ဘဲ နဂိုက ရှိပြီးသားဆက်သွယ်မှု အဟောင်းများပင် မဟုတ်ပါလော။

တူညီမှုအခြေခံသော ဥပစာများ ဖန်တီးခြင်းသည် စိတ်ကူး ဉာဏ်ကြွယ်ကြွယ်နှင့် လမ်းသစ်များ တီထွင်ဖန်တီးခြင်းနှင့်တူပြီး ဆက်စပ်မှုအခြေခံသော ဥပစာများ ဖန်တီးခြင်းသည် လမ်းသစ် မထွင်ဘဲ လမ်းနိုးဟောင်းအတိုင်း လျှောက်ခြင်းနှင့်တူသည်ဟု ဆိုနိုင် ပါသည်။

တွေတွေရာရာ ဥပစာ

(၁)

ဝိဓူရဇာတ်တော်တွင် နဂါးမိဖုရားကြီး ဝိမလာဒေဝီသည် ဘုရားအလောင်း ဝိဓူရသုခမိန်၏ တရားနာလိုသည်ကို တိုက်ရိုက် မပြောဘဲ 'ဝိဓူရသုခမိန်၏ နှလုံးသားကို လိုချင်သည်' ဟု တင်စား ပြောခဲ့ဖူးသည်။ ဝိဓူရ၏ မွန်မြတ်သောနှလုံးသားအဖြစ် ဥပစာ တင်စားလိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။

“ဗေဒင်အတတ်၊ ဆေးအတတ် လိမ္မာသူသည် တိုင်းပြည်၏ မျက်စိမည်၏။ သူလျှိုသည် တိုင်းပြည်၏ နားမည်၏။ သူဌေးသူကြွယ်တို့သည် တိုင်းပြည်၏ ဝမ်း မည်၏။ စစ်သည်တို့သည် တိုင်းပြည်၏ ခြေမည်၏။ လက်နက်တို့သည် တိုင်းပြည်၏ လက်မည်၏။”

စသည်ဖြင့် တိုင်းပြည်အင်္ဂါများကို ကိုယ်ခန္ဓာအစိတ်အပိုင်းများ အဖြစ် ဥပစာတင်စားလေ့ရှိသည့် အစဉ်အလာကိုလည်း ရှေးစာပေ များတွင် တွေ့ရသည်။

ဤသို့ ကိုယ်ခန္ဓာအစိတ်အပိုင်း အမည်များဖြင့် အခြား အရာများကို တင်စားခေါ်ဝေါ်သော အလေ့သည် အလွန်တွင်ကျယ် သော အလေ့ဖြစ်သည်။ ကဗျာဆရာက မှိတ်တုတ်မှိတ်တုတ်နေသော ကြယ်ကလေးများကို မျက်လုံးကလေးများဟု တင်စားချင် တင်စား ပါလိမ့်မည်။ ရွှေလျားနေသော တိမ်မျှင်ကလေးကို ဆံမြိတ်

www.burmeseclassic.com

ကလေးဟု တင်စားချင် တင်စားပါလိမ့်မည်။ ပြီးခနဲ ပြက်ခနဲ လက်လိုက်သော လျှပ်စစ်နွယ်များကို ပွေ့ဖက်တော့မည့် လက်ချောင်းကလေးများဟု တင်စားချင် တင်စားပါလိမ့်မည်။ နေ့စဉ်သုံး စကားများဖြစ်သော 'စက်ခေါင်း၊ တောင်ခြေ၊ နာရီလက်တံ၊ မြေမျက်နှာ' စသော တင်စားမှုများမှာမူကား အသစ်အဆန်း မဟုတ်တော့ဘဲ အသားကျ အနည်ထိုင်နေပါပြီ။ လူသည် စကြဝဠာကြီးကို တိုင်းတာရန် မိမိကိုယ်ကို 'ကိုက်တံ' အဖြစ် အသုံးပြုတတ်သော သဘာဝရှိကြောင်း အဆိုအမိန့် ရှိပါသည်။

အပြန်အလှန်အားဖြင့် အခြားအရာများ၏ အမည်များဖြင့် လူ့ကိုယ်ခန္ဓာ အစိတ်အပိုင်းများအား တင်စားခေါ်ဝေါ်မှုမျိုးလည်း ရှိသည်။ သို့သော် သိပ်များများစားစား မဟုတ်ပါ။ သစ်ရွက်နှင့် တူသောသဘောဖြင့် 'နားရွက်' ဟု ခေါ်ခြင်းမျိုး၊ အပင်နှင့်တူသည့် သဘောဖြင့် 'ဆံပင်' ဟု ခေါ်ခြင်းမျိုး၊ အသီးနှင့်တူသည့်သဘောဖြင့် 'နာသီး' ဟု ခေါ်ခြင်းမျိုး စသည်တို့ ဖြစ်သည်။

အတ္ထဗေဒပညာရှင်များက ဥပစာတင်စားမှု အခြေခံရာ နယ်ပယ်အမျိုးမျိုးကို စနစ်တကျ ခွဲခြားကြပါသည်။ အထက်တွင် ပြခဲ့သော လူ့ကိုယ်ခန္ဓာကို အခြေပြုသော ဥပစာများအပြင် တိရစ္ဆာန်အမည်များကို အခြေပြုသော ဥပစာများ (ခွေးခြေ၊ ဝက်အူ၊ ဆင်နားရွက်တံခါး စသည်)၊ သစ်ပင်အမည်များကို အခြေပြုသော ဥပစာများ (ရွက်ပုန်းသီး၊ အညွန့်ကျိုး၊ အညှာလွယ် စသည်)၊ အသုံးအဆောင်အမည်များကို အခြေပြုသော ဥပစာများ (အိမ်နင်း ခွက်နင်း၊ ရွှေပေါ်မြတင်၊ မီးမောင်းထိုး စသည်)၊ အချိန်နှင့်နေရာကို အပြန်အလှန် ပြောင်းလဲတင်စားသော ဥပစာများ (မြို့နှင့် ဝေး၊ သေးသည်၊ သီတင်းကျွတ်ဖို့ ဝေးသေးသည် စသည်)၊ အာရုံခံစားမှုများကို ပြောင်းလဲတင်စားသုံးသော ဥပစာများ (ပူသော အသံ၊ ချဉ်သော အနံ့၊ ချိုသော စကား၊ ဖော့သောအသွင် စသည်)။

အကောင်အထည်မှ ခြပ်မဲ့သဘောသို့ ပြောင်းလဲသုံးသော ဥပစာများ (စိတ်တို့၊ ဉာဏ်ထက်၊ အမြင်ကျဉ်း စသည်) စသည်ဖြင့် ခွဲခြားတင်ပြတတ် ကြပါသည်။

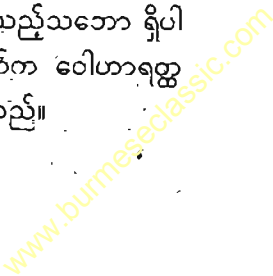
(၂)

မည်သည့်နယ်ပယ်ကို အခြေခံ၍ မည်သို့တင်စားသည် ဖြစ်စေ ဥပစာတင်စားမှုသည် တင်စားသည့်အခိုက်အတန့် သဘောအရ အနက်အဓိပ္ပာယ် ထင်လာရခြင်းဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် တူညီမှုကို အခြေပြုသော ဥပစာများသည် စကားအဆက်အစပ်မပါဘဲ ဥပစာအဖြစ် မရပ်တည်နိုင်ပေ။

'သရက်ရွက်' ဟူသောစကား ဆိုပါစို့။ သူ့ချည်သာဆိုလျှင် ထိုစကားသည် ရိုးရိုးစကားလား၊ ဥပစာစကားလား မည်သို့ သိနိုင်ပါမည်နည်း။ "သရက်ရွက်ကလေးတွေ အပင်ပေါ်မှာ စိမ်းနေတာပဲ" ဟု ပြောလျှင်မူ စကားစပ်အရ ရိုးရိုးစကား ဖြစ်ကြောင်း သိနိုင်ပါသည်။ ထို့အတူ "သူ့ သရက်ရွက်ကို ခွဲစိတ်ကုသရမယ်လို့ ဆရာဝန်က ပြောတယ်" ဟု ပြောလျှင်မူ သရက်ပင်ပေါ်က သရက်ရွက်မဟုတ်ဘဲ ကိုယ်ခန္ဓာအတွင်း အစာအိမ်နားက အစိတ်အပိုင်းကို ဆိုလိုကြောင်း၊ ဥပစာစကားဖြစ်ကြောင်း စကားစပ်အရ သိနိုင်ပါသည်။ ထိုဝါကျထဲတွင် ဥပစာအဖြစ် ရပ်တည်ခြင်းဖြစ်ကြောင်း တွေ့နိုင်ပါသည်။

(၃)

ဥပစာတင်စားသည့် နယ်ပယ်များ ဟိုမှသည်သို့ ကူးချည်သန်းချည် အလည်လည် အပတ်ပတ် ဖြစ်တတ်သည့်သဘော ရှိပါသည်။ ဒုတိယ ကျော်အောင်စံထား ဆရာတော်က ဝေါဟာရတ္ထပကာသနီကျမ်းတွင် ထိုသဘောကို မိန့်ဆိုဖူးပါသည်။

ဆရာတော်က 'အာ' ဟူသောစကားကို ဖွင့်ဆိုရာတွင် အောက်အထက် မေးနှစ်ဖက်တို့ကို ပွင့်အာစေ၍ စား သောက်စဉ် ဖြည့်ခြင်းကိစ္စဖြင့် ပြီးသည်ကိုထောက်၍ 'အာ' ဟု ခေါ်ကြောင်း ဖွင့်ဆိုသည်။ ပွင့်အာနေသည့်အတွက် 'အာ'ဟု ခေါ်သည်ဟု ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ လှ၊ တိရိစ္ဆာန်ဟူသော သက်ရှိ များ၏ အင်္ဂါ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သည့် 'အာ' ကို ကျီးကန်းအတွက် သုံးသောအခါ 'ကျီးအာ' ဖြစ်လာသည်။ တစ်ဖန် ကျီးအာကဲ့သို့ နိသော သက်မဲ့ အသီးကိုလည်း 'ကျီးအာသီး' ဟု တင်စားပြန်သည်။ ထိုမှတဖန် သက်ရှိလူတစ်စုံတစ်ယောက်၏ အာသည် ကျီးအာသီးကဲ့သို့ နိနေ သည်ဟူ၍ တင်စားပြန်သောအခါ ဥပစာတင်စားမှု သည် သက်မဲ့မှ သက်ရှိဆီသို့ ပြန်လာပြန်တော့သည်။ ဤသို့ဖြင့် ဥပစာတင်စားမှုသည် အလည်လည် အပတ်ပတ် ဖြစ်တတ်သည့် သဘော ရှိပါသည်။

(၄)

ဥပစာတင်စားရာတွင် အသက်ဝင်မှု၊ အာနိသင်ရှိမှု အတိုင်း အဆ အမျိုးမျိုး ကွာခြားမြဲဖြစ်သည်။ 'မျက်နှာ' ဟူသော စကား ဆိုပါစို့။ 'မျက်နှာ' သည် လူ့ကိုယ်ခန္ဓာ အစိတ်အပိုင်းအမည့် ဖြစ်သည်။ ထိုမှတစ်ဖန် 'ကျွဲမျက်နှာ၊ မြင်းမျက်နှာ' စသည်ဖြင့် အခြားသက်ရှိများ၏ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် ရွှေ့ပြောင်းသုံးသည်။ ထိုမှတဖန် 'ရေမျက်နှာ၊ မြေမျက်နှာ၊ စည်မျက်နှာ' စသည်ဖြင့် သက်မဲ့များ၏ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် ရွှေ့ပြောင်းသုံးသည်။ ထိုမှတဖန် 'တောင်မျက်နှာ၊ မြောက်မျက်နှာ' စသည်ဖြင့် ခြပ်မဲ့သဘော များအတွက်ပါ ရွှေ့ပြောင်းသုံးပြန်သည်။ ထိုမှတဖန် မျက်နှာ၏ တင့်တယ်မှု၊ ကျက်သရေရှိမှု၊ အများနှင့်ဆက်ဆံရာတွင် ရုပ်ပြ ကောင်းမှုဟူသော ဂုဏ်များကို အခြေပြု၍ 'မျက်နှာကြီးသည်'

မျက်နှာရသည်၊ မျက်နှာထောက်သည်၊ မျက်နှာဖျက်သည်' စသည် ဖြင့် အမျိုးမျိုး တင်စားသုံးကြပြန်သည်။ ထိုမှတဖန် ရွှေ့တိဂုံ စေတီတော်ကြီးကို နိုင်ငံ၏ ကျက်သရေဆောင်မျက်နှာအဖြစ် ခံစား မိသော တက္ကသိုလ်မောင်မောင်ကြီးက 'ရွှေ့တိဂုံစေတီတော်ကြီးကား နိုင်ငံတော်၏ မျက်နှာပါတကား' ဟု တင်စားလိုက်သောအခါ စေတီတော်ကြီး၏ ဂုဏ်ကို ဆင်ခြင်မိပြီး ကြည်ညိုစိတ်ပွားများ လာနိုင် ပါသည်။ 'ရေမျက်နှာ၊ မြောက်မျက်နှာ' တို့ထက် 'မျက်နှာရ၊ မျက်နှာ ဖျက်' တို့က ပို၍ ဥပစာအာနိသင်ရှိပြီး 'နိုင်ငံ တော်မျက်နှာ က ထိုဆက်ပို၍ ဥပစာအာနိသင် ထက်မြက် အသက်ဝင်သည်ဟု ဆိုနိုင် ပါသည်။ ဟောင်းနွမ်းသော ဥပစာထက် သစ်လွင်လတ်ဆတ်သော ဥပစာက ပို၍ အာနိသင်ရှိမည်မှာ သဘာဝပင်။

(၅)

ဥပစာတင်စားရာတွင် တင်စားခံရသည့်အရာနှင့် တင်စား သည့်အရာတို့ နယ်ပယ်ချင်း အနီးအဝေးကို လိုက်၍လည်း ဥပစာ အာနိသင် ကွားခြားနိုင်ပါသည်။ ပါမောက္ခအူလ်မန်းကမူ နယ်ပယ် ချင်းနီးကပ်ခြင်းကို 'ထောင့်ကျဉ်းခြင်း' ဟု ခေါ်၍ နယ်ပယ်ခြင်း ဝေးကွာခြင်းကို 'ထောင့်ကျယ်ခြင်း' ဟု ခေါ်ပါသည်။ 'အင်း လျားကန်' ကို ပင်လယ်ဟု တင်စားခြင်းသည် ထောင့်ကျဉ်းသည့် သဘော ဖြစ်သည်။ ကန်နှင့်ပင်လယ်သည် ရေချင်းအတူတူဖြစ်၍ နယ်ပယ် ချင်း နီးလွန်းသည်။ ထောင့်ကျဉ်းလွန်းသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုဥပစာ သည် အာနိသင် မထက်မြက်နိုင်ပါ။ ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရက 'ငါးရာ ငါးဆယ်ဇာတ်ပင်လယ်' ဟု တင်စားရာတွင်မူ 'ဇာတ်' နှင့် 'ပင်လယ်' သည် နယ်ပယ်ချင်း တစ်ခြားစီဖြစ်သည်။ ဝေးသည်။ ထောင့်ကျယ် သည်။ ထို့ကြောင့် ထိုဥပစာသည် အာနိသင် ထက်မြက်သည်။

ကျယ်ဝန်းလှသော ဇာတ်ဝတ္ထုများ၏ ပမာဏကို ထင်းခနဲ မြင်စေသည်။ ငွေအသုံးများသူကို 'သူငွေသား' ဟု တင်စားခြင်းသည် ထောင့်ကျဉ်း၍ ဆူဆူပူပူလုပ်တတ်မှုကို 'မီးခဲ' ဟု တင်စားခြင်းသည်။ ထောင့်ကျယ်သည်။ အာနိသင်ချင်း ကွာပုံကို ဆင်ခြင် ကြည့်နိုင်ပါသည်။

(၆)

ဥပစာတင်စားခြင်းသည် ဘာသာစကားအားလုံးတွင် တွေ့နိုင်သော ယေဘုယျသဘောတစ်ခု ဖြစ်သည့်အလျောက် ဥပစာများကို ဘာသာစကား တစ်ခုမှတစ်ခုသို့ ပြန်ဆိုပြီး မွေးစားယူတတ်ကြသည်။ ပါဠိဘာသာ၊ အင်္ဂလိပ်ဘာသာတို့နှင့် ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်ခဲ့သော မြန်မာဘာသာစကားနယ်ပယ်တွင် ဘာသာပြန် ဥပစာ စကားများလည်း ပါဝင်နေပါသည်။ ပါဠိဘာသာ 'ပတ္တနီကုဇ္ဇတိ' ကို 'သပိတ်မှောက်သည်'၊ 'နဂရသောဘိနိ' ကို 'ပြည့်တန်ဆာ'၊ 'မုခသတ္တိဟိကောဋေတိ' ကို 'နှုတ်လှန်ထိုးသည်' ဟူ၍ မြန်မာပြန်ဆိုသုံးစွဲနေသည်မှာ အသားကျနေပါပြီ။ ထိုအတူ အင်္ဂလိပ်ဘာသာ rightist ကို လက်ယာသမား၊ cold war ကို စစ်အေး၊ paper tiger ကို စက္ကူကျားဟူ၍ မြန်မာပြန်ဆို သုံးစွဲနေသည်မှာလည်း အသားကျနေပါပြီ။ (ထိုအတူ muscle ဟူသော အင်္ဂလိပ်စကား မှာ musculus ဟူသော လက်တင်စကားမှ ဆင်းသက်ပြီး 'ကြွက် ကလေး' ဟု အနက်ရသည်။ ထိုစကားကို အင်္ဂလိပ်မှတစ်ဆင့် မြန်မာက ဘာသာပြန်ယူရာမှ 'ကြွက်သား' ဟူသောစကားဖြစ်လာ ခြင်းပေလောဟု တွေးဆရသည်။ 'ကြွက်' ဟူသော တိရစ္ဆာန်အမည်ကို လူ့ကိုယ်ခန္ဓာ အစိတ်အပိုင်းအတွက် တင်စားသုံးပုံချင်း ဟူနေသည်မှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ် ဖြစ်ပါသည်။)

(၇)

ဥပစာတင်စားခြင်းသည် အဟောင်းမှ အသစ်သို့ ရွေ့လျားခြင်း ဖြစ်သည်။ ဘာသာစကားတစ်ခုအတွင်းတွင် အသစ်သစ်သော ဥပစာတင်စားမှုများသည် ဆက်၍ ဆက်၍ ပေါ်ထွန်းနေမည်ပင် ဖြစ်သည်။ ထို့အတူ ဘာသာစကားသည် ဥပစာတင်စားမှု ဖြစ်စဉ်အရ ဆက်၍ ဆက်၍ ဖွံ့ဖြိုးနေမည်ပင် ဖြစ်သည်။

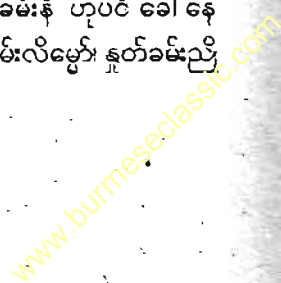

နှုတ်ခမ်းနီ နှင့် အိမ်မြှောင်

(၁)

ကျောင်းဖွင့်ရက်တစ်ရက်တွင် ဖြစ်ပါသည်။ တောင်းသွားရမည်ဖြစ်၍ ဇနီးဖြစ်သူက မှန်ရေ့တွင် ဖြီးလိမ်းပြင်ဆင်နေပါသည်။ ထိုစဉ် သမီးငယ်ကလေးက အိမ်ခန်းထဲ ပြေးဝင်လာပြီး “မေမေ ဘာလုပ်နေသလဲ” ဟု မေးလိုက်သည်။ “မေမေ နှုတ်ခမ်းနီ ဆိုးနေတယ် သမီးရေ” ဟု သူ့အမေက ပြန်ဖြေလိုက်သည်။ သမီး သူ့အမေလက်ထဲက နှုတ်ခမ်းနီဆိုးဆေးတောင့်ကို ကြည့်ရင်း “ဟင် မေမေကလဲ မဟုတ်ဖြင့် မဟုတ်ဘဲနဲ့” ဟု ပြောပါသည်။ “ဘာမဟုတ်တာလဲ သမီးရဲ့” ဟု မေးသောအခါ သမီးက “မေမေဆိုးနေတာ နှုတ်ခမ်းနီမှ မဟုတ်ဘဲ၊ လိမ္မော်ရောင်ကြီးပဲဟာ၊ နှုတ်ခမ်းလိမ္မော်လို့ ခေါ်ဖို့ကောင်းတာပေါ့ မေမေရဲ့” ဟု တွေးတွေးဆဆ ပြန်ဖြေပါသည်။ သမီးပြောပုံကြောင့် သူ့အမေမှာ ဘာဆက်ပြောရမှန်း မသိတော့ဘဲ ရယ်၍သာ နေရပါသည်။

မှန်ပါသည်။ ကျွန်တော်တို့သည် နှုတ်ခမ်းဆိုးဆေးများကို ‘နှုတ်ခမ်းနီ’ ဟုပင် ခေါ်ကြပါသည်။ နှုတ်ခမ်းဆိုးဆေးပေါ်စတုန်းက အနီရောင် တစ်မျိုးတည်းသာ ရှိသဖြင့် ဤကဲ့သို့ခေါ်ခြင်း ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ နှုတ်ခမ်းနီဆိုသော စကားသည် တော်တော်လည်း အသုံးကျနေပါပြီ။ နောက်ပိုင်းတွင် လိမ္မော်ရောင်၊ သပြေရောင်၊ အညိုရောင်၊ ခပ်စိမ်းစိမ်းအရောင် စသည်ဖြင့် နှုတ်ခမ်းဆိုးဆေး အရောင် အမျိုးမျိုး ပေါ်လာသည့်အခါတွင်လည်း ‘နှုတ်ခမ်းနီ’ ဟုပင် ခေါ်နေကြဆဲ ဖြစ်ပါသည်။ သမီးငယ်ပြောသလို နှုတ်ခမ်းလိမ္မော်၊ နှုတ်ခမ်းညို

နှုတ်ခမ်းစိမ်း စသည်ဖြင့် ဘယ်သူမျှ မခေါ်ကြပါ။ နှုတ်ခမ်းနီဟု ဆိုလျှင် ဘယ်အရောင်ပဲဖြစ်ဖြစ် နှုတ်ခမ်းဆိုးဆေး အားလုံးကိုခြုံ၍ ရည်ညွှန်းနိုင်ကြောင်း နားလည်နေကြပါပြီ။ 'နှုတ်ခမ်းနီ' ဟူသော စကားမှ 'နီ' ၏ အဓိပ္ပာယ်သည် မှေးမှိန်ပျောက် ကွယ်သွားပြီး နှုတ်ခမ်းနီဟူသော သီးသန့်သဘောမှ နှုတ်ခမ်းဆိုးဆေးအားလုံး ဟူသော ယေဘုယျသဘောကို ပြောင်းသွားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အဆိုတော်မေခလာ၏ သီချင်းထဲက 'ကော်လာဖော် က နှုတ်ခမ်းနီ' ဆိုသည်မှာ တကယ်အနီရောင် ဟုတ်ပါသလား၊ မဟုတ်ပါသလား ဘယ်သူမှ ဆန်းစစ်နေမည် မထင်ပါ။ နှုတ်ခမ်းဆိုးဆေး တစ်ခုခုကို ဆိုလိုကြောင်း နားလည်ကြသည်ပင် ဖြစ်ပါသည်။

(၂)

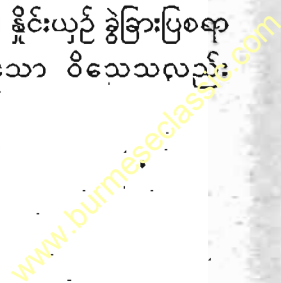
'နှုတ်ခမ်းနီ' လို အခြားသာဓကများလည်း ရှိပါသေး သည်။ မြန်မာစားဖွယ်တစ်မျိုးဖြစ်သော ငါးပိဆိုပါစို့။ ငါးကို ဆား သိပ်ပြီး ကုပ်ဖိထားသည့်အတွက် ငါးပိဟုခေါ်ကြောင်း အများသိကြ ပါသည်။ ငါးပိကို မလုပ်ဘဲ ပုစွန်ကိုလုပ်သောအခါ 'ပုစွန်ငါးပိ' ဟု ခေါ်ကြပါသည်။ 'ငါးပိ' ဟူသော စကားအဓိပ္ပာယ် ကျယ်သွား ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း မြန်မာအဘိဓာန် အကျဉ်းချုပ် တွင် 'ငါးပိ' ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို (၁) ငါးကိုဆားသိပ် ကုပ်ဖိ၍ကြာ ရှည်ခံအောင် ပြုလုပ်ထားသည့် စားဖွယ်၊ (၂) ငါး၊ ပုစွန်၊ ဂဏန်းတို့ကို ဆားပက် နေလှန်း ဆံ့ထောင်း၍ ကြာရှည်ခံအောင် ပြုလုပ်ထား သည့် စားဖွယ်ဟူ၍ အကျဉ်းအကျယ် နှစ်မျိုးပေးထားခြင်း ဖြစ်ပါ လိမ့်မည်။ 'ပုစွန်ငါးပိ' ဟု သုံးသောအခါ၌ 'ငါး' ၏ အဓိပ္ပာယ် မှေးမှိန်ပျောက်ကွယ်သွားပြီး 'ပိ' ၏ ပိပြားသော အဓိပ္ပာယ်သာ ကျန်နေပါသည်။ ထိုမှတစ်ဖန် ပုစွန်ငါးပိနှင့် ကွဲပြားစေရန်အတွက် 'ငါးငါးပိ' ဟု ငါးဟူသော ဝိသေသကိုပင် ထပ်ထည့်သုံးခြင်းမျိုးကို လည်း စိတ်ဝင်စားဖွယ် တွေ့နိုင်ပါသည်။

ထို့အတူ ငါးကလေးများကို ဆန်မှုန့်နယ်၍ ကြော်ထားသော စားစရာကို 'ငါးပေါင်းကြော်' ခေါ်ရာမှ ငါးမပါဘဲ ဘူးသီး၊ ကြက် သွန်၊ ပုစွန်တို့ကို ထိုသို့ကြော်ထားလျှင်လည်း 'ဘူးသီးငါးပေါင်း ကြော်' ကြက်သွန်ငါးပေါင်းကြော်၊ ပုစွန်ငါးပေါင်းကြော်' ဟူ၍ ခေါ်နေကြ ပြန်ပါသည်။ ထိုမှတစ်ဖန် ထိုအကြောင်းများနှင့် ကွဲပြားစေရန် အတွက် 'ငါးငါးပေါင်းကြော်' ဟု အဓိပ္ပာယ် ခေါ်ကြ ပြန်ပါသေးသည်။ စိတ်ဝင်စားဖွယ် အသုံးအနှုန်းကလေးများပင် ဖြစ်ပါသည်။

(၃)

မော်တော်ကားဆိုလျှင် အများအားဖြင့် ဘီးလေးဘီး ပါကြောင်း အများသိကြပါသည်။ ဘီးလေးဘီးတပ် ကားမျိုးကို မြင် တွေ့နေရာမှ ဘီးသုံးဘီးသာပါသည် ကားကလေးများ ပေါ်လာ သောအခါ သုံးဘီးကားဟု ခေါ်ကြရသည်။ မြင်နေကျ တွေ့နေကျ ကားမျိုးနှင့် ကွဲပြားအောင် 'သုံးဘီး' ဟူသော ဝိသေသကို ထည့် လိုက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ သုံးဘီးကားကလေးများ အငှားယာဉ်အဖြစ် အသုံးတွင်ကျယ်နေရာမှတစ်ဖန် ဘီးလေးဘီးတပ် ကားကလေးများ အငှားယာဉ်အဖြစ် နေရာဝင်ယူလာပြန်သောအခါ မျိုးကျတော့ သုံးဘီးကားနှင့် ကွဲပြားစေရန် 'လေးဘီးကား' ဟု ခေါ်ကြပြန်ပါ သည်။ သုံးဘီးကားသာ မပေါ်ခဲ့လျှင် 'လေးဘီးကား' ဟူသော စကားလည်း ပေါ်လာစရာ အကြောင်းမရှိပါ။ 'ကားပဲ လေးဘီး မပါလို့ ဘယ်နှစ်ဘီး ပါရမလဲ' ဟု ရန်ထောင်စရာပင် ကောင်းနေပါ သေးသည်။

ပို၍ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းသော အချက်တစ်ချက်မှာ သုံးဘီးကားကလေးများ ရန်ကုန်မြို့ပေါ်မှ ပျောက်သွားပြီးသည့် နောက်ပိုင်းတွင် 'လေးဘီးကား' ဟူသော အခေါ်အဝေါ်သည်လည်း မသိမသာ ပျောက်သွားခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ နှိုင်းယှဉ် ခွဲခြားပြစရာ မလိုတော့သည့်အတွက် 'လေးဘီး' ဟူသော ဝိသေသလည်း ထည့်စရာ မလိုတော့ခြင်း ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။

(၄)

ခုံတော်မောင်ကျဘမ်း ငယ်စဉ်က စကားကတ်ပြောသည့် ဖြစ်ရပ်ကလေးတစ်ခု အကြောင်းကို အများကြားဖူးကြမည် ထင်ပါ သည်။ ဘုန်းကြီးကျောင်းသားကလေးနှစ်ယောက် အငြင်းအခုံ ဖြစ်ကြသည့်အကြောင်း ဖြစ်ပါသည်။ တစ်ယောက်က တိရစ္ဆာန် ငယ်ကလေးတစ်ကောင်ကို လက်ဝါးပေါ်တင်ပြီး “ဒါ အိမ်မြှောင်ကွ” ဟု ဆိုသည်။ တစ်ယောက်က “မဟုတ်ဘူးကွ၊ ဘုန်းကြီးကျောင်းနံရံ မှာ ကပ်မြှောင်နေတာမို့ ကျောင်းမြှောင်ကွ” ဟု ငြင်းသည်။ “အိမ် မြှောင်ကွ၊ ကျောင်းမြှောင်ကွ” ဟု ငြင်းကြရင်း ခုံတော်မောင်ကျဘမ်း ဖြစ်လာမည့် သူငယ်လေးထံ အဆုံးအဖြတ်ခံကြသည်။ သူငယ် ကလေးက “ဒါ အိမ်မြှောင်လည်း မဟုတ်ဘူး၊ ကျောင်းမြှောင်လည်း မဟုတ်ဘူး၊ အခု လက်ပေါ်မှာနေတာမို့ လက်မြှောင်ကွ” ဟု အဆုံး အဖြတ် ပေးလိုက်သည်ဆိုသော ဖြစ်ရပ်ကလေးပင် ဖြစ်ပါ သည်။

ဤနေရာတွင် ကျွန်တော်တို့နှင့်ဆိုင်သည့် ကိစ္စမှာ ‘အိမ် မြှောင်’ ဆိုသော စကားလုံး ဖြစ်ပါသည်။ မူလက အိမ်မှာ ကပ် မြှောင်နေတတ်သည့် အမူအကျင့်ကို အစွဲပြု၍ ‘အိမ်မြှောင်’ ဟု အမည်ပေးခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ ထိုအမည်တွင်ပြီးလျှင် နောက် တွင် ခုံတော်မောင်ကျဘမ်း ကတ်ပြောသလို နေရာလိုက်ပြီး ကျောင်း မြှောင်၊ လက်မြှောင် စသည်ဖြင့် အမည်ပြောင်းသွားစရာလည်း မရှိပါ။ ဘယ်အရောင်ဘဲ ပြောင်းသွား ပြောင်းသွား ‘နှုတ်ခမ်းနီ’ ဟူသော အခေါ်အဝေါ် တည်မြဲနေသလို ဘယ်နေရာမှာပဲ သွားပြီး ကပ်မြှောင်နေနေ ‘အိမ်မြှောင်’ ဆိုသော အမည်ပင် ဆက်လက် တည်မြဲနေပါလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့်လည်း မြန်မာအဘိဓာန် အကျဉ်း ချုပ်တွင် အိမ်မြှောင်၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ဖွင့်ရာတွင် ‘အဆောက်အအုံ များတွင် ကပ်မြှောင်နေတတ်ပြီး လက်သန်းခန့် တုတ်၍ သုံးလက်မ ခန့် ရှည်လျားကာ အညိုရောင်အဆင်းရှိသော စုတ်ထိုးတတ်သည့်

သတ္တဝါငယ်တစ်မျိုး” ဟု ခြုံငုံခေါ်အောင် ဖွင့်ခြင်း ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ တစ်ဖက်ကကြည့်ပြန်လျှင် အိမ်မှာကပ်မြှောင်နေတတ် သည့် သတ္တဝါများတွင် တောက်တဲ့ ပိုးဟပ် စသည့် သတ္တဝါများ လည်း ရှိပါသေးလျက် ၎င်းတို့ကျတော့ ဘာကြောင့် အိမ်မြှောင်ဟု မခေါ်ဘဲ နေရသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိပါသည်။ ဤနေရာတွင် ဒုတိယ ကျော်အောင်စံထား ဆရာတော်၏ ဝေါဟာရတ္ထပကာသနီကျမ်းမှ ဦး (အူ) ဟူသော ဝေါဟာရဖွင့်ဆိုချက်တစ်ခုကို ပြလိုပါသည်။ ဆရာ တော်က ကိုယ်ခန္ဓာထဲရှိ အူဟူသော အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းသည် ပုပ်သိုး အူတတ်သည့်အတွက် အူဟု ခေါ်ခြင်း ဖြစ်နိုင်ကြောင်း မိန့်ဆိုပြီး နောက်-

“အသည်း အဆုတ် အသွေးအရေ အလုံးစုံပင် သိုးအူတတ်သည်ချည်းကို အူသာ ပုပ်နံသိုးအူတတ်သကဲ့သို့ မဆိုသင့်တကား၊ ဆိုဖွယ်ရှိ၏။ ထိုသို့သော်လည်း အူသော အင်္ဂါသည် အလည်၌ တည်သောအရာ၊ သိုးအူလွယ်သော အရာ အထူးထင်မြင်နေသည်ကို စွဲ၍ အူကိုသာ ဆိုသင့် သည်လည်း ယူသင့်၏။ အသည်း အဆုတ်တို့မှာ အမည် ထူးရပြီးဖြစ်၍ အူသာလျှင် အူဟူသောအမည်ကို ရပါ သည်ဟူ၍လည်း ယူသင့်၏။”

ဟူ၍ မိန့်ဆိုထားပါသည်။ ပုပ်နံသိုးအူတတ်သော အင်္ဂါအစိတ် အပိုင်းချည်း ဖြစ်သော်လည်း အူကပို၍ သိုးအူလွယ်သည့်အတွက် အူဟူသော အမည်တွင်ခြင်း ဖြစ်နိုင်သည်။ အခြားအင်္ဂါများမှာ အသည်း၊ အဆုတ် စသည့် သီးခြားအမည်များ ရရှိပြီး ဖြစ်နေသည့် အတွက် အူကိုသာ အူဟုခေါ်ခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်သည်ဟု သုံးသပ် ပြထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ထိုသာဓကကဲ့သို့ပင် အိမ်မှာ ကပ်မြှောင်နေသော သတ္တဝါ
ချည်းပင် ဖြစ်သော်လည်း အိမ်မြှောင်မှာ ပို၍ ကပ်မြှောင်တတ်
သော အမူအကျင့်ရှိခြင်း၊ အခြားသတ္တဝါများမှာ တောက်တဲ့ ပိုးဟပ်
စသောအမည်များ ရှိနေခြင်းတို့ကြောင့် အိမ်မြှောင်ကိုသာ အိမ်
မြှောင်ဟု အမည်ပေးခြင်း ဖြစ်နိုင်သည်ဟု တွေးဆနိုင်ပါသည်။

စကားလုံးများ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ် သက်ရောက်ပုံနှင့်
ပတ်သက်၍ စိတ်ဝင်စားဖွယ်တစ်ရပ်ကို တစ်ထောင့်တစ်နေရာမှ
လေ့လာကြည့်ခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

မေတ္တာမီးအိမ်

နှင့်

လေ့လာခြင်း

(၁)

စကားပြောရာတွင်ဖြစ်စေ၊ ရေးရာတွင်ဖြစ်စေ ရှေးအစဉ်
အဆက်ကတည်းက ကျင့်သုံးကြသော ထုံးနည်းတစ်ခုရှိသည်။
အခြားအဟုတ်ပါ။ မျက်စိဖြင့် မမြင်သာသော ခြပ်မဲ့သဘောတရား
တစ်ခုခု အကြောင်းကို ဖော်ပြလိုသောအခါ မျက်စိဖြင့် မြင်သာသော
ခြပ်ဝတ္ထု အကောင်အထည်တစ်ခုခုဖြင့် ယှဉ်ဟပ်ဖော်ပြသော နည်း
ပင် ဖြစ်ပါသည်။ သို့ဖြင့်-

မမြင်သာသော 'သံသရာ' ကို မြင်သာသော 'ဝဲဂယက်'
ဖြင့်ယှဉ်ဟပ်၍ 'သံသရာဝဲဂယက်' ဟု ဆိုလိုက်သောအခါ ဝဲဂယက်
တွင် ရေများ တစ်လည်လည် လှည့်ပတ်နေသကဲ့သို့ သံသရာထဲတွင်
ဘဝအမျိုးမျိုး ဖြစ်ပျက်စုံဆန် လှည့်ပတ်နေသည့်သဘောသည်
ထင်ရှားလာရပါသည်။ ထို့အတူ 'လောဘမီး'၊ 'ဒေါသမြွေဟောက်'၊
'မေတ္တာပန်း'၊ 'ပညာမျက်စိ'၊ 'တရားရေစင်'၊ 'မာနတံခွန်'၊ 'သတိတမံ'
စသည်ဖြင့် ခြပ်မဲ့သဘောတရားများကို အကောင်အထည် ခြပ်ဝတ္ထု
များဖြင့် ယှဉ်ကာဟပ်ကာ အမျိုးမျိုး သုံးနှုန်းလေ့ရှိကြောင်း အများ
အသိပင် ဖြစ်သည်။ သုံးနှုန်းသူတို့၏ စိတ်ကူးဉာဏ်အလျောက် ထို
အသုံးအနှုန်းမျိုးတို့ ခေတ်အဆက်ဆက်တွင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပြီး ဖြစ်
သည်။ ထိုအသုံးအနှုန်းမျိုးကို သဒ္ဒါဆရာတို့က ဥပစာတင်စားခြင်း
ဟုခေါ်၍ အလင်္ကာဆရာတို့က ရူပက အလင်္ကာဟု ခေါ်ကြပါသည်။
ထိုအသုံးအနှုန်းများ၏သဘောကို တစေ့တစောင်း လေ့လာကြည့်
မည် ဆိုပါလျှင်. . . .

www.burmeseclassic.com

(၂)

'ဒေါသမြွေဟောက်' တွင် အဓိကဆိုလိုသော အကြောင်းမှာ ဒေါသအကြောင်း ဖြစ်သည်။ မြွေဟောက်အကြောင်း မဟုတ်ပါ။ ဒေါ၏ ပြင်းထန်သောသဘော ထင်ရှားအောင် မြွေဟောက်နှင့် ယှဉ်ဟပ်ပြရခြင်း ဖြစ်သည်။ အဓိကဖြစ်သော 'ဒေါသ' ကို 'အနှိုင်းခဲ' ဟု ခေါ်၍ ဒေါသနှင့် ယှဉ်ဟပ်ပြသော မြွေဟောက်ကို 'အနှိုင်း' ဟု ခေါ်ပါသည်။ 'ဒေါသမြွေဟောက်' ဟု ဆိုလိုက် သောအခါ ဒေါသသည်ပင် မြွေဟောက်၊ မြွေဟောက်သည်ပင် ဒေါသဟူ၍ တစ်သားတည်း၊ တစ်ထပ်တည်း ဖြစ်သွားပါသည်။ အနှိုင်းခဲနှင့် အနှိုင်းကို တစ်သားတည်း၊ တစ်ထပ်တည်း ထပ်တူပြု လိုက်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ဒေါသကို မြွေဟောက်နှင့် တင်စား လိုက်သည်ဟုလည်း ဆိုနိုင်ပါသည်။ ဤသို့ ထပ်တူပြုလိုက်၊ တင်စား လိုက်သောအခါ 'အလွန်ပြင်းထန်သော ဒေါသ' အနက် အဓိပ္ပာယ် ပေါ်ထွက်လာပါသည်။

ဤနေရာတွင် ဂရုပြုမိသော အချက်တစ်ချက်မှာ ထိုအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို 'အနှိုင်းစကား' က ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်ပေးခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည် ဆိုပါစို့။ 'ဒေါသ' တွင် ပြင်းထန်ခြင်း၊ ပူလောင်ခြင်း စသည် ဂုဏ်အရည်အသွေးများ ရှိနေသည်။ 'ဒေါသ' ကို မြွေဟောက်နှင့် ထပ်တူပြုလိုက်သောအခါ ဒေါသ၏ အခြားဂုဏ်များကို ဤနေရာတွင် မရည်ညွှန်းလိုဘဲ မြွေဟောက် အဆိပ်ပြင်းသကဲ့သို့ ပြင်းထန်သည့် ဂုဏ်ကိုသာ ရည်ညွှန်းလိုကြောင်း၊ မြွေဟောက်ဟူသော အနှိုင်းစကားက ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်ပေးရာ ရောက်ပါသည်။ အကယ်၍ ဒေါသကို 'မီး' နှင့် ထပ်တူပြု ကာ ဒေါသမီးဟု သုံးပါက 'ဒေါသမြွေဟောက်' မှာကဲ့သို့ ပြင်းထန်သောဂုဏ်ကို မဆိုလိုတော့ပါ။ မီးကဲ့သို့ ပူလောင်သည့်ဂုဏ်ကိုသာ ရည်ညွှန်းလိုကြောင်း၊ မီးဟူသော အနှိုင်းစကားက ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်ပေးရာ ရောက်သွားပြန်ပါသည်။

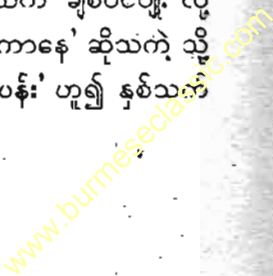
သို့ဖြင့် ဒေါသမီးသည် ပူလောင်သောဒေါသဟူသည့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ဆောင်သွားပြန်ပါသည်။

'အနှိုင်းခဲ' တွင်ရှိသော ဂုဏ်အရည်အသွေးများထဲမှ ဂုဏ်အရည်အသွေးတစ်ခုခုကို 'အနှိုင်း' က ပိုင်းခြားကန့်သတ်ခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

(၃)

သုံးနှုန်းသူတို့၏ စိတ်ကူးဉာဏ်ကိုလိုက်၍ အနှိုင်းခဲ၏ ဂုဏ်အရည်အသွေးအမျိုးမျိုး ပေါ်ထွက်လာတတ်ပုံမှာလည်း စိတ်ဝင်စားဖွယ် ဖြစ်ပါသည်။ မေတ္တာ ဆိုပါစို့။ မေတ္တာ၏ အေးမြ သောဂုဏ်ကို အထူးပြုလိုသူက 'မေတ္တာရေစင်' ဟု တင်စားပါလိမ့်မည်။ မေတ္တာ၏ မွှေးပျံ့သောဂုဏ်ကို အထူးပြုလိုသူက 'မေတ္တာပန်း' ဟု တင်စားပါလိမ့်မည်။ မေတ္တာ၏ ဘေးအန္တရာယ်ကာကွယ်နိုင်သောဂုဏ်ကို အထူးပြုလိုသူက 'မေတ္တာတံတိုင်း' ဟု တင်စားပါလိမ့်မည်။ 'မေတ္တာစောင်ခြံရံရင် လုံမှာပဲလို့' ဟူသော သီချင်းမှာကဲ့သို့ 'မေတ္တာစောင်' ဟု တင်စားချင်လည်း တင်စားပါလိမ့်မည်။ မေတ္တာ၏ လမ်းပြနိုင်သောဂုဏ်ကို အထူးပြုလိုသူကမူ (တွံ တေးသိန်းတန်၏ သီချင်းထဲကလို) 'မေတ္တာမီးအိမ်' ဟု တင်စားပါလိမ့်မည်။ ဤသို့ စိတ်ကူးဉာဏ် ရှိသူတို့က အမျိုးမျိုးတင်စားလိုက်သောအခါ အကောင် အထည်မရှိသော မေတ္တာ၏ ဂုဏ်အရည် အသွေး အမျိုးမျိုးသည် ယှက်ဖြာ၍ ပေါ်ထွက်လာရပါသည်။

အများစိတ်ဝင်စားသော 'အချစ်' ဟူသည့် ခြပ်မဲ့သဘောတစ်ခုကိုလည်း သာကေဆောင်လိုပါသေးသည်။ ရုပ်ရှင်မင်းသမီးကြီး ဒေါ်မေသစ် တစ်ချိန်က သီဆိုခဲ့သည့်သီချင်းထဲက 'ချစ်ပင်ပျိုး လို့ ချစ်မိုးတွေစွေ ချစ်ရေစင်ပက်ဖျန်း၊ ချစ်ပန်းပွင့်ကာနေ' ဆိုသကဲ့ သို့ အချစ်ကို 'ချစ်ပင်'၊ 'ချစ်မိုး'၊ 'ချစ်ရေစင်'၊ 'ချစ်ပန်း' ဟူ၍ နှစ်သက်

မြတ်နိုးဖွယ် ဂုဏ်အရည် အသွေးအမျိုးမျိုး ပေါ်ထွက် လာအောင် တင်စားတတ်ကြပါသည်။ သို့သော် အချစ်ကို စိတ်နှလုံး ထိခိုက် နာကျင်ဖွယ် ဂုဏ်အရည်အသွေးရှိသော သဘောတစ်ရပ် အဖြစ် ရှုမြင်ခဲ့သော အင်းဝခေတ်စာဆို ရှင်မဟာရဋ္ဌ သာရက ကိုးခန်းပျို့ တွင်-

“ချစ်ငြောင့်ချစ်ဆူး၊ ဝမ်းထဲစူးသော်၊
လွမ်းလွမ်းလွမ်းခါး၊ သည်းဖျားမိုးခြင်၊
ဖိမ်ဖိမ်ကျင်ရှင်”

ဟူ၍ ရေးဖွဲ့ခဲ့ဖူးပါသည်။ ချစ်ငြောင့်၊ ချစ်ဆူး ဟူ၍ တင်စားလိုက် သောအခါ ချစ်ရေစင်တို့၊ ချစ်ပန်းတို့ကဲ့သို့ နှစ်သက်မြတ်နိုးဖွယ်၊ သာယာဖွယ် မဟုတ်တော့ပါ။ ထိခိုက်နာကျင်ဖွယ်အဖြစ်သို့ ပြောင်း လဲသွားရပါသည်။ နှောင်းခေတ်စာဆိုများက ကဗျာသီချင်းများတွင် ချစ်မုန်တိုင်း၊ ချစ်ဆိပ်ရည်၊ ချစ်မီးတောက်၊ ချစ်မြားဆူး စသည်ဖြင့် စိတ်ကူးဉာဏ်သက်သလို တင်စားကြသည်ကို ကြည့်လျှင်လည်း ထိခိုက်နာကျင်ဖွယ်ဂုဏ်ကို ဖော်ညွှန်းကြကြောင်း တွေ့ရပါလိမ့်မည်။

တင်စားသူက စိတ်ကူးယဉ်ဉာဏ်ကိုလိုက်၍ ဂုဏ်အရည် အသွေး အကောင်းအဆိုးအမျိုးမျိုး ပေါ်ထွက်နိုင်သည့် သဘောပင် ဖြစ်ပါသည်။

(၄)

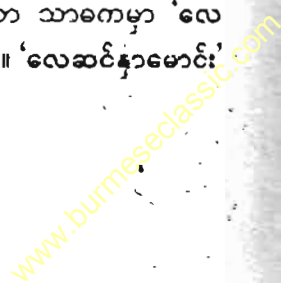
ထိုသို့ ထပ်တူပြုတင်စားသော အသုံးအနှုန်းများနှင့်ပတ် သက်၍ စိတ်ဝင်စားဖွယ် အချက်တစ်ချက် ရှိပါသေးသည်။ ထိုသို့ အနှိုင်းခံနှင့် အနှိုင်းကို ယှဉ်တွဲသုံးနှုန်းခြင်းသည် အခိုက်အတန့် သဘော၊ ယာယီသဘောကို ဆောင်နေခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ တင် စားသူက ထိုသို့ တင်စားသုံးနှုန်းလိုက်သည့် အခိုက်အတန့်တွင်သာ ထိုစကားနှစ်ခု လာရောက်ယှဉ်တွဲမိခြင်းဖြစ်ပြီး အမြဲယှဉ်တွဲ ပေါင်းဖက် နေခြင်း မဟုတ်ဟု ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ရှေ့တွင်ပြခဲ့သော ‘မေတ္တာရေစင်’ ဆိုပါစို့။ အေးမြသည့် ဂုဏ်ကို အထူးပြုလိုသည့်အတွက် ‘မေတ္တာရေစင်’ ဟု တင်စား လိုက်ခြင်း ဖြစ်လေရာ ထိုသို့တင်စားသည့် အခိုက်အတန့်၌သာလျှင် မေတ္တာနှင့် ရေစင်တို့ အတူယှဉ်တွဲမိကြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့ တင်စားခြင်းနှင့် မဆိုင်သော အခြားနေရာများတွင်မူ ‘မေတ္တာ’ ကလည်း သူ့နေရာမှာသူ ရှိပြီး ‘ရေစင်’ ကလည်း သူ့နေရာမှာသူ ရှိနေပါလိမ့်မည်။ အမြဲယှဉ်တွဲနေခြင်း မဟုတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် အဘိ ဓာန်များတွင် ‘မေတ္တာရေစင်’ ဟူသော စကားနှစ်လုံးတွဲကို ရှာတွေ့ မည် မဟုတ်ပါ။ ဤသို့ အဘိဓာန်မှာ ရှာမတွေ့နိုင်ခြင်းကပင်လျှင် ထိုစကားနှစ်လုံးယှဉ်တွဲမှုသည် ယာယီသဘော၊ အခိုက်အတန့် သဘောသာဖြစ်ကြောင်း သက်သေပြနေပါသည်။

အခြားအခြားသော အလားတူတင်စားသည့် အသုံးအနှုန်း များသည်လည်း ယာယီသဘော၊ အခိုက်အတန့်သဘော ဆောင် သည်ချည်း ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ပုံသေကားကျမဟုတ်ဘဲ တင်စားသူ စိတ်ကူးဉာဏ်ကြွယ်လျှင် ကြွယ်သည့်အလျောက် အမျိုးမျိုး ယှဉ်တွဲပေါင်းဖွဲ့ တင်စားနိုင်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

(၅)

ဤသို့ တင်စားသုံးနှုန်းသော စကားအချို့သည် သုံးဖန်များ သောအခါ အခိုက်အတန့်သဘော၊ ယာယီသဘောမျှသာ မဟုတ် တော့ဘဲ အမြဲတမ်း ပုံသေယှဉ်တွဲ ပေါင်းဖွဲ့သွားပုံမျိုးလည်း ခိုတတ်ပါသည်။ ထိုအခါမျိုးတွင် ထိုစကားနှစ်လုံးတွဲသည် နေ့စဉ်သုံး စကားနယ်ပယ်ထဲတွင် အသားကျ အနည်ထိုင်သွားပြီး အဘိဓာန်ထဲ ဝင်သွားတတ်ပါသည်။ သိသာလောက်သော သာဓကမှာ ‘လေ ဆင်နှာမောင်း’ လို စကားလုံးမျိုး ဖြစ်ပါသည်။ ‘လေဆင်နှာမောင်း’

သည် 'မေတ္တာရေစင်' လို့၊ 'ပညာဆီမီး' လို့ စကားလုံးမျိုး ဖြစ်ပါသည်။ ဆင်နာမောင်း ဝှေ့ယမ်းသလို ဝှေ့ယမ်း တိုက်ခတ်တတ်သော ထိုလေ၏ ဂုဏ်ကို အထူးပြုလိုသည်အတွက် ဆင်နာမောင်းနှင့် ထပ်တူပြုကာ လေဆင်နာမောင်းဟု တင်စားသုံးနှုန်းခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ မူလက လေနှင့်ဆင်နာမောင်းတို့သည် တင်စားသည့် အခိုက်အတန့်တွင်သာ ယှဉ်တွဲခြင်း ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ ယာယီယှဉ်တွဲခြင်း ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ ယခု လေနှင့် ဆင်နာမောင်းကို ခွဲ၍ မရတော့ပြီ။ အမြဲတမ်းယှဉ်တွဲနေလေပြီ။ နေ့စဉ်သုံး စကားနယ်ပယ်ထဲတွင် အသားကျ အနည်ထိုင်သွားလေပြီ။ ထို့ကြောင့် ထိုစကားလုံးကို အဘိဓာန်ထဲတွင် ထည့်သွင်းကာ အနက်ဖွင့်နေရ လေပြီ။

ထိုသို့ အခိုက်အတန့်သဘော ရပ်စဲသွားသည့်အတွက် ထိုစကားလုံးမျိုးတွင် တင်စားသည့် အာနိသင်ကုန်ခန်းသွားပြီ ဖြစ်ပါသည်။ အလင်္ကာစကားနှင့်ဆိုလျှင်လည်း 'လေဆင်နာမောင်း' သည် အလင်္ကာအာနိသင် ကုန်ခန်းသွားပြီဖြစ်သော ရူပအလင်္ကာသာ ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ 'မေတ္တာမီးအိမ်' လို့၊ 'ချစ်ဆိပ်ရည်' လို့ အလင်္ကာအာနိသင် ရှိနေသေး သော အလင်္ကာမျိုး မဟုတ်တော့ပါ။

(၆)

ဤနေရာတွင် တင်စားသည့်အာနိသင် ကုန်ခန်းသွားသော လေဆင်နာမောင်းလို စကားမျိုးနှင့် အာနိသင် ထက်မြက်ကြွယ်ဝနေဆဲဖြစ်သော စကားမျိုးတို့၏ ခြားနားချက်တစ်ခုကို တွေ့နိုင်ပါသည်။ တင်စားပြောခြင်းသည် တကယ်ပြောခြင်းမဟုတ်ပါ။ 'မေတ္တာမီးအိမ်' ဟူသည် တင်စားပြောသော စကားသာဖြစ်သည်။ မေတ္တာမီးအိမ်ဆိုသော အရာအတ္တု တကယ်မရှိပါ။ ဈေးထဲသွားပြီး မေတ္တာမီးအိမ်တစ်လုံးလောက် ရောင်းပါဟု ဝယ်ခင်၍ မရပါ။

'ပညာရွှေအိုး' သည်လည်း တကယ်မရှိပါ။ 'ချစ်ငြောင့်ချစ်ဆူး' သည်လည်း တကယ်အသွားချွန်ချွန်နှင့် လာစူးတတ်သော အရာဝတ္ထုမျိုး မဟုတ်ပါ။ တင်စားသူ၏စိတ်ကူးဉာဏ်ဖြင့် ဖန်တီးထားသော စကားများသာ ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် လေဆင်နာမောင်းမှာမူ တကယ်ရှိနေပါပြီ။ ထိုလေကို ထိုအမည်ဖြင့် တကယ်ခေါ်ခြင်း ဖြစ်နေပါပြီ။ တင်စားခေါ်ခြင်း မဟုတ်တော့ပါ။

တင်စားသူတို့၏ စိတ်ကူးဉာဏ်အတွက် တင်စားသုံးနှုန်းသော စကားများသည် အသစ်အသစ် ပေါ်ပေါက်နေမည်သာ ဖြစ်ပါသည်။

မသေသောနာမည်များ

(၁)

စာပေဟောပြောပွဲတစ်ခုတွင် ဆရာကြီးဦးဆန်းထွန်း မိန့်ကြား ဖူးသော စကားတို့ကို ကျွန်တော် သတိရနေသည်။ ဝါဒရေးရာများ အကြောင်း ပြောဆိုရင်း ဆရာကြီးက “ဆရာတော့ အစ်ဇင် (ဝါဒ) တွေ ထဲမှာ တေမိအစ်ဇင်ကို သဘောကျတယ်ကွ” ဟု ပြောပါသည်။ ပရိသတ်က ဆရာကြီးပြောသော ‘တေမိအစ်ဇင်’ ဆိုသည်ကို နားမလည်သည့် အတွက် ငြိမ်ပြီး နားထောင်နေပါသည်။ ဆရာကြီးသည် ငြိမ်နေသော ပရိသတ်ကို ခဏအကဲခတ်လိုက်ပြီးမှ “တေမိအစ်ဇင်ဆိုတာ တေမိဝါဒလေ၊ တေမိမင်းသားလို စကား မပြောဘဲ တိတ်တိတ်နေတဲ့ ဝါဒပေါ့ကွ၊ တိတ်တိတ်နေနိုင်ရင် အကောင်းဆုံးပဲ” ဟု ရှင်းပြပါသည်။ ထိုအခါကျမှ ပရိသတ်က သဘောပေါက်ပြီး ဝါဒခန့် ပွဲကျသွားပါတော့သည်။

ဆရာကြီး အမိန့်ရှိသကဲ့သို့ ‘တေမိ’ ဟူသော စကားသည် ဘုရားလောင်းအမည်မျှသာ မကတော့ဘဲ ‘စကားနည်းသူ၊ စကား များများ မပြောသူ’ ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဆောင် နေပါပြီ။ “ဗို့ ကိုရင်တေမိကြီး၊ ပြောစရာရှိ ပြောလေ၊ ဘာဖြစ်လို့ တေမိလုပ်နေတာလဲ” စသည့် စကားမျိုးတွင် ထို အဓိပ္ပာယ်ဆောင် ကြောင်း အများနားလည်နေကြပါပြီ။ အမည်ပိုင်ရှင်၏ ဂုဏ်အရည် အသွေးကို အကြောင်းပြု၍ ထိုသို့ အသုံးကျယ်ပြန့်သွားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထို့အတူ-

ဇော် စာအုပ်တိုက်

(၂)

တေမိကဲ့သို့ပင် 'ဝေဿန္တရာ' ဟူသော ဘုရားလောင်း အမည်သည်လည်း 'အလှူအတန်း အပေးအကမ်း ရက်ရောသူ' ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကို ဆောင်နေပါပြီ။ အလှူရက်ရောသူ အလောင်းတော် ဝေဿန္တရာမင်းကြီး၏ ဂုဏ်အရည်အသွေးကို အကြောင်းပြု၍ ဤသို့ အဓိပ္ပာယ်ကျယ်ပြန့်သွားခြင်း ဖြစ်သည်။ 'ဦးမောင်လှကတော့ ဝေဿန္တရာပဲဗျို့' ဟု ကြားလိုက်ရရုံနှင့် အပေးအကမ်း ရက်ရောသူဟု ဆိုလိုကြောင်း ချက်ချင်းနားလည် ကြသည်မှာ ထိုအဓိပ္ပာယ်ဖြင့် အသုံးတွင်လျက်ရှိနေပြီး ဖြစ်သောကြောင့်ပင် မဟုတ်ပါလော။

"ဒိရွာမှာတော့ ဦးကြီးဦးသာဒွန်းဟာ မဟော်သဓာပဲကွ" ဟု ပြောလျှင် 'မဟော်သဓာ' ဆိုသော စကားသည် 'ပညာရှိ' ဟု အဓိပ္ပာယ် ရကြောင်း နားလည်ကြပါသည်။

ဇာတ်တော်ကြီးဆယ်ဘွဲ့လာ ဘုရားလောင်းအမည် ဆယ်ခုတွင် ယခုဖော်ပြသော တေမိ၊ ဝေဿန္တရာ၊ မဟော်သဓာ ဟူသော အမည်သုံးခုကိုသာ ဤသို့သော အဓိပ္ပာယ်များဖြင့် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အသုံးပြုလျက်ရှိကြောင်း ဂရုပြုမိပါသည်။ နေမိ၊ ဘူရိဒတ်၊ စန္ဒကုမာရ စသည့် ကျန်အမည် ခုနစ်ခုမှာမူ သက်ဆိုင် ရာ ဂုဏ်အရည်အသွေးများကို အစွဲပြုသည့် အဓိပ္ပာယ်များဖြင့် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အသုံးမတွင်သေးပါ။

(၃)

'ဒေဝဒတ်၊ မာရ်နတ်၊ ဇူကာ' တို့မှာ ၎င်းတို့၏ မနှစ်မြို့ဖွယ်၊ မလိုလားဖွယ် အမှုအကျင့်များကို အစွဲပြု၍ အသုံးတွင်ကျယ် သည့် စကားများ ဖြစ်ပါသည်။ 'ဒေဝဒတ်' နှင့် 'မာရ်နတ်' တို့ကို 'ဖျက်လို ဖျက်ဆီး ပြုသူ၊ အနှောင့်အယှက်ပေးသူ' ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ဖြင့်

တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် သုံးနေကြပါပြီ။ "ဒီ ဒေဝဒတ်ကြောင့် တို့အစီအစဉ် တွေပျက်ကုန်ပြီ သူက ဒီကိစ္စမှာ မာရ်နတ် ဝင်လုပ်တာကိုး" စသည်ဖြင့် ပြောဆိုသုံးစွဲနေကြပါပြီ။ ထို့အတူ 'ဇူကာ' ဟူသော စကားသည်လည်း 'လောဘကြီးလွန်းသူ၊ အလွန်အကျွံ အမြတ်ကြီးစားသူ' ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကို ဆောင်နေပြီ ဖြစ်သည်။ တစ်ချိန်က အမြတ်ကြီးစား စီးပွားရေးသမားများကို 'ဇူကာ' များဟု ခေါ်ခဲ့ကြဖူးသည် မဟုတ်ပါလော။ စားပွဲနှင့်လောက်အောင် အစားကြူးသော ဇူကာပုဏ္ဏား၏ အမှုအကျင့်ကို အစွဲပြု၍ အသုံးတွင်ကျယ်လာခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

အဖေကို ပြန်သတ်သည့် အဇာတသတ်ကို အစွဲပြု၍ အဖေကို ပြန်ပြီးအာခံသူ၊ ရန်မူသူကို "ဟဲ့ အဇာတသတ်၊ အဖေကို ပြန်လုပ်ရသလား၊ မြေမျိုလိမ့်မယ်" ဟု ပြောဆိုတတ်ကြပါသည်။ အဖေကို ပြန်သတ်မည်ဟု ကြုံးဝါးကာ 'ခေတ်သစ်အဇာတသတ်' ဘွဲ့ခံသူများပင် ရှိသည်ဟု ကြားဖူးပါသည်။ ထိုစကားသည်လည်း ထိုအဓိပ္ပာယ်ဖြင့် အသုံးတွင်ကျယ်နေသည့် စကားဖြစ်ပါသည်။

ထိုအဓိပ္ပာယ် ကျယ်ပြန့်သွားသော စာထဲပေထဲက အမည်များတွင် 'ကာလနဂါး' တို့ 'ဇီဝက' တို့လည်း အပါအဝင် ဖြစ်ပါသည်။ ဘုရား တစ်ဆူတစ်ဆူပွင့်မှ အိပ်ယာမှ တစ်ခါတစ်ခါ နိုးသည်ဆိုသော 'ကာလ' ခေါ် နဂါးကြီး၏ အမည်ကို အစွဲပြု၍ 'ကာလနဂါး' ဟူသော စကားကို 'အအိပ်ကြီးသူ' ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် သုံးနေကြပါသည်။ ထို့အတူ ဘုရားရှင်ကို ဆေးကုသပေးသော သမားတော် 'ဇီဝက' ကို အစွဲပြု၍ ဆေးကုတော်သော ဆရာဝန်ကို 'ဒီဆရာဝန်ကတော့ ဇီဝကပါပဲ' ဟူသော စကားမျိုး ချီးကျူးပြောဆိုနေကြပါပြီ။

(၄)

အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော အမည်များမှာ ဇာတ်နိပါတ်နှင့် ဗုဒ္ဓဝင်တို့မှ အမည်များ ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာရာဇဝင်မှ အမည်

အချို့သည်လည်း ထိုသို့ အဓိပ္ပာယ်ကျယ်ပြန့်စွာ အသုံးပြုနေသည့် အမည်များ ဖြစ်ပါသည်။ 'ဒီရပ်ကွက်မှာ ငတက်ပြားတွေ ရှိတယ်' ဟု ပြောလျှင် 'ဒီရပ်ကွက်မှာ သူ့ခိုးတွေရှိတယ်' ဟု ဆိုလိုကြောင်း နားလည်ကြပါသည်။ အင်းဝခေတ် သတိုးမင်းဖျားလက်ထက်တွင် ထင်ရှားသော သူ့ခိုးငတက်ပြားကို အစွဲပြု၍ ဤအဓိပ္ပာယ်ကို သုံးခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

စာတိုပေစ ရှာဖွေစုဆောင်းတတ်သူကို 'ဒီကောင်ကတော့ စာတိုငည့်ပဲ' ဟု ပြောတတ်ပါသည်။ ဝန်လင်းမင်းရာဇာအဖြစ် ထင်ရှားလာမည့် ငည့်ဆိုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ စာတိုပေစ ကျက်မှတ် စုဆောင်းတတ်သည့် အမူအကျင့်ကို အစွဲပြု၍ ဤသို့သုံးခြင်း ဖြစ်သည်။

ကူညီ မ, စနိုင်စွမ်းရှိသော ပထမဘိုးဘိုးအောင်ကို အစွဲပြု၍ ထိုအမည်ကို 'တူညီမစသူ' ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် သုံးတတ်ကြပါသည်။ 'ငါ ဒုက္ခရောက်နေတုန်း မင်းကတော့ ဘိုးဘိုးအောင် ပါကွာ' ဟူသော စကားမျိုးဖြစ်သည်။ ထူးခြားသည်မှာ ထိုစကားကို မလိုလားသည့် သဘောဖြင့်လည်း သုံးတတ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ပင့်ပေး၊ တွန်းပေးတတ်သူကို တွေ့လျှင် 'ငါတော့ ဘိုးဘိုး အောင်နဲ့ တွေ့နေပြန်ပါပြီ' ဟု သုံးပုံမျိုးဖြစ်သည်။ ဝလုံးတစ်လုံး ဖျက်လျှင် နှစ်လုံးပေါ်သည်ဆိုသော ဘိုးဘိုးအောင်၏ အစွမ်းကို အစွဲပြု၍ ကားခနှစ်ဆ တက်သော အငှားကားများကို တစ်ချိန်က 'ဘိုးဘိုးအောင်ကားတွေ' ဟု ခေါ်ခဲ့ကြဖူးပါသည်။

အကြံဉာဏ်ပေးတတ်သူကို 'အခါပေး ဦးပုည' ဟု မလိုမလား သုံးတတ်ပါသေးသည်။ မင်းတုန်းမင်းလက်ထက်တွင် မြင်ကွန်းမြင်းခုန်တိုင်မင်းသားများ ပုန်ကန်ရန် အခါပေးမိသည့် ဦးပုည၏ လုပ်ရပ်ကို အစွဲပြု၍ 'ဒီကိစ္စမှာ သူက အခါပေးဦးပုညပေါ့' ဟူသကဲ့သို့ မလိုလားသော သဘောဖြင့် သုံးပုံမျိုး ဖြစ်ပါသည်။

ဝတ္ထုဇာတ်ဆောင်များတွင်လည်း ထိုသို့ အသုံးတွင်ကျယ်သော အမည်များ ရှိပါသည်။ ဝန်စာရေး ဦးကြီး၏ 'ချဉ်ပေါင်ရွက်သည် မောင်မိုင်း' ဝတ္ထုမှ ဇာတ်ဆောင် မောင်မိုင်းဆိုလျှင် အလွန်မိန်းမပွေ့သူ ဖြစ်သည်အတွက် ထိုဝတ္ထုပေါ်စ ကိုလိုနီခေတ် က 'မောင်မိုင်း' ဆိုလျှင် 'လူရွတ် လူပွေ့' အဖြစ် အများနားလည်ကာ အော့နလုံးနာသည်အထိ ဖြစ်ရသည်ဟု ဆိုပါသည်။ ထိုအချက်ကို အကြောင်းပြု၍ ထိုခေတ်က မြန်မာစစ်စစ်ဖြစ်လျက် မိမိအမည်ရှေ့တွင် 'မစ္စတာ' တပ်ရသည်ကို အရသာတွေ့နေသော မြန်မာအချို့ကို သရော်လိုသော ဆရာကြီးဦးလွန်းသည် ထိုသူတို့၏ အရသာတွေ့နေသော 'မစ္စတာ' ကို အများအော့နလုံးနာနေသည့် 'မောင် မိုင်း' နှင့် တမင်တွဲဖက်ကာ 'မစ္စတာ မောင်မိုင်း' ဟု ကလောင်အမည် ယူခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ထို့အတူ ဦးကြီး၏ 'စကားတောင်စား' ဝတ္ထုမှ စကားတောင်စားသည် စကားကို ကတ်၍ ပြောတတ်သည်။ ချည်ပါသား ငည့်နှင့် ပခန်းသား ငလက်တိုတို့သည်လည်း ဆင်ခြေများသည်။ စကားလေ့ရှိသည်။ အကော်အကတ်နှင့် ပြောတတ်သူကို 'စကားတောင်စား' ဟူ၍လည်းကောင်း၊ စကားတံရှည်သူ ဆင်ခြေများကို 'ချည်ပါသား'၊ 'ပခန်းသား' ဟူ၍လည်းကောင်း ခေါ်ဝေါ်သုံးနှုန်းကြပါသည်။

ခဏခဏ ရန်ဖြစ်တတ်သူ၊ ရန်ဖြစ်တိုင်း ပါတတ်သူကို 'ငပွကြီး' ဟု ခေါ်လေ့ရှိကြပါသည်။ ငပွကြီးသည် ကိုလိုနီခေတ်က ဆရာကြီးဦးဖေမောင်တင်နှင့် ဦးချိုတို့ပြုစုသော 'မြန်မာကြည့်စာ' ဒုတိယတွဲမှ ဇာတ်ဆောင်တစ်ဦး၏ အမည်ဖြစ်ပါသည်။ ငပွကြီးအကြောင်းကို ဤသို့ တွေ့ရပါသည်။

ငပွကြီးဟု နာမည်တွင်သော ဘုန်းကြီးကျောင်းသား ကလေးတစ်ယောက် ရှိ၏။ တစ်ကျောင်းလုံးရှိ ကျောင်းသားများသည် သူနှင့်ချည်း ရန်ဖြစ်ကြ၏။ တစ်နေ့သ၌ ကျောင်းသားတွေ ရန်ဖြစ်နေကြသောကြောင့် ကပ္ပိယက 'ဘုန်းကြီးဘုရား၊ ကလေးတွေ ရန်ဖြစ်နေကြပါတယ်ဘုရား' ဟု ကျောင်းအောက်ကနေပြီး လျှောက်လိုက်၏။ ဘုန်းကြီးက 'ဘယ်သူလဲဟဲ့' ဟု မေးလိုက်၏။ ထိုအခါ ကပ္ပိယက 'ငပွကြီးရယ်' ဟု ဆိုကာရှိုသေး ဘုန်းကြီးက 'ဟဲ့ ကပ္ပိယရဲ့၊ ငပွကြီးကိုတော့ ထည့်ပြီးပြောမနေနဲ့နဲ့၊ ငပွကြီးပါမှန်း ငါသိတယ်၊ တစ်ဖက်လူကိုသာမေးတာ' ဟုပြောလေ၏။

မြန်မာကြည့်စာသည် ကျောင်းသုံးစာအုပ်အဖြစ် အသုံးတွင်ကျယ်ခဲ့သည့်အတွက် ငပွကြီးကို လူသိများပြီး ရန်လိုသူအဖြစ် အသုံးကျယ် ပြန့်လာရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဘယ်နိုင်ငံကတော့ 'ငပွကြီး' ဖြစ်နေပြီဟူ၍ နိုင်ငံနှင့်ချီပြီး သုံးခဲ့ကြပါသည်။

နောက် အသုံးတွင်ကျယ်သော ဇာတ်ဆောင်အမည်တစ်ခုမှာ ဆရာမောင်ထင်၏ ငဘဝတ္ထုမှ လယ်သမားကြီးငဘပင် ဖြစ်သည်။ 'ငဘ' ဟုဆိုလျှင် 'လယ်သမား' ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်အထိ အသုံးတွင်ကျယ်လာခဲ့ပါသည်။

(၆)

စာပေကျမ်းဂန်လာ အမည်များသာမဟုတ်ဘဲ ထင်ရှားရှိသော လူပုဂ္ဂိုလ်အမည်များတွင်လည်း ဤနည်းအတိုင်း အဓိပ္ပာယ်ကျယ်ပြန့်သွားသည့်သဘောကို တွေ့ရပါသည်။ တစ်ချိန်က လူဆိုးကြီးအဖြစ် ထင်ရှားသော လမ်းမတော်ဦးဖိုးတုတ်ကို အစွဲပြု၍ 'ဖိုးတုတ်' ဆိုလျှင် 'လူဆိုး လူမိုက်' ဟု နားလည်ကြသည်။ ဆိုင်းဆရာကြီး

စိန်ဗေဒါ၏အမည်ကို အစွဲပြု၍ 'စိန်ဗေဒါ' ကို 'လက်သံ ပြောင်သူ' ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် သုံးကြသည်။ ကျောင်းမှာ အစိုက်ကြမ်းသော ဆရာကို 'စိန်ဗေဒါ' ဟု အမည်ပေးတတ်ခြင်းမှာ ထိုသဘောပင် ဖြစ်ပါသည်။ အားကစားထူးချွန်သူကို 'ဒီတောင်တော့ ဇော်ဝိတ်ဝဲကွဲ' ဟု သုံးသပ်ခြင်းမှာလည်း ကာယဗလလိုက်စားသူ တွင် ထူးချွန်သော ဆရာကြီးဦးဇော်ဝိတ်၏ အမည်ကို အစွဲပြု၍ သုံးခြင်းဖြစ်ပါသည်။

(၇)

နာမည်ပိုင်ရှင်၏ ဂုဏ်အရည်အသွေးမျိုး၊ အမူအကျင့်မျိုး ရှိသည့် အခြားပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးကို ထိုနာမည်နှင့်ပင် တင်စားခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲရာမှ ထိုနာမည်၏ အဓိပ္ပာယ်သည် ကျယ်ပြန့်လာရခြင်း ဖြစ်သည်။

ထိုစကားလုံးသည်လည်း ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးနှင့်သာ ဆိုင်သော နာမည်အဖြစ်မှ အများနှင့်ဆိုင်သော စကားလုံးအဖြစ် ကျယ်ပြန့်လာရခြင်း ဖြစ်သည်။

'လူသေသော်လည်း နာမည်မသေ' ဟူသော ဆိုထုံးစကား ရှိပါသည်။

တစ်ချိန်က အသက်ထင်ရှားရှိခဲ့သော ထိုနာမည်ပိုင်ရှင်များသည် ယခု သေဆုံးကုန်ကြပါပြီ။ သို့သော် သူတို့၏ နာမည်များမှာမူ ကျယ်ပြန့်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်များကို ဆောင်လျက် မသေမပျောက် ရှိနေကြဆဲ ဖြစ်ပါသည်။

ထို့ကြောင့် ထိုနာမည်များကို 'မသေသော နာမည်များ' ဟူ၍ ဝိသေသပြုလိုပါသတည်း။

ကြောင်းတူသံကွဲ

(၁)

ရယ်စရာပုံပြင်တစ်ပုဒ်ကို ကြားဖူးပါသည်။

တစ်ခါက ကိုလူရိုးတစ်ယောက်သည် ရွာတစ်ရွာသို့ အလည်အပတ် ရောက်သွားသည် ဟူသတင်း။ ညဘက်တွင် စကား ထိုင်ပြောကြပြီး အိပ်ချိန်တန်ကြသောအခါ အိမ်ရှင်က ရေနံဆီမီး အိမ်ကို လက်ညှိုးထိုးပြပြီး “မီးငြိမ်းလိုက်ပါဗျာ” ဟု ပြောသည်ကို ကိုလူရိုးက နားမလည်။ အိမ်ရှင်က မီးအိမ်ကို ဖူးခနဲ မှုတ်လိုက် တော့မှ “ဪ... မီးသတ်ဖို့ ပြောတာလား၊ ခင်ဗျားတို့အရပ်မှာ သတ်တာကို ငြိမ်းတယ်လို့ ခေါ်သကိုး” ဟု တအံ့တဩ မှတ်ချက်ချ မိသည်။ နောက်တစ်နေ့တွင် လက်ဝှေ့သွားကြည့်ပြီး ပြန်လာသော ကိုလူရိုးကို အိမ်ရှင်က အကျိုးအကြောင်း ဆီးမေးသောအခါ “လက်ဝှေ့ငြိမ်းပွဲ သွားကြည့်တာဗျို့၊ ဟာ....တစ်ယောက်နဲ့ တစ်ယောက် ငြိမ်းလိုက်ကြတာ ဘာပြောကောင်းမလဲဗျာ” ဟု ပြန်ပြောလေသည် ဟူသတင်း။

စကားနှစ်လုံး အလဲအလှယ်သုံး၍ တစ်နေရာမှ ရသည်ကို ပုံသေမှတ်ထားပြီး မဆီလျော်သည့် အခြားနေရာမှာ သွားသုံးမိသည့် အတွက် ရယ်စရာဖြစ်ရပ်ကို ဟာသလုပ်ထားသော ပုံပြင်ဖြစ် ကြောင်း သိသာပါသည်။ ဘာသာစကားဘက်က ကြည့်လျှင်မူ အနက်တူပြီး အသံကွဲသော ‘ကြောင်းတူသံကွဲ’ (synonym) စကားလုံးများနှင့်

ဇွဲတန် စာအုပ်တိုက်

ဆိုင်သည် ပြဿနာတစ်ခုကို ဤပုံပြင်က ဖော်ပြ နေသကဲ့သို့ ရှိပါသည်။ 'ငြိမ်း' နှင့် 'သတ်' သည် ကြောင်းတူသံကွဲ ဟုတ်သလော၊ မဟုတ်သလော။

(၂)

မြန်မာဘာသာစကားနယ်ပယ်တွင် ကြောင်းတူသံကွဲ အဖြစ် နားလည်ထားကြသော စကားလုံးများစွာ ရှိပါသည်။ ပျော်-ရွှင်၊ ပြော-ဆို၊ သေး-ငယ်၊ ပြု-လုပ်၊ သေ-ဆုံး၊ မောင်-မိုက်၊ လျင်-မြန်၊ အစဉ်-အမြဲ၊ ရဟန်း-သံယံ၊ ကံ-ကြမ္မာ၊ ဆင်းရဲ-ဒုက္ခ၊ အလျှ-ဒါန စသည်ဖြင့် အများအပြားပင် တွေ့နိုင်ပါသည်။ ထိုစကား လုံးများသည် အနက်ချင်း တစ်သေမတိမ်း ထပ်တူထပ်မျှတူသော ကြောင်းတူသံကွဲ စစ်စစ်များ ဟုတ်ကြပါ၏လော။

ခေတ်သစ် ဘာသာဗေဒပညာရှင်များကမူ လုံးလုံးလျားလျားတူသော ကြောင်းတူသံကွဲစစ်စစ်ဟူ၍ မရှိဟုပင် ဆိုကြသည်။

ဤနေရာတွင် လုံးလုံးလျားလျား တူသည်ဆိုရာ၌ စကားလုံး၏ ရိုးရိုးအနက်ချည်းသာမက ယှဉ်၍ကပ်ပါလာသော ခံစားမှုအရောင် အသွေးများပါ တိတိကျကျတူသည့်သဘောကို ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်သည်။ 'သေ' နှင့် 'ဆုံး' ဆိုပါစို့။ 'သေတာနဲ့ ဆုံးတာ အတူတူပါပဲ' ဟု ပြော၍ရသော်လည်း 'ဆုံး' က 'သေ' ထက်ပို၍ သိမ်မွေ့ယဉ်ကျေးသော အငွေ့အသက်ကလေး ယှဉ်ဟပ်နေသည် မဟုတ်ပါလော၊ 'အဖေသေပြီ' နှင့် 'အဖေဆုံးပြီ' ဟူသော စကားနှစ်ခွန်း၏ အနက်သဘောသည် တစ်ထပ်တည်း ကျပါ၏လော။ 'အဖေသေပြီ' ထက် 'အဖေဆုံးပြီ' က ပို၍မသိမ်မွေ့ပါ လော။ သို့ဖြစ်လျှင် 'သေ' နှင့် 'ဆုံး' သည် အနက်ချင်း လုံးလုံးလျားလျား ထပ်တူကျသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါဦးမည်လော။

အချို့ပညာရှင်များကမူ လုံးလုံးလျားလျားတူသည့် ကြောင်းတူသံကွဲမျိုးမရှိဟု မဆိုသင့်ကြောင်း၊ ပညာရပ်ဆိုင်ရာ စကားများထဲတွင် ခံစားမှုမယှဉ်သော တိတိကျကျ သတ်မှတ် သုံးသော သဘောရှိ၍ အပြန်အလှန် အလဲအလှယ် သုံးနိုင်သည့် ကြောင်းတူသံကွဲများ ရှိကြောင်း ထောက်ပြကြသည် ဆိုပါစို့။ သဒ္ဒဗေဒတွင် 'အစ်၊ အတ်၊ အပ်' စသော အသံမျိုးများကို 'အသက်အောင်သံ' ဟူ၍လည်း ခေါ်ကြသည်။ 'အသံကြီးပေါက်သံရပ်၊ သံရပ်၊ ရပ်သံ' ဟူ၍လည်း ခေါ်ကြသည်။ ထိုစကားနှစ်လုံးကို အလဲအလှယ်သုံး၍ရသည်။ စကားလုံးများ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ် လေ့လာသောပညာကို 'အတ္ထုဗေဒ' ဟု ခေါ်သကဲ့သို့ 'အဓိပ္ပာယ် ပညာ' ဟုလည်း ခေါ်သည်။ သက်ရှိများအား လေ့လာသည့်ပညာကို 'ပါဏဗေဒ' ဟုလည်း ခေါ်သည်။ 'ဇီဝဗေဒ' ဟုလည်း ခေါ်သည်။ ဤစကားများသည် တိတိကျကျ သတ်မှတ်သုံးစွဲသည့် ပညာရပ် ဆိုင်ရာ စကားများဖြစ်၍ ကြောင်းတူသံကွဲများအဖြစ် မှတ်ယူ နိုင်သည်။

(၃)

နေ့စဉ်သုံး စကားနယ်ပယ်တွင် ခံစားမှုအရောင်အသွေးပါ တိတိကျကျတူသော ကြောင်းတူသံကွဲမျိုး ရှားပါသည်။

စကားလုံးများ၏ အနက်သဘော ထွေပြားမှု၊ သိမ်မွေ့မှု၊ ခံစားမှုများ ယှဉ်ဟပ်နေမှုတို့ကြောင့် စကားလုံးတစ်လုံးနှင့်တစ်လုံး အနက်ချင်း မည်မျှတူညီသည် ဆိုစေကာမူ ကွဲပြားမှု ရှိတန်သလောက် ရှိပါသည်။ 'သတ်' နှင့် 'ငြိမ်း' တူသယောင်ရှိသော်လည်း 'သတ်' က 'ငြိမ်း' ထက်ပို၍ ယေဘုယျကျသည်မှာ အထင်အရှားပင်ဖြစ်သည်။ ထို့အတူ 'မိခင်' က 'အမေ' ထက်ပို၍ စာပေသုံးဆန်သည်။ 'ဒါန' က 'အလှူ' ထက်ပို၍ ခံ့ညားသည်။ 'မသာ' က 'ဈာပန' ထက် ပို၍ ရိုင်းသော အငွေ့အသက်ပါသည်။ 'လွေ'

က 'စာ' ထက်ပို၍ ဘန်းစကားဆန်ပြီး သွက်လက်သည်။ 'အာစရိ' က 'ဆရာ' ထက်ပို၍ ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်သည့် အငွေအသက် ပါသည်။ 'ဘုံပြတ်' က 'မြင်းလှည်း' ထက်ပို၍ ဒေသိယ (ဒေသသုံး) သဘော ဆောင်သည်။ 'မန်မန်' က (ထမင်းနှင့်ယှဉ်လျှင်) ကလေးသုံး ဆန် သည်။ စသည်စသည်ဖြင့် 'ကြောင်းတူသံကွဲ' များ၏ သိမ်မွေ့သော ကွဲပြားခြားနားမှုများကို လေ့လာစူးစမ်းကြည့်နိုင်ပါသည်။

(၄)

ကြောင်းတူသံကွဲ ဟုတ်-မဟုတ် အစားထိုးလျက် သုံးကြည့် လျှင် သိနိုင်သည်ဟု အချို့ပညာရှင်များက ဆိုကြသည်။ 'ခုကွဲ' နှင့် 'ဆင်းရဲ' သည် အနက်တူသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ 'လို၍မရသော ဆင်းရဲ' ကို 'လို၍မရသောခုကွဲ' ဟု အစားထိုးသုံး၍ရသည်။ 'ခုကွဲ ရောက်နေပြီ' ကိုမူ 'ဆင်းရဲရောက်နေပြီ' ဟု အစားထိုးသုံး၍မရ။ သုံးလေ့မရှိ။ ထို့အတူ 'အေး' နှင့် 'ချမ်း' သည် အနက်တူ သည်ဟု ဆိုသည့်အတွက် 'အေးလိုက်တာ' ဟု ပြောရမည့်နေရာတွင် 'ချမ်း လိုက်တာ' ဟု ပြော၍ ရနိုင်သော်လည်း 'ရေအေးအေး တစ်ခွက် ပေးပါ' ဟု ပြောရမည့်နေရာတွင် 'ရေချမ်းချမ်းတစ်ခွက် ပေးပါ' ဟု ပြောလျှင် ရယ်စရာဖြစ်သွားသောကြောင့် ထိုစကားကို မြန်မာစကား မတတ်သူ ပြောပုံမျိုးဖြင့် ဟာသလုပ်ပြီး ပြောနေကြခြင်းဖြစ်သည်။

သို့ဖြင့် အစားထိုးလဲလှယ်သုံးစွဲမှုသည် ရသည့်နေရာမှ ရပြီး မရသည့်နေရာမှာ မရကြောင်း တွေ့နိုင်ပါသည်။

နေ့စဉ်သုံး စကားနယ်ပယ်တွင် ထပ်တူထပ်မျှ တူသော ကြောင်းတူသံကွဲမျိုးကား အမှန်တကယ် ရှားပါးလှပါသည်။

(၅)

စာရေးသည့်တစ်ဦး၏ ရေးဟန်ကို ကြောင်းတူသံကွဲ စကား လုံးများက ပုံ ဖော်ပေးနိုင်သည့် သဘောရှိသည်။ စာရေးသူတစ်ဦး

သည် ကြောင်းတူသံကွဲ စကားလုံးများထဲမှ အသင့်လျော်ဆုံးဟု သူယူဆသော စကားလုံးကို ရွေးချယ်နိုင်ခွင့်ရှိရန် ဖြစ်သည်။

ထိုသို့ ရွေးချယ်လိုက်ခြင်းကပင်လျှင် သူရေးဟန်ကို ပုံဖော် ပေးမည့် အခြေခံတစ်ရပ်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ စာရေးသူ တစ်ယောက်သည် ကြောင်းတူသံကွဲများထဲမှ စာသုံးပေသုံး စကား လုံးကြီးများကို ရွေးချယ်သုံးလျှင် သူရေးဟန်သည် ခံ့ခံ့ညားညား လေးလေးပင်ပင် ရှိပါလိမ့်မည်။ ပေါ့ပေါ့ပါးပါး နေ့စဉ်သုံးစကားများ ကို ရွေးချယ်သုံးလျှင်မူ သူရေးဟန်သည် ပေါ့ပေါ့ပါးပါး သွက်သွက် လက်လက် ရှိပါလိမ့်မည်။ သူရေးချယ်မှုက သူရေးဟန်ကို ပြဋ္ဌာန်း သတ်မှတ် ပုံဖော်ပေးမည် မလွဲပါ။

ကြောင်းတူသံကွဲများကို တွဲသုံးလေ့ရှိကြပါသည်။ တွဲသုံးရာ တွင် ခပ်ခွာခွာခွဲခြားပြီး အလဲအလှယ်သုံးပုံမျိုးနှင့် နီးနီး ကပ်ကပ် တွဲစပ်သုံးပုံမျိုးဟူ၍ တွေ့ရပါသည်။

ခပ်ခွာခွာခြားပြီး အလဲအလှယ်သုံးပုံမျိုးကို အချို့က နှစ်သက် ကြပါသည်။ 'လှည်းနှင့်တစ်မျိုး၊ လှေနှင့်တစ်လီ၊ ကားနှင့် တစ်ဖုံ၊ သဘောနှင့်တစ်နည်း၊ လေယာဉ်နှင့်တစ်ဝ သွားကြ လာကြ ရသည်'ဟု သုံးပုံမျိုး ဖြစ်ပါသည်။

ဤနေရာတွင် 'တစ်မျိုး၊ တစ်လီ၊ တစ်ဖုံ၊ တစ်နည်း၊ တစ်ဝ' တို့ကို 'ကြောင်းတူသံကွဲ' များအဖြစ် မှတ်ယူနိုင်ပါသည်။ 'တစ်မျိုး' ဟူသော စကားတစ်လုံးတည်း ထပ်တလဲလဲ မသုံးလိုသည့်အတွက် စကားပရိယာယ် အလဲအလှယ်သုံးခြင်းမျိုး ဖြစ်သည်ဟု ဆိုကြပါသည်။

သို့သော် ဆိုသည့်အတိုင်း ထိုစကားလုံးများသည် ခံစားမှု အရည်အသွေးချင်း ကွဲပြားနိုင်သည့်အတွက် ဆိုလိုသည့်အဓိပ္ပာယ် တိတိကျကျမရဘဲ ဝေဝါးသွားနိုင်ပါသည်။ တမင်ဟန်လုပ်သုံးသော အဖြစ်မျိုး ရောက်သွားနိုင်ပါသည်။

ကြောင်းတူသံကွဲများကို နီးနီးကပ်ကပ် တွဲစပ်သုံးခြင်းဖြင့် အနက်အဓိပ္ပာယ် ပိုမိုလေးနက် ထင်ရှားလာနိုင်သည်ဟု ဆိုကြပါသည်။ “ဘုရားတပည့်သား ရဟန်းသံဃာတော်များကို ရိုသေ မြတ်နိုးစွာ ရှိခိုးပူဇော် ဖူးမြော်ကန်တော့ရတဲ့အတွက် အကျိုးထူး အကျိုးမြတ်များ ခံစားကြရမှာ မလွဲပါဘူး” ဟူသော စကားကို ကြည့်ပါ။ တစ်ဘက်ကကြည့်လျှင် စကားထပ်လွန်းသည်ဟု ဆိုနိုင်သော်လည်း တစ်ဖက်ကကြည့်လျှင် ခံ့ညားလေးနက်သော အဋ္ဌေးအသက် ထင်ဟပ်နေသည်မှာ အထင်အရှားပင် ဖြစ်ပါ သည်။

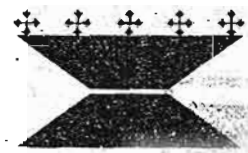
ထို့ပြင် တွဲစပ်နေသော ကြောင်းတူသံကွဲများက ရွှင်မြူးဖွယ် ဖြစ်တောင်လည်း ဖန်တီးနိုင်ပါသည်။ သရော်သံပါအောင်လည်း ဖန်တီးနိုင်ပါသည်။ “ဒီကိစ္စကို ဩဘာပေးနေကြတယ်” ဟု ပြောလျှင် ငိုငိုစကား ဖြစ်သော်လည်း “ဒီကိစ္စကို ကောင်းခိုး ဩဘာ ထောမနာ ပေးနေကြတယ်” ဟု ပြောလျှင်မူ ငိုငိုပြောခြင်းမဟုတ်ဘဲ သရော် တော်တော် အရိပ်ငွေ့ပါလာကြောင်း အကဲခတ်နိုင်ပါသည်။

တမင်ဟန်လုပ်ပြီး ပြောဆိုသည့် စကားမျိုးကို ဖော်ပြ လိုလျှင်လည်း ကြောင်းတူသံကွဲများကို တွဲသုံးနိုင်ပါသည်။ “ဒီနေရာ ဒီဒေသမှာတော့ ကျပ်ရဲ့ ဧကပုတ္တ တစ်ဦးတည်းသောသားကလေး ကိုပဲ လေးလေးမြတ်မြတ် ချစ်ချစ်ခင်ခင် အရိပ်ကြည့်နေရတာပဲဗျ” ဟု ဝတ္ထုဇာတ်ဆောင်တစ်ယောက်က ပြောလျှင် ထိုဇာတ်ဆောင်ကို ခပ်ကြားကြား ဟန်လုပ်ပြောတတ်သူဟု မှတ်ယူနိုင်သည် မဟုတ်ပါ လော။

(၆)

ခံစားမှုအရောင်အသွေး စသည်တို့ ထပ်တူထပ်မျှ မတူ စေကာမူ ရိုးငိုအနက်ချင်းတူသော စကားလုံးများကို 'ကြောင်းတူ သံကွဲ' များအဖြစ် ယေဘုယျမှတ်ယူကာ အသုံးပြုနေကြသည်ပင် ဖြစ်ပါသည်။

စကားလုံးများ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို လေ့လာခြင်းသည် စိတ်ဝင်စားဖွယ် အလုပ်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ထိုအလုပ်ထဲမှ 'ကြောင်း တူသံကွဲ' များကို လေ့လာခြင်းသည်လည်း စိတ်ဝင်စားဖွယ် ကဏ္ဍ တစ်ရပ် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

သံတူကြောင်းကွဲ

(၁)

တစ်ခါက သူငယ်ချင်းတစ်ယောက်နှင့် ဧည့်ခန်းထဲမှာ စကားပြောနေစဉ် ရေဒီယိုမှ သုမောင်၏ ‘ပန်းဦးပန်မလှသူ’ သီချင်း လာပါသည်။ “ပျိုခင်မယ် အယဉ်ကြိုက်ဟာမို့ ဆင်လိုက်မယ်လေး” ဟူသော အပိုဒ်သို့ ရောက်သောအခါ သူငယ်ချင်းက “ဟေ့ ဆင်လိုက်မယ် ဆိုပါလားကွ၊ ဝိုက်တာရာရေးတဲ့ ဆင်ဖမ်းမုဆိုး ဝတ္ထု ထဲကလို ဆင်လိုက်ဖမ်းမှာ ထင်ပါရဲ့” ဟု ရယ်စရာ ပြောလိုက်ပါ သည်။

ကျွန်တော့်မှာမူ သုမောင်၏ သီချင်းသံကလေးကို ကြည်နူး ပြီး ချစ်သူကို ပန်းဦးပန်ဆင်ပေးမည့် လုလင်ပျို၏ ရုပ်သွင်ကို မြင်ယောင်လာတော့မလို ခံစားနေရဆဲတွင် ရုတ်တရက်ပေါ်လာ သော သူငယ်ချင်း၏ စကားသံကြောင့် မျက်စိထဲမှာ ဆင်လိုက်ဖမ်း နေပုံကြီး မတော်မတည့် မြင်ယောင်လာပြီး အရသာပျက်သွား ပါတော့သည်။

တရားခံကို ဝေးဝေးလံလံ ရှာစရာမလိုပါ။ 'ဆင်လိုက်' ဟူသော စကားကြောင့်ပင် ဖြစ်ကြောင်း သိသာပါသည်။ သီချင်းထဲက 'ဆင်လိုက်' သည် ပန်ဆင်ဖေးလိုက်သည် ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ဆောင်ပါသည်။ သူငယ်ချင်းပြောသော 'ဆင်လိုက်' ကတော့ ထိုသို့ မဟုတ်ဆင်လိုက်ဖမ်းသည် ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ဆောင်ပါသည်။ အသံတူပြီး အဓိပ္ပာယ်ကွဲသော စကားများ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုစကားမျိုးကို 'သံတူကြောင်းကွဲ' (homonym) ဟုခေါ်ပါသည်။

(၂)

ကိုယ့်လမ်းကိုယ်လျှောက် သူ့လမ်းသူ့လျှောက်လာသူ နှစ်ယောက်သည် လမ်းနှစ်လမ်းဆုံသည့်နေရာတွင် အတူပေါင်းဆုံသကဲ့သို့ ကိုယ့်လမ်းနှင့်ကိုယ် ရွေ့လျားပြောင်းလဲလာသော စကားလုံးနှစ်လုံးသည် တစ်နေရာတွင် အသံသဘောအရ အတူတူ ဖြစ်သွားတတ်ပါသည်။ ထိုအခါတွင် ထိုစကားနှစ်လုံးသည် 'သံတူကြောင်းကွဲ' များ ဘဝသို့ ရောက်ရပါသည်။ ဆိုပါစို့။ 'စိတ္တ' ဟူသော ပါဠိစကားတစ်လုံးရှိသည်။ 'အာရုံကို သိတတ်သော သဘော' ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ မြန်မာစကားတွင်လည်း 'အကွဲကွဲ အမွှာမွှာဖြစ်အောင် နွဲ့သည်' ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသော 'စိတ်' ဆိုသော စကားတစ်လုံးရှိသည်။ ထို စကားနှစ်လုံးသည် သူ့ချည်းဆိုလျှင် ဘာမှ ဆက်စပ်မိစရာမရှိပါ။ သို့သော် 'စိတ္တ' ကို မြန်မာက မွေးစားယူလိုက်ပြီး 'စိတ်' ဟု မြန်မာမှု ပြုလိုက်သောအခါ ထိုစကားနှစ်လုံးသည် အသံသဘော အရ ပေါင်းဆုံသွားရသည်။ အသံတူသွားရသည်။ ဤနည်းအားဖြင့် သံတူကြောင်းကွဲဘဝ ရောက်သွားရပါတော့သည်။ ကန်(ရေကန်၊ ခြေနှင့်ကန်)၊ သွား (ပါစပ်ထဲက သွား၊ လမ်းသွား) စသည် စသည်ဖြင့် အလားတူ သံတူကြောင်းကွဲများ မြန်မာစကားထဲတွင် များစွာရှိပါသည်။

တစ်ဖန် မူလက စကားတစ်လုံးတည်း၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကွဲများ ဖြစ်သော်လည်း ထိုအနက် အဓိပ္ပာယ်ချင်း တစ်ခုနှင့်တစ်ခု အလွမ်းဝေးသွားသော အခါ အဆက်အစပ် မထင်ရှားတော့ဘဲ သံတူကြောင်းကွဲ စကားနှစ်လုံး ဟု မှတ်ယူကြသည်လည်း ရှိပါသည်။ 'တောင်' ဟူသော မြန်မာစကားကို ကြည့်ပါ။ တောင်ကုန်း ဟုလည်း အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ တောင် အရပ်၊ တောင်ဘက်ဟူ၍လည်း အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ထိုစကားနှစ်လုံးကို သံတူကြောင်းကွဲ စကားနှစ်လုံးအဖြစ် မှတ်ယူနေကြပါပြီ။ မူလကမူ ယင်းတို့သည် စကားတစ်လုံးတည်း၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကွဲများ ဖြစ်သည်ဟု ပညာရှင်တို့ ဆိုကြသည်။ မြန်မာတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းသို့ မရောက်မီ အာရှတိုက် အလယ်ပိုင်းတွင် နေစဉ်က မြောက်ဘက်တွင် တောင်မှ မြောက်သို့ စီးဆင်းနေသော ဟိုအင်ဟိုမြစ်ကြီး ရှိပြီး တောင်ဘက်တွင် ဝယ်နခရုလ ခေါ် တောင်ကြီးရှိသည်။ မြောက်အရပ်သည် မြစ်အောက်ဘက်ဖြစ်သည့်အတွက် 'မြစ်အောက်' ဟုခေါ်သည်။ မြန်မာတို့ မြန်မာနိုင်ငံထဲ ရောက်လာပြီး ပုဂံခေတ်မှာပင် မြောက်အရပ်ကို 'မြစ်အောက်' ဟုခေါ်သေးသည်။ နောက်မှ 'မြောက်' ဟု ပြောင်းသွားသည်။ ထိုအတူ တောင်အရပ်ကိုလည်း တောင်ရှိသည်ကို အစွဲပြု၍ တောင်ဟုခေါ်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ပညာရှင်တို့ ဆိုကြသည်။ ထို့ကြောင့် 'တောင်' ဟူသော စကားသည် မူလက တောင်ကုန်း၊ တောင်အရပ်ဟူ၍ အနက်အဓိပ္ပာယ် နှစ်မျိုးလုံးရသော စကားတစ်လုံးတည်း ဖြစ်သည်။ နောက်ပိုင်းတွင် အဓိပ္ပာယ်ချင်း အဆက်အစပ် မထင်ရှားတော့ဘဲ သီးခြားစကားနှစ်လုံးဟု ယူဆကာ သံတူကြောင်းကွဲ အဖြစ် မှတ်ယူခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

(၃)

ဘာသာဝေဒ၊ အတ္ထုပေဒ၊ ပညာရှင်များက သံတူကြောင်းကွဲများကို စိတ်ဝင်စားကြပါသည်။ စကားတစ်လုံးလျှင် အသံတစ်ချက် ထွက်သော ဧကဝဏ္ဏစကားလုံးမျိုး ကြွယ်ဝသော ဘာသာစကားများ၊ အဆုံး ဗျည်းသံမရှိသော ဘာသာစကားများတွင် သံတူကြောင်းကွဲပိုများသည်ဟု ဆိုကြပါသည်။ ထိုအချက်နှစ်ချက်စလုံးနှင့် ကိုက်ညီသော မြန်မာစကားတွင် သံတူကြောင်းကွဲ အလွန်များပါသည်။

သံတူကြောင်းကွဲ ဆိုရာ၌ အသံလည်းတူ၊ အရေးလည်းတူသော သံတူကြောင်းကွဲမျိုး (စိတ်၊ ကန်၊ တောင် စသည်)နှင့် အသံတူသော်လည်း အရေးကွဲသော သံတူကြောင်းကွဲမျိုး (ကျင် - ကြင်၊ ခတ် - ခပ်၊ ရင် - ယဉ် စသည်) ဟူ၍ ကွဲပြားပါသည်။

သံတူကြောင်းကွဲများသည် အနက်အဓိပ္ပာယ်ကွဲသော်လည်း အသံတူသည့်အတွက် ရှုပ်ထွေးမှု ဖြစ်တတ်ပါသည်။ 'စိတ်တစ်ခု ယုတ်ကိုးဆယ်' ဟူသော စကားကို သာဓကဆောင်လိုပါသည်။ စိတ်တစ်ခု ယုတ်ကိုးဆယ် ဆိုသည်မှာ 'စက္ခုန နဂုတီ' ဟူသော ပါဠိစကားကို တိုက်ရိုက် မြန်မာပြန်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ကိုးဆယ်မှာ တစ်ခုလျော့၊ ငါစံနည်းအားဖြင့် ရှစ်ဆယ်ကိုး ဟု ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ စိတ်တစ်ခု ယုတ်ကိုးဆယ်ဟူသည် 'စိတ်ရှစ်ဆယ်ကိုးခု' ပင်ဖြစ်သည်။ သို့သော် 'ယုတ်' ဆိုသော စကားက 'ရုပ်' ဆိုသော စကားနှင့် သံတူကြောင်းကွဲ ဖြစ်နေသည့်အပြင် ထိုရုပ်ကလည်း စိတ်နှင့်ဆက်သွယ်နေပြန်သောကြောင့် 'စိတ်တစ်ခု ရုပ်ကိုးဆယ်' ဟု အမှတ်မှားကာ 'စိတ် တစ်ခုတည်း၊ ရုပ်က ကိုးဆယ်တောင် ရှိသည်' ဟု အလွဲလွဲအမှားမှား ပြောကြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ လွဲမှားခြင်း၏ အကြောင်းအရင်းကို ရှာကြည့်လျှင် 'ယုတ် - ရုပ်' ဟူသော သံတူကြောင်းကွဲကြောင့် ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားပါသည်။

ဤသို့ ရှုပ်ထွေးမှုမျိုး အတန်အသင့် ရှိသော်လည်း များသောအားဖြင့်မူ ထိုစကားလုံးများ၏ စကားအဆက်အစပ် ပတ်ဝန်းကျင် မရှုပ်ထွေးအောင် ခွဲခြားပေးတတ်မြဲ ဖြစ်သည်။ တောင်ကုန်းနှင့် တောင်ဘက်ကဲ့သို့ စကားလုံး အမျိုးအစား (နာမ်) ချင်း တူစေကာမူ 'တောင်ဘက်' 'တောင်ကုန်း' ဟု စကားအဆက်အစပ်နှင့် တွဲသုံးလိုက်ရုံနှင့်ပင် အဓိပ္ပာယ် ကွဲသွားပါပြီ။ စိတ်ဓာတ်(နာမ်) နှင့် ခွဲစိတ် (ကြိယာ) ကဲ့သို့ စကားလုံးအမျိုးအစား မတူလျှင်လည်း ထိုမတူမှုကပင် အဓိပ္ပာယ်ကွဲပြားစေနိုင်ပါသည်။ အရေးမတူလျှင်လည်း သိသိသာသာ ကွဲပြားနိုင်ပါသည်။ အသံတူပြီး အရေးကွဲသော သံတူကြောင်းကွဲများကို "အုတ်အုတ်ကျက်ကျက်၊ ပျံသည့်ကြက်မျှ၊ 'ပျားပိုးရွှါ၊ မီးမှာချသို့၊ 'ဟစ်ကြွေးငြာလျက်၊ မြစ်ညာတက်ဆန်' စသည်ဖြင့် ပလိပ်စားနေချင်းတွင် ဦးဖျော် စပ်ဆိုသည့် နည်းတူ မြန်မာကဗျာ စာဆိုများက 'ခွဲထား' အဖြစ် ယှဉ်တွဲ စပ်ဆိုကာ ခွဲခြားပြခဲ့ကြသည် မဟုတ်ပါလော။

(၄)

သံတူကြောင်းကွဲများသည် အာနိသင် ထက်မြက်သည်။ ထိထိမိမိသုံးလျှင် အရောင်အသွေး မြူးကြွင်းလက်လာကာ အထူးသဖြင့် ရွှင်မြူးသော အရသာကို ပေးစွမ်းနိုင်သည်။ ထေ့သော၊ ငေါ့သော၊ သရော်သော အသံကို မြည်စေနိုင်သည်။ ရယ်စရာအဖြစ် ပြောကြသည့် စကားများကို ကြည့်ပါ။ "ဘယ် ဆင်းရဲပါမလဲ၊ လှေကားဖြုတ်ထားတာကိုး"၊ "ချောင်းဆိုးနေရင် မြစ်ဘက်က လှည့်သွားပေါ့"၊ "သားနားတယ်ဆိုတော့ အဖေအလုပ်ဆင်းလို့ပေါ့" စသည် စကားများတွင် ရွှင်မြူးဖွယ် အငွေ့အသက်များပါနေသည် မဟုတ်ပါလော။

ဦးတိုးက ရာမရကန်တွင် ရာမ မင်းသားကို မြင်သော အပျိုကလေးများ အချင်းချင်းပြောကြပုံကို ဖွဲ့ရာ၌ “ညည်းနှင့်စပ်၊ မှတ်လိုက်တဲ့နောင်ခါ၊ ယုန်ကောင်ကိုင့်၍၊ ယုံအောင်ပြောသော်လဲ၊ ညည်းမို့ပြော၊ ပြောလေသာမှတ်ထင်၊ ယုံချင်ပါဘူး” ဟု ‘ယုန်’ နှင့် ‘ယုံ’ ကို ထိထိမိမိ ယှဉ်တွဲ ဖွဲ့ဆိုလိုက်သည့်အတွက် ရွှင်ဖြူးနှစ်သက်ဖွယ်ဖြစ်ရသည် မဟုတ်ပါလော။ ထို့အတူ အခြားစာဆိုများ၏ ဂုဏ်များမှာ ဂုဏ်ဖျင်း ဂုဏ်ညံ့များသာ ဖြစ်ကြောင်း ဖွဲ့ရာတွင် -

“စူးကိုင်သည့် ပညာနှင့် စာဆိုတွင်ငါလို့၊ စာဆိုဂုဏ်ခံသည်၊ တန်စာရင်းစင်၊ မြင်ကရဂုဏ်၊ သည်အခု ဂုဏ်၊ ဥဒါဟရူဏ် ဆောင်လိုက်မည်၊ သစ်ပင်ဂုံ စက္ကူဂုံ၊ လွယ်အိတ်ဂုံများနှင့် မြင်းစဝုံနီ၊ ဝုံမင်းပင် ဝုံခါးပင်”

စသည်ဖြင့် ‘ဂုဏ်’ နှင့် ‘ဂုံ’ ကို ခွဲခြားကာ သရော်ကန်ကျောက် လိုက်ပုံမှာလည်း ထိမိလှသည် မဟုတ်ပါလော။

ဦးပုညကလည်း ‘မြန်ပေးမေတ္တာစာ’ တွင် သိုက်အကြောင်း ရေးရာ၌ ‘သာသနာသိုက်၊ ဘုရားသိုက်၊ သိကြားသိုက်’ ဟူ၍ တည်တည် ခံခံ စပြု၊ နောက်ပိုင်းတွင် ‘နာနာဘာဝ ရှိသမျှ သိုက်ဟောင်း၊ စာဗျူတောင်းသိုက်၊ ဆက်ရက်သိုက်၊ ဝက်သိုက်၊ ကြွတ်သိုက်မကျန်’ ဟု ဆိုလိုက်ခြင်းဖြင့် ‘သိုက်’ ချင်းကွဲပြားသွားပြီး သရော်သံထင်ရှားလာရသည် မဟုတ်ပါလော။

ဆရာမောင်ထင်ကလည်း ရှက်စရာပင် မကျန်တော့အောင် ဖြစ်ရပုံကို ဖွဲ့ရာ၌ ယုတ်ဇရာ အစေ့ပင် မကျန်တော့သည့် သရက်သီးနှင့် နှိုင်း၍ ဖွဲ့ဖူးပါသည်။ ‘ရှက် နှင့် ယုတ်’ သံတူကြောင်းကွဲကို ထိထိမိမိ သုံးပြီး ထေ့လိုက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဘာသာစကားဘက်ကကြည့်ကြည့် စာပေဘက်က ကြည့်ကြည့် သံတူကြောင်းကွဲများသည် စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်း သည်ကား အမှန်ပင်။

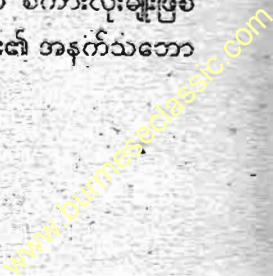

အနက်တစ်ခုထက်ပို၍

(၁)

တစ်နေ့တွင် ကျောင်းမှ ပြန်လာသော ကျွန်တော်ကို သမီးငယ်က “ဖေဖေ ဒီနေ့ အဝတ်သစ်အစားသစ်တွေနှင့်ပါကလား၊ ကျောင်းမှာ ဘာအခမ်းအနားရှိလို့လဲ” ဟု ဆီးမေးပါသည်။ “ကျောင်းမှာ ဆရာကန်တော့ပွဲရှိလို့ သမီးရေ” ဟု ကျွန်တော်က ပြန်ဖြေလိုက်သောအခါ သမီးငယ်က “ဟင် ဆရာတွေကိုပဲ ကန်တော့တာလား ဖေဖေ။ ဘာဖြစ်လို့ ဆရာမတွေ မပါတာလဲ။ ဆရာမတွေကို မကန်တော့ဘူးလား” ဟု ထပ်မေးပြန်ပါသည်။ ကျွန်တော်က ‘ဆရာ’ ဟူသော စကားလုံးတွင် ယောက်ျားဆရာတွေ ရော၊ မိန်းမဆရာတွေပါ အားလုံး အကျုံးဝင်ကြောင်း သမီးငယ်ကို ရှင်းပြပါသည်။။ သို့သော် သိပ်ကျေနပ်ပုံမရှိပါ။ “ဟင် ဖေဖေကလဲ ဒီလိုဆိုရင် ဆရာ ဆရာမ ကန်တော့ပွဲလို့ ပြောသင့်တာပေါ့” ဟူ၍ပင် ကျွန်တော်ကို ဆရာပြန်လုပ်လိုက်ပါသေးသည်။

အများက သိကြသည်အတိုင်း ‘ဆရာ’ ဟူသော စကားလုံးသည် သင်ကြားပို့ချပေးသည့် ယောက်ျား မိန်းမ မရွေး ဝုဂ္ဂိုလ်အားလုံးကိုလည်း ရည်ညွှန်းနိုင်ပါသည်။ မိန်းမတွေ မပါဘဲ ယောက်ျားတွေ ချည်း ကွက်၍လည်း ရည်ညွှန်းနိုင်ပါသည်။ ဤစကားလုံးသည် အနက်အဓိပ္ပာယ် အကျဉ်းအကျယ် ရှိနေသော စကားလုံးမျိုးဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားပါသည်။ ထို့အတူ စကားလုံးများ၏ အနက်သဘောကို လေ့လာကြည့်မည်ဆိုပါလျှင် -

(၂)

'ဆရာ' ကဲ့သို့ပင် အနက်အဓိပ္ပာယ် အကျဉ်းအကျယ်ရှိသော စကားလုံးများကို နေ့စဉ်သုံးစကားနယ်ပယ်ထဲတွင် တွေ့နိုင်ပါသည်။

'လူ' ဟူသော စကားလုံးဆိုပါစို့။ 'လူမှာ အသိဉာဏ်ရှိတယ်' ဟူသော အသုံးမျိုးတွင် 'လူ' ၏ အနက်သည် လူသားအားလုံးဟူသော အနက်ပင်ဖြစ်သည်။ လေဘာတီ မမြရင်၏ 'လေချိုသွေး' သီချင်းထဲက 'ဗီလူ' ခက်ပါပြီ၊ ငရဲကြီးတတ်တယ်ရှင့်' ဟူသော အသုံးမျိုးတွင် 'လူ' ၏ အနက်သည် ယောက်ျား(ဖိုသတ္တဝါ) ဟူသော အနက်ဖြစ်သွားပါသည်။ ကုန်းဘောင်ခေတ် စာဆို ဦးကြီး၏ လွမ်းချင်း တွစ်ပုဒ်မှ 'ကြင်ငွေငယ်ဆုံသူ အကျွန်လူ' ဟူသော အသုံးမျိုးတွင်မူကား 'လူ' ၏ အနက်သည် 'ချစ်သူ၊ ရည်းစား' ဟူသော အနက်ဖြစ်သွားပြန်ပါသည်။ ယခု ဖော်ပြခဲ့သော အနက်သုံးခုတွင် 'လူ' ဟူသော အနက် ရည်ညွှန်းပုံများကို ကြည့်ပါက 'လူ သတ္တဝါ အားလုံး ထိုမှ ယောက်ျား (ဖိုသတ္တဝါ) ထိုမှ 'ချစ်သူ၊ ရည်းစား' ဟူ၍ နယ်ပယ်သည် တဖြည်းဖြည်း ကျဉ်းကျဉ်းသွားသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။

အလားတူပင် 'အမျိုးသား' ဟူသော စကားလုံးကို မြန်မာ အဘိဓာန် အကျဉ်းချုပ်တွင် အနက်ဖွင့်ရာ၌ (၁) နိုင်ငံတစ်ခုတည်းတွင် အစဉ်အဆက် အတူတကွ မှီတင်းနေထိုင်လာသောသူများ နိုင်ငံသား (၂) မျိုးရိုးဇာတိ တူညီသော လူမျိုး (၃) ယောက်ျား တို့ကို ယဉ်ကျေးမှုအရ ခေါ်သော အသုံးအနှုန်း (၄) ခင်ပွန်း၊ လင်ယောက်ျား၊ ရည်းစား ဟူ၍ အနက်လေးခုပေးထားပါသည်။ ထိုအနက်များ အတိုင်း ပြောဆိုသုံးနှုန်းမည်ဆိုလျှင် (၁) အမျိုးသားမှတ်ပုံတင် နံပါတ်ကို ဖော်ပြပါ။ (၂) ကိုယ့်အမျိုးသားချင်း ယိုင်းပင်းတူညီသင့်ကြသည်။ (၃) အမျိုးသားများနှင့် အမျိုးသမီးများ နေရာခွဲခြား၍ ထိုင်

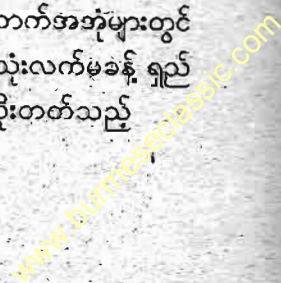
ကြပါရန်၊ (၄) ကျွန်မ၏ အမျိုးသားမှာ အလွန်ရိုးသားသူဖြစ်သည် ဟူသော အသုံးအနှုန်းမျိုးဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ ထိုအနက် လေးခုတွင် လည်း ရည်ညွှန်းခံများ၏ နယ်ပယ် တဖြည်းဖြည်း ကျဉ်းကျဉ်းလာပုံကို တွေ့နိုင်ပါသည်။

'မိန်းမ' ဟူသော စကားလုံးကို ကြည့်ပါဦး။ 'မိန်းမ' ဆိုတာ အလှကြိုက်တယ်။ ဟူသော အသုံးမျိုးတွင် 'မိန်းမ' သည် မ-သတ္တဝါ အားလုံးကို ရည်ညွှန်းပါသည်။ 'သူမိန်းမက သူ့ကို အလိုလိုက်တယ်' ဟူသော အသုံးမျိုးတွင်မူ 'မိန်းမ' သည် မ- သတ္တဝါအားလုံးကို မရည်ညွှန်းတော့ဘဲ ထိုသူ၏ ဇနီးမယားကိုသာ ရည်ညွှန်းပါတော့သည်။ ရည်ညွှန်းခံနယ်ပယ် ကျဉ်းသွားခြင်းပင် မဟုတ်ပါလော့။

ထိုစကားလုံးမျိုးတို့သည် 'အနက် တစ်ခုထက်ပိုသော စကားလုံး' မျိုးတွင် အကျုံးဝင်ပါသည်။

(၃)

စကားလုံးများ၏ အနက်များပြားမှု (polysemy) ကို အနက်အဓိပ္ပာယ် လေ့လာသော ပညာရှင်များ စိတ်ဝင်စားကြပါသည်။ အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သော စကားလုံးမျိုးတို့သာမက အခြားနည်းများဖြင့် အနက်များပြားလာရသော စကားလုံးများလည်းရှိပါသည်။ ထင်ရှားသော အကြောင်းတစ်ခုမှာ ဥပစာတင်စားမှု အရ အနက်များပြားရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဥပစာတင်စားမှု အကြောင်းကို ယခင်ဆောင်းပါးများတွင် အတော်များများ တင်ပြခဲ့ပြီးပါပြီ။ ဤနေရာတွင်မူ သိသာရုံမျှ သာဓကအနည်းငယ် ဆောင်ပါရစေ။ 'အိမ်မြောင်' ဟူသော စကားလုံး၏ အနက်ကို မြန်မာအဘိဓာန် အကျဉ်းချုပ်တွင် ကြည့်မည်ဆိုပါလျှင် (၁) အဆောက်အအုံများတွင် တပ်မြေအင်နေတတ်ပြီး လက်သန်းခန့် တုတ်၍ သုံးလက်မခန့် ရှည်လျားသော အညိုရောင် အဆင်းရှိသော စုတ်ထိုးတတ်သည့်

သတ္တဝါငယ် တစ်မျိုး (၂) မြောက်အရပ်ကို အမြဲညွှန်ပြနေသည့် သံလိုက်အပ်ထည့်ထားသော ကိရိယာ (၃) နာရီလက်တံ (၄) ဖွင့်နိုင် ပိတ်နိုင်ရန်အတွက် ထီးအရိုးတွင် တပ်ဆင်ထားသော ခလုတ် (အိမ်မြောင်ဝပ် ဟုလည်း ခေါ်သည်) ဟူ၍ အနက်လေးခုပေးထား သည်ကို တွေ့ရပါလိမ့်မည်။ ထိုအနက်များတွင် ပထမ အနက်သည် မူလ အနက်ဖြစ်ပြီး ကျန်အနက်များမှာ အိမ်မြောင်နှင့် ပုံသဏ္ဍာန် ချင်း နီးစပ်မှုကို အကြောင်းပြု၍ ဥပစာတင်စားသုံးရာမှ ပေါ်ပေါက် လာသော အနက်များဖြစ်ကြောင်း သိနိုင်ပါသည်။

အကွရာ အရေးအသားကို 'စာ' ဟုခေါ်ရာမှ ထိုအကွရာ များဖြင့်ရေးသားဖွဲ့ဆိုချက်ကိုလည်း 'စာ'ဟုပင်ခေါ်ကာ 'စာကောင်း၊ စာညံ့၊ ပေစာ၊ အမှာစာ' စသည်ဖြင့် သုံးပုံမျိုးကိုကြည့်လျှင်လည်း ဆက်စပ်မှုကို အကြောင်းပြု၍ ဥပစာတင်စားရာမှ 'စာ' ၏ အနက် များပြားလာခြင်း ဖြစ်ကြောင်း တွေ့နိုင်ပါသည်။

အသုံးပြုသည့် လုပ်ငန်းကိုလိုက်၍ အနက်ကွရာမှ စကား တစ်လုံး၏ အနက်များပြားလာခြင်းမျိုးလည်းရှိပါသည်။ 'ပုံစံ' ဟူသော စကားလုံးကို ကြည့်ပါ။ ပန်းချီမှာသုံးလျှင် 'နန်းတော်ပုံစံ၊ ရှုခင်းပုံစံ' စသည်ဖြင့် အနက်တစ်မျိုး ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ စာရင်းဇယား ကိစ္စမှာသုံးလျှင် 'ငွေသွင်းပုံစံ၊ ကုန်ဝယ်ပုံစံ' စသည်ဖြင့် အနက်တစ်မျိုး ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ ထောင်မှာသုံးလျှင် 'ပုံစံခွက်၊ ထောင်ပုံစံ' စသည်ဖြင့် အနက်တစ်မျိုး ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။

(၄)

စကားတစ်လုံး၏ အနက်များပြားမှုနှင့် သံတူကြောင်းကွဲ ကို ခွဲခြားလေ့ရှိကြပါသေးသည်။ သံတူကြောင်းကွဲမှာ စကားတစ်လုံး တည်းက အနက်ကွဲပြားသွားခြင်းမျိုး မဟုတ်ဘဲ အသံတူသော သီခြား စကားလုံးများ၏ အနက်ကွဲပြားသွားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ သာဓကအားဖြင့် တန် (ရေကန်) နှင့် တန် (ခြေနှင့်ကန်)၊ တူ (ဆွေမျိုး)

နှင့် တူ (ထုသည့်တူ) စသည်တို့ ဖြစ်ပါသည်။ သံတူကြောင်းကွဲတွင် အထက်ပါ စကားလုံးများကဲ့သို့ အသံလည်းတူ၊ အရေးလည်းတူ သော သံတူကြောင်းကွဲမျိုး ရှိသကဲ့သို့ 'ကြင်၊ ကျင်၊ ကြဉ်၊ ကျဉ်' စသည်ဖြင့် အသံတူပြီး အရေးကွဲသော သံတူကြောင်းကွဲမျိုးလည်း ရှိပါသည်။

သို့သော် စကားတစ်လုံး၏ အနက်ကွဲလား၊ သံတူကြောင်းကွဲ လား ဆိုသည်ကို ခွဲခြားရန် မလွယ်ကူသည့်အခါများလည်း ရှိပါ သည်။ အသံတူပြီး အနက်ကွဲသော စကားနှစ်လုံးကို တွေ့ရပြီ ဆိုလျှင် စကားတစ်လုံးတည်းလား၊ နှစ်လုံးလား ဟု ဆုံးဖြတ်ရန် အခါ ခပ်သိမ်း မလွယ်ကူကြောင်း ပညာရှင်တို့ မိန့်ဆိုကြပါသည်။ အဘိဓာန်များတွင်မူ စကားတစ်လုံးတည်း၏ အနက်ကွဲများဖြစ်လျှင် သီးခြားခွဲ၍ ပြလေ့ရှိပါသည်။ ဆိုပါစို့။ မြန်မာ အဘိဓာန် အကျဉ်းချုပ် တွင် 'စိုး' ဟူသော စကားလုံးကို အနက်ဖွင့်ရာ၌ စိုး^၁ နှင့် စိုး^၂ ဟူ၍ အစုနှစ်စု ခွဲထားပါသည်။ စိုး^၁ ကို အနက်ဖွင့်ရာတွင် (၁)အာဏာ ပိုင်စာဖြစ် ထိန်းသိမ်း အုပ်ချုပ်သည် (၂) ကြီးမားကွပ်ကဲ သည် ဟူ၍ အနက်နှစ်ခု ပေးထားပါသည်။ စိုး^၂ ၏ အနက်ကွဲ နှစ်ခုဖြစ်သည့် အတွက် တစ်ခုတည်း ပြထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ တစ်ဖန် စိုး^၂ ကို အနက်ဖွင့်ရာတွင် ကြောင့်ကြစိတ်ပူသည်၊ ရွံ့သည်၊ ကြောက် သည်' ဟူ၍ ဖွင့်ထားပါသည်။ စိုး^၁ ၏ အနက်များနှင့်မတူ ဘဲ အနက်ကွဲပြားသွားသည့်အတွက် သီးခြားခွဲပြထားသည်ကို တွေ့ ရပါသည်။ ဤအဘိဓာန် အနက်ဖွင့်ပုံအရ စိုး^၁ သည် အနက်ကွဲ နှစ်ခုရှိသော စကားလုံးဖြစ်သည်ဟု သိနိုင်ပြီး စိုး^၁ နှင့် စိုး^၂ တို့မှာမူ အသံတူပြီး အနက်ချင်း သီးခြားကွဲပြားသော သံတူကြောင်းကွဲ စကား လုံးများ ဖြစ်သည်ဟု သိနိုင်ပါသည်။

(၅)

စကားတစ်လုံးတွင် အနက်တစ်ခုထက်ပိုပြီး များပြားတတ် သည့် သဘောကြောင့် လူတို့အဖို့ အနက်တစ်ခုစီအတွက် စကားတစ် လုံးစီ သီးခြားမှတ်သားစရာ မလိုတော့ဘဲ မှတ်သားရသည့်စကားလုံး အတွက် လျော့နည်းသွားပြီး ဝန်ပေါသွားသည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ စကားလုံးအရေအတွက် မဖောင်းပွတော့ဘဲ ကျစ်လျစ်မှုရှိခြင်း၊ အနက်အမျိုးမျိုးထွက်အောင် အလှည့်အပြောင်း သုံးနိုင်ခြင်းတို့ ကြောင့် စကားလုံးများ၏အနက် များပြားခြင်းသည် တန်ဖိုးမဖြတ် နိုင်သော အချက်တစ်ခုဖြစ်သည်ဟု ပညာရှင်တို့က မိန့်ဆိုကြ ပါသည်။

စကားတစ်လုံးတွင် အနက်တစ်ခုထက် ပိုသည့်အတွက် ဘယ်အနက်ကို ဆိုလိုမှန်း မကွဲပြားဘဲ ဝိုးတဝါးဖြစ်တတ်သည့်အခါ မျိုးလည်း ရှိပါသည်။ သို့သော် များသောအားဖြင့်မူ ထိုသို့ ဝိုးတဝါး မဖြစ်အောင် ခွဲခြားပေးနိုင်သည့် ထောက်ကူချက်များ ရှိပါသည်။

ထောက်ကူချက် တစ်ခုအား စကားစပ်ပင်ဖြစ်သည်။ အနက် တစ်ခုထက်ပိုသော စကားလုံးကို အသုံးပြုရာတွင် ဘယ်အနက် ကို ဆိုလိုကြောင်း ထိုစကားလုံးထည့်သုံးသည့် စကားစပ်က ဖော်ညွှန်းပေးတတ်ပါသည်။ ဆောင်းပါးအစတွင် ပြခဲ့သည့် သာဓက ကို ကြည့်မည်ဆိုလျှင် 'ဆရာမှန်သမျှ အနန္တဂိုဏ်းဝင်ဖြစ်တယ်' ဟု သော အသုံးမျိုးတွင် 'ဆရာ' ၏အနက်သည် ကျားမ မရွေး ဆရာ ဆရာမအားလုံးကို ဆိုလိုကြောင်း၊ စကားစပ်အရ သိသာနိုင်ပါသည်။ ထို့အတူ 'ဦးကျော်ရင်ကတော့ အင်မတန်တော်တဲ့ 'ဆရာ' ပါပဲ' ဟု သော အသုံးမျိုးတွင်မ 'ဆရာ' ၏ အနက်သည် ဆရာမ မဟုတ်သော အမျိုးသားဆရာကို ဆိုလိုကြောင်း စကားစပ်အရပင် သိနိုင်ပါသည်။

စကားလုံးတစ်လုံးနောက်က ဆက်ရသော ပစ္စည်းစကားက လည်း စကားလုံးအနက်ကို ခွဲပေးနိုင်ပါသည်။ 'ကျွန်တော်' ဆိုသော

စကားလုံးကို ကြည့်ပါ။ ထိုစကားလုံးသည် ကျေးတော်မျိုး၊ ကျွန်တော် မျိုး ဟူသော အနက်လည်း ရပါသည်။ ယောက်ျားများ မိမိကိုယ်ကို နှိမ့်ချသုံးသော စကားဟူသည့် အနက်လည်းရပါသည်။ ထိုအနက် နှစ်ခုတွင် ဘယ်အနက်နှင့် သုံးကြောင်း 'တို့' နှင့် 'များ' ဟူသော ပစ္စည်းစကားနှစ်ခုက ခွဲခြားပေးနိုင်သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ 'ကျွန်တော် တို့လာခဲ့ပါမယ်' ဟုသုံးလျှင် 'ကျွန်တော်' သည် ယောက်ျားများက မိမိတို့ကိုယ်ကို နှိမ့်ချရည်ညွှန်းသည့်စကားဖြစ် ကြောင်း သိနိုင်ပါသည်။ 'ကျွန်မတို့ သူတို့ ငါတို့' စသည်တို့ ကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။ 'ကျွန်တော် များ သံယဒါန ဆွမ်းလောင်းအသင်း က အလှူခံနေပါတယ် ခင်ဗျား' ဟု သုံးလျှင်မူ 'ကျွန်တော်' သည် ကျေးတော်မျိုး ကျွန်တော်မျိုးဟူသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖြင့် ယဉ်ယဉ် ကျေးကျေး သုံးသည့်စကား ဖြစ်သွားပါပြီ။ ပို၍ရှင်းအောင် ခွဲခြား ပြရမည်ဆိုလျှင် ယောက်ျားများ မိမိကိုယ်ကို ရည်ညွှန်းသော 'ကျွန်တော်' သည် 'ငါ၊ သူ၊ မင်း' တို့နည်းတူ နာမ်စားသဘော ဆောင်သည်။ ထို့ကြောင့် အခြားနာမ်စားများတွင် 'ငါတို့ သူတို့ မင်းတို့' ဟူ၍ 'တို့' ပစ္စည်းတွဲသုံးသည့်နည်းတူ 'ကျွန်တော်တို့' ဟု သုံးခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ကျေးတော်မျိုး၊ ကျွန်တော်မျိုးဖြစ်သော 'ကျွန်တော်' မှာမူ 'လူ၊ ဆရာ၊ ငှက်' စသည် နာမ်များနည်းတူ နာမ် သဘောဆောင်သည်။ ထို့ကြောင့် အခြားနာမ်များတွင် 'လူများ ဆရာများ၊ ငှက်များ' ဟူ၍ 'များ' ပစ္စည်း တွဲသုံးသည့်နည်းတူ 'ကျွန်တော်များ' ဟု သုံးခြင်းဖြစ်ပါသည်။

အတူတွဲသုံးသော စကားလုံးများကလည်း အနက်ခွဲပေးနိုင် ပါသည်။ 'စက္ကူဖြူ အသားဖြူ၊ သဘောဖြူ' ဟူသော အသုံးများတွင် ပထမ 'ဖြူ' သည် နွားနို့ကဲ့သို့ ဖွေးဖွေးဖြူသည့် သဘောကို ဆိုလိုကြောင်း၊ ဒုတိယ 'ဖြူ' မှာမူ နွားနို့လို ဖြူခြင်းမျိုး မဟုတ်သော် လည်း အသားအရေ မမည်း မညို ကြည်လင်စင်ကြယ်နေသည့်

သဘောကို ဆိုလိုကြောင်း၊ တတိယ ဖြု မှာ ညစ်နွမ်းမှု မရှိဘဲ စင်ကြယ်နေသည့်သဘောကို ဆိုလိုကြောင်း အတုယှဉ်တွဲသော စကားများက ဖော်ပြနေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဘာသာစကားသည် လူ့ချင်း ဆက်ဆံရာတွင် ထိရောက် ထက်မြက်သော ဆက်သွယ်ရေးပစ္စည်းတစ်ခုဖြစ်ကြောင်း၊ အများ သိကြပါသည်။ ထိုသို့ ထိရောက်ထက်မြက်ရခြင်း၏ အကြောင်းများ တွင် အနက်အဓိပ္ပာယ်တစ်ခုထက်ပိုပြီး ကြွယ်ကြွယ်ဝဝ ဖော်ညွှန်းနိုင် သော စကားလုံးများ၏ အာနိသင်သည်လည်း အကြောင်းတစ်ရပ် အဖြစ် ပါဝင်နေသည်ဟု ဆိုရမည်သာ။

အကျဉ်း အကျယ် အဖွဲ့ အဖိတ်

(၁)

သွင်ယူချင်းတစ်ယောက်က အိမ်ခန်းငှားသည့် အကြောင်း ပြောကြဆိုကြရင်း “သူ့အခန်းက အကျယ် ဆယ်ပေလောက်ပဲရှိတယ် ကွ” ဟု တစ်ယောက်က ပြောပါသည်။ ထိုအခါ အခြားတစ်ယောက် က “ဟာ ဆယ်ပေဆိုတာ ကျွန်းကျွန်းကလေးပဲကွ ဘယ်မှာ ကျယ်လို့ လဲ၊ ဒီတော့ အကျဉ်း ဆယ်ပေလောက်ရှိတယ် လို့ ပြောမှ မှန်မှာပေါ့” ဟု ဟာသလုပ်လိုက်ပါသည်။

စကားအသုံးအနှုန်းများကို စိတ်ဝင်စားတတ်သော ကျွန်တော်အဖို့တော့ ထိုစကားဝိုင်းမှ အတွေးမျှင်တန်းစရာ ရသွား ပါပြီ။

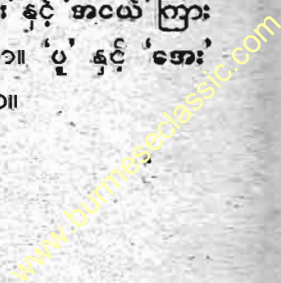
(၂)

အကျဉ်း အကျယ်ကဲ့သို့ အဓိပ္ပာယ်နှင့် ဆန့်ကျင်သော စကားမျိုးကို ဆန့်ကျင်အက်စကား (antonym) ဟု ခေါ်ပါသည်။ ဒုတိယကျော်အောင်စံထား ဆရာတော်ကမူ ဝေါဟာရဓာတ်ပကာသနီ ကျမ်းတွင် ဤစကားမျိုးကို ပဋိပက္ခ ဝေါဟာရ ဟူ၍ အမည်ပေးဖူးပါ သည်။ ကျယ် ကျဉ်း၊ ကောင်း ဆိုး၊ နီး ဝေး၊ နည်း များ၊ ကြီး ငယ်၊ ရှည် တို စသည်ဖြင့် ဆန့်ကျင်ဘက် စကားတွဲများစွာရှိပါသည်။ ဂုဏ်အရည်အသွေး တစ်ခု၏ အတိုင်းအဆကိုလိုက်၍ ကွဲပြားသည့် စကားများ ဖြစ်ပါသည်။

www.burmeseclassic.com

ဤစကားများ၏ ထင်ရှားသော လက္ခဏာတစ်ရပ်မှာ 'ပုံသေ' သဘောမဆောင်ဘဲ 'အခိုက်အတန့်' သဘောဆောင်ခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ နှိုင်းယှဉ်စရာ နှစ်ခုကို နှိုင်းယှဉ်လိုက်သည့် အခိုက်အတန့်တွင် သတ်မှတ်သည့် သတ်မှတ်ချက်မျိုး ဖြစ်သည်။ ဆိုပါစို့။ ကြီးသည် ငယ်သည်ဆိုရာ၌ မည်သည့်ပမာဏကို 'ကြီးသည်' ဟု သတ်မှတ်မည်နည်း။ မည်သည့် ပမာဏကို 'ငယ်သည်' ဟု သတ်မှတ်မည်နည်း။ နှိုင်းယှဉ်စရာတို့ကို မရည်ညွှန်းဘဲ အကြီးအငယ် သတ်မှတ်၍ မရပါ။ ဆင်သတ္တဝါတွက် သတ်မှတ်သော 'အကြီး အငယ်' ပမာဏသည် ကြွက်သတ္တဝါအတွက် သတ်မှတ်သော 'အကြီး အငယ်' ပမာဏနှင့် မတူနိုင်ပါ။ 'ဆင်ငယ်' သည် 'ကြွက်ကြီး' ထက် အဆပေါင်းများစွာ ကြီးနေပါလိမ့်မည်။ ငါးပေဟူသော ပမာဏသည် ဝါးလုံးအတွက် တိုသော သဘောဆောင်သော်လည်း 'အပံ'အတွက်မူ ရှည်သော သဘောဆောင်နေပါလိမ့်မည်။ "လာတဲ့သူ တော်တော်နည်းတယ်" ဆိုသော စကားသည် အိမ်တစ်အိမ်မှ ညစာစားပွဲကို ရည်ညွှန်းလျက် လူငါးယောက်ခြောက်ယောက်လောက်ကိုသာ ဆိုလိုသော်လည်း ဘော်လုံးပွဲတစ်ပွဲကို ရည်ညွှန်းလျှင်မူ လူတစ်ရာနှစ်ရာကို ဆိုလိုပါလိမ့်မည်။ နှိုင်းယှဉ်သောအရာများ ကွဲပြားမှုကိုလိုက်၍ သတ်မှတ်ပုံကွဲပြား သွားသည်သဘော ဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်တော့် သူငယ်ချင်း ငှားသော အိမ်ခန်းသည် 'အိမ်' ဟူသော စံအရကြည့်လျှင် 'ကျဉ်း' သည်ဟု ဆိုရသော်လည်း 'ရေချိုးခန်း' ဟူသော စံအရ ကြည့်လျှင်မူ 'ကျယ်' သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် ကျဉ်းခြင်း ကျယ်ခြင်း စသည် ဆန့်ကျင်ဘက် စကားများသည် ပုံသေ မဟုတ်ဘဲ အခိုက်အတန့် သဘော ဆောင်သည်ဟု ဆိုရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဤစကားများကို သုံးရာတွင် နှစ်ခုနှိုင်းယှဉ်သည့် သဘော မဟုတ်ပါက ဆန့်ကျင်ဘက် စကားနှစ်လုံးအနက် တစ်လုံးကိုသာ 'ပင်တိုင်' ထား၍ သုံးလေ့ရှိသည်။ "ဒီ အခန်း ဘယ်လောက် ကျယ်သလဲ၊ အကျယ် ဘယ်လောက်ရှိသလဲ" ဟုသာ သုံးရိုးရှိပါသည်။ "ဘယ်လောက် ကျဉ်းသလဲ၊ အကျဉ်း ဘယ်လောက်ရှိသလဲ" ဟု သုံးရိုးမရှိပါ။ အတိုင်းအဆ ဘယ်လောက်ပင်ရှိပါစေ အမြင့်က ဘယ်မျှ၊ အရှည်က ဘယ်မျှဟုသာ သုံးရိုးရှိပါသည်။ အနိမ့်ကဘယ်မျှ အတိုက ဘယ်မျှဟု သုံးရိုးမရှိပါ။ ဤသို့ သုံးသောအခါ 'အကျယ်၊ အမြင့်၊ အရှည်' စသည့် စကားလုံးများသည် ကျယ်ဝန်းခြင်း၊ မြင့်မား ခြင်း၊ ရှည်လျားခြင်းဟူသော အနက်အဓိပ္ပာယ်တို့ မဆောင်တော့ဘဲ အတိုင်းပမာဏကို 'ပုံမှန်' ရည်ညွှန်းသော အဓိပ္ပာယ်မျိုးကိုသာ ဆောင်နေကြောင်း တွေ့နိုင်ပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ "ဒီတိုင်ရဲ့ အမြင့်က ဘယ်နှစ်ပေလဲ" ဟူသော အသံ၌ အမြင့်သည် မြင့်မားခြင်း ဟူသော အဓိပ္ပာယ် မဆောင်ဘဲ အတိုင်း အတာသဘော ဟူသော အဓိပ္ပာယ် ကိုသာ ဆောင်နေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုစကား ကို ပေတစ်ရာ ရှိသော တိုင်အတွက် သုံးနိုင်သလို ငါးပေသာရှိသောတိုင် အတွက်လည်း သုံးနိုင်ပါသည်။ ကျန်စကားများသည်လည်း ထိုသဘောပင် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုဆန့်ကျင်ဘက်စကားများကို အပြန်အလှန် နှိုင်းယှဉ် သုံးနိုင်ပါသည်။ "နွေးက ကြောင်ထက် ကြီးတယ်၊ ကြောင်က နွေး ထက် ငယ်တယ်" စသည်ဖြင့် သုံးပုံမျိုး ဖြစ်ပါသည်။ ထိုစကားများသည် ဂုဏ် အရည်အသွေး အတိုင်းအဆ ပေါ် မူတည်၍ ကွဲပြားသော စကားများ ဖြစ်သည်အတွက် ထို ဆန့်ကျင်ဘက်စကားနှစ်ခုကြားတွင်လည်း သူ့အတိုင်းအဆနှင့်သူ ပြသော စကားများ ရှိနိုင်ပါသေးသည်။ 'အကြီး' နှင့် 'အငယ်' ကြား တွင် 'အလတ်' ဟူ၍ရှိသည် မဟုတ်ပါလော။ 'ပူ' နှင့် 'အေး' ကြားတွင် 'နွေး' ဟူ၍ ရှိသည် မဟုတ်ပါလော။

(၃)

နောက် ဆန့်ကျင်ဘက် စကားတစ်မျိုးမှာ နှစ်ခု အပြတ်ခွဲ နိုင်သော စကားမျိုး ဖြစ်သည်။ 'သေ ရှင်၊ ဖွင့် ပိတ်၊ ယောက်ျား မိန်းမ၊ လူဖျို အိမ်ထောင်သည်' စသည့် စကားများ ဖြစ်သည်။ ထို စကားမျိုးသည် ရှေ့တွင် ဖော်ပြခဲ့သော စကားမျိုးလို 'အခိုက်အတန့်' သဘောမဆောင်ဘဲ 'ပုံသေ' သဘောဆောင်သည့် အထွက် တစ်ခု မဟုတ်လျှင် ကျန်တစ်ခု မဟုတ်ဟု အပြတ်ပြောနိုင်သည်။ သေသည် ဆိုလျှင် ဓရှင် ဟုလည်းကောင်း၊ ရှင်သည် ဆိုလျှင် မသေ ဟု လည်းကောင်း၊ ယောက်ျား ဆိုလျှင် မိန်းမ မဟုတ်ဟု လည်းကောင်း၊ မိန်းမ ဆိုလျှင် ယောက်ျား မဟုတ်ဟု လည်းကောင်း အပြတ်ခွဲခြား နိုင်သည်။

ပထမ အမျိုးအစား ဆန့်ကျင်ဘက် စကားများမှာမူ ထိုသို့ အပြတ်မခွဲနိုင်ကြောင်း တွေ့နိုင်ပါသည်။ "လူမနည်း မိဘူး" ဆိုလျှင် အများကြီးလည်း ဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့ မနည်းမများ အသင့်အတင့်လည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ "အိမ်က မကြိုပါဘူး" ဆိုလျှင် သေးသေးငယ်ငယ် ကလေးလည်း ဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့ မကြီးမငယ် အလယ်အလတ်လည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

သေ ရှင်၊ ယောက်ျား မိန်းမတို့ကဲ့သို့ အပြတ်ခွဲနိုင်သော ဆန့်ကျင်ဘက် စကားတစ်မျိုး ရှိပါသေးသည်။ 'သိ၊ တွေ့၊ စား၊ သောက်' စသည်ဖြင့် ဆန့်ကျင်ဘက်စကားတွဲ မရှိသော စကားမျိုး ဖြစ်ပါသည်။ ထိုစကားမျိုးကို ရှေ့က 'မ' တွဲလျက် 'မသိ၊ မတွေ့၊ မစား၊ မသောက်' စသည်ဖြင့် သုံးပါသည်။

'သိ' က မှန်သည်ဆိုလျှင် 'မသိ' ကမှားပါလိမ့်မည်။ 'မသိ' က မှန်သည်ဆိုလျှင် 'သိ' ကမှားပါလိမ့်မည်။

(၄)

စာပေ အရေးအဖွဲ့ ကိစ္စတွင် ဆန့်ကျင်ဘက် စကားများကို ကျွမ်းကျမ်းကျင့်ကျင့် သုံးခြင်းဖြင့် ထူးခြားထက်မြက်သော အာနိသင် မျိုး ပေါ်ပေါက်နိုင်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ 'ရှင်လျက်နှင့် သေနေသူ'၊ 'ရှင်ချောင် သေကျပ်၊ ရှင်ကျပ် သေချောင်'၊ 'လူဖွဲပြောင်၊ လူပြောင်ဖွဲ' စသည့် ဆိုထုံးစကားများကို လေ့လာကြည့်မည်ဆိုလျှင် ဆန့်ကျင် ဘက် စကားများဖြင့် ထူးခြားအောင် ဖွဲ့စည်းထားခြင်း ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရပါလိမ့်မည်။ "သေးမှသာလှသည် မဟုတ်ပါ၊ ဝေးမှသာ ရသည် မဟုတ်ပါ၊ မသေးဘဲနှင့်လည်း လှပါသည်။ မဝေးဘဲနှင့်လည်း ရပါ သည်" ဆိုသော ကျည်းကန်ရှင်ကြီး မေတ္တာစာအဖွဲ့ မျိုးတွင်လည်း ဆန့်ကျင်ဘက်စကားများ၏ သတ္တိသည် အထင်အရှားပေါ်လွင်နေ ပါသည်။ ကဗျာဆရာမ ငွေတာရီ ကွယ်လွန်စဉ်က ဆရာ ဒေါင်းနွယ် ဆွေ ရေးဖွဲ့သော "စာဆိုသေလည်း၊ မသေစာဆို၊ တင်စားလိုသည်၊ မြေကို သက်သေပြု၍ တကား" ဟူသော အဖွဲ့ဖို့တွင်လည်း ဆန့် ကျင်ဘက်စကားများ၏ အင်အားသည် အရေးပါသည် မဟုတ်ပါလော့။ ဆရာမောင်ထင်ကလည်း လွတ်လပ်ရေးအတွက် အသက်ပေးသွား သူများကို "ကျွန်ုပ်တို့ ရှင်စေခြင်းငှာ သေသွားသူများ" ဟူ၍ ဆန့် ကျင်ဘက်စကားနှစ်လုံးကို ထိပ်တိုက်ပြုကာ ချီးကျူးဖူးပါသည်။

ဆန့်ကျင်ဘက်စကားများ လေ့လာမှုသည်လည်း စိတ်ဝင်စား ဖွယ် ကဏ္ဍ တစ်ရပ်ပါပေ။

၀၃ ၀၃ ၀၃ ၀၃ ၀၃

www.burmeseclassic.com

ကျယ်လေ ကျဉ်းလေ ကျဉ်းလေ ကျယ်လေ

(၁)

စကားတစ်လုံးဖြင့် ရည်ညွှန်းသော 'အညွှန်းခံ' အကြောင်း အရာ နှင့် ထိုစကားလုံး၏ အနက် အဓိပ္ပာယ်တို့တွင် . . .

အညွှန်းခံက နယ်ကျယ်လေလေ၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်က နယ်ကျဉ်းလေလေ၊ အညွှန်းခံက နယ်ကျဉ်းလေလေ၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်က နယ်ကျယ်လေလေ ဖြစ်ပါသည်။

ဤသဘောသည် အနက်အဓိပ္ပာယ်လေ့လာမှုတွင် ထင်ရှားသော သဘောတစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။

* * * * *

အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို လေ့လာသော ပညာရှင်များသည် စကားလုံးများ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်များကို အစိတ်အပိုင်းများဖြစ်အောင် ခွဲစိတ်လေ့လာကြကြောင်း ယခင်က တင်ပြဆွေးနွေးခဲ့ဖူးပါသည်။ သာဓကအဖြစ် 'ယောက်ျားကလေး' နှင့် 'မိန်းကလေး' ဟူသော စကားနှစ်လုံးကို ပထမပြုပါရစေ။ 'ယောက်ျားကလေး' ဟူသောစကားလုံးတွင်

(၁) လူဖြစ်ခြင်း၊ (၂) အဖိုသတ္တဝါဖြစ်ခြင်း၊ (၃) ငယ်ရွယ်ခြင်းဟူသော အနက်အဓိပ္ပါယ်များ ပါဝင်နေသကဲ့သို့ 'မိန်းကလေး' ဟူသော စကားလုံးတွင်လည်း (၁) လူဖြစ်ခြင်း၊ (၂) အမ သတ္တဝါဖြစ်ခြင်း၊ (၃) ငယ်ရွယ်ခြင်းဟူသော အနက် အဓိပ္ပါယ်များ ပါဝင်နေပါသည်။ သို့ဖြင့် 'ယောက်ျားကလေး' ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို 'လူ + အဖို + ငယ်ရွယ်သူ' ဟု အစိတ်အပိုင်းများ ခွဲပြန်သကဲ့သို့ 'မိန်းကလေး' ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို 'လူ + အမ + ငယ်ရွယ်သူ' ဟု အစိတ်အပိုင်းများ ခွဲပြန်နိုင်ပါသည်။

စကားလုံးများ၏ အနက် အဓိပ္ပါယ်ကို အဘိဓာန်များတွင် ဖွင့်ဆိုရာ၌လည်း လိုအပ်သော အနက် အဓိပ္ပါယ် အစိတ်အပိုင်းများ ပါဝင်အောင် ထည့်သွင်းဖွင့်ဆိုကြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ 'ခွေး' ဟူသော စကားလုံးကို မြန်မာ အဘိဓာန်အကျဉ်းချုပ်တွင် 'ကိုက်တတ်၊ ဟောင် တတ်သည့် ခြေလေးချောင်း တိရစ္ဆာန် တစ်မျိုး' ဟု အနက်ဖွင့်ထား ချက်အရ 'ခွေး - တိရစ္ဆာန် + ခြေလေးချောင်းပါခြင်း + ကိုက်တတ်ခြင်း + ဟောင်တတ်ခြင်း' ဟူ၍ အစိတ်အပိုင်းများ ခွဲနိုင်ပါသည်။ ထို့အတူ 'ပြေး' ဟူသော စကားလုံးကို မြန်မာ အဘိဓာန်အကျဉ်းချုပ်တွင် 'လျင်မြန်သော အဟုန်ဖြင့် ဆန့်လှမ်းသည်' ဟု အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ထားချက် အရ 'ပြေး - (ခြေကို) ဆန့်လှမ်းခြင်း + လျင်မြန်သော အဟုန်ပါခြင်း' ဟု အစိတ်အပိုင်းများ ခွဲနိုင်ပါသည်။

ထို့အတူ 'အဖေ' ကို 'သားသမီးဖြစ်ထွန်းစေသော ဖိုမနှစ်ဦး အနက် အဖိုသတ္တဝါ' ဟူ၍လည်းကောင်း၊ 'အမေ' ကို 'သားသမီး ဖြစ်ထွန်းစေသော ဖိုမနှစ်ဦးအနက် အမသတ္တဝါ' ဟူ၍လည်းကောင်း မြန်မာ အဘိဓာန် အကျဉ်းချုပ်တွင် အနက်ဖွင့်ထားပုံအရ 'အဖေ - အဖို + သားသမီးဖြစ်ထွန်းစေခြင်း၊ အမေ - အမ + သားသမီးဖြစ်ထွန်း စေခြင်း ဟူ၍ အစိတ်အပိုင်းများခွဲနိုင်ပါသည်။ (ဤနေရာတွင် 'အဖေ အမေ'သည် လူသားများအတွက် သာမက သက်ရှိသတ္တဝါအားလုံး အတွက် အကျုံးဝင်သော အဖေအမေကို ဆိုလိုကြောင်း ဂရုပြုရန် ဖြစ်ပါသည်။)

(၃)

စကားလုံးများ၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်လေ့လာမှုတွင် 'အနက် အဓိပ္ပါယ် အကျုံးဝင်မှု' (hyponymy) ဟူသော ကဏ္ဍတစ်ခု ပါဝင် ပါသည်။ စကားတစ်လုံး၏ အနက် အဓိပ္ပါယ်အားလုံးသည် အခြား စကားတစ်လုံး၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်တွင် ပါဝင်နေလျှင် ပထမ စကားလုံးက ဒုတိယစကားလုံးတွင် အနက်အဓိပ္ပါယ် အကျုံးဝင်သည် ဟု ဆိုပါသည်။ ရှေ့တွင်ပြခဲ့သော သာဓကများကို ပြန်ကြည့်လျှင် 'လူ' ၏အနက်သည် 'ယောက်ျားကလေး' ၏အနက်ထဲတွင် အကျုံးဝင် ပါသည်။ အကြောင်းမူ 'ယောက်ျားကလေး'၏ အနက်အစိတ်အပိုင်းများ (လူ - အဖို + ငယ်ရွယ်သူ)ထဲတွင် 'လူ' ဟူသော အနက်သည် အစိတ် အပိုင်း တစ်ခုအဖြစ် ပါဝင်ပြီးဖြစ်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ထို့အတူ 'တိရစ္ဆာန်'၏ အနက်သည် 'ခွေး'၏အနက်ထဲ တွင် အကျုံးဝင်ပါ သည်။ အကြောင်းမူ 'ခွေး'၏အနက်အစိတ်အပိုင်းမှာ(တိရစ္ဆာန်၊ ခြေလေး ချောင်းပါခြင်း၊ ကိုက်တတ်ခြင်း၊ ဟောင်တတ်ခြင်း) ထဲတွင် 'တိရစ္ဆာန်' ဟူသောအနက်သည် အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ် ပါဝင်နေပြီး ဖြစ်သော ကြောင့်ဖြစ်သည်။ ဤသို့ဆိုလျှင် 'ခြေကိုဆန့်လှမ်း' ဟူသော အနက် သည် 'ပြေး' ၏ အနက်ထဲတွင် အကျုံးဝင်ကြောင်း သိသာနိုင် ပါသည်။

(၄)

ယခင်လက ဆွေးနွေးတင်ပြခဲ့သော စကားတစ်လုံးတည်း က အနက် အဓိပ္ပါယ် ကွဲပြားနေသည့် 'ဆရာ၊ မိန်းမ' စသည့် စကားလုံးများကိုလည်း ဤ 'အနက်အဓိပ္ပါယ် အကျုံးဝင်မှု' သဘော နှင့် ဆက်စပ်ကြည့်နိုင်ပါသည်။ 'ဆရာ' ၏အနက်ကို 'သင်ကြားပြသ ပေးသည့် လူပုဂ္ဂိုလ် (ကျား မ အားလုံး)' ဟူ၍ ကောက်ယူလျှင်

'ဆရာ - လူ + သင်ကြားပြသခြင်း' ဟူ၍ ခွဲစိတ်နိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့မဟုတ်ဘဲ "ဆရာ" အနက်ကို (ဆရာမ မဟုတ်သော) အမျိုးသားဆရာ ဟူ၍ ကောက်ယူလျှင်မူ 'ဆရာ - လူ + အဖိုသတ္တဝါ + သင်ကြားပြသခြင်း' ဟူ၍ ခွဲစိတ်နိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့ဆိုလျှင် "ဆရာ" ၏ ပထမအနက်သည် ဒုတိယ အနက်ထဲတွင် အကျုံးဝင်ပါလိမ့်မည်။ ထိုအတူ 'မိန်းမ' ၏ အနက်ကို 'မိန်းမ အားလုံး' ဟူ၍ ကောက်ယူ လျှင် 'မိန်းမ - လူ + အမသတ္တဝါ' ဟု ခွဲစိတ်နိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ 'ဖုန်းမယား' ဟူ၍ ကောက်ယူလျှင်မူ 'မိန်းမ - လူ + အမသတ္တဝါ + ယောက်ျားနှင့် လတ်ထပ်ပေါင်းသင်းခြင်း' ဟူ၍ ခွဲစိတ်နိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့ဆိုလျှင် 'မိန်းမ' ၏ ပထမ အနက်သည် ဒုတိယ အနက်ထဲတွင် အကျုံးဝင်ပါလိမ့်မည်။

(၅)

ဤနေရာတွင် အနက် အဓိပ္ပါယ် အကျုံးဝင်မှုသဘောကို 'ကြောင်းတူသံကွဲဖြစ်မှု' သဘောနှင့်လည်း ဆက်စပ်ကြည့်နိုင်ပါသည်။ အနက် အဓိပ္ပါယ်ချင်းတူပြီး သီးခြားကွဲပြားနေသော စကားလုံးများကို ကြောင်းတူသံကွဲ ဟုမှတ်ယူနိုင်ပါသည်။

'အမေ'နှင့် 'မိခင်' ဆိုပါစို့။ အနက်အဓိပ္ပါယ်ချင်းတူသည့် အတွက် ထိုစကားနှစ်လုံးကို ကြောင်းတူသံကွဲ စကားနှစ်လုံးဟု မှတ်ယူနိုင်ပါသည်။ (မိခင်က အမေထက် ပို၍စာပေဆန်ပြီး ပို၍ခံ့ညားသော အငွေ့အသက်ပါခြင်းကို ဂရုပြုဖွယ် ဖြစ်ပါသည်။) ထိုစကားနှစ်လုံး၏ အနက်အဓိပ္ပါယ် အစိတ်အပိုင်းများ ခွဲစိတ်ကြည့်လျှင် 'အမေ- အမ + သားသမီးဖြစ်ထွန်းစေခြင်း' ဟူသော အနက်အဓိပ္ပါယ် အစိတ်အပိုင်းများ ရပါလိမ့်မည်။ အနက်အဓိပ္ပါယ် အစိတ်အပိုင်း ချင်းအတူတူဖြစ်သည့်အတွက် 'အမေ'၏ အနက်သည် 'မိခင်'၏ အနက်ထဲတွင် အကျုံးဝင်သည်ဟုလည်း ဆိုနိုင်သကဲ့သို့ 'မိခင်' ၏

အနက်သည် 'အမေ'၏ အနက်ထဲတွင် အကျုံးဝင်သည်ဟုလည်း ဆိုနိုင်ပါသည်။ ဤသို့ဖြင့် ကြောင်းတူသံကွဲ စကားလုံးများသည်တစ်ခုနှင့်တစ်ခု အနက်အဓိပ္ပါယ်ချင်း အပြန်အလှန် အချိုးညီ အကျုံးဝင်သည့် စကားလုံးများ ဖြစ်သည်ဟု ပညာရှင်တို့ မိန့်ဆိုကြပါသည်။ အနက်အဓိပ္ပါယ် အစိတ်အပိုင်းချင်း၊ အရေအတွက်ချင်း အတူတူ ဖြစ်သည့်အတွက် တစ်ခုကတစ်ခုထက်များသည်၊ နည်းသည် ဟူ၍ မရှိဘဲ အချိုးအစားချင်း ညီမျှစွာရှိနေသည့်သဘောကို ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

(၆)

ဆောင်းပါးအစတွင် တင်ပြခဲ့သော အကျဉ်းအကျယ်ကိုစုကို ပြန်ကောက်ပါမည်။ 'လူ'နှင့် 'ယောက်ျားကလေး' ဆိုပါစို့။ ယောက်ျားကလေးအားလုံး လူဖြစ်သည်ကို အထူးပြောဆိုရန် မလိုပါ။ ထိုစကားနှစ်လုံးဖြင့် ရည်ညွှန်းအပ်သော 'အညွန့်ခံ' များကို ကြည့်မည် ဆိုလျှင် ယောက်ျားကလေးအားလုံးသည် လူဟူသော သတ္တဝါအမျိုးအစားနယ်ပယ်ထဲတွင် ပါဝင်နေကြောင်း ထင်ရှားပါသည်။ ထို့ကြောင့် လူက ယောက်ျားကလေးထက် ပို၍ နယ်ပယ်ကျယ်ဝန်းပါသည်။ လူဟူသော အညွန့်ခံသည် ယောက်ျားကလေးဟူသော အညွန့်ခံ ထက် ပို၍နယ်ကျယ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

အနက်အဓိပ္ပါယ်ဘက်က ကြည့်လျှင်မူ ထိုအကျဉ်းအကျယ် သဘောသည် ပြောင်းပြန်ဖြစ်သွားပါသည်။ ရှေ့တွင် တင်ပြခဲ့သည့် အတိုင်း 'ယောက်ျားကလေး' ၏အနက်ကို ခွဲစိတ်ကြည့်လျှင် 'လူ - အဖို + ငယ်ရွယ်သူ' ဟူ၍ ရနိုင်သည့်အတွက် ထိုအထဲတွင် 'လူ' ဟူသော အနက်ပါဝင်ပြီးသား ဖြစ်နေကြောင်း ထင်ရှားပါသည်။ ထို့ကြောင့် 'လူ' ၏အနက်သည် 'ယောက်ျားကလေး' ၏အနက်ထက် ပို၍ နယ်ကျယ်ဝန်းပါသည်။

အညွှန်းခံအနေနှင့်ကြည့်လျှင် 'လူ'က 'ယောက်ျားကလေး' ထက် ပို၍နယ်ကျယ်သည်။ အနက်အဓိပ္ပာယ် အနေနှင့် ကြည့်လျှင် 'လူ'က 'ယောက်ျားကလေး' ထက်ပို၍ နယ်ကျယ်သည်။

အညွှန်းခံအနေနှင့် ကြည့်လျှင် 'ယောက်ျား'က 'လူ' ထဲမှာ ပါဝင်နေသည်။ အနက် အဓိပ္ပာယ်အနေနှင့် ကြည့်လျှင် 'လူ' က 'ယောက်ျားကလေး'ထဲမှာ ပါဝင်နေသည်။

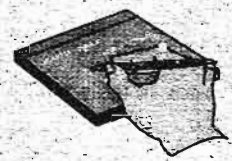
ထို့အတူ ခွေးအားလုံးသည် တိရစ္ဆာန်ဖြစ်သည့်အတွက် အညွှန်းခံအနေနှင့်ဆိုလျှင် တိရစ္ဆာန်က ခွေးထက် ပို၍နယ်ကျယ် သည်။ အနက်အဓိပ္ပာယ်အနေနှင့်ဆိုလျှင် 'ခွေး' ၏အနက်ထဲတွင် တိရစ္ဆာန်ဟူသော အနက် ပါဝင်ပြီးဖြစ်နေသည့်အတွက် ခွေးက တိရစ္ဆာန်ထက် ပို၍နယ်ကျယ်သည်။

'ဘယ်တာက ဘယ်တာထဲပါဝင်သလဲ' ဟူသော ပြဿနာ ကို ဖြေရှင်းရန်မှာ ရှုပ်ထွေးတတ်သည့်အတွက် အချို့ပညာရှင်များက အနက်အဓိပ္ပာယ်ပါဝင်မှု(meaning inclusion)နှင့် အညွှန်းခံ ပါဝင်မှု (referential inclusion) ဟူ၍ ခွဲခြားဖော်ပြ တတ်ကြ ပါသည်။ ပါဝင်မှုဟူသော စကားလုံး၏အနက်အဓိပ္ပာယ် မရှင်းမလင်း ဖြစ်တတ်သည့်အတွက် အချို့ပညာရှင်များက ရှေ့တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့် အတိုင်း အနက်အဓိပ္ပာယ်အထူးဝင်မှု (hyponymy) ဟူသော စကားကို အသုံးပြုကြပါသည်။

ဤမျှဆိုလျှင် အညွှန်းခံနှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်တို့၏ အကျဉ်း အကျယ်သဘောသည် ထင်ရှားလောက်ပြီဟု ယူဆပါသည်။ ထိုသဘော အရ ဆက်စပ်နေသော စကားလုံးများကို အဆင့်ဆင့်ကြည့်၍ လည်း ရပါသည်။ 'အဝတ် - အင်္ကျီ - ရှပ်အင်္ကျီ - ရှပ်အင်္ကျီ လက်တို - အပြာရောင် ရှပ်အင်္ကျီလက်တို' ဟူသော စကားလုံးများကို ကြည့်ပါ။

အညွှန်းခံ အနေနှင့်ဆိုလျှင် အဝတ်ဟူသည် အင်္ကျီသာမက ပုဆိုး၊ ထဘီ၊ ဘောင်းဘီ စသည့် အဝတ်အားလုံး အကျုံးဝင်သည့်အတွက် အဝတ် သည် နယ်အကျယ်ဆုံး ဖြစ်ပါသည်။ အင်္ကျီသည် အဝတ်ထဲမှ အစု တစ်စုသာဖြစ်သည်။ ထို့အတူ ရှပ်အင်္ကျီသည်လည်း အင်္ကျီထဲမှ အစု တစ်စုသာ ဖြစ်သည်။ ဤနည်းအားဖြင့် ကျန်စကားလုံးများသည် အညွှန်းခံအနေနှင့် နယ်ကျယ်ကျယ်သွားသည်ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။ 'အပြာရောင် ရှပ်အင်္ကျီလက်တို' မှာမူ အင်္ကျီတွေထဲမှ အစုကလေး တစ်စုသာဖြစ်သည့်အတွက် အညွှန်းခံအနေနှင့် အကျဉ်းဆုံး ဖြစ်သည်။ အနက်အဓိပ္ပာယ်အရကြည့်လျှင်မူ 'အပြာရောင် ရှပ်အင်္ကျီလက်တို' ဟူသောစကား၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ထဲတွင် 'အဝတ်' မှစ၍ ကျန် စကားလုံးအားလုံး၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်များ ပါဝင်ပြီးသား ဖြစ်နေပါသည်။ 'အပြာရောင် + ယောက်ျားဝတ် + ရွှေခွဲ + ကိုယ်အပေါ်ပိုင်းဝတ် + လက်တစ်ဝက်သာပါ + အဝတ်အထည်' ဟူသော သဘောမျိုး ခွဲစိတ်ကြည့်လျှင် ဤစကားလုံးများ၏ အနက် အားလုံးပါဝင်ကြောင်း တွေ့ရပါလိမ့်မည်

အနက်အဓိပ္ပာယ်အကျုံးဝင်မှု သဘောသည် စကားလုံးများ ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ချင်း ဆက်သွယ်မှုတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ ဘာသာ စကားတိုင်းတွင် တွေ့ရသော လက္ခဏာတစ်ရပ်လည်း ဖြစ်သည်။ စကားလုံး၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို စနစ်တကျ လေ့လာရာတွင် အလေးအနက် ထည့်သွင်းလေ့လာရမည့် ကဏ္ဍတစ်ရပ်လည်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

ဖြောင့် စာအုပ်တိုက်

www.burmeseclassics.com

မီးငြိမ်းနေသော မီးလုံးကလေးများ

(၁)

စိတန်းကာ ထွန်းညှိထားသော မီးလုံးကလေးများ ဆိုပါစို့။
အားလုံး မီးလင်းနေသည်ဆိုလျှင် အထူးအထွေ ဂရုပြုမိစရာ မရှိပါ။
သို့သော် ဟိုနားကတစ်လုံး သည်နားကတစ်လုံး ကြိုကြားကြိုကြား
မီးငြိမ်း နေလျှင်ကား ဂရုပြုစရာ ဖြစ်လာပါလိမ့်မည်။ “ဒီမီးလုံးတွေ
ဘာဖြစ်လို့ မီးမလင်းတာပါလိမ့်” ဟု စူးစမ်းချင်စရာ ဖြစ်လာ
ပါလိမ့်မည်။ ထို့အတူ စကားလုံးများတွင်လည်း

(၂)

မီးလုံးဆိုလျှင် မီးလင်းမှ မီးလုံးပီသသည်။ စကားလုံး
ဆိုလျှင်လည်း အနက်အဓိပ္ပာယ်ထင်မှ စကားလုံး ပီသသည်။ ‘လူ၊
ခွေး၊ သွား၊ လာ၊ နီ၊ ဖြူ’ စသည့် အနက်ပြုစကားလုံးများလို သိသာ
မြင်သာသည့် အနက်မျိုး ထင်ချင်လည်း ထင်ပါ။ ‘၌၊ ဇ၊ ဌ၊ ဝဲ့၊
လို့၊ တယ်’ စသည့် အသုံးပြုစကားလုံးများလို အသုံးသဘော အရ
ရှိနေသည့် အနက်မျိုး ထင်ချင်လည်းထင်ပါ။ မီးလုံးတွေမှာ မီးအား
အလိုက် အလင်းအမိုန် ကွာသလို စကားလုံးတွေမှာလည်း အနက်
အလင်းရှိန် ကွာနိုင်ပါသည်။ သို့သော် ဘာအနက်မှ မထင်ဘဲ နေလျှင်
ကား မီးငြိမ်းနေသော မီးလုံးကဲ့သို့ ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။

www.burmeseclassic.com

မြန်မာစကားနယ်ပယ်တွင် မီးငြိမ်းနေသော မီးလုံးကလေးတွေ့ အများအပြား ရှိနေပါသည်။

“အံ့ဩသည်၊ အံ့အဲသည်၊ ဆန်းကြယ်သည်၊ တင့်တယ်သည် စသော အရာတို့၌လည်း အံ့၏ အရကား အထူးအခြား လွန်ကဲစွာ ဖြစ်၏ဟု အံ့ချီးသော အနက်ရှိ အံ့သည်။ အဲ၏အရ ဩ၏အရ အနက်အထူးမထင်။ ဆန်းကြယ်၏ ဟူရာ၌ ဆန်း၏အရကား ထူးခြားထွေလည်၏ ဟူသော အနက်ထင်၏။ ကြယ်၏အရ အနက်မထင်။ တင့်တယ်၏ ဟူရာ၌ တင့်၏အရ ကြည်ဖွယ်ရှိ၏ ဟူသော အနက်ထင်၏။ တယ်၏အရ အထူးမထင်။”

မြန်မာစကားလုံးတို့၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို အကျယ်တဝင့် ဖွင့်ပြ သော ဝေါဟာရတ္ထပကာသနီကျမ်းတွင် ဒုတိယကျော်အောင် စံထား ဆရာတော်က ဤသို့ မိန့်မှာထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ဆိုလို သည်မှာ ‘အံ့ဩ၊ အံ့အဲ၊ ဆန်းကြယ်၊ တင့်တယ်’ ဟူသော စကားလုံး များတွင် ‘အံ့၊ ဆန်း၊ တင့်’ တို့သာ အနက်ထင်ပြီး ‘ဩ၊ အဲ၊ ကြယ်၊ တယ်’ တို့မှာ အနက်မထင်ဘဲ ဖြစ်နေသည်ဟု ဆိုလိုခြင်းပင် ဖြစ်ပါ သည်။ ဤသို့ အထူးအထွေ အနက်မထင်ဘဲ တွဲသုံးလေ့ရှိသော စကားမျိုးကို ဆရာတော်က ‘ပြေပြစ်ရုံ စက်ဆိုသော ဝေါဟာရ’ ဟု အမည်ပေးထားပါသည်။

‘ဆန်းကြယ်’ ဟူသော စကားကိုပင် ကြည့်ပါ။ “ဆန်းတယ် ဆိုတာ ဘာလဲ” ဟု မေးလျှင် “ဆန်းတယ်ဆိုတာ ထူးတာကို ခေါ်တာ ပေါ့။ “ဖြစ်မှီးဖြစ်စဉ်ထက် ပိုထူးတာကို ခေါ်တာပေါ့” ဟု အလွယ်ပင် ပြန်ဖြေနိုင်ပါသည်။ ‘ဆန်း’ ၏ အနက်သည် ထင်ရှားပါသည်။ “ကြယ်တယ်ဆိုတာကကော ဘာလဲ” ဟု မေးလျှင်ကား မဖြေတတ် တော့ပါ။ “ဟာ . . . ကြယ်တယ်ဆိုတာ အထူးအထွေ အဓိပ္ပာယ် မရှိပါဘူး။ ဆန်းနဲ့တွဲပြီး ဆန်းကြယ်လို့ သုံးတာပါပဲ” ဟု ဖြေရမည်ပင်

မဟုတ်ပါလော။ သို့ဆိုလျှင် ‘ဆန်း’ ဆိုသော မီးလုံးကလေးက မီးလင်း နေပြီး ‘ကြယ်’ ဆိုသော မီးလုံးကလေးမှာမူ မီးငြိမ်းနေသည်ဟု ဆိုနိုင် သည် မဟုတ်ပါလော။

‘ဆန်းကြယ်’ လို တစ်လုံးနှင့်တစ်လုံး အသံမတူသော စကားချင်း တွဲသည်လည်း ရှိပါသည်။ ‘တင့်တယ်’ လို အသံတူသော စကားချင်း တွဲသည်လည်း ရှိပါသည်။

‘ကူညီ၊ တယ်ဆယ်၊ ကျော်စော၊ ကျယ်လောင်၊ ခေါ်ဝေါ်၊ ငြင်းခုံ၊ ငြိမ်သက်၊ ငှားရမ်း’ တို့သည် ‘ဆန်းကြယ်’ လို အမျိုးအစား ဖြစ်ပါသည်။

‘ကိုးတွယ်၊ ငြိုငြင်၊ ညီညာ၊ ညီညွတ်၊ ညက်ညော၊ ညောင်ညာ၊ ညစ်ညမ်း၊ ပူပင်၊ ပူပန်၊ ပေါ့ပါး၊ ယားယံ’ တို့သည် ‘တင့်တယ်’ လို အမျိုးအစား ဖြစ်ပါသည်။

နှစ်မျိုးစလုံးတွင် ရှေးစကားလုံးသာ အနက်ထင်ပြီး နောက် စကားလုံးက အနက်မထင်ပါ။ ဆိုပါစို့။ “သူ့ကို တာတီးလို့ ခေါ်ဝေါ် ကြတယ်” ဟု သုံးသည့်နေရာတွင် “သူ့ကို တာတီးလို့ ခေါ်ကြတယ်” ဟု သုံး၍ ရပါသည်။ “သူ့ကို တာတီးလို့ ဝေါ်ကြတယ်” ဟုကား သုံး၍မရပါ။ ဤသုံးစွဲပုံသာမကနှင့်ပင် နောက်စကားလုံးများ အနက် မထင်ပုံကို သိနိုင်ပါသည်။

အနက်မထင်သော ထိုစကားလုံးများသည် တစ်ချိန်က အနက် ထင်ချင်ထင်ခဲဖူးပါလိမ့်မည်။ အသေအချာ မပြောနိုင်ပါ။ ‘ကူညီ’ ဆိုသည်မှာ မူလက ညီညီညာညာ ကူတာကိုဆိုလိုတာလား မပြော တတ်ပါ။ သူ့အနေနှင့်မူ ထို ‘ညီ’ သည် ကူညီသည့်အနက်မျိုး မထင် တော့ပါ။ ‘ကူ’ ကို တွဲမှီနေရသည့် စကားလုံးမျှသာ ဖြစ်နေပါပြီ။

(၄)

အနက်မထင်သော စကားလုံးကို နောက်ကမတွဲဘဲ ရှေ့က တွဲသည်လည်း ရှိပါသည်။ “ဒီနေရာကလေးက သာယောင့်သာယာ

ရှိလိုက်တာ”၊ “သူ့ ဖျာလီဖျာလောင်နဲ့ ဘာဖြစ်နေပါလိမ့်”၊ “အောင်
 သီး အောင်သက်နဲ့ အခဲရခက်လိုက်တာ”၊ “ဘာသိဘာသာနေတာပဲ
 ကောင်းပါတယ်” စသည်တို့ ဖြစ်ပါသည်။ ဤတွင်လည်း ‘ဖျာလီ’၊
 ‘အောင်သီး’၊ ‘ဘာသိ’ တို့မှာ အနက်အထူးမရှိဘဲ ပြေပြစ်အောင်
 တွဲသုံးသော စကားမျိုးဖြစ်ကြောင်း သိနိုင်ပါသည်။ ဧကန် ဖျိုကဗျာ
 များတွင် ထိုအသုံးမျိုး တွင်ကျယ်ခဲ့ပါသည်။ ‘ပျံ့ပျံ့ သာယောင့်
 သာယာတည်း’၊ ‘အံ့ပျံ့နာသောင့် နာသာတည်း’၊ ‘ချစ်ဆွေညှာတောင့်
 ညှာတာတည်း’ စသော ရှင်အုံးညို၏ ဂါထာခြောက်ဆယ်ပျို့မှ အသုံး
 များ၊ ‘ဝန်းကျင် သပွောင့် သပ္ပာယ်တည်း’၊ ရပ်စည် တင့်တောင့်
 တင့်တယ်တည်း’ စသော ရှင်မဟာသီလဝံ သ၏ ဆုတောင်းခန်းပျို့မှ
 အသုံးများ၊ ‘တောခွင် နေကြီးနေကြာတည်း’၊ ချစ်ထုံးပြေကြီး ပြေကြာ
 တည်း’ စသော ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ၏ ကိုးခန့်ပျို့မှ အသုံးများကို
 ကြည့်နိုင်ပါသည်။ ရှင်အုံးညိုကဆိုလျှင် အများသုံးနေသော ကြိယာ
 များကိုသာ ထိုသို့သုံးသည်မဟုတ်ဘဲ ‘ခြောက်ဆယ် ဂါထောင့် ဂါထာ
 တည်း’ ဟူ၍ ‘ဂါထာ (နာမ်)ကို ‘ဂါထောင့်ဂါထာ’ ဟူ၍ ထွင်သုံးဖူး
 ပါသည်။ ဤအသုံးများတွင်လည်း ‘သာယာ၊ ဂါထာ’ စသည်တို့သာ
 အနက်ထင်ပါသည်။ မီးလင်းပါသည်။ ‘သာယောင့်၊ ဂါထောင့်’
 စသည်တို့မှာ အနက်မထင်ပါ။ မီးမလင်းပါ။

(၅)

‘ဆန်းကျယ်၊ တင့်တယ်’ တို့လို စကားလုံးအဖြစ် တည်မနေ
 သော်လည်း စကားထဲကျမှ ပြေပြစ်အောင် တွဲသုံးလေ့ရှိသော အသုံး
 အနှုန်းမျိုးလည်း ရှိပါသေးသည်။ “စိတ်စက်များ မကောင်းလို့ ဘုရား
 မှာ ဆုတောင်းရတယ်” ဟူသော အသုံးမျိုး၊ “ငါ ကန်ကက် ပုစ်လိုက်
 ရရင် နာရောမယ်” ဟူသော အသုံးမျိုးတို့ ဖြစ်ပါသည်။ “စိတ်စက်၊
 ကန်ကက်” စသည်ဖြင့် အသံတူ စကားချင်းတွဲကာ သုံးလေ့ရှိသည်

မဟုတ်ပါလော့။ အထွေအထူး အနက်မထင်ဘဲ စကားချောချို
 ပြေပြစ်ရုံသာ တွဲဖက်ပြောဆိုသော စကားမျိုးသာ ဖြစ်ပါသည်။
 ထိုစကားမျိုး ပြောသောအခါ “စိတ်ကတော့ ဟုတ်ပါပြီ၊ စက်တ ဘာ
 အဓိပ္ပာယ်ပါလိမ့်” ဟု ဘယ်နားထောင်သူကမှ စဉ်းစားနေမည်
 မဟုတ်ပါ။ “စိတ်မကောင်းဘူးလို့ ပြောတာပဲ” ဟု အလွယ်တကူ
 နားလည်လိုက်သည်သာ ဖြစ်ပါသည်။

(၆)

မီးလုံးကလေးနှစ်လုံး တွဲထားပြီး တစ်လုံးကိုလင်း၍ တစ်လုံး
 ကို မလင်းဘဲနေလျှင် ကိစ္စမရှိပါ။ လင်းသည်မီးလုံးက အလင်းရောင်
 ပေးပါလိမ့်မည်။ ထိုနေရာမှာ လင်းသည်မီးလုံးတစ်လုံးတည်း ရှိနေ
 လျှင်လည်း အလင်းရောင်က အတူတူပင် ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ လင်းသည်
 မီးလုံးမပါဘဲ မလင်းသည့် မီးလုံးချည်း ထား၍တော့ မဖြစ်ပါ။
 ဘာအလင်းရောင်မှ ရမည်မဟုတ်ပါ။ ‘ဆန်းကြယ်တယ်’ ဟု ပြော
 ပြော၊ ‘ဆန်းတယ်’ ဟု ပြောပြော ဖြစ်နေ သော်လည်း ‘ကြယ်တယ်’
 ဟုပြော၍ မဖြစ်သည်မှာ ထိုသဘောပင် ဖြစ်ပါသည်။ တစ်ခါတ
 နိုင်ငံခြားသားတစ်ဦးက ထူးထူးဆန်းဆန်း စကား တစ်လုံးသုံးသည်ကို
 တွေ့လိုက်ဖူးပါသည်။ ‘အမည်ဝေါ’ ဟူသော စကားဖြစ်ပါသည်။
 “ဘာအဓိပ္ပာယ်လဲ” ဟု မေးသောအခါ “ခေါ်ဝေါ်တဲ့အမည်ကို ဆိုလို
 တာပါ” ဟု ဖြေပါသည်။ မြန်မာမှာ ထိုအသုံးအနှုန်းမျိုး မရှိကြောင်း
 ရှင်းပြရပါသည်။ သူက ‘ခေါ်ဝေါ်’ မှ ‘ဝေါ်’ ကို ‘ခေါ်’ လိုပင် မီးလင်း
 နေသော စကားထင်ပြီး စမ်းသုံးကြည့်ခြင်း ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ မြန်မာ
 စကား မကျွမ်းသူက သုံးခြင်း ဖြစ်၍ ကိစ္စမရှိသော်လည်း မြန်မာစကား
 ကျွမ်းကျင်သူကသာ ဤသို့ သုံးလျှင်မူ “လှုပ်ပြတ်ပြတ်တာလား” ဟု
 မေးရမလို ဖြစ်နေပါလိမ့်မည်။

(၇)

မီးမလင်းသော မီးလုံးကို မီးလင်းသော မီးလုံးနှင့် တွဲတွဲ ထားသည့်အခါ အတွဲလိုက်တလေးတွေ မြင်ရသည်မှာ ကြည့် ကောင်းသလိုလို ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ ထိုအတူ 'ဆန်းတယ်'၊ 'ညီတယ်' ဟု တစ်လုံးချင်း မပြောဘဲ 'ဆန်းကြယ်တယ်'၊ 'ညီညာတယ်' ဟု လုံးတွဲတလေးတွေ အတွဲလိုက် ကြားရသည်မှာလည်း နားထောင် ကောင်းသလိုလို ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။

ဖြောင့် စာအုပ်တိုက်

အနက် အဓိပ္ပာယ် ဆက်နွယ်ရာရာ

(၁)

ငါးမူးစေ့ တစ်စေ့ ဆိုပါစို့။ ငါးမူးစေ့ကို အရုပ်ဘက်က ကြည့် မိသူက 'အရုပ်ဖျက်နာ' ဟု မြင်သည်။ ပန်းဘက်က ကြည့်မိသူက 'ပန်းဖျက်နာ' ဟု မြင်သည်။ ကြည့်သည့်ဘက်ကိုလိုက်၍ အမြင်ခွင့် ကွဲပြားတတ်ပုံကို 'အရုပ်ဖျက်နာ ပန်းဖျက်နာ' ဟု တင်စားပြောဆို တတ်ကြသည် မဟုတ်ပါလော။ ထို့ပြင် အရုပ်ဖျက်နာနှင့် ပန်းဖျက်နာ ကို သီးခြားခွဲ၍ မရစေကောင်းပါ။ အရုပ်ဘက်နှင့် ပန်းဘက်ဟူသော ဘက်နှစ်ဘက် ပေါင်းဖွဲ့ပြီး ငါးမူးစေ့ တစ်စေ့ ဖြစ်တည်နေခြင်း ဖြစ်သည်။ 'ပုံသဏ္ဍာန်အက်နှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ် အက်ကိုဖြစ်သည်။ စကားလုံးဖြစ်အောင် ပြောဆိုရသော စကားသံ၊ စကားလုံးဖြစ်အောင် ရေးသားရသော စာလုံးကို ပုံသဏ္ဍာန်ဘက်ဟု ဆိုလိုပါသည်။ ထိုစကားလုံးက ဖော်ညွှန်းသော အကြောင်းအရာကို အနက်အဓိပ္ပာယ် ဘက်ဟု ဆိုလိုပါသည်။ ထိုဘက်နှစ်ဘက်ကိုပေါင်းဖွဲ့ပြီး စကားလုံး တစ်လုံး ဖြစ်တည်နေခြင်းပင်။

ဖြောင့် စာအုပ်တိုက်

www.burmeseclassic.com

(၂)

အတ္ထုပ္ပတ္တိပညာရှင်တို့သည် ထိုအက်နစ်ထက်ကို အခြေပြု၍ စကားလုံးများ တစ်လုံးနှင့် တစ်လုံး ဆက်နွယ်ပုံများကို လေ့လာစူးစမ်းကြသည်။ ထိုအခါ ...

ပုံသဏ္ဍာန်အရ ဆက်နွယ်မှုရှိပုံကိုလည်း တွေ့လာရသည်။ ထင်ရှားသော သာဓကမှာ 'တံ၊ တျံ၊ ဩ၊ ဩန်' တို့ ကဲ့သို့ စကားသံအရ ဆက်နွယ်မှုရှိသော သံတူကြောင်းတို့များ ဖြစ်သည်။

အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ ဆက်နွယ်မှုရှိပုံကိုလည်း တွေ့လာရသည်။ ထင်ရှားသော သာဓကမှာ 'သွား၊ လား၊ ခြေ၊ လွှား' တို့ကဲ့သို့ အနက်အဓိပ္ပာယ်အရ ဆက်နွယ်မှုရှိသော စကားလုံးများ ဖြစ်သည်။

ပုံသဏ္ဍာန်အရော အနက်အဓိပ္ပာယ်အရပါ ဆက်နွယ်မှုရှိပုံကိုလည်း တွေ့လာရသည်။ ထင်ရှားသော သာဓကမှာ 'လှသည်၊ လှသော၊ အလှ၊ လှခြင်း' တို့ကဲ့သို့ အရင်းခံ စကားတစ်လုံးကို အခြေပြု၍ ပွားလာရသော စကားလုံးများ ဖြစ်သည်။

ဒုတိယအမျိုးအစားနှင့် တတိယအမျိုးအစားတို့မှာ အနက်အဓိပ္ပာယ်လေ့လာမှုနှင့် တိုက်ရိုက်သက်ဆိုင်သည့်အလျောက် ထိုသို့ အနက်အဓိပ္ပာယ် ဆက်နွယ်ဖွဲ့ယှက်ပုံများကို အစုလိုက် အဝန်းလိုက် ပုံဖော်လေ့လာနိုင်ပါသည်။

(၃)

'နွား' ဟူသော စကားလုံးကို လေ့လာသည် ဆိုပါစို့။ နွားဟု ဆိုလိုက်သည်နှင့် 'နွားတန်(နွားမောင်းသည့် ကြိမ်လုံး)၊ နွားတောင့်သား၊ နွားတင်းတယ်၊ နွားပိုက်(နွားထီး)၊ နွားမ၊ နွားသိုး' စသည့် စကားလုံးများကိုလည်းကောင်း၊ 'နွားငတ်ရေတု၊ နွားဇွဲ ဆူးတို၊ နွားကျ' စသည့် တစ်စားသော စကားလုံးများကိုလည်းကောင်း၊ 'လယ်၊ ထွန်၊ ထယ်၊ ထမ်းဖို၊ လှည်း၊ နဖားကြိုး' စသည့် စကားလုံးများကို လည်းကောင်း ဆက်နွယ်ပြီး သတိရတတ်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုစကားလုံးများသည် 'နွား' ကိုခြုံငုံဖွဲ့ယှက်နေသော စကားလုံးစု အဝန်းအဝိုင်းပင် ဖြစ်သည်။

'စားသည်' ဟူသော စကားလုံးကို လေ့လာမည်ဆိုလျှင် ထိုနည်းတူပင် ဆက်စပ်ဖွဲ့ယှက်နေသော စကားလုံးများကို တွေ့ရပါလိမ့်မည်။ 'မြည်းသည်၊ သောက်သည်၊ မြိန်သည်၊ ထမင်း၊ ဓန၊ စားသောက်ဆိုင်' စသည့် စကားလုံးများသည် 'စားသည်' နှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်သဘောအရ ဆက်စပ်ဖွဲ့ယှက်နေပါသည်။ ထို့အတူ 'စားစရာ၊ စားခြင်း၊ အစား၊ စားဖွယ်၊ စားသူ' စသည့် စကားလုံးများသည် 'စားသည်' နှင့် ပုံသဏ္ဍာန်သဘောအရော အနက်အဓိပ္ပာယ်သဘောအရပါ ဆက်စပ်ဖွဲ့ယှက် နေပါသည်။ စကားတစ်လုံးနှင့် တစ်လုံး ပိုက်တွန်သဖွယ် ဖွဲ့ယှက်နေသည့် သဘောပင် ဖြစ်ပါသည်။ ကြောင်းတူသံကွဲများ အနက်အဓိပ္ပာယ်ချင်း ဆက်နွယ်နေသော စကားလုံးများကို အစုအဝေးအလိုက် လေ့လာခြင်းဖြင့် ထိုသဘောကို သိနိုင်ပါသည်။

(၄)

စကားလုံးများဖြင့် ဖော်ညွှန်းအပ်သော အတွေးအမြင် သဘောဖွဲ့စည်းပုံများကိုလည်း အတ္ထုပ္ပတ္တိပညာရှင်များက စူးစမ်းလေ့လာကြသည်။ ဘာသာစကား အသီးသီးတွင် အတွေးအမြင်နယ်ပယ်များကို ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ့်ဟန်ဖြင့် ပိုင်းခြား ဖွဲ့စည်းကြသည့်အတွက် ဘာသာစကား အားလုံးတွင် ပိုင်းခြားပုံ ထပ်တူထပ်မျှ မဖြစ်နိုင်ကြောင်း တွေ့လာရသည်။ 'He is my brother.' ဟူသော အင်္ဂလိပ်ဝါကျကို မည်သို့ မြန်မာပြန်မည်နည်း။ 'သူဟာ ကျွန်တော့ညီပဲ၊ 'သူဟာ ကျွန်တော်အစ်ကိုပဲ' 'သူဟာ ကျွန်မမောင်ပဲ၊ 'သူဟာ ကျွန်မအစ်ကိုပဲ' ဟူ၍ အမျိုးမျိုး ပြန်နိုင်သည် မဟုတ်ပါလော။ 'အစ်ကို၊ ညီ၊ မောင်' ဟူသော သဘောများကို မြန်မာက တစ်ခုစီ ခွဲခြားရှုမြင်ပြီး အင်္ဂလိပ်က ခြုံ၍ ရှုမြင်ကြောင်း ထိုအသုံးအနှုန်းများက သက်သေပြနေပါသည်။ ရောမသားတို့သည် အမေ့ဘက်က ဦးလေးကို တစ်မျိုး၊ အဖေ့ဘက်က ဦးလေးကို တစ်မျိုး၊ အမေ့ဘက်က

အခေါ် ကို တစ်မျိုး၊ အမှောက်က အခေါ်ကိုတစ်မျိုး စကားလုံး သီးခြားခွဲပြီး ရည်ညွှန်း ခေါ်ဝေါ်ကြသည်ဟု ဆိုပါသည်။ မြန်မာတို့ တပု 'ညီမေး၊' 'အခေါ်' ဟုဆိုလျှင် အမှောက်ကရော၊ အမှောက် တပါ ခြုံပြီး အစားဝင်ကြောင်း သိသာပါသည်။ ရှုမြင်ပုံ မတူသည့် အလျောက် အနက်အဓိပ္ပာယ် ဆက်နွယ်ပုံခြင်းလည်း မတူနိုင်ပါ။

ခြံပုံ သဘောတရား နယ်ပယ်များကို ပိုင်းခြားရာ၌လည်း ထိုအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်။ ဘာသာစကား တစ်ခုအတွင်း၌ပင် ပိုင်းခြား ပုံတိုလိုက်၍ အနက်အဓိပ္ပာယ် ဆက်နွယ်ပုံချင်း ကွဲပြားသွားနိုင် ပါသည်။ အရည်အသွေး အဆင့်အတန်းကို ပိုင်းခြားရာ၌ မြန်မာ တို့က 'ကောင်း' နှင့် 'ညံ့' ဟူ၍ ယေဘုယျအားဖြင့် နှစ်ပိုင်း ပိုင်းလေ့ ရှိကြပါသည်။ မကောင်းလျှင် ညံ့သည်။ မညံ့လျှင် ကောင်းသည် ဟု ယေဘုယျ ဆိုနိုင်ပါသည်။ တစ်ဖန် ထိုနယ်ပယ်ကိုပင် 'ကောင်း၊ သင့်၊ ညံ့' ဟူ၍ သုံးပိုင်း ပိုင်းသောအခါ နှစ်ပိုင်း ပိုင်းစဉ်က 'ကောင်း' နှင့် ယခု သုံးပိုင်းပိုင်းသည့် 'ကောင်း' တို့ နယ်ပယ်ချင်း ထပ်တူမကျနိုင် တော့ပါ။ 'ညံ့' ၏ နယ်ပယ်သည်လည်း ထိုနည်းတူ ပမာဏ ပြောင်းလဲ သွားမည် ဖြစ်ပါသည်။ မြင်သာစောင်း တင်ပြရလျှင် နှစ်ပိုင်း ပိုင်းစဉ် က 'ကောင်း' ၏ နောက်ပိုင်းနှင့် 'ညံ့' ၏ ရှေ့ပိုင်းသည် ယခု သုံးပိုင်း ပိုင်းသောအခါ 'သင့်' ဟူသော နယ်ပယ်ထဲသို့ ဝင်သွားပါလိမ့်မည်။ အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်ပုံ၊ အဓိပ္ပာယ်ချင်း ဆက်နွယ်ပုံတို့သည်လည်း ကွာခြားသွားပါလိမ့်မည်။

ဤသို့လျှင် အတွေးအမြင်သဘောများကို ပညာရှင်တို့ စူးစမ်း လေ့လာရာ၌ စိတ်ဝင်စားဖွယ်များ တွေ့ရပါသည်။

(၅)

အနက်အဓိပ္ပာယ် လေ့လာရာတွင် အစိတ်အပိုင်းများကို ခွဲခြားလေ့လာသည့်နည်း ဟူ၍လည်း ရှိပါသည်။ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို

အသေးငယ်ဆုံး အစိတ်အပိုင်းများအထိ ရောက်အောင် ခွဲစိတ် လေ့လာနည်း ဖြစ်ပါသည်။ သာဓကအားဖြင့် 'လှလင်' ဟူသော စကားလုံး၏ အဓိပ္ပာယ်ကို အစိတ်အပိုင်းများ ခွဲထုတ်လိုက်မည်ဆိုလျှင် 'နာမ်၊ သက်ရှိ၊ လူ၊ ပုလ္လင်(အဖို)' ဝယ်ရွယ်ခြင်း ဟူသော အစိတ်အပိုင်း များ ရပါလိမ့်မည်။ 'လှမ' ဟူသော စကားလုံး၏ အဓိပ္ပာယ်ကို အစိတ်အပိုင်းများ ခွဲထုတ်လိုက်မည်ဆိုလျှင် 'နာမ်၊ သက်ရှိ၊ လူ၊ ဣတ္ထိလိင်(အမ)' ဝယ်ရွယ်ခြင်း ဟူသော အစိတ်အပိုင်းများ ရပါလိမ့် မည်။ ထိုနည်းသည် အတ္ထုဗေဒပညာရှင်များ အထူးတလည် လေ့လာ နေကြသော နည်းတစ်နည်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။

အနက်အဓိပ္ပာယ်၏ နယ်ပယ်သည် ကျယ်ဝန်းလှသည်နှင့် အမျှ စူးစမ်းလေ့လာဖွယ်ရာများသည်လည်း အမြောက်အမြားပင် ရှိနေပါသည်။ ထိုစူးစမ်းလေ့လာဖွယ်ရာများကပင် လေ့လာသူတို့အား ဖိတ်ခေါ်နေသကဲ့သို့ ရှိနေပါပေသည်။

www.burmeseclassic.com

အဆက်အသွယ်

(၁)

တစ်ခါက ကျွန်တော့်တူကလေးတစ်ယောက် ခြေဖဝါးတွင် ဆူးတူး၍ ထော့နင်းဆော့နင်း ဖြစ်နေသည့်အတွက် သူ့အမေက သားကို ထိုင်ခိုင်းပြီး အပ်ကလေးနှင့် ဆူးထွင်ပေးပါသည်။ ဆူးကတော့ ထွက်သွားမသွားမသိပါ။ သူ့အမေ လက်လွန်ပြီး အပ်က ခြေဖဝါးအရေခွံကို ကန့်လန့်ဖြတ်ပြီး ဖောက်သွားသည့် အတွက် တူကလေးခမျာ အော်ငိုရရှာတော့သည်။ ထိုအခါ အနားမှာ သတင်းစာဖတ်နေသော သူ့အဖေက “တယ်...ဆူးကို အပ်နဲ့ထွင်ပါဆိုတာ မင်းက နားထွင်းသလို ထုတ်ချင်းပေါက်အောင် ထွင်းပစ်လိုက်တာကိုးကွ” ဟု သူ့ဖနီးအား လှမ်းပြီး အပြစ်တင်လိုက်သည်ကို ယခုတိုင် ကြားယောင်နေမိ၏။

ယခုတိုင် ကြားယောင်နေခြင်းမှာ အခြားကြောင့်မဟုတ်ပါ။ စကားလုံးများ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်သဘောကို စိတ်ဝင်စားတတ်သော ကျွန်တော့်ဦးနှောက်ထဲတွင် တူကလေး၏အဖေ ပြောလိုက်သည့် စကားထဲမှ ‘ထွင်’ နှင့် ‘ထွင်း’ ကို အကွတ်ကျကျ ခွဲခြားသုံးလိုက်ပုံလေးကို အမှတ်ထင်ထင် ရှိနေသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

ထွင်ရုံသာထွင်သောအခါ အပ်ဖျားက အသားထဲသို့ နည်းနည်းသာ ဝင်သည်။ ထွင်းလိုက်သောအခါတွင်မူ အပ်ဖျားသည် ဟိုဘက်သည်ဘက် ထုတ်ချင်းပေါက်သွားတော့သည်။ ‘ထွင်’ နှင့် ‘ထွင်း’ အသံအတက်အကျလေး ပြောင်းသွားရုံနှင့် သက်ရောက်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်သည်လည်း အနုအရင့် ပြောင်းသွားရပါသည်။

(၂)

မြန်မာစကားတွင် ငယ်ငယ်တုန်းက သင်ပုန်းကြီးသင်ရစဉ် အော်ဟစ်ရွတ်ဆိုရသော 'က၊ ကာ၊ တား'၊ 'ပု၊ ပု၊ ပူး'၊ 'တန်၊ တန်၊ တန်း' စသည့် အသံတွဲများ ရှိမြဲဖြစ်သည်။ ထို အသံတွဲတစ်ခုစီမှ အသံသုံးသံကို ပညာရှင်များက အမည်အမျိုးမျိုး ပေးကြသည်။ ကိုလိုနီခေတ်က ထင်ရှားခဲ့သော မြန်မာပညာရှိ ဝဇီရ ဗုဒ္ဓိ ဦးဖိုးစိန်ကမူ ထိုအသံသုံးသံကို အမြစ်သံ (က၊ ပု၊ တန် စသည့် အသံမျိုး) သတ်သတ်အသတ် (ကာ၊ ပု၊ တန် စသည့် အသံမျိုး) ဝစ္စပေါက်သံ (ကာ၊ ပု၊ တန်း စသည့် အသံမျိုး) ဟူ၍ အမည်ပေးခဲ့ဖူးပါသည်။ ထိုမျှသာမက ထိုအသံသုံးသံ အစဉ်အတိုင်း ကွဲပြားသွားသည်နှင့်အမျှ အချို့သော စကားလုံးများတွင် အနက်အဓိပ္ပာယ် အနုမှ အရင့်သို့ ပိုလွန်သွားသည့် သဘောကိုလည်း စိတ်ဝင်စားဖွယ် သာဓကများ ပြင်ဆင်ဆွေးနွေးဖူးပါသည်။ ဆရာကြီး၏ အဆိုအမိန့်ကို ချုပ်ကြည့်လျှင်-

- အမြစ်သံသည် အနက်အဓိပ္ပာယ် အနုဆုံးဖြစ်သည်။
- သက်သက်အသံသည် အမြစ်သံထက် ပိုလွန်သော အနက်ရှိသည်။
- ဝစ္စပေါက်သံသည် အမြစ်သံနှင့် သက်သက်အသံတို့ ထက် ပိုလွန်သော အနက်ရှိသည်ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။

ပြခဲ့သော သာဓကကို ကြည့်ပါ။ သက်သက်အသံဖြစ်သော 'ထွင်'ထက် ဝစ္စပေါက်အသံဖြစ်သော 'ထွင်း' က အနက်ပိုသွားသည် မဟုတ်ပါလော။

(၃)

ဆရာကြီး ဦးဖိုးစိန်၏ အဆိုအမိန့်ကို မြန်မာစကားလုံး အချို့က ထောက်ခံလျက်ရှိကြောင်း စိတ်ဝင်စားဖွယ် တွေ့ရပါသည်။

အမြစ်သံနှင့် သက်သက်အသံ အတွဲ အချို့ကို ကြည့်ပါ။ "ရေနှေးကြမ်းသောက်ရတာ ထက်ဖတ်ခြောက် အရသာက ဖန်ဖန် ကလေးပဲ" ဟု ဆိုလျှင် 'အနည်းငယ် ဖန်သည်' ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသော် လည်း "အရသာက ဖန်တယ်" ဟုဆိုလျှင်မူ အနည်းငယ်မျှသာ မဟုတ်တော့ဘဲ အပြည့်အဝ ဖန်သည်ဟု ဆိုရာရောက်သွားပါသည်။ ထို့အတူ "ဒီကိစ္စက တန်သွားတယ်" ဟု ဆိုလျှင် ခဏရပ်သွားသည့် သဘောဖြစ်ပြီး "တော်ပါပြီ တန်ပါပြီ" ဟုဆိုလျှင်မူ လုံးဝပြီးပြတ်သွား သည့် သဘောဖြစ်ပါသည်။ အမြစ်သံနှင့် ဝစ္စပေါက်သံ အတွဲကို လည်းကြည့်နိုင်ပါသည်။ "သူ့ကို လက်နဲ့ တိုမိတယ်" ဟု ဆိုလျှင် အနည်းငယ်သာ ထိသည့် သဘောဖြစ်ပြီး "သူ့ကို တိုးမိတယ်" ဟု ဆိုလျှင် များစွာထိမိသည့်သဘောဖြစ်သည်။

သက်သက်အသံနှင့် ဝစ္စပေါက်သံအတွဲများကို ကြည့်လျှင် လည်း ထိုသဘောမျိုးကို တွေ့နိုင်သည်ပင်ဖြစ်ပါသည်။ "အဖျားချွန် သည်" ဟုဆိုလျှင် သာမန်ချွန်သည့် သဘောသာဖြစ်သော်လည်း "အဖျားချွန်းသည်" ဟု ဆိုလျှင်မူ ပို၍ ရှည်သွယ်ချွန်နေသည့် သဘောကို ဆောင်နေပါသည်။ 'ရေသွန်သည်' ထက် 'ရေသွန်းသည်' က ပို၍ခံလေးနက်သော အဓိပ္ပာယ်ရှိနေခြင်းမှာလည်း ထိုသဘောပင် ဖြစ်ပါသည်။ 'ခေါင်းပြူသည်' ဆိုလျှင်ရှေ့သို့ အနည်းငယ် ထိုးထွက် ရှေ့ဖြစ်သော်လည်း 'မျက်လုံးပြူသည်' ဟုဆိုသောအခါ ပို၍ ထိုးထွက် နေသည့် သဘောဖြစ်သွားပါသည်။ ထို့အတူ 'ခေါင်းလျှိုသည်' ထက် 'ခေါင်းလျှိုးသည်' က ပို၍ နိမ့်ဝင်သွားသော သဘောရှိပါသည်။ 'တောအစွန်မှာ' နှင့် 'တောအစွန်းမှာ' မည်သို့ ခြားနားပါသနည်း။ အစွန်ထက် အစွန်းက ပို၍အဖျားအနားဘက် ရောက်သည် မဟုတ်ပါ လော။

အချို့စကားလုံးများတွင်မူ အဖြစ်သံ၊ သက်သက်အသံ၊ ဝစ္စပေါက်သံ သုံးမျိုးစလုံးယှဉ်ကြည့်၍ ရပါသည်။ ဝိ (ပါးမိမိ) မို (ပိုမို) ကုန်းမို) မို (ခေါင်မို) ဟူသော အသံတွဲတွင် မိုမောက်ပုံ တပြည်းပြည်း ပို၍ပို၍လာကြောင်း ထင်ရှားပါသည်။ ဝဲ (ဘေးကိုဖဲ့တွက်သည်) ဖယ် (ဖယ်ရှားသည်) ဝဲ (ဖယ်ကျင့်သည်) တွင်လည်း အသံအတက်အကျ ပြောင်းသွားသည်နှင့်အမျှ ပို၍ပို၍ ဝေးကွာသွားသော သဘောကို ဆောင်နေပါသည်။

တစ်ခုဆိုစရာရှိပါသည်။ ဤဆက်သွယ်မှု သဘောသည် စကားလုံး အချို့နှင့် သာဆိုင်ပါသည်။ စကားလုံးအားလုံး ဤပုံ ဤနည်းဆက်သွယ်သည်ဟု ဆိုလိုခြင်းမဟုတ်ပါ။ ဆရာကြီး ဦးဖိုးစိန် ကိုယ်တိုင်ကလည်း -

“သတ်သတ်အသံတ ဘောသော အမူအရာ အဖြစ်အပျက် ထက် ပိုလွန်သော အမူအရာ အဖြစ်အပျက်ကို ဆိုလိုသော အခါ သတ်သတ်အသံတို ဝစ္စပေါက်သံ အဆိုများသည်။”

ဟူ၍လည်းကောင်း၊
“သတ်သတ်အသံ၊ ဝစ္စပေါက်သံတို့၏ အနက်အောက် ဖားနည်း ယုတ်လျော့သော အမူအရာ အဖြစ်အပျက်ကို ဆိုလို ရာ၌ လည်း အဖြစ်သံ အဆိုများသည်”

ဟူ၍လည်းကောင်း အဆိုများသည် ဟု စကားခံကာ မိန့် ဆိုထားပါသည်။

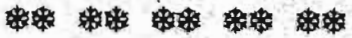
(၄)

ဤသို့ အတက်အကျကွဲသော အသံများကို အလဲအလှယ် ပြောင်းလဲသုံးသည့် အလေ့လည်း ရှိပါသည်။ ငွေ ပျို့ ကဗျာများ တွင် ‘အနိစ္စနှင့် ခုတူး၊ အနတ္တ၊ သုံးပါးလတွင်က’ ဟူ၍ ပါဠိစကား လုံး ‘အနတ္တ’ ကို အသံအတက်အကျ ပြောင်းပြီး ‘အနတ္တား’ ဟုပင် သုံးစွဲပါသည်။ ‘ချိုချိုချိုချို’ ဟူ၍ ဖြစ်သံမပါ ဆိုရမည်ကို အဖြစ်သံ

နှင့် ‘ချိုချို ရှိ၏၊ ချဉ်ချဉ်ရှိ၏’ ဆိုသည်။ ‘ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဆိုမိန့် ကုန်သည်ကားများစွာ’ ဟူ၍ ဒုတိယကျော်အောင်စံထား ဆရာတော် က ဝေါဟာရ ပကာသနီတွင် မိန့်ဆိုဖူးသည်ကို ထောက်လျှင်လည်း ထိုသို့ အသံဖလှယ်သုံးသည့် အလေ့သည် အသုံးတွင်ကျယ်လှသော အလေ့ဖြစ်ကြောင်း သိသာပါသည်။

စကားတစ်လုံးကို ထိုသို့ အသံအတက်အကျ ပြောင်းပြီး အလဲအလှယ် သုံးရာမှ သုံးသည့် အနက်အဓိပ္ပာယ်လည်း အနုအရင့် ကွဲပြားသွားကာ ဆရာကြီး ဦးဖိုးစိန် ထောက်ပြသည့်အတိုင်း အသံနှင့် အနက်တို့၏ ဆက်သွယ်မှုသဘော ထင်ရှားလာခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ယူဆနိုင်ပါသည်။

‘အသံအနက် အဆက်အသွယ်’ သဘောသည် စူးစမ်း လေ့လာဖွယ်များကို စူးစမ်းလေ့လာချင်အောင် ဖိတ်ခေါ်နေသကဲ့သို့ ရှိပါသည်။

www.burmeseclassic.com

စကားလုံးနှင့် သူ့ပတ်ဝန်းကျင်

(၁)

“တကယ့်လူဆိုတာ၊ အတ္တဟိ အတ္တနော နာထော၊ မိမိ ကိုယ်သာ ကိုးကွယ်ရာ”

ဆရာမြို့မငြိမ်း၏ သီချင်းတစ်ပုဒ်မှ ဖြစ်ကြောင်း အများသိကြပါသည်။ ဤစကားစုတွင် ‘တကယ့်လူ’ ဆိုသည်မှာ ဘာကို ဆိုလိုပါသနည်း။ နတ်၊ သိကြား၊ ဗြဟ္မာ စသော တန်ခိုးရှင်များလည်း မဟုတ်၊ ခွေး၊ ကြောင်၊ ကျား စသော တိရစ္ဆာန်များလည်း မဟုတ်၊ ‘လူ’ ဟူသော သတ္တဝါသာတကယ်အမှန် ဖြစ်ပါသည်ဟု ဆိုလိုသလော။

သို့မဟုတ် လူအရပ်မဟုတ်ဘဲ အသက်ရှိသော တကယ့်လူ စစ်စစ် ဖြစ်ပါသည်ဟု ဆိုလိုပါသလော။ ‘တကယ့်လူ’ ၏ အဓိပ္ပာယ်သည် ထိုသို့မဟုတ်ကြောင်း သိသာပါသည်။ လူတစ်ယောက်တွင် ရှိသင့်ရှိထိုက်သော ကောင်းမြတ်သော ဂုဏ်ရည်များဖြင့် ပြည့်စုံသည့် လူဟု ဆိုလိုကြောင်း သိသာပါသည်။

‘လူ’ ဟူသော စကားတစ်လုံးတည်းသူ့ဇာတာသူ နေရံနှင့် ထိုအဓိပ္ပာယ်မျိုး မထွက်သော်လည်း ‘တကယ့်လူ’ ဟူ၍ တွဲစပ်သုံးလိုက်သောအခါ ထိုအဓိပ္ပာယ်မျိုးထွက်လာပါသည်။ စကားတစ်လုံးသည် သူနှင့်ဆက်စပ်နေသော သူ့ပတ်ဝန်းကျင်ကို အကြောင်းပြု၍ အနက်အဓိပ္ပာယ် ကြွယ်ဝလာရသည့် သဘောပင် ဖြစ်ပါသည်။

လူမှာ ပတ်ဝန်းကျင်ရှိသည့် နည်းတူ စကားလုံးမှာလည်း ပတ်ဝန်းကျင်ရှိသည်သာ။

www.burmeseclassic.com

(၂)

ပတ်ဝန်းကျင် အရေးပါမှုကို အလေးပေးလိုသော ပညာရှင်များက စကားတစ်လုံးသည် ပတ်ဝန်းကျင် အဆက်အစပ်ဖြင့် သာ ရပ်တည်နိုင်သည်။ သူ့ချည်းဆိုလျှင် ဘာအဓိပ္ပာယ်မှ မရှိ ဟူ၍ပင် ဆိုကြသည်။ ထိုအဆိုသည် ပတ်ဝန်းကျင် အရေးပါမှုကို အလေးပေးလွန်းသည့် အစွန်းသို့ ရောက်သော အဆိုဖြစ်သည်။

လူသည် ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ဆက်စပ်နေသည် မှန်ပါ၏။ သို့သော် ပတ်ဝန်းကျင် မပါဘဲ လူတစ်ယောက်အနေနှင့်လည်း သူ့အဓိပ္ပာယ် သူ့ဆောင်သည်မဟုတ်ပါလော။ ထို့အတူ စကားလုံးကိုလည်း အဆက်အစပ်နှင့် အသုံးပြုရသည် မှန်ပါ၏။ သို့သော် အဆက်အစပ်မပါဘဲ စကားတစ်လုံးချင်း အနေနှင့်လည်း သူ့အဓိပ္ပာယ် သူ့ဆောင်နေပါသည်။ အဆက်အစပ်မပါဘဲ သူ့ချည်းအဓိပ္ပာယ်မရှိဟုသာဆိုလျှင် အဘိဓာန်များ ပြုစု၍ ဖြစ်နိုင်မည် မဟုတ်တော့ပါ။ 'ဘယ်စကားလုံးက ဘာ အဓိပ္ပာယ်ရှိပါလိမ့်' ဟူသော စူးစမ်းမှုမျိုးကလည်း စကားတစ်လုံးချင်း အဓိပ္ပာယ်ရှိကြောင်း ဖော်ပြနေပါသည်။

တစ်ချိန်က ထင်ရှားခဲ့သော စာရေးဆရာကြီး မင်းဆွေက သူ့ဝတ္ထုများကို 'ဓား'၊ 'သွေး'၊ 'လင်' စသည်ဖြင့် စကားတစ်လုံးချင်း အမည်များပေးခဲ့သည်။

ထိုအမည်များကို အဓိပ္ပာယ်မရှိဟု ဆိုနိုင်ပါမည်လော။ ဆရာ သာဓုက သူ့ရုပ်ရှင်ကို 'အကယ်၍သာ' ဟု အမည်ပေးခဲ့သည်။ ဘာမှန်းမသိ၊ အဓိပ္ပာယ်မရှိဟု မည်သူဆိုမည်နည်း။ စင်စစ် စကားလုံးတိုင်းတွင် 'အမာခံ' အနက်သဘော ရှိပြီး ဖြစ်သည်။

ပတ်ဝန်းကျင် အဆက်အစပ်က ထိုအနက်ကို သူ့အတိုင်း အတာအလျောက် လေးနက်အောင်၊ ကြွယ်ဝအောင် စသည်ဖြင့် ပြုလုပ်ပေးနိုင်ရုံသာ ရှိပါသည်။

(၃)

ပတ်ဝန်းကျင် အဆက်အစပ် နှစ်မျိုးရှိသည်ဟု ဆိုကြသည်။ 'စကားအဆက်အစပ်' နှင့် 'အခြေအနေ အဆက်အစပ်' တို့ဖြစ်သည်။

စကားအဆက်အစပ်ဆိုရာ၌ သက်ဆိုင်ရာ စကားလုံး၏ ရှေ့နောက်ဆက်စပ်နေသော စကားလုံးများကို ဆိုလိုသည်ဟု အကျဉ်းဆုံး မှတ်ယူကြသည်။ စကားတစ်လုံး၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ဖော်ထုတ်ရာတွင် ရှေ့နောက် စကားအဆက်အစပ်၏ အရေးပါမှုကို ငြင်းပယ်၍မရ။ စကားအဆက်အစပ်အရ အဓိပ္ပာယ်သိမ်သိမ်မွေ့မွေ့ ကွဲပြားသွားနိုင်သည်။

ပါဠိမှယူထားသော 'လောက' ဟူသော စကားလုံးကိုပင် ကြည့်ပါ။ 'လောကသုံးပါး'တွင် လူသည် အရေးပါဆုံးဖြစ်သည် ဟု သုံးလျှင် 'လောက' သည် သတ္တဝါ၊ တောတောင်ရေမြေ၊ ဖြစ်မှုမှတ်မှု စကားလုံးဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ 'လောကမှာလည်း တောင်းတောင်း သံသရာမှာလည်း တောင်းမည်' ဟု သုံးလျှင် မျက်မှောက်ဘဝဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။

'လောကမှာ ငွေရှိမှ တင့်တယ်သည်' ဟု သုံးလျှင် လူမှုဆက်ဆံရေးနယ်ပယ် အသိုင်းအဝန်း တစ်ခုလုံးဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ "စာပေလောကမှာ အတုအယောင် စာရေးဆရာတွေ ပေါနေတယ်" ဟု သုံးလျှင် အသိုင်းအဝန်းဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။

စကားအဆက်အစပ် ဆိုရာ၌ ဤကဲ့သို့ ရှေ့စကား နောက်စကားမျှသာ မဟုတ်ဘဲ စာတင်ပုဒ်လုံးအထိ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် သက်ရောက်နိုင်သည်။

စာတစ်အုပ်လုံးဖတ်ပြီးမှ စကားတစ်လုံး၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပြည့်ပြည့်ဝဝ နားလည်နိုင်သည်လည်း ရှိပါသည်။ ကမူး၏ 'ပလိပ်' ဝတ္ထုတွင် 'ပလိပ်' ဟူသော စကားလုံးသည် ဖထမတွင် ၁၉၄၀ ခုနှစ်

www.burmeseclassic.com

နှစ်များက အိုရန်မြို့မှာ ကပ်ရောက်သော ရောဂါဆိုး အမည်ဟု ထင်ရသော်လည်း ဆက်ဖတ်လေလေ အနက်အဓိပ္ပာယ် ကြွယ်ဝလေလေ ဖြစ်ကြောင်းတွေ့ရသည်။

'ပလိမ်' သည် ပြင်သစ်ကို ဂျာမန်တို့ အုပ်စိုးထားပုံကို တင်စားသည့် စကားလုံးဟူသော အနေအထားမှ မကောင်းသော စိတ်ဆိုးစိတ်ယုတ်ကို ဖော်ညွှန်းသော စကားလုံးဟူသော အနေအထား အထိ ကျယ်ပြန့်သွားရသည်။

မောင်သာရင်း 'အရုပ်မျက်နှာ ပန်းမျက်နှာ' ဟူသော ဝတ္ထုအမည်ကို ဝတ္ထုဆုံးမှ သဘောပေါက်သည် မဟုတ်ပါလော့။ မင်းကျော်၏ 'တစ္ဆေ' ဟူသော ဝတ္ထုအမည်ကို ဝတ္ထုဆုံးမှ သဘောပေါက်သည် မဟုတ်ပါလော့။ မစန္ဒာ၏ 'အရိပ်' ဟူသော ဝတ္ထုအမည်ကို ဝတ္ထုဆုံးမှ သဘောပေါက်သည် မဟုတ်ပါလော့။

(၄)

ပတ်ဝန်းကျင် အဆက်အစပ် ဆိုရာ၌ 'အခြေအနေ အဆက်အစပ်' ကိုလည်း ဆိုလိုသေးသည်။ စကားလုံးကို အသုံးပြုသည့် အခြေအနေကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ 'ဘယ်လိုလဲ' ဟူသော အမေးစကားတစ်ခုသည်ပင် သုံးသည့်အခြေအနေကို လိုက်၍ အဓိပ္ပာယ်မတူနိုင်ပါ။ စာရေးပွဲခန်းမှ ထွက်လာသူကို 'ဘယ်လိုလဲ' ဟုမေးလျှင် 'ပြေနိုင်ရဲ့လား' ဟု အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်ပေလိမ့်မည်။ ဆေးရုံမှ လူနာမေးပြီး ပြန်လာသူကို 'လူနာသတ်သာရဲ့လား' ဟု အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်ပေလိမ့်မည်။

အခြေအနေ အဆက်အစပ်သည် နောက်ခံ ယဉ်ကျေးမှု ဝန်းကျင်တစ်ခုလုံးအထိ ကျယ်ပြန့်သွားနိုင်သည်။ 'ကန်တော့သည်' ဟူသော စကားလုံး၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပြည့်ပြည့်ဝဝ သိနိုင်ရန်အတွက် ဂါရဝ နိဝါတ မင်္ဂလာတို့ ကိန်းဝင်ပျံ့နှံ့နေသော မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှု

ဝန်းကျင်သဘောကို နားလည်ရန် လိုအပ်သည် မဟုတ်ပါလော့။ ဆရာကြီး ဦးတင်ဆွေသည် 'မြန်သည်' ဟူသော စကားအဓိပ္ပာယ်နှင့် ပတ်သက်၍ ဤသို့ ရေးဖူးသည်။

"လောကကြီး၌ 'မြန်သည်' ဟူသော စကားသည် အဓိပ္ပာယ် အထူးရှိသည်ဟု ကျွန်တော် ထင်မိသည်။ အနောက်နိုင်ငံများတွင် ပြင်သစ် အစားအစား၊ အိတလီ အစားအစားများ ကောင်းကြပါပေသည်။ ကျွန်တော် အလွန်နှစ်သက်ပါပေသည်။ အရှေ့နိုင်ငံများတွင်လည်း တရုတ်အစားအစား၊ ကုလားအစားအစား များလည်း ကောင်းလှပါပေသည်။

ခေါက်ဆွဲ ဝက်သားပေါင်း၊ ဘဲပေါင်း ကော်ပြန်စိမ်း ပလာတာ၊ ကံဘတ်၊ ဒီပေါက်ထမင်း တို့ကို ကျွန်တော် အလွန်ကြိုက်ပါသည်။ သို့သော် 'မြန်သည်' ဟူသော စကားကိုမူ မြန်မာထမင်းကို မြန်မာထမင်းဟင်းများနှင့် အားရပါးရ မြန်မာလိုထိုင်ပြီး စားလိုက်ရမှ ကျွန်တော်သုံးနိုင်မည်ဟု ထင်မိပါသည်။

ခန့်ဖြူ ဖျာချောချောပေါ်တွင် စားပွဲဝိုင်းကလေးခင်းပြီး ချစ်သူတို့နှင့် အတူထိုင်ကာ ပုသိမ်စပီးနက်ထမင်းဖြူဖြူဖွေးဖွေးကို ငါးခွဆီပြန်၊ ငါးဘတ်ငါးပိ၊ သပြေနှင့် ငါးဖန်ချဉ်ရည် ဝက်သားဟင်းလေးနှင့်စားလိုက်ရမှ အလွန် 'မြန်သည်' ဟူသော စကားကို သုံးသင့်သည်ဟု ကျွန်တော် အောက်မေ့မိပါသည်။

မြန်မာ ယဉ်ကျေးမှု ဝန်းကျင်နှင့် ဟပ်ကြည့်လိုက်သော အခါ 'မြန်သည်' ဟူသော စကား၏ အဓိပ္ပာယ်သည် တကယ်ကို မြန်စရာ ဖြစ်လာရသည် မဟုတ်ပါလော့။

(၅)

စကားတစ်လုံး၏ ပတ်ဝန်းကျင်သည် ရှေ့နောက် စကားအဆက်အစပ်မှသည် ယဉ်ကျေးမှု ဝန်းကျင်တစ်ခုလုံးအထိ ကျယ်ပြန့်

သည့်အလျောက် ပတ်ဝန်းကျင် အဆက်အစပ်သဘောကို ပညာရှင်များ ကလည်း အလေးဂရုပြု၍ လေ့လာကြပါသည်။

စကားတစ်လုံးသည် ခည်သည်ကို ရည်ညွှန်းလိုကြောင်း ပတ်ဝန်းကျင် အဆက်အစပ်က တိတိကျကျ ညွှန်ပြပေးသည်။ 'နဝဒေး' ဆိုရုံနှင့် ဘယ်သူ့ကို ရည်ညွှန်းကြောင်း မသဲကွဲသော်လည်း 'ပြည်နဝဒေး'၊ 'ဝက်မစွတ် နဝဒေး' စသည်ဖြင့် အဆက်အစပ်နှင့် ရည်ညွှန်းလိုက်သောအခါ သဲကွဲသွားရသည် မဟုတ်ပါလော။

ထို့အတူ စကားတစ်လုံး 'နာမ်လား၊ ကြိယာလား' စသည်ဖြင့် တဖန် ကွဲပြားအောင်လည်း အဆက်အစပ်က ဖော်ပြပေးသည်။ 'ရေကန်'တွင် 'ကန်' က နာမ်ဖြစ်ပြီး 'ဘောလုံးကန်' တွင် 'ကန်' က ကြိယာဖြစ်ကြောင်း သိရသည်မှာ စကားအဆက်အစပ်ကြောင့် မဟုတ်ပါလော။ အသံတူ အနက်ကွဲ စကားများကိုလည်း စကားအဆက်အစပ်ကပင် ကွဲပြားအောင် ခွဲခြားပေးသည်။ 'အမျှဝေ'၊ 'ထမင်းအိုးဝေ'၊ 'မျက်စိဝေ' ချင်းကွဲပြားအောင် စကားအဆက်အစပ်က ခွဲခြားပေးသည် မဟုတ်ပါလော။

စကားအဆက်အစပ်သည် စကားတစ်လုံးတည်းကိုပင် ခံစားမှု အရှိန်အငွေ့ ဟပ်အောင်လည်း လုပ်နိုင်သည်။ မဟပ်အောင်လည်း လုပ်နိုင်သည်။ 'လေပြည်ထဲတွင်၊ ငယ်ရုပ်ဆင်သည်၊ အသင်ယောက်ျားကောင်းတကား' ဟု ဖွဲ့ ရာ၌ ယောက်ျားကောင်း သဘောကို ခိုးကူးအားကျ တက်ကြွသော ခံစားမှု အရှိန်အငွေ့များ ဟပ်နေသော်လည်း "ယောက်ျားဝတ်အင်္ကျီချုပ်သည်" ဟူသော ဆိုင်းဘုတ်တွင် ဘာခံစားမှု အရှိန်အငွေ့မှ မဟပ်သည့်သဘောကို ယှဉ်ကြည့်နိုင်ပါသည်။

စကားလုံးနှင့် သူပတ်ဝန်းကျင် ဆက်စပ်မှု သဘောများကား သိမ်မွေ့လှပါပေသည်။

မြကန် စာအုပ်တိုက်မှ အောက်ပါ စာအုပ်များကို ဆက်လက် ထုတ်ဝေနိုင်ရန် ကြိုးစားနေပါသည်။

- ၁။ နန္ဒာသိန်းဝံ နက္ခတ္တ၊ ဗေဒင် နှင့် မြန်မာတို့၏ အတွေးအမြင် အစဉ်အလာ
- ၂။ မောင်စွမ်းရည် (ဘာသာပြန်) အချစ်သူရဲကောင်းမလေး ဟယ်လင်နှင့် ရွှိတော့ ဝတ္ထုတိုများ
- ၃။ မြကန် အစီအစဉ် အကျိုးပြု စာပေအသိအမြင်များ စုဆောင်းခြင်း (၁) (လူထုစိန်ဝမ်း ၏ ဆောင်းပါးများ)
- ၄။ ညွှန်ဝေမိုး Distinction - letters for Students
- ၅။ မောင်ရန်ပိုင် လရောင်အောက်က စိတ်မကောက်ဘူး ပွဲတော် (ဝတ္ထုတို စုစည်းမှု)
- ၆။ မောင်စွမ်းရည် အလင်းငယ် ကဗျာများ
- ၇။ မြကန် အစီအစဉ် ကဗျာသဘောတရား ရာတမ်းများ (ခင်းသုဝက်၊ ဇော်ဂျီ၊ ဒဂုန်တာရာ၊ မြခင်း မောင်သာနိုး၊ တစ်နိုး၊ ခင်းလှည့်ကြား မောင်ခင်မင်(ခရုဖြူ)၊ တောင်စွမ်းရည်) (မောင်စွမ်းရည် စီစဉ်သည်)
- ၈။ ရွှေသော် မိုးသောက်ပွင့်သစ် (ကလေး ကဗျာများ)
- ၉။ အောင်နိုင် (တက္ကသိုလ်) အတွေးလှလှ တေးမြမြ (စတားထာ ဇေးတဗျာများ)
- ၁၀။ ငြိမ်း (ရွှေလီ) ကန္တာရ ကြာပွင့်များ (ဝတ္ထုတို စုစည်းမှု)

မြကန် မှ တလောင်စာသစ် များတို့လည်း စင်စင် ထုတ်ဝေရန် စီစဉ်ထားပါသည်။